

**UNIVERSITATEA PEDAGOGICĂ DE STAT „ION CREANGĂ”
DIN MUNICIPIUL CHIȘINĂU**

**Cu titlul de manuscris
C.Z.U.: 37.018.1(043.3)**

CEBAN VERONICA

**FUNDAMENTE PEDAGOGICE ALE EDUCAȚIEI PARENTALE
POZITIVE**

Specialitatea: 531.01 – Teoria generală a educației

Teză de doctor în științe ale educației

Conducător științific: _____

Calaraș Carolina
dr. în ped., conf. univ

Autor: _____

Ceban Veronica

Chișinău, 2022

© Ceban Veronica, 2022

CUPRINS

ADNOTARE (română, engleză și rusă)	5
LISTA TABELELOR	8
LISTA FIGURILOR	9
LISTA ABREVIERILOR	10
INTRODUCERE	11
1. FUNDAMENTE TEORETICE ALE EDUCAȚIEI PARENTALE POZITIVE	
1.1. Aspectul epistemologic al problemei prin analiza și dezvoltarea conceptelor de bază: <i>familie, educație pentru familie și educație parentală pozitivă</i>	22
1.2. Geneza și evoluția conceptului de <i>educație parentală pozitivă</i>	31
1.3. Politici statale și practici sociale și educaționale de formare parentală	38
1.4. Abordări și orientări teoretice privind educația parentală pozitivă	49
1.5. Concluzii la capitolul 1	57
2. DIMENSIUNEA PSIHOPEDAGOGICĂ A EDUCAȚIEI PARENTALE POZITIVE	
2.1. Impactul realizării funcțiilor familiei asupra valorificării competențelor parentale în contextul educației pozitive.....	60
2.2. Consilierea familiei din perspectiva formării competențelor parentale privind educația pozitivă a copiilor.....	68
2.3. Stilurile parentale și influența lor asupra educației pozitive familiale.....	79
2.4. Configurarea <i>Modelului psihopedagogic interconex al educației pozitive a părinților și copiilor</i>	86
2.5. Concluzii la capitolul 2.....	90
3. COORDONATA PRAXIOLOGICĂ DE FORMARE A COMPETENȚELOR PARENTALE ÎN CADRUL EDUCAȚIEI POZITIVE	
3.1. Demersul experimental al cercetării privind sporirea nivelului de competență parentală din perspectiva educației pozitive.....	92
3.2. Nivelul inițial de competență parentală privind educația pozitivă a copiilor.....	97
3.3. Demersul formativ al sporirii nivelului de competență parentală prin implementarea <i>Modelului psihopedagogic interconex al educației pozitive a părinților și copiilor</i>	109
3.4. Investigații evaluative privind formarea și consolidarea competențelor parentale	117
3.5. Concluzii la capitolul 3.....	128
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI	130
BIBLIOGRAFIE	134

ANEXE

Anexa 1. Chestionar pentru părinți (autor <i>B. B. Тапабаева</i>).....	150
Anexa 2. Chestionar pentru copii (treapta primară, gimnazială) (autor <i>B. B. Тапабаева</i>).....	152
Anexa 3. Evaluarea opiniei cadrelor didactice privind calitatea competenței parentale	153
Anexa 4. Chestionar de evaluare a activităților cu părinții. Experiment de formare.....	154
Anexa 5. Formele și valențele consilierii educaționale valorificate în cadrul cercetării.....	155
Anexa 6. Programul de consiliere și formare ”Școala părinților competenți și eficienți”.....	156
Anexa 7. Dificultăți de relaționare și comunicare părinți-copii (autor V. Ceban).....	160
Anexa 8. Rolului matern și patern în creșterea și educația pozitivă a copiilor.....	162
Anexa 9. Test pentru determinarea stilului parental educativ.....	163
Anexa 10. Exercițiul „Conflictul și căile de soluționare”	165
Anexa 11. Strategii de identificare și depășire a stresului (autor Larisa Cuznețov)	166
Anexa 12: Caracteristici esențiale și mijloace de susținere a copilului și adultului	167
Anexa 13: Stadiile dezvoltării psihosexuale (Sigmund Freud).....	168
Anexa 14: Stadiile dezvoltării psihosociale (Erick Erikson).....	169
Anexa 15: Ședințe de consiliere individuală și de grup a familiei (Studii de caz).....	170
Anexa 16: Lista metodelor aplicate în familie în cotextul educației pozitive a copiilor.....	174
Anexa 17: Strategii operaționale de consiliere psihopedagogică a părinților și copiilor (valorificate în experimentul pedagogic)	175
Anexa 18: Grupul de experți implicați în experimentul pedagogic.....	179
Anexa 19: Fișa de caracterizare sociopsihopedagogică a familiei	180
Anexa 20: Chestionar pentru părinți (adaptat).....	183
Anexa 21: Chestionar pentru copii (adaptat)	186
Anexa 22: Chestionar pentru cadre didactice/diriginți privind calitatea competenței parentale (adaptat)	189
Anexa 23: Coeficientul <i>Cronbach Alpha</i> în chestionarul pentru părinți (modificat).....	190
Anexa 24: Coeficientul <i>Cronbach Alpha</i> în chestionarul pentru copii (modificat).....	191
Anexa 25: Drepturile fundamentale ale copilului.....	192
Anexa 26: GLOSAR.....	193
DECLARAȚIA DE ASUMARE A RĂSPUNDERII	195
CV-ul AUTOAREI	196
ADEVERINȚĂ DE CONFIRMARE A DESFĂȘURĂRII EXPERIMENTULUI PEDAGOGIC	199

ADNOTARE
Ceban Veronica

Fundamente pedagogice ale educației parentale pozitive,
teză de doctor în științe ale educației, Chișinău, 2022

Volumul și structura tezei. Teza conține: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie 232 de surse, 26 anexe. În total conține 149 pagini text de bază, 14 figuri și 15 tabele. Rezultatele obținute au fost publicate în 13 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: fundamente pedagogice, familie, educație pentru familie, educație parentală, educație parentală pozitivă, copii, părinți, competențe parentale, consiliere parentală, conflicte intrafamiliale.

Domeniul de studiu se referă la teoria generală a educației.

Scopul cercetării constă în conceptualizarea, determinarea, elaborarea și validarea fundamentelor pedagogice ale educației parentale pozitive, structurate în *Modelul psihopedagogic interconex al educației pozitive a părinților și copiilor*, implementat prin intermediul consilierii educaționale.

Obiectivele cercetării: examinarea și interpretarea epistemologică a esenței și genezei conceptelor: *familie, educația pentru familie și educația parentală pozitivă*; determinarea politicilor statale și practicilor sociale și educaționale privind formarea părinților din perspectiva educației copiilor; esențializarea abordărilor și orientărilor teoretice privind educația parentală pozitivă; argumentarea coordonatelor definitorii ale consilierii educaționale în contextul formării competențelor parentale de educație pozitivă; stabilirea impactului funcțiilor familiei și a stilurilor parentale asupra educației familiale pozitive; elaborarea și validarea *Modelului psihopedagogic interconex al educației pozitive a părinților și copiilor*, care include fundamentele pedagogice (teoretice și aplicative).

Noutatea și originalitatea științifică a cercetării rezidă în abordarea multidimensională, inter- și pluridisciplinară a *educației parentale pozitive*, axată pe ocrotirea și respectarea drepturilor copilului (dezvoltarea motivației, creativității, consolidarea conduitei morale); delimitarea și dezvoltarea aspectelor epistemologice a esenței și genezei conceptelor de bază (*familie, educația pentru familie, educația parentală pozitivă*); precizarea și descrierea tipologiei familiilor, a dificultăților întâmpinate de părinți în creșterea și educația pozitivă a copiilor; stabilirea argumentată a caracteristicilor definitorii ale consilierii educaționale a familiei privind formarea competențelor parentale de educație pozitivă a copilului; conceptualizarea modelului psihopedagogic, care conține fundamentele teoretico-aplicative.

Rezultatele științifice principale obținute în cercetare constau în determinarea și elaborarea fundamentelor pedagogice ale formării și dezvoltării competențelor parentale, structurate în *Modelul psihopedagogic interconex al educației pozitive a părinților și copiilor*, experimentat și validat în instituția publică de învățământ general, ceea ce a condus la sporirea nivelului de competență parentală privind educația pozitivă a copiilor.

Semnificația teoretică a cercetării contribuie la soluționarea unei probleme științifice importante, fiind susținută de analiza evoluției și genezei conceptelor de bază: *familie, educația pentru familie, educație parentală pozitivă*; studierea și analiza politicilor statale, a practicilor sociale și educaționale de formare a competențelor parentale; analiza și precizarea abordărilor și orientărilor teoretice privind EPP; a aspectelor epistemologice privind consilierea familiei în contextul formării competențelor parentale din perspectiva educației pozitive; determinarea, descrierea și interpretarea strategiilor, metodelor și instrumentelor de educație pozitivă a copiilor, inclusiv fundamentarea teoretică a *Modelului psihopedagogic interconex al educației pozitive a părinților și copiilor*.

Valoarea aplicativă a lucrării constă în elaborarea și validarea fundamentelor pedagogice ale formării competențelor parentale pozitive, structurate în *Modelul psihopedagogic interconex al educației pozitive a părinților și copiilor*. Cercetarea experimentală ne-a convins că fundamentele aplicative, configurate în ansamblul de instrumente, structurate în modelul psihopedagogic vizat, sunt eficiente și pot fi folosite în consilierea familiei/activități cu părinții, axate pe EPP, după cum urmează: *Tipologiile familiale și caracteristicile de bază; Funcțiile principale ale familiei; Taxonomia dificultăților de comunicare și relaționare părinți-copii; Strategiile de EPP; Sistemul competențelor parentale privind educația pozitivă a copiilor; Principiile și condițiile psihopedagogice ale EP a părinților și copiilor; Mecanismul de consiliere și formare a competențelor parentale din perspectiva EP; Grila de valorificare a consilierii axată pe formarea și consolidarea competențelor parentale privind EP; Impactul stilurilor parentale asupra dezvoltării personalității copilului și Indicatorii perfecționării competențelor parentale în contextul EP.*

Implementarea rezultatelor științifice s-a realizat în cadrul experimentului pedagogic prin valorificarea *Modelului psihopedagogic interconex al educației pozitive a părinților și copiilor*, centrat pe formarea și dezvoltarea competențelor parentale pozitive și desfășurarea programului adresat părinților privind educația pozitivă a copiilor, inclusiv prin intermediul comunicărilor la conferințele naționale și internaționale, a publicațiilor științifice în revistele de profil, cât și al activităților practice realizate cu cadrele didactice, părinții și copiii.

ANNOTATION

Ceban Veronica

Pedagogical foundations of positive parental education, Ph.D. thesis in education sciences, Chisinau, 2022

Thesis structure: introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, bibliography 232 sources, 26 annexes, 149 basic text pages, 14 figures and 15 tables. Acquired results have been published in 13 scientific works.

Keywords: pedagogical foundations, family, family education, parental education, positive parental education, children, parents, parental skills, parental counseling, intra-family conflicts.

The field of the study refers to the general theory of education.

The purpose of the research: consists in the conceptualization, determination, elaboration and validation of the pedagogical foundations of positive parental education, structured in the *Interconnected psychopedagogical model of the positive education of parents and children*, implemented through psychopedagogical counseling.

Research objectives: examination and epistemological interpretation of the essence and genesis of the concepts: *family, family education and positive parental education*; determining state policies, social and educational practices regarding parent training from the perspective of children's education; the essentialization of theoretical approaches and guidelines regarding positive parenting education; arguing the defining coordinates of educational counseling in the context of the training of parental skills of positive education; establishing the impact of family functions and parenting styles on positive family education; the development and validation of the *Interconnected psychopedagogical model of the positive education of parents and children*, which includes the pedagogical foundations (theoretical and applied).

Scientific novelty and originality of the research lies in the multidimensional, inter- and pluridisciplinary approach of positive parenting, focused on protecting and respecting the rights of the child (increase motivation, creativity, strengthening moral conduct); the delimitation of the epistemological aspects of the essence and genesis of the basic concepts (*family, family education, positive parental education*); specification and description of the typology of families, the difficulties encountered by parents in the positive education of children; the well-argued establishment of the defining characteristics of family educational counseling regarding the formation of parental skills for the positive education of the child; the conceptualization of the psychopedagogical model, which contains the theoretical-applicative foundations.

The main scientific results obtained in the research consist in the determination and elaboration of the pedagogical foundations of the training and development of parental skills, structured in the *Interconnected psychopedagogical model of the positive education of parents and children*, experienced and validated in the public institution of general education, which led to the increase of the level of parental competence regarding the positive education of children.

The theoretical significance of the research contributes to the solution of an important scientific problem, being supported by the analysis of the evolution and genesis of the basic concepts: *family, family education, positive parental education*; study and analysis of state policies, social and educational practices of parenting skills training; analysis and specification of theoretical approaches and guidelines regarding *positive parental education*; analysis of the epistemological aspects regarding family counseling in the context of training parental skills from the perspective of positive education; determination, description and interpretation of strategies, methods and tools of positive education of children, including the theoretical foundation of the *Interconnected psychopedagogical model of positive education of parents and children*.

The applicative value of the work consists in the elaboration and validation of the pedagogical foundations of the formation of positive parental skills, structured in the *Interconnected psycho-pedagogical model of the positive education of parents and children*. Experimental research has convinced us that the applicative foundations, configured in the set of tools, structured in the targeted psychopedagogical model, are effective and can be used in family counseling/activities with parents, focused on positive parental education, as follows: *Family typologies and it's basic characteristics; the Main functions of the family; Taxonomy of parent-child communication and relationship difficulties; Strategies of positive parental education; the System of parental skills regarding the positive education of children; the Psychopedagogical principles and conditions of positive education of parents and children; the Mechanism of counseling and training of parental skills from the perspective of positive education; the Grid of capitalization on family counseling of training parental skills regarding positive education; the Impact of parenting styles on the development of the child's personality and Indicators of the improvement of parental skills in the context of positive education*.

The implementation of the scientific results: was carried out within the pedagogical experiment by capitalizing on the *Interconnected psychopedagogical model of the positive education of parents and children*, focused on the training and development of positive parental skills and the implementation of the program addressed to parents on the positive education of children, including through communications at national and international conferences, of scientific publications in specialized magazines, as well as of practical activities carried out with teachers, parents and children.

АННОТАЦИЯ

Чебан Вероника

**Педагогические основы позитивного родительского воспитания,
Кандидатская диссертация на соискание ученой степени доктора педагогических наук,
Кишинэу, 2022**

Структура диссертации: введение, три главы, общие выводы и рекомендации; библиография из 232 источников, 26 приложений, 149 страницы основного текста, 14 рисунков, 15 таблиц. Результаты исследования опубликованы в 13-ти научных работах.

Ключевые слова: педагогические основы, семья, семейное воспитание, позитивное родительское воспитание, дети, родители, родительская компетенция, родительское консультирование, внутрисемейные конфликты.

Область исследования относится к общей теории воспитания.

Цель исследования заключается в концептуализации, разработке и валидации педагогических основ позитивного родительского воспитания, структурированных в *Психопедагогической взаимосвязанной модели позитивного воспитания родителей и детей/ПВМПВРД*, содержащей педагогические теоретико-прикладные основы, реализуемые через педагогическое консультирование.

Задачи исследования: анализ и интерпретация значения и генезиса понятий: *семья, семейное воспитание и позитивное родительское воспитание*; уточнение государственных, социальных и образовательных политик и практик в области обучения и подготовке родителей к семейному воспитанию; определение и обоснование теоретических подходов и научных ориентаций в отношении позитивного родительского воспитания; аргументирование основных координат семейного консультирования в контексте формирования родительских компетенций позитивного воспитания детей; определение влияния семейных функций и стилей родительского воспитания на семейное позитивное воспитание; разработка и валидация *ПВМПВРД*, содержащей педагогические теоретико-прикладные основы.

Научная новизна и оригинальность исследования заключаются в определении и разработке многомерного и междисциплинарного подхода позитивного родительского воспитания, ориентированного на защиту прав ребенка, на развитие мотивации, творчества, консолидации нравственного поведения; анализ и интерпретация значения и генезиса понятий: *семья, семейное воспитание и позитивное родительское воспитание*; уточнение и описание типологии семей, и трудностей с которыми сталкиваются родители в воспитании детей; аргументированное установление определяющих характеристик семейно-педагогического консультирования по формированию у родителей навыков позитивного воспитания ребенка; концептуализация психопедагогической модели, экспериментация которой обеспечила повышение уровня родительских компетенций в области позитивного воспитания детей.

Основные научные результаты, полученные в ходе исследования, соответствуют целям и задачам, заключаются в определении и разработке педагогических основ формирования и развития позитивных родительских компетенций, структурированных в *ПВМПВРД*, экспериментация которой повысила качество жизни семьи и социальной адаптации ребенка.

Теоретическая значимость исследования способствует решению важной научной проблемы, подкрепляясь анализом значения и генезиса основных понятий: *семья, семейное воспитание, позитивное родительство*; изучение и анализ государственных политик, социальных и образовательных практик в области обучения и подготовке родителей к семейному воспитанию; определение и обоснование теоретических подходов и научных ориентаций в отношении позитивного родительского воспитания; определение эпистемологических аспектов семейного консультирования в контексте обучения родительским навыкам с точки зрения позитивного воспитания; определение, описание и интерпретация стратегий, методов и инструментов позитивного воспитания детей, в том числе теоретическое обоснование *Психопедагогической взаимосвязанной модели позитивного воспитания родителей и детей/ПВМПВРД*.

Практическая значимость исследования заключается в разработке и апробировании педагогических основ формирования родительских компетенций, структурированных в *Психопедагогической взаимосвязанной модели позитивного воспитания родителей и детей*. Экспериментальное исследование обеспечило проверку эффективности применения педагогических основ/теоретических и практических, то есть следующего инструментария: *Типология семьи и её характеристики; Основные функции семьи; Таксономия трудностей в общении и во взаимоотношениях между родителями и детьми; Стратегии ПРВ; Система родительских компетенций позитивного воспитания детей; Психопедагогические принципы и условия ПВ родителей и детей; Механизм консультирования и формирования родительских компетенций ПВ; Таблица для проверки семейного консультирования ПВ; Влияние стилей воспитания на развитие личности ребенка и Таблица показателей для проверки уровня повышения родительских компетенций в ПВ детей*.

Внедрение результатов исследования осуществлялась в рамках педагогического эксперимента по апробированию *ПВМПВРД*, сосредоточенной на реализации программы консультирования родителей, осуществлялась в том числе и на основе обсуждения научных публикаций на национальных и международных конференциях, а также на практических мероприятиях проведенных с педагогами, родителями и детьми.

LISTA TABELELOR

2.1. Tipologii familiale, autor V. Ceban, adaptat după Larisa Cuznețov	60
2.2. Funcțiile principale ale familiei (autor V. Ceban).....	63
2.3. Taxonomia dificultăților de comunicare și relaționare părinți-copii (autor V. Ceban).....	65
2.4. Caracteristicile generale ale consilierii educaționale și psihoterapiei	72
2.5. Principiile și condițiile psihopedagogice ale educației pozitive a părinților și copiilor (autor V. Ceban).....	75
2.6. Grila de valorificare a consilierii axată pe formarea și consolidarea competențelor parentale privind EP	77
2.7. Impactul stilurilor parentale asupra dezvoltării personalității copilului.....	83
3.1. Demersul experimental al cercetării (autor V. Ceban).....	94
3.2. Rezultatele nivelului de competență parentală obținute în etapa constatativă.....	102
3.3. Rezultatele chestionării elevilor privind calitatea relațiilor interpersonale părinți-copii obținute în etapa constatativă.....	105
3.4. Rezultatele chestionării opiniei diriginților privind nivelul competenței parentale de educație pozitivă a copiilor.....	108
3.5. Programul de consiliere și formare adresat părinților ”Școala părinților competenți și eficienți”.....	109
3.6. Rezultatele nivelului de competență parentală obținute în etapa constatativă și de verificare.....	117
3.7. Rezultatele chestionării copiilor privind calitatea relațiilor interpersonale părinți-copii obținute în etapa de constatare și verificare.....	125
3.8. Rezultatele chestionării opiniei diriginților privind calitatea competenței parentale obținute în etapa constatativă și de verificare.....	126

LISTA FIGURILOR

2.1. Sistemul competențelor parentale privind educația pozitivă a copiilor	75
2.2. Mecanismul de consiliere și formare a competențelor parentale din perspectiva EP (autor V. Ceban).....	78
2.3. Model de orientare și coordonare a acțiunilor educative familiale/AEF [53, p. 61].....	81
2.4. Indicatorii perfecționării competențelor parentale din perspectiva educației pozitive	86
2.5. Modelul psihopedagogic interconex al educației pozitive a părinților și copiilor	89
3.1. Competența managerial-organizatorică	118
3.2. Competența de comunicare și relaționare pozitivă.....	119
3.3. Competența de proiectare-desfășurare a vieții și EFP	120
3.4. Competența de prognozare și monitorizare a vieții și educației familiale.....	120
3.5. Competența normativ-axiologică.....	121
3.6. Competența de realizare a educației familiale pozitive	122
3.7. Competența de valorificare, perfecționare și autoinstruire a părinților.....	123
3.8. Competența de menținere a climatului moral-pozitiv al familiei.....	123
3.9. Metode aplicate în educația copiilor (rezultate obținute în ex. c. și ex. v.).....	124

LISTA ABREVIERILOR

EP – educație pozitivă

EFP – educație familială pozitivă

EPP – educație parentală pozitivă

PEP – Program de educație parentală

CE – consiliere educațională

PCFȘPCE – **Programul de consiliere și formare adresat părinților ”Școala părinților competenți și eficienți**

OMS – Organizația Mondială a Sănătății

UNICEF - Fondul Internațional pentru Urgențe ale Copiilor al Națiunilor Unite (United Nations International Children's Emergency Fund)

ONG – organizație non-gvernamentală

PPT – prezentare power-point

SUA – Statele Unite ale Americii

CNPAC - Centrul Național de Prevenire a Abuzului față de Copii

CIDDC – Centrul de informare și documentare privind drepturile copilului

CNETIF – Centrul Național de Educație Timpurie și Informare a familiei

s. – subiecți

ex.p. – experiment pedagogic

ex.c. – experiment de constatare

ex.v. – experiment de verificare

În limba rusă:

ПВ – позитивное воспитание

ПРВ – позитивное родительское воспитание

ПВМПВД - Психопедагогической взаимосвязанной модели позитивного воспитания родителей и детей

Introducere

Actualitatea și importanța problemei abordate. De-a lungul timpului, familia a constituit principalul mediu autentic și propice de dezvoltare și cultivare a personalității copilului, în vederea integrării eficiente în societate. Pe măsură ce sporește numărul instituțiilor sociale apărute cu scopul de a prelua o parte din funcțiile și responsabilitățile familiei se conturează tot mai clar ideea de declin al familiei tradiționale, cedând locul familiei postmoderne. Declinul familiei tradiționale a fost determinat de schimbările socioculturale, politice și economice, iar criza familiei are loc din cauza aprofundării crizei sociale, care este însoțită de fenomenul definit de cercetători [21; 50; 52 etc.] ca *poluarea valorilor morale*. Creșterea alarmantă a conflictelor și fenomenelor disfuncționale, care persistă în mediul familial a generat, în unele situații, transformarea mediului familial într-un câmp de conflicte și concurență, în care fiecare membru tinde să-și impună propriul set de valori, principii, atitudini, convingeri și opinii, accentul fiind pus mai mult pe valorile materiale decât pe cele spirituale.

Fenomenele sociale distructive precum instabilitatea politică și economică, plecarea în masă a părinților la muncă peste hotare; îmbătrânirea populației, creșterea ratei divorțialității, creșterea numărului familiilor monoparentale, sporirea numărului copiilor lăsați în grija rudelor; apariția și creșterea numărului familiilor de homosexuali în care este admisă adoptarea copiilor (în unele state: Andorra, Belgia, Islanda, SUA, Regatul Unit, Suedia etc.), în fond, au un impact negativ asupra promovării valorilor familiale autentice și, în mod special, asupra educației și integrării eficiente a copiilor în societate.

În esență, educația la general, cât și educația familiei, reprezintă o prioritate națională pentru Republica Moldova, iar tema de cercetare răspunde exigențelor politicilor educaționale naționale, dezvoltate și promovate, mai cu seamă, în ultimii ani. Sprijinirea, îndrumarea și protecția familiei și copiilor, este reglementată și susținută de multe documente și politici statale de ordin strategic național, precum: *Codul educației al Republicii Moldova* [221]; *Codul familiei al Republicii Moldova* [222]; *Strategia Națională de dezvoltare "Moldova 2030"* [232]; *Strategia privind protecția copilului pentru anii 2014-2020* [224]; *Strategia intersectorială de dezvoltare a abilităților și competențelor parentale pentru anii 2016-2022* [225] și altele.

În contextul celor expuse, menționăm că educația familială lasă de dorit, iar cât privește educația de tip pozitiv oferită de părinți copiilor săi încă cu greu își croiește drum; nu sunt conștientizate de adulți și, deseori, chiar nu sunt cunoscute metodele, mijloacele și principiile educației pozitive, influența lor asupra formării și dezvoltării personalității copiilor.

Evident că aceste documente de politici și acte legislative elaborate și implementate la nivel național, denotă faptul că Republica Moldova promovează și facilitează implicarea statului în ocrotirea și susținerea familiei în scopul integrării socio-profesionale optime a fiecărui

cetățean, cât și în fortificarea parteneriatului școală-familie-comunitate, susținând asigurarea dezvoltării armonioase a personalității copilului prin eficientizarea educației formale și nonformale a acestuia, dar și prin educația și formarea/pregătirea părinților.

Un argument substanțial al actualității temei de cercetare rezidă în necesitatea studierii și valorificării fundamentelor teoretico-aplicative ale practicilor educaționale familiale pozitive; a studierii perspectivelor, abordărilor și orientărilor teoretice privind educația parentală pozitivă; a stabilirii specificului consilierii familiei, care necesită ajutor în formarea competențelor parentale privind creșterea și educația pozitivă a copiilor. Insuficient este investigat impactul realizării funcțiilor familiale, a stilurilor educative parentale în contextul valorificării competențelor parentale de educație pozitivă a copiilor. În viziunea noastră, determinarea, studierea și valorificarea reperelor teoretice va contribui la elaborarea și conceptualizarea *Modelului psihopedagogic interconex al educației pozitive a părinților și copiilor*, care va încorpora fundamentele praxiologice și va spori procesul de formare a competențelor parentale de educație pozitivă a copiilor.

Un alt argument al actualității și importanței temei de cercetare, constă în abordarea complexă a accepțiunilor de bază a pedagogiei familiei, teoriei generale a educației, psihologiei și sociologiei educației familiale, abordate în contextul formării și perpetuării culturii relațiilor dintre părinți și copii, axate pe educația pozitivă a acestora.

Plecând de la motivele expuse, observăm că problema de cercetare are o dublă conotație:

- **analitico-sintetică:** de explorare și dezvăluire a esenței și genezei conceptelor de bază: *familie, educație pentru familie și educație parentală pozitivă*; a analizei documentelor și politicilor statale, practicilor sociale și educaționale de ordin strategic național, ce sprijină și protejează familia ca *edificiu uman fundamental* de enculturație a copilului; a esențializării abordărilor și orientărilor teoretice privind educația parentală, cât și a perspectivelor integrative ale CE a familiei în vederea formării și consolidării competențelor parentale de educație pozitivă a copiilor.
- **inovatoare și ameliorativă:** implică o nouă viziune, abordare și concepție privind valorificarea educației pozitive, în contextul elaborării și validării *Modelului psihopedagogic interconex al educației pozitive a părinților și copiilor*, care cuprinde fundamentele pedagogice/teoretico-aplicative determinate și elaborate.

Cercetarea a fost impulsionată și de abordarea multidimensională și prospectivă a educației parentale centrate pe educația pozitivă a copiilor, conturându-i importanța eficientizării și optimizării relațiilor interpersonale părinți-copii prin valorificarea consilierii educaționale a familiei, în scopul formării competențelor parentale pozitive, care, la etapa actuală de dezvoltare a societății necesită o abordare complexă și un parcurs praxiologic diferit. Prin urmare,

cercetarea are drept finalitate oferirea unui conținut teoretic și aplicativ adresat părinților, care ar asigura formarea și pregătirea tinerei generații privind asimilarea/învățarea și consolidarea rolului de familist și părinte competent și eficient.

Investigația preliminară realizată în concordanță cu studiul epistemologic, a demonstrat că cercetarea noastră ar permite soluționarea unui șir de **contradicții socio-educative privind**:

- insuficiența strategiilor și programelor naționale de educație adresate părinților privind educația pozitivă a copiilor;
- cunoașterea insuficientă de către părinți a particularităților de vârstă și a celor individual/tipologice ale dezvoltării și educației copiilor și, inclusiv a strategiilor de educație pozitivă a acestora;
- incompetența părinților privind alegerea și aplicarea eficientă a metodelor și strategiilor nonpunitive și motivaționale de educație a copiilor;
- neimplicarea sau implicarea insuficientă a școlii, a cadrelor didactice și manageriale privind organizarea și desfășurarea activităților educative cu părinții;
- incompetența managerilor școlari de a spori calitatea parteneriatul școală-familie-comunitate, orientat spre sporirea interesului părinților privind implicarea activă în colaborarea centrată pe optimizarea EP a copilului.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemei de cercetare.

Cercetările în domeniul științelor educației, studiilor sociologice, a celor din domeniul antropologiei și istoriei culturii civilizației, converg spre faptul că *familia reprezintă cea mai importantă curea de transmisie a valorilor și a normelor culturale din generație în generație*, care plămăiește și stabilizează din punct de vedere psihosocial personalitatea umană [Apud 50, p. 12]. Aspectul filosofic, antropologic, sociologic, pedagogic, juridic și psihologic al conceptelor de: *familie, educație pentru familie, educație familială, educația părinților etc*, sunt abordate și definite în multe lucrări din literatura de specialitate. O abordare mai semnificativă și amplă din punct de vedere pedagogic, psihologic și sociologic o consemnăm în operele notorii ale cercetătorilor: E. Stănciulescu [134; 135; 136]; Larisa Cuznețov [50; 53; 54; 55; 56; 57; 58]; I. Mihăilescu [88]; I. Mitrofan, N. Mitrofan [91]; I. Mitrofan, C. Ciuperca [89]; M. Voinea [152; 153; 154]; E. Vrăsmaș [155]; F. Mănoiu, V. Epureanu [84]; V. Goraș-Postică [74]; G. P. Murdock [211]; A. Berge [9]; P. Abraham [1]; C. Levi-Strauss [82]; A. Muntean [92]; T. A. Куликова [176]; A. С. Макаренко [179; 180] etc.

Posibilitățile și strategiile esențiale ale proiectelor educaționale, unele repere pedagogice și etice, abordări metodologice de educație și sprijinire a familiei, principiile formării atitudinii pozitive privind educația tinerei generații și dezvoltarea resurselor umane, aflăm în lucrările

cercetătorilor: Victoria Cojocaru [44]; V. Goraș-Postică [74]; N. Carabet [25; 26]; C. Calaraș [19; 20; 21]; A. Paniș [99] etc.

Istoricul și evoluția conceptului de *educație parentală*, aprofundat și explorat în *programele de educație parentală*, care facilitează învățarea, dezvoltarea și consolidarea unor competențe parentale pozitive sunt abordate și expuse în lucrările cercetătorilor: Larisa Cuznețov [50; 53; 55; 58]; E. Vrășmaș [155]; I. Puiu [107]; M.W. Fraser, M. D. Abell, et.al. [71]; Ș. Cojocaru, D. Cojocaru [43]; C. L. Pavel [100]; M. Ionescu, E. Negreanu [80]; N. Carter [200]; Th. Gordon [206; 207]; O. M. Потаповская [183]; В. В. Зикратов [168]; В. В. Абраменкова [161] etc, precum și în acte reglatorii și documente de politici statale: *Strategia intersectorială de dezvoltare a abilităților și competențelor parentale pentru anii 2016-2022* [225]; *Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020. Educația 2020* [223] etc.

Cele mai importante și relevante perspective, abordări și orientări teoretice privind *familia, educația și consilierea parentală*, axată pe dimensiunea pozitivă de educație a copiilor, ce implică cultura educației familiale privind formarea competențelor parentale, care explică sistemul și educația familială în totalitatea relațiilor interpersonale și a cultivării personalității copilului sub influența modelelor/patternuri-lor parentale educative le consemnăm în lucrările cercetătorilor: C. Calaraș [20]; R. Popescu [105]; C. Bistriceanu [10]; M. Voinea [152]; M. Ionescu, E. Negreanu [80]; E. Stănciulescu [133]; I. Negreț-Dobridor, I. O. Pânișoară [95]; S. Chelcea [41]; O. Răileanu [109]; D. K. Sherman, G. Cohen [216]; T. Parsons, R. F. Bales [212]; A. Giddens [73]; H. D. Blocher [197] etc. În Republica Moldova pentru prima dată a investigat și fondat *principiul educației pozitive*, cercetătorul Vl. Pâslaru [104].

Idei valoroase privind esența și caracteristicile definiției ale conceptelor de *consiliere educațională/psihopedagogică și consiliere psihologică*, care contribuie la reliefarea metodelor și tehnicilor aplicate în consilierea educațională a familiei, sunt definite și explicate în lucrările cercetătorilor: Larisa Cuznețov [53; 56]; C. Calaraș [20; 21]; Z. Micleușanu [85; 86]; O. Răileanu [109]; L. Saranciuc-Gordea [118]; C. Толстая [188]; N. Carabet [25]; I. Holdevici, V. Neașu [77]; A. Băban [5; 6]; I. Al. Dumitru [66]; Gh. Dumitriu, C. Dumitriu [67]; R. Nelson-Jones [96]; Gh. Tomșa [145]; E. Dumitriu-Tiron [63] etc.

Dat fiind faptul că educația este un fenomen socio-uman ce asigură transmiterea cunoștințelor teoretice și practice, asimilate de omenire de-a lungul evoluției istorice, în vederea formării și dezvoltării personalității în contextul integrării socio-profesionale [99], putem menționa că prezența relațiilor interpersonale tensionate și conflictuale dintre părinți, deseori pot influența negativ formarea personalității copilului, complicând, iar, alteori, perturbând inserția lui socială. Relațiile interpersonale armonioase în cadrul familiei, afecțiunea și atenția din partea părinților, consolidează și asigură dezvoltarea integră a copilului, astfel, facilitând procesul de

formare și dezvoltare a acestuia, a sistemului de valori și competențe de încadrare optimă a copilului în grupul de semeni și în societate [50; 53; 90; 122 etc.].

Impactul *funcțiilor familiei, a stilurilor parentale* de educație a copiilor, care, implicit contribuie la valorificarea modelelor parentale pozitive, sunt elucidate și analizate în lucrările cercetătorilor: E. Stănciulescu [134; 135]; I. Dolean, D. Dolean [64]; M. Ionescu, E. Negreanu [80]; E. Bonchiș [13]; I. M. Mihai [87]; K. Fromme [205]; L. H. Weiss, J. C. Schwarz [220]; D. Baumrind [194; 195; 196]; J. R. Buri [198]; E. E. Maccoby, J. A. Martin [209] etc.

Unele aspecte relevante și adiacente domeniului consilierii educaționale/psihopedagogice ca: metodele de optimizare și fortificare a relațiilor părinte-copil, a strategiilor de comunicare eficientă părinte-copil; specificul educației parentale abordate prin prisma psihologiei pozitive; manifestarea și soluționarea situațiilor de conflict în familie sunt analizate, cercetate și reflectate în șirul de lucrări al cercetătorilor: I. Dolean, D. Dolean [64]; A. Stoica-Constantin [138]; T. Byron [18]; Larisa Cuznețov [50; 52; 53; 55; 56; 57; 58]; C. Calaraș [19; 20]; N. Ovcerenco [98]; N. Putină [108]; V. Satir [119]; G. M. Valet [150]; H. E. Richter [113]; Th. Gordon [75]; W. Stekel [137]; H. Renaud, J. P. Gagne [111]; J. Wilson [156]; D.W. Winnicott [157]; M. Segalen [122]; Л. Анзорг [162]; Э. Эйдемиллер [192] etc.

Dat fiind faptul că *educația familială* poartă un *caracter pluri și interdisciplinar* și este orientată spre creșterea și educația armonioasă a copilului, importante sunt cercetările din domeniul *psihologiei și pedagogiei generale*, unde sunt fundamentate și analizate particularitățile psihologice de formare și dezvoltare a personalității copilului în cadrul familiei [2; 3; 15; 46; 47; 53; 103; 165; 166 etc.].

Cercetările savanților consacrați din domeniul pedagogiei și sociologiei familiale, care contribuie la formarea și pregătirea familiei pentru realizarea rolurilor sociale de părinte și familist sunt reflectate și analizate de către cercetătorii: В. А. Сухомлинский [184; 185; 186]; А. С. Макаренко [179; 180]; G. P. Murdock [211]; E. Stănciulescu [134; 135; 136]; P. Iluț [79]; M. Voinea [152; 153; 154]; E. Vrăsmaș [155]; M. Segalen [122] etc.

Dacă ne referim la contextul actual al societății postmoderne, putem menționa cu certitudine că fluctuațiile care se produc în sfera socială, economică, politică și familială, spre regret, conduc la alterarea statutului familiei, perturbarea și poluarea valorilor familiale, acestea la rândul lor, generează numeroase interogații și teme de cercetare în scopul elaborării unor soluții clare, ameliorative și mecanisme redresante în vederea diminuării fenomenelor cu impact distructiv asupra sistemului familial. Totodată, evidențiem necesitatea și importanța consilierii familiei, axate pe optimizarea comunicării și relaționării între părinți-copii, stabilirii și consolidării relațiilor de prietenie și încredere, prin formarea și dezvoltarea priceperilor, deprinderilor și a competențelor parentale de educație pozitivă a copiilor. Conținuturile teoretice

studiate și premisele stabilite, ne-au permis să conchidem că multe aspecte ce țin de domeniul educației parentale, centrate pe formarea și dezvoltarea competențelor parentale privind EP a copiilor, necesită a fi completate și adaptate contextului social actual. Anume situația descrisă a condus la conturarea **problemei de cercetare** în următoarea formulă: care sunt fundamentele pedagogice ale educației parentale pozitive ce ar asigura educația optimă familială a copiilor?

Obiectul cercetării: reprezintă fundamentele pedagogice și procesul de formare a competențelor parentale privind creșterea și educația pozitivă a copiilor.

Scopul cercetării constă în conceptualizarea, determinarea, elaborarea și validarea fundamentelor pedagogice ale educației parentale pozitive, structurate în *Modelul psihopedagogic interconex al educației pozitive a părinților și copiilor*, implementat prin intermediul consilierii educaționale.

Ipoteza de cercetare. Fundamentele pedagogice ale educației parentale pozitive, determinate, elaborate și implementate vor contribui la eficientizarea și sporirea EP a copiilor în cadrul familiei, dacă va fi aplicat *Modelul psihopedagogic interconex al educației pozitive a părinților și copiilor*.

Obiectivele stabilite în vederea realizării scopului sunt:

1. Examinarea și interpretarea epistemologică a esenței și genezei conceptelor de: *familie, educația pentru familie și educația parentală pozitivă.*
2. Determinarea politicilor statale și practicilor sociale și educaționale privind formarea părinților din perspectiva educației copiilor.
3. Esențializarea abordărilor și orientărilor teoretice privind educația parentală pozitivă.
4. Argumentarea coordonatelor definitorii ale consilierii educaționale în contextul formării competențelor parentale de educație pozitivă.
5. Stabilirea impactului funcțiilor familiei și al stilurilor parentale asupra educației familiale pozitive.
6. Elaborarea și validarea *Modelului psihopedagogic interconex al educației pozitive a părinților și copiilor*, care include fundamentele pedagogice (teoretice și aplicative).

Sinteza metodologiei de cercetare și justificarea metodelor de cercetare.

Cercetarea s-a realizat în baza analizei unui șir de teorii, concepții, idei, principii și rezultate ale cercetărilor empirice din domeniul pedagogiei, teoriei generale a educației, sociologiei familiei, pedagogiei și psihologiei familiei, consilierii educaționale/psihopedagogice a familiei, psihologiei vârstelor și a psihologiei pozitive.

În mod special, drept repere teoretice au servit: conceptul de *educație parentală* (N. Carter [200]; T. Byron [18]; Larisa Cuznețov [53; 58]; Th. Gordon [75] etc); *principiul educației pozitive* (Vl. Pâslaru [104]); *programele de educație parentală* (E. Vrăsmaș [155]; I. Puiu [107];

Ș. Cojocaru, D. Cojocaru [43]; C. L. Pavel [100]); *abordările și orientările teoretice, inclusiv strategiile pedagogice de educație pozitivă a copiilor* (T. Byron [18]; E. Stănciulescu [133]; M. Segalen [122]; G. Caron [27]; C. Calaraș [21]); *principiile și strategiile psihologiei pozitive* (C. Style [139]; T. Byron [18]); *caracteristicile definatorii ale consilierii familiei* (Larisa Cuznețov [56]; N. Carabet [25]; I. AL. Dumitru [66] etc); *stilurile parentale educative* (D. Baumrind [194; 195; 196]; I. Dolean, D. D. Dolean [64]; *Modelul pedagogic interacțional al educației pentru familie* (Larisa Cuznețov [50]) și *Modelul de orientare și coordonare a acțiunilor educative familiale* (Larisa Cuznețov [54]). La fel, cercetarea s-a axat pe studierea anumitor poziții, teze și articole stipulate în documente de politici statale, precum: *Strategia intersectorială de dezvoltare a abilităților și competențelor parentale pentru anii 2016-2022* [225]; *Strategia Națională de dezvoltare "Moldova 2030"* [232] etc.

Metodele aplicate în cercetare:

- *metode teoretice*: documentarea științifică; analiza și sinteza; clarificarea, generalizarea, metoda hermeneutică; metoda biografică etc.
- *metode experimentale*: chestionarul; observația; experimentul pedagogic; studiul de caz, studiul produselor activității elevilor, sociodrama/psihodrama; metoda implicării experților etc.
- *metode de prelucrare a rezultatelor*: matematice și statistice, inclusiv reprezentarea grafică a rezultatelor cercetării.

Noutatea și originalitatea științifică a cercetării rezidă în abordarea multidimensională, inter- și pluridisciplinară a educației parentale pozitive, axată pe ocrotirea și respectarea drepturilor copilului (dezvoltarea motivației, creativității, consolidarea conduitei morale); delimitarea și dezvoltarea aspectelor epistemologice a esenței și genezei conceptelor de bază (*familie, educația pentru familie, educația parentală pozitivă*); precizarea și descrierea tipologiei familiilor, a dificultăților întâmpinate de părinți în creșterea și educația pozitivă a copiilor; stabilirea argumentată a caracteristicilor definatorii ale consilierii educaționale a familiei privind formarea competențelor parentale de educație pozitivă a copilului; conceptualizarea modelului psihopedagogic, care conține fundamentele teoretico-aplicative.

Rezultatele științifice principale obținute în cercetare constau în determinarea și elaborarea fundamentelor pedagogice ale formării și dezvoltării competențelor parentale, structurate în *Modelul psihopedagogic interconex al educației pozitive a părinților și copiilor*, experimentat și validat în instituția publică de învățământ general, ceea ce a condus la sporirea nivelului de competență parentală privind educația pozitivă a copiilor.

Semnificația teoretică a cercetării contribuie la soluționarea unei probleme științifice importante, fiind susținută de analiza evoluției și genezei conceptelor de bază: *familie, educația*

pentru familie, educație parentală pozitivă; studierea și analiza politicilor statale, a practicilor sociale și educaționale de formare a competențelor parentale; analiza și precizarea abordărilor și orientărilor teoretice privind EPP; a aspectelor epistemologice privind consilierea familiei în contextul formării competențelor parentale din perspectiva educației pozitive; determinarea, descrierea și interpretarea strategiilor, metodelor și instrumentelor de educație pozitivă a copiilor, inclusiv fundamentarea teoretică a Modelului psihopedagogic interconex al educației pozitive a părinților și copiilor.

Valoarea aplicativă a lucrării constă în elaborarea și validarea fundamentelor pedagogice ale formării competențelor parentale pozitive, structurate în *Modelul psihopedagogic interconex al educației pozitive a părinților și copiilor*. Cercetarea experimentală ne-a convins că fundamentele aplicative, configurate în ansamblul de instrumente, structurate în modelul psihopedagogic vizat sunt eficiente și pot fi folosite în consilierea familiei/activități cu părinții, axate pe EPP, după cum urmează: *Tipologiile familiale și caracteristicile de bază; Funcțiile principale ale familiei; Taxonomia dificultăților de comunicare și relaționare părinți-copii; Strategiile de EPP; Sistemul competențelor parentale privind educația pozitivă a copiilor; Principiile și condițiile psihopedagogice ale EP a părinților și copiilor; Mecanismul de consiliere și formare a competențelor parentale din perspectiva EP; Grila de valorificare a consilierii axată pe formarea și consolidarea competențelor parentale privind EP; Impactul stilurilor parentale asupra dezvoltării personalității copilului și Indicatorii perfecționării competențelor parentale în contextul EP.*

Implementarea rezultatelor științifice s-a realizat în cadrul experimentului pedagogic prin valorificarea *Modelului psihopedagogic interconex al educației pozitive a părinților și copiilor*, centrat pe formarea și dezvoltarea competențelor parentale pozitive și desfășurarea programului adresat părinților privind educația pozitivă a copiilor, inclusiv prin intermediul comunicărilor la conferințele naționale și internaționale, a publicațiilor științifice în revistele de profil, cât și al activităților practice realizate cu cadrele didactice, părinții și copiii.

Aprobarea rezultatelor științifice. Cercetarea s-a realizat în cadrul Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău. Rezultatele cercetării au fost examinate, discutate și aprobate în cadrul ședințelor *Comisiei de Îndrumare*; a conferințelor și simpozioanelor științifice naționale și internaționale, activităților educative adresate cadrelor didactice și părinților din cadrul instituției implicate în experimentul pedagogic.

Publicații la tema tezei: În total sunt elaborate 13 publicații științifice, dintre care 2 ghiduri metodologice; o broșură (cu impact Internațional/Lituania); 4 articole în reviste științifice (de categoria B); 4 articole științifice în culegerile Conferințelor și Simpozioanelor Științifice Naționale și Internaționale; 2 articole publicate și susținute în cadrul Școlii Doctorale.

Volumul și structura tezei. Teza conține: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie 232 de surse, 26 anexe. În total conține 149 pagini text de bază, 14 figuri și 15 tabele.

Cuvinte-cheie: fundamente pedagogice, familie, educație pentru familie, educație parentală, educație parentală pozitivă, copii, părinți, competențe parentale, consiliere parentală, conflicte intrafamiliale.

Sumarul compartimentelor tezei:

Introducerea include actualitatea și importanța temei de cercetare, fiind reflectată și analizată situația în domeniu și identificată problema de cercetare. Sunt prezentate scopul, obiectul, ipoteza și obiectivele de cercetare, fiind descrisă sinteza metodologiei și metodele aplicate în cercetare; valoarea teoretică și aplicativă, care confirmă din punct de vedere epistemologic, metodologic și praxiologic semnificația practică, noutatea și originalitatea demersului investigațional și expus sumarul compartimentelor tezei.

Capitolul I, *Fundamente teoretice ale educației parentale pozitive*, conține studiul epistemologic al problemei și scoate în evidență esența, conținutul și geneza conceptelor de bază: *familie, educația pentru familie și educația parentală pozitivă*, analizate și elucidate din perspectiva filosofică/axiologică, antropologică, pedagogică, sociologică, juridică și sociopsihopedagogică.

În cadrul capitolului s-au precizat și analizat accepțiunile și viziunile cercetătorilor (E. Vrăsmaș [155]; I. Puiu [107]; Ș. Cojocaru, D. Cojocaru [43]; C. L. Pavel [100]; Th. Gordon [206; 207]; O. M. Потаповская [183]; В. В. Зикратов [168] etc.) privind preocupările pentru istoricul și evoluția politicilor statale și practicilor sociale și educaționale, care țin de *educația parentală, abordată din perspectiva educației pozitive* din mai multe spații, inclusiv cel autohton. Aspectele investigate ne-au permis să conchidem că acest fenomen a fost promovat și valorificat în *cadrul programelor de educație parentală*, având scopul de a sprijini și îndruma părinții privind creșterea, îngrijirea și educația copiilor prin respectarea drepturilor acestora. Studiarea istoricului și analiza politicilor statale și programelor educaționale de formare a părinților, ne-a orientat și permis să descriem cele mai relevante orientări, abordări și perspective teoretice; strategii și metode practice referitoare la aspectele investigate. Prin urmare, studiul literaturii de specialitate, la general și, analiza epistemologică a abordărilor și accepțiunilor cercetătorilor: Larisa Cunzețov [55]; C. Calaraș [20]; R. Popescu [105]; C. Bistriceanu [10]; M. Ionescu, E. Negreanu [80]; E. Stănciulescu [133]; I. Negreț-Dobridor, I. O. Pânișoară [95] etc., în special, a asigurat determinarea fundamentelor teoretice ale EPP și a educației pozitive a copiilor. Procesul vizat a asigurat explicarea și interpretarea educației familiale în totalitatea relațiilor interpersonale și a cultivării personalității copilului sub influența modelelor/patternuri-

lor educative parentale cu caracter pozitiv. La fel, am stabilit că în Republica Moldova, pentru prima dată, a investigat și fondat *principiul educației pozitive*, cercetătorul Vl. Pâslaru [104].

În capitolul II, *Dimensiunea psihopedagogică a educației parentale pozitive*, sunt analizate și reflectate tipurile familiilor și caracteristicile definitorii ale acestora, studiind căroră, ne-a permis să reliefăm faptul că acțiunile educative parentale nu întotdeauna sunt adecvate, coerente și pozitive. Astfel, de felul cum părinții exercită și îmbină îndeplinirea funcțiilor familiei depinde modelul de educație oferit copiilor. Investigația preliminară realizată pe un lot de 210 subiecți (părinții cu copii de vârstă școlară mică și preadolescenți), a permis să identificăm cele mai stringente dificultăți de comunicare și interrelaționare percepute de părinți și copii, la fel, să determinăm metodele aplicate în educația copiilor, care, de fapt, nu corespund principiilor de educație pozitivă. De asemenea, în capitol am elucidat și descris impactul realizării ineficiente a funcțiilor familiei, reliefând greșelile și neajunsurile în educația copiilor.

Dat fiind faptul că în 2016 a fost elaborat și implementat la nivel național un document social și educațional foarte important de formare a părinților, *Strategia intersectorială de dezvoltare a abilităților și competențelor parentale pentru anii 2016-2022* [225], conducându-ne de sugestiile și metodele propuse, am reușit să conturăm premisele EP, axate pe respectarea drepturilor copiilor și valorificarea modelelor comportamentale pozitive ale părinților. Aspectele investigate ne-au permis să elaborăm, fundamentăm și să valorificăm câteva instrumente importante, precum: *Taxonomia dificultăților de comunicare și relaționare părinți-copii* (cap. II, p. 65); *Sistemul competențelor parentale privind educația pozitivă a copiilor* (cap. II, p. 75); *Principiile și condițiile psihopedagogice ale educației pozitive a părinților și copiilor* (cap. II, p. 75); *Mecanismul de consiliere și formare a competențelor parentale din perspectiva EP* (cap. II, p. 78) și *Indicatorii perfecționării competențelor parentale din perspectiva educației pozitive* (cap. II, p. 86). Studiind aprofundată a caracteristicilor definitorii ale consilierii educaționale a familiei, a stimulat elaborarea unui instrument pedagogic important: *Grila de valorificare a consilierii axată pe formarea și consolidarea competențelor parentale privind EP* (cap. II, p. 77), care, în corelație cu celelalte instrumente pedagogice elaborate, a facilitat formarea și consolidarea competențelor necesare părinților privind educația pozitivă a copiilor. prin intermediul consilierii educaționale. La finalul capitolului, trecând în revistă toate momentele cheie, am conceptualizat și elaborat *Modelul psihopedagogic interconex al educației pozitive a părinților și copiilor* (cap. II, p. 89), centrat pe sporirea nivelului de competență parentală.

Capitolul III, *Coordonata praxiologică de formare a competențelor parentale în cadrul educației pozitive*, elucidează demersul experimental al cercetării prin intermediul căruia a fost implementat și validat *Modelul psihopedagogic interconex al educației pozitive a părinților și copiilor*, care include toate fundamentele pedagogice/teoretico-aplicative. În capitol este

prezentat și descris *Programul de consiliere și formare adresat părinților "Școala părinților competenți și eficienți"*, însoțit de reprezentările grafice ale rezultatelor obținute în etapa de constatare și de verificare, urmat de analize și interpretări de rigoare. Astfel, analiza rezultatelor comparative obținute după implementarea modelului psihopedagogic și a programului de consiliere au demonstrat că instrumentele elaborate în conformitate cu scopul și obiectivele cercetării sunt funcționale și eficiente. Calitatea relațiilor interpersonale părinți-copii a fost asigurată și susținută de sporirea semnificativă a nivelului de competență parentală privind educația pozitivă a copiilor, care a favorizat modificarea credințelor, atitudinilor, priceperilor, deprinderilor și comportamentelor disfuncționale ale părinților și, nemijlocit ale copiilor.

Compartimentul, **Concluzii generale și recomandări** conține sinteza principalelor idei și concluzii, esența rezultatelor științifice și a celor experimentale ale investigației. Totodată, au fost formulate recomandări la nivel macro- și microstructural privind implementarea modelului și a programului de consiliere elaborat. Au fost precizate limitele și sunt expuse deschiderile pentru posibilele perspective de cercetare, adică temele științifice, care ar completa și îmbogăți cadrul teoretico-practic în vederea dezvoltării educației parentale și familiale pozitive în ansamblu, ceea ce ar avea un impact pozitiv asupra cultivării armonioase și optime a personalității copilului, a familiei și a întregii societăți.

1. FUNDAMENTE TEORETICE ALE EDUCAȚIEI PARENTALE POZITIVE

1.1. Aspectul epistemologic al problemei prin analiza și dezvoltarea conceptelor de bază: *familie, educație pentru familie și educație parentală pozitivă*

Conceptele de bază, *familia și educația pentru familie*, sunt centrale și definitorii pentru problema cercetării, care vizează fundamentele pedagogice ale educației parentale pozitive. Întrucât, fenomenul investigat determină bunăstarea și calitatea mediului familial, oferindu-i orientare și conținut pozitiv, axat pe principiile și strategiile umanismului și psihologiei pozitive [9; 13; 18; 75 etc.], urmează să realizăm analiza epistemologică a conceptelor anunțate.

De-a lungul timpului se considera că realizările persoanei depind, în mare măsură, de coeziunea familiei, de calitatea educației familiale, de stabilitatea acesteia în raport cu modelul parental transmis și promovat. Anume în cadrul ei se satisfac nevoile fundamentale ale omului și se educă copiii [179]. Acest aspect indică faptului că orice copil, pe lângă satisfacerea condițiilor economice de trai decent (hrană, îmbrăcăminte, locuință, acces la servicii medicale, învățatură etc), are nevoie de un climat familial pozitiv și favorabil, de supraveghere, grijă permanentă și respectarea normelor moral-etice, fără de care nu vom putea asigura dezvoltarea sănătoasă psihofizică a copilului. Prin urmare, familia, nu este altceva, decât mediul în care procesul de cunoaștere, sensibilizare și cultivare a copilului, familiarizarea lui cu valorile autentice și grija pentru asimilarea lor creativă, ce garantează și orientează identitatea culturală a ființei umane. Anume părinții sunt persoanele care au datoria să asigure toate condițiile optime de creștere, formare, dezvoltare și educație a copilului.

Familia reprezintă un agent educativ primar, o instituție socială și un pilon fundamental de formare și cultivare a atitudinii și a comportamentului pozitiv al copilului orientat către sine și integrarea în societate. Din anumite motive precum, crizele sociale, poluarea valorilor morale, fluctuațiile politice, socio-economice și tehnologice etc, institutul familiei, devine tot mai vulnerabil și fragil nu numai din punct de vedere structural, dar și din punct de vedere al competenței parentale, eficienței personale a membrilor adulți ai familiei și a educației pozitive a copiilor. Astfel, studiul literaturii de specialitate, ne-a convins că familia necesită anumite intervenții psihopedagogice praxiologice și metodologice în vederea menținerii climatului familial echilibrat și a armonizării relațiilor părinți-copii prin valorificarea principiilor educației pozitive [5; 9; 16; 21; 32 etc.].

Cercetările din domeniul științelor educației demonstrează elocvent faptul că *familia reprezintă cea mai importantă cale de transmisie a valorilor și a normelor culturale din generație în generație* [Apud 50, p. 12], ea este într-adevăr o realitate persistentă și un mediu

important, care plăsmuiește și formează personalitatea umană. De altfel, nu există o altă instituție socială, care ar putea substitui, cu succes, climatul familial și influența decisivă a părinților ca persoane de bază, ce contribuie la formarea habitusului primar al copilului [50].

Numeroși cercetători [4; 8; 10; 13; 14; 21; 50; 79 etc.] consideră că familia reprezintă una dintre verigile sociale străvechi, care asigură continuitatea și afirmarea ființei umane, aceasta fiind mediul natural și firesc al copilului, exercitând, în acest sens, o influență majoră și esențială asupra dezvoltării armonioase a individului și integrării lui reușite în societate.

Reieșind din definițiile analizate, conchidem că familia reprezintă mediul uman primar în interiorul căruia se construiește personalitatea individului, se formează și consolidează sistemul de viziuni, atitudini și percepții despre sine, despre lume și viață, pregătindu-l pe copil pentru învățarea și exercitarea rolurilor umane și sociale (de familist, părinte, cetățean, profesionist). În continuare vom analiza unele aspecte definitorii, care contribuie la înțelegerea procesului de formare, dezvoltare și funcționare a personalității umane, la general, și a copilului în cadrul sistemului familial, în special. În acest context, aderăm la teza susținută de psihologul american, G. Allport [3, p. 40], care interpretează *personalitatea* umană, drept sumă a tuturor dispozițiilor, impulsurilor, tendințelor, dorințelor și instinctelor biologice înnăscute ale individului, precum și a dispozițiilor dobândite prin experiență. Cu alte cuvinte, personalitatea umană este constituită din premise biologice, inclusiv achiziții intelectuale, fizice, emoționale, morale și comportamentale învățate și asimilate, pe de o parte, și din experiențe dobândite prin exersare.

În consens cu această viziune, G. Caron [27, p. 34] subliniază faptul că *personalitatea umană* reprezintă modul său de a fi (prin gândire, reacții emoționale și comportamentale) în ceea ce privește felul de a reacționa și a se adapta la situațiile survenite în viața cotidiană, care nu este altceva decât, totalitatea caracteristicilor definitorii ale temperamentului înnăscut și a caracterului cizelat, modelat și dobândit în cadrul și pe parcursul experiențelor de viață acumulate. Cercetătorul menționează că *personalitatea copilului* este unică și că acesta se naște ca individ uman cu o forță ascunsă în sine, care, pe viitor se va transforma într-un ideal, o vocație, un vis, o chemare către a fi ceea ce trebuie să fie. Metodele restrictive și punitive de educație, modelul incongruent/indezirabil al părinților, insuficiența comunicării și relaționării afective cu copiii, experiențele negative acumulate în procesul de învățământ etc, au un efect de inhibare și blocare a procesului natural și integru în planul dezvoltării psihice, emoționale, intelectuale și fiziologice de creștere și dezvoltare armonioasă a personalității copilului [Ibidem].

Considerăm oportun și necesar să abordăm rolul și importanța formării identității și personalității copilului în mediul familial, reieșind din contextul social actual, fapt ce deseori demonstrează incompetența părinților, care stagnează și periclitează evoluția armonioasă a personalității copilului. Așadar, conceptul de identitate în diferite contexte este utilizat pe scară

largă în psihologie, sociologie și pedagogie/științele educației, inclusiv în filosofie, susține cercetătoarea C. Толстая [189]. Astfel, psihologia identității oferă posibilitatea de a observa și studia mecanismele de comunicare între condiționarea intrapersonală și socioculturală a acțiunilor indivizilor în situații de interacțiune socială, pentru a înțelege funcționarea principiilor de grup și personale, iar în cazul nostru, ne va interesa educația, formarea și cultivarea identității copilului în cadrul sistemului familial. În contextul în care mediul familial este echilibrat și armonios, iar tiparele comunicativ-comportamentale valorifică necesitățile și potențialul copilului, mediul vizat contribuie la formarea individului ca personalitate integră și consecventă în gândire, acțiune și comportament dezirabil.

Analizând principiile pedagogiei personalitare a lui C. Narly [93], sintetizăm ideea că *personalitatea* umană presupune realizarea cât mai desăvârșită a individualității și identității, ceea ce implică formarea și dezvoltarea abilităților de socializare. În urma celor expuse, putem menționa că personalitatea umană, în special cea a copilului, se formează datorită influențelor și impactului social și în acest sens, familia reprezintă acel prim mediu securizant și protector, care valorifică și sporește potențialul și disponibilitățile copilului și a identității de sine.

Dacă ar fi să plecăm de la definiția cercetătorului M. Golu, *identitatea de sine/Eu-I* despre care reiterasem anterior, aceasta reprezintă una dintre cele mai importante structuri ale personalității ce se formează și se consolidează în primii ani de copilărie datorită impactului acțiunilor și influențelor parentale și sociale educative și instructive. Anume Eu-I este ceea ce diferențiază, individualizează, oferă consistență ontologică și delimitare, prin autodeterminare, autoinstruire și autoreglare a personalității în raport cu mediul și societatea [Apud 144].

Analizând dezvoltarea personalității umane, cercetătoarea, M. B. Бениаминова [165, p. 13], precizează ideea conform căreia, *copilul de la naștere este un candidat la personalitate*, iar diversitatea și complexitatea activităților lui, cât și succesul său, depind în mare parte de condițiile de educație și mediul familial în care crește și se dezvoltă copilul. Astfel, conchidem că familia, reprezintă un prim mediu de enculturație și creștere armonioasă, în vederea pregătirii copilului pentru viața de adult, având ca fundament, modelul și stilul parental de comportare și educație, exercitat de reprezentanții celor trei culturi: **a) cultura postfigurativă**, valorile culturale ce se transmit copiilor de către părinți și bunici; **b) cultura cofigurativă**, învățarea culturală, care se efectuează în grupurile de similitudine/de egali (copiii și adulții învață de la membrii generației din care fac parte) și **c) cultura prefigurativă**, în care adulții învață de la copiii lor [21; 50; 52; 53; 123].

Abordând rolul familiei în subiectul dezvoltării și cultivării personalității umane, ne vom orienta la cele patru aspecte ale *Eu-lui* analizate de către cercetătoarea Larisa Cuznețov. Astfel, fiecare dintre aceste patru aspecte ale *Eu-lui* participă necondiționat în formarea integră a

personalității copilului, iar unul dintre acestea începe în familie de la cea mai fragedă vârstă și anume, cu formarea *Eu-lui corporal* (percepția și explorarea de către copilul a propriului corp), apoi continuă cu formarea *Eu-lui imaginativ*, ce ține de formarea, perceperea, acceptarea și valorificarea imaginii de sine, a respectului/stimei de sine și a încrederii în sine. Odată cu creșterea copilului, acesta, în baza modelelor și influențelor parentale, învață noi experiențe de comunicare, relaționare și conduită în funcție de scop, obiective și planul de acțiuni, care se datorează *Eu-lui personalizat* [54, p.38]. Individul, la rândul său, reprezintă ansamblul de trăsături și însușiri specifice, manifestate prin propriul său stil de socializare, comunicare și relaționare cu adulții și semenii. Trecând în revistă ideile expuse anterior, putem conchide că structurile personalității implicate în dezvoltarea și cultivarea propriilor trăsături, calități, competențe, determină calitatea și eficiența procesului de socializare, relaționare și integrare în societate, grație influențelor parentale exercitate în familie.

Abordând conceptul și domeniul *educației pentru familie*, vom preciza și concretiza caracterul etiologic al apariției și manifestării conflictelor/dificultăților de relaționare părinți-copii. Analiza nevoilor și trebuințelor personalității umane ne va ajuta în acest proces. Așadar, determinarea, *Eu-lui moral* al persoanei ne va asigura cunoașterea particularităților individuale, stabilirea principiilor și normelor sociale promovate în procesul relațional; evaluarea în ce măsură trăsăturile de personalitate influențează și direcționează aspectul moral al conduitei individului. Determinarea credințelor și valorilor, care stau la baza acțiunilor persoanei, permite să stabilim fundamentele pedagogice necesare valorificării potențialului educativ al părinților [50; 51; 54; 56].

Analiza literaturii din științele educației [3; 18; 21; 43; 44; 51; 75 etc.], ne-a permis să sintetizăm viziunile cercetătorilor privind formarea și dezvoltarea personalității și identității copilului în cadrul familiei, care optează pentru o educație pozitivă și armonioasă, axată pe ascultare activă, empatie, orientare motivațională, valorificarea necesităților și potențialului copilului, pe ocrotirea și respectarea drepturilor acestuia, excluderea absolută a factorului punitiv, a discriminării de vârstă și gen etc. Astfel ca începând cu vârsta fragedă, copilul să-și formeze și consolideze sistemul de viziuni, valori și concepții despre sine, lume și viață, să-și dezvolte o conduită morală, centrată pe valorile umane autentice și să devină un adult flexibil, congruent și responsabil de alegerile și deciziile sale, raportat la sentimentul propriei realizări.

În contextul ideilor expuse, M. Segalen [122, p. 11], susține că *familia este descrisă ca loc de înflorire a individului, un factor de susținere psihologică și socială*. Completăm această constatare cu o precizare foarte importantă, în viziunea noastră: *familia și educația pentru familie* sunt interconexe și necesită explorarea permanentă și a factorului pedagogic, care rezidă în realizarea unei educații permanente, orientate spre prezent și viitor.

În afară de interpretarea definițiilor vizate, dorim să atragem atenția asupra conotațiilor etimologice ale termenului de familie. Astfel, acesta provine din limba latină *famulus* și desemnează grupul de persoane, numite *agnați*-rudele pe linia paternă și *cognați*-rudele pe linia maternă, care formează comunitatea *gens*, formată din toate rudele de sânge [Apud 123, p. 17].

Elementele epistemologice expuse, ne-a orientat spre identificarea și esențializarea mai multor abordări ale conceptelor de *familie*, *educație pentru familie* și *educație parentală*, pe care le considerăm relevante cercetării noastre.

Definițiile expuse mai sus nu elucidează pe deplin caracteristicile care descriu latura cognitiv-comportamentală, atitudinală, afectivă și educativă, ce determină relațiile interpersonale familiale. Prin urmare, în scopul determinării fundamentelor teoretice și aplicative ale educației parentale pozitive, ne propunem să analizăm cele mai importante abordări și orientări științifice în legătură cu subiectul abordat, clarificând caracterul *inter- și pluridisciplinar al educației familiale*, centrate pe educația pozitivă a copiilor, dar și a părinților.

Întrucât *educația* reprezintă un proces complex, centrat pe valorificarea potențialului *biopsihosocial* al ființei umane, ***abordarea filosofică/axiologică*** a educației familiale scoate în evidență importanța formării și perpetuării culturii axiologice de la o generație la alta și a constituirii la individ a virtuților supreme. Educația familială din perspectivă filosofică conturează contribuția, care urmează a fi adusă de părinți cu privire la educația armonioasă și pozitivă a copiilor axată pe transmiterea și promovarea valorilor general umane (*Binele, Frumosul, Adevărul și Sacrul*). În acest context, încă marele filosof al antichității, Aristotel, afirma că fericirea pentru orice ființă rezidă în realizarea naturii sale prin exersarea virtuții, voinței și a responsabilității [Apud 123, p. 22]. Astfel, subliniem rolul și importanța părinților în formarea și transmiterea culturii axiologice la copii, abordată prin prisma propriului exemplu de comunicare, relaționare, moralitate, conduită, viziune și atitudine pozitivă față de lume, oameni și față de viață în general.

Se cunoaște faptul că familia ca micromediu social în toate timpurile și culturile s-a confruntat cu numeroase dificultăți, care prin acțiunile sale au impus re/adaptare și asimilare continuă a practicilor și influențelor de exercitare eficientă a rolurilor de familist și părinte eficient și a educației pentru familie.

Abordarea antropologică a conceptelor de *familie* și *educație pentru familie*, susținută de renumiții antropologi, precum: Cl. Levi-Strauss [82], T. Parsons [212], G. P. Murdock [211] etc., denotă faptul că *familia* ca fenomen antropologic implică o caracteristică complexă și profundă, în așa mod încât, mediul natural al familiei, căsătoria, fenomenul rudeniei, sistemele și modelele parentale, sistemul de valori formate și perpetuate în cadrul familiei, tipurile de culturi, relațiile părinți-copii, cât și dificultățile care persistă și domină în familie și în societate, reprezintă câteva

direcții, care, în esență, scoate în evidență faptul că fiecare aspect familial definit și concretizat, extinde conceptul de *educație pentru familie*.

În cheia celor expuse, antropologii, Cl. Levi Strauss [82] și G. P. Murdock [211], consideră *familia* drept un grup social înzestrat cu caracteristici autentice, unde părinții și copiii respectă și valorifică anumite obiceiuri și tradiții; transmit un cumul de cunoștințe, atitudini, credințe, comportamente și reguli de educație, care necesită a fi perfecționate și dezvoltate continuu în funcție de specificul cultural și social.

Educația pentru familie intersectează mai multe domenii științifice, precum: pedagogia și psihologia familiei, pedagogia generală, sociologia familiei, psihologia pozitivă etc, încercând să ofere soluții concludente privind sporirea calității vieții membrilor familiei centrați pe autoinstruire, autodezvoltare și autorealizare pe tot parcursul vieții.

În acest context, ***abordarea pedagogică*** de educație pentru familie și a familiei, presupune sprijinirea, îndrumarea și formarea tinerilor, părinților/membrilor adulți ai familiei privind învățarea, asimilarea și perfecționarea cunoștințelor, priceperilor, deprinderilor, abilităților și competențelor de planificare și formare a acesteia; de îngrijire, creștere și educație armonioasă a personalității copilului.

Precizând caracterul evolutiv și holistic al educației pentru familie și al educației familiale, pedagogul rus Т.А. Куликова, în lucrarea sa – *Семейная педагогика и домашнее воспитание* [176, p. 6], evidențiază faptul că aceste concepte și fenomene ocupă un loc special în științele educației, deoarece familia a fost considerată în cultura tradițională drept un mediu natural, care determină ordinea educației în cadrul familiei, dar totodată, realizând educația pentru familie a tinerei generații. Ordinea și calitatea educației în cadrul familiei direcționează modul de trai al familiei în contextul valorificării tradițiilor, obiceiurilor, sărbătorilor și ritualurilor specifice fiecărei familii, ceea ce direct influențează educația pentru familie. Educația în cadrul unei familii autentice se concentrează asupra formării și dezvoltării atitudinii pozitive a copilului față de sine și adulți, orientat spre respectarea valorilor moral-etice în procesul de comunicare și relaționare cu cei din jur.

Dat fiind faptul că în interiorul sistemului familial se constituie și se mențin anumite relații interpersonale între toți membrii acesteia, iar dificultățile și fenomenele distructive prezente în societate ricoșează asupra familiei și scot în evidență incompetența membrilor adulți ai acesteia privind gestionarea conflictelor intrafamiliale, optăm pentru educația pozitivă a persoanei, inclusiv a familiei. Dacă abordăm familia și educația pentru familie din perspectiva sociologică, putem constata că importanța formării relațiilor familiale calitative rezultă din tipurile și funcționalitatea interacțiunilor sociale instituite între membrii comunității. În accepțiunea sociologilor [79; 82; 88; 105; 122; 130; 134; 152; 153; 154; 155 etc.], *familia*

reprezintă o comuniune socială, unită prin scopuri și interese comune, în interiorul căreia se formează relații de filiație și colaborare în vederea satisfacerii trebuințelor biologice, psihologice, educative, culturale etc. Familia cuprinde celula conjugală (soț-soție) la care se adaugă copiii. Totodată, această noțiune se referă la o dinastie de rude care nu întotdeauna coabitează, dar întrețin relații de filiație naturală, și deseori, au un patrimoniu comun. De asemenea, familia presupune așa sentimente ca: dragostea, afecțiunea, respectul, empatia, compasiunea, înțelegerea [134, p. 227] și, desigur, recunoștința, ajutorul reciproc, iar în contextul conceptului de *educație pozitivă*, se învață și se manifestă respectarea drepturilor omului și ale copilului.

I. Mitrofan, C. Ciupercă [89, p. 17], subliniază ideea că *familia* reprezintă exemplul tipic de grup primar, caracterizat prin puternice relații afective (soț-soție, părinți-copii) întemeiate prin asocierea și colaborarea intimă a tuturor membrilor ei. Cercetătoarea, M. Voinea [152] consideră că *familia* este una dintre cele mai vechi forme de comunitate umană, o instituție socială stabilă, ce vizează educația și realizarea prosperă a tuturor membrilor acesteia.

Istoria vieții familiilor are atât continuitate, cât și discontinuitate [4], prin conectarea intergenerațională, care se manifestă prin transmiterea de valori, norme, credințe, tipare de gândire și acțiune etc, de la o generație la alta, ceea ce contribuie activ la reproducerea, dezvoltarea și evoluția socială și culturală [21]. Majoritatea cercetărilor empirice admit că pe măsura evoluției societății, raporturile părinți-copii sunt tot mai mult definite printr-o dimensiune emoțională și că interesul părinților în raport cu educația copiilor crește considerabil [Apud 80, p. 8]. În acest sens, concomitent cu democratizarea relațiilor sociale observăm tot mai frecvent abordarea pozitivă cu privire la îndeplinirea funcțiilor familiale, inclusiv cu accent pe respectarea personalității copilului și aplicarea metodelor de stimulare a creativității și umanismului.

Viziunea cercetătoarei, E. Vrăsmaș [155, p. 14], este axată pe faptul că *familia* reprezintă unicul grup social caracterizat de determinările naturale/biologice și singurul în care legăturile de dragoste și atașament sunt necondiționate și destul de stabile. Noi considerăm că anume acesta este motivul de realizare a educației pentru familie într-un mod firesc prin observarea și urmarea modelelor parentale pozitive. Cercetătorul, I. Mihăilescu [88, p. 17] precizează că *famiiliile* în postmodernitate suportă transformări profunde și importante tinzând să acopere realități diferite de cele caracteristice generațiilor precedente. Aceste transformări fiind benefice, necesare și importante pentru societatea actuală, dacă nu provoacă destabilizarea sau poluarea valorilor familiale și sociale, făcând parte dintr-un proces firesc de evoluție a personalității umane.

Definind familia am încercat să punem în evidență o serie de aspecte de ordin structural și funcțional. Astfel, *familia* reprezintă un grup, care își are originea în căsătorie, fiind alcătuită din soț, soție și copiii născuți din comuniunea lor, pe care îi unesc drepturile și obligațiile morale, juridice, economice, religioase și sociale [106, p. 262]. Aceste explicații sociologice rezonază

cu definiția *familiei*, propusă de M. A. Lamanna și A. Riedmann [208, p. 7], care denotă relația exprimată la nivel conjugal și relația de parentalitate în care oamenii, de obicei, au legături de rudenie, căsătorie sau adopție; locuiesc împreună în baza unui angajament; formează o unitate economică și au grijă de cei tineri, de fapt realizând o educație pentru familie. Analizând definițiile și abordările prezentate, observăm că practic, marea majoritate a cercetătorilor, reiterează și reliefează importanța grijei, creșterii și educației în și pentru familie a descendenților, efectuată prin afecțiune, moralitate, respect și empatie.

Cercetătoarea, E. Stănciulescu [135, p. 22], face delimitări clare între conceptele de *familie conjugală*, *familie parentală* și *familie conjugal-parentală*. Astfel, *familia conjugală* desemnează cuplul fără copii (relație conjugală prezentă, relație parentală absentă) pentru care, în pofida creșterii frecvenței fenomenului, nu există încă un nume; *familia parentală* desemnează unitatea constituită din unul sau mai mulți copii și din părinți care formează nu numai un cuplu conjugal, dar care poate păstra o legătură mai mult sau mai puțin extinsă cu copilul (relație parentală prezentă, relație conjugală absentă); și conceptul de *familie conjugal-parentală* desemnează cuplul cu copii (relație conjugală și relație parentală prezente), care are funcția de a educa, în viziunea noastră, cât mai calitativ și eficient copiii, pregătindu-i mai întâi pentru viața de familie. Evident că conceptele vizate implică numeroase limite și precizări, însă am considerat că explicația lor conturează chintesența relațiilor interpersonale existente în cadrul familiei.

O definiție a familiei care accentuează aspectul educației calitative a copiilor, inclusiv a educației pentru familie, o întâlnim la F. Mănoiu și V. Epureanu [84, p. 36], ce în esență conturează ideea că *familia* reprezintă o formă superioară de comunitate, constituită din soț, soție și copiii acestora, bazată pe relații biologice, sociale, educaționale și psihologice, având drept deziderat pregătirea unei generații viitoare sănătoase și temeinic educate, care să participe la dezvoltarea prospectivă a societății.

S. Minuchin, la rândul său, precizează că *structura familială* implică setul invizibil de cerințe și norme funcționale, ce organizează și determină modul în care membrii familiei interacționează în cadrul acesteia și, în esență, pregătesc generațiile tinere pentru viața socială și pentru viața demnă în familie [Apud 149]. Prin urmare, conchidem că atât familia, cât și societatea, înaintează și realizează anumite cerințe, norme, principii și reguli, care presupun promovarea, valorificarea și respectarea drepturilor omului, democratizarea relațiilor interpersonale, ceea ce consolidează fundamentul educației pozitive.

O viziune originală și pozitivă a fost expusă de cercetătorul A. Berge [9]. Acesta considera că *familia* este un fel de cooperativă de sentimente, care îndulcește pentru fiecare membru loviturile mai grele ale vieții, repartizând efectele pentru toți, ceea ce poate fi interpretat

ca o distribuire mai bună a rolurilor și responsabilităților în cadrul familiei, îndeplinirea cărora presupune cooperare, comunicare, respect, empatizare, sprijin reciproc, ascultare și relaționare.

Din punct de vedere juridic familia desemnează un grup de persoane între care s-au stabilit un set de drepturi și obligații, reglementate prin norme legale. Aceste norme legale se referă la modul de încheiere a căsătoriei; stabilirea paternității; respectarea drepturilor și obligațiilor soților; formarea și gestionarea fondului economic al familiei; menținerea relațiilor dintre părinți și copii; a modului de transmitere a moștenirii etc [126, p. 107]. Evident că una din obligațiile, părinților determinată și fundamentată juridic, rezidă în creșterea și educația copiilor, centrată pe satisfacerea necesităților esențiale ale acestora cu atribuirea și valorificarea drepturilor egale de implicare.

Încă o precizare necesită a fi evidențiată, și, anume faptul că familia și căsătoria sunt fenomene absolut diferite, dar care interferează. Bineînțeles că aceste două fenomene sociale sunt strâns legate, interconexe dar pot fi și separate, deoarece familia poate exista și în afara căsătoriei, iar căsătoria poate fi încheiată fără garantul menținerii familiei [52, p. 8]. Prin urmare, căsătoria este necesară, fiindcă legitimează crearea familiei, dar nu determină procesul complex de formare și menținere a acesteia [123, p. 20-21], însă indiferent de situația creată (căsătorii, divorțați etc.), este juridic legitimată responsabilitatea părinților pentru întreținerea și educația copiilor. *De altfel, considerăm că pentru prevenirea unor conflicte parvenite în relațiile partenerilor conjugali, oficializarea și legitimizarea relației este o soluție eficientă, care oferă potențialei familii, obligațiuni, unele oportunități și privilegii reglementate juridic, ceea ce protejează, fortifică și consolidează relațiile soț-soție și părinți-copii.*

Abordarea sociopsihopedagogică susținută și promovată de cercetătoarea, Larisa Cuznețov [50, p. 13; 51; 54 etc.], evocă ideea că *familia* reprezintă instituția socială elementară, dar, totodată, și responsabilă de plăsmuirea personalității copilului și integrarea lui socială, iar calitățile de familist și părinte solicită același efort ca și pregătirea de specialitate, presupunând autoperfecționare continuă. *Calitatea de familist și părinte competent și eficient cere o tratare responsabilă, ca o adevărată profesie ce trebuie învățată și axată pe știință-competență-măiestrie-exersare.* Așadar, *familia* reprezintă un microgrup social, care realizează un ansamblu de funcții: biologică, economică, educativă, socială, culturală, psihologică, îndeplinirea cărora formează baza existențială de perpetuare a tezaurului cultural și axiologic, asigurând cultivarea și prosperarea tinerei generații [123, p. 21].

Cercetătoarea nominalizată menționează că în interiorul familiei se produc interacțiuni și procese complexe de intercunoaștere, formare și devenire a personalității, se proiectează și se dezvoltă individual ca ființă socială; în familie se impun norme și reguli de conduită; se formează și consolidează sentimentul de apartenență la neam și la comunitatea umană [50, p. 8].

Sintetizând cele expuse, realizăm o precizare, pe care o considerăm importantă în contextul *educației familiale* și a *educației pentru familie*, susținută de **abordarea sociopsihopedagogică**. *Familia din punct de vedere sociopsihopedagogic reprezintă un edificiu fundamental uman, un mediu natural, în care relațiile dintre membrii familiei sunt reprezentate de relații de filiație naturală și socială, bazate pe anumite norme morale, principii, viziuni și interese comune; afecțiune, dragoste și compasiune etc; ce vizează cultivarea Sinelui la copil, cât și formarea - dezvoltarea psihosocială armonioasă a personalității acestuia*. În acest context, părinților le revine sarcina să înțeleagă, să influențeze și să coordoneze/ghideze formarea integrală a personalității copilului prin stimularea și menținerea motivației pentru autocunoaștere, autoperfecționare și autorealizare continuă, respectarea drepturilor copilului, dezvoltarea creativității, independenței, umanismului [50; 54; 57], ceea ce demonstrează iarăși competența și influența educației parentale pozitive.

Sintetizând ideile și viziunile cercetătorilor din domeniul științelor educației, conchidem că *familia este un mediu autentic și fundamental pentru învățarea și asimilarea unor experiențe, cunoștințe, priceperi și deprinderi, care contribuie în mod deliberat, asupra procesului de cultivare și devenire umană a personalității copilului, sprijinindu-i integrarea eficientă în mediul social, aceste concepte fiind prioritare pentru toate timpurile și societățile existente*. În această ordine de idei, menționăm că majoritatea cercetătorilor, definind familia, scot în evidență educația descendenților și desigur că orientează scopul și funcția dată spre formarea unei personalități armonioase, axată pe gândirea pozitivă. Reieșind din acest fapt se poate constata *momentul-cheie* al educației familiale pozitive, care conturează ideea că: *personalitatea armonioasă poate fi formată și cultivată doar printr-o strategie pozitivă adoptată de părinți, bunici, tutori/reprezentanți legali ai copilului, care are două mecanisme prioritare: **competența parentală și modelul pozitiv al părinților*** (acțiunile și influențele educative parentale).

În acest context, acceptăm și aderăm la viziunile și ideile valoroase ale cercetătorilor în domeniul vizat [18; 21; 26; 28; 50; 58; 75; 100 etc.] și venim cu unele completări ale definiției *familiei și educației pentru familie*, sintetizând că *aceasta reprezintă un prim și decisiv mediu social și autentic în care copilul se naște, crește, se dezvoltă, se educă și învață noi experiențe datorită influențelor, acțiunilor și modelelor parentale pozitive*. În situația în care am dezvăluit mai mult, esența conceptelor *familie și educație pentru familie*, în cele ce urmează vom continua să dezvoltăm conceptele de *educație parentală și educație parentală pozitivă*.

1.2. Geneza și evoluția conceptului de educație parentală pozitivă

Suntem conștienți că ritmul accelerat al schimbărilor socio-economice și politice din societatea contemporană, influențele globalizării, decalajul între acțiunile rezonabile și cele

iresponsabile ale omului, conduc la destabilizarea și devalorizarea familiei [85, p. 20]. Situația vizată a declanșat apariția masivă a cercetărilor cu privire la abordarea teoretico-aplicativă a *educației pentru familie*. Acestea presupun studierea, formarea și consolidarea unor priceperi, deprinderi, abilități și competențe la părinți în vederea creșterii și educării copilului, a pregătirii acestuia pentru viața de familie, urmând să-i fie formată și consolidată o atitudine pozitivă și conștiințioasă privind necesitatea și rolul căsătoriei, cultivarea și perpetuarea valorilor familiale. În esență, *pregătirea tinerei generații pentru asimilarea rolului de familist și părinte eficient poate fi formată în cazul în care, părinții crează și mențin un climat psihoemoțional moral armonios și echilibrat în cadrul familiei, abordat prin prisma educației pozitive, ce vizează implementarea unor practici sociale și educative, axate pe formarea competențelor parentale, respectarea și protecția drepturilor copilului*.

Problema rolului educativ al familiei și al părinților, care vizează pregătirea copilului pentru viața de familie este o descoperire a omenirii, aceasta, fiind un *fenomen soio-uman psihologic și pedagogic*, un scop de bază al familiei și concept fundamental al pedagogiei familiei, legat de apariția și evoluția *sentimentului copilăriei* și a *sentimentului familiei* [134]. Pentru a stabili particularitățile și legitățile evoluției fenomenului studiat, am apelat la istoria pedagogiei, sociologia educației familiale și antropologia pedagogică. Conform accepțiunilor savanților: Ph. Aries (1973), De Mause (1974), Ed. Shorter (1975), J. L. Flandrin (1976), *sentimentul familiei și cel al copilăriei* s-au construit treptat și simultan, unul în corelație cu celălalt, ceea ce a contribuit la conștientizarea necesității de pregătire a omului pentru viața de familie și integrarea socială reușită [Apud 50, p. 27]. Cercetările în domeniul vizat [21; 50; 134; 135] ne indică asupra faptului că, *sentimentul copilăriei*, din punct de vedere istoric, apare și se dezvoltă în două etape:

- În secolul al XVI-lea se naște un prim sentiment al copilăriei;
- În secolul al XVII-lea apare cel de-al doilea sentiment al copilăriei, considerat mai matur, mai conștient și se corelează cu un șir de modificări survenite în funcția educativă a familiei, accetându-și rolul ei prioritar în creșterea și educația copiilor.

Pornind de la logica cercetării, am putut evidenția faptul că *sentimentul copilăriei* și *sentimentul familiei* sunt vitale pentru evoluția familiei și a societății în general, abordând aspecte de autoidentificare, autorealizare și autoperfecționare. Totodată, psihologul american A. Adler consideră că la fel de important este și *sentimentul social*, în special când îl abordăm prin prisma educației pozitive a copiilor. Astfel, sentimentul social își capătă rădăcini în sânul familiei și are în vedere relațiile interpersonale afective, constructive și respectuoase dintre părinți-copii și frați-surori, iar la școală, acesta este exersat continuu în preajma semenilor, satisfăcând marea nevoie umană de apartenență și alăturare la un grup social [Apud 155].

Odată ce istoria culturii civilizației demonstrează elocvent că atunci când nu sunt formate și valorificate *sentimentul familiei*, *sentimentul copilăriei* și cel *social*, se ajunge la apariția și dezvoltarea conceptului, ce definește un alt fenomen, numit "*criză a familiei*", care are o istorie destul de veche în literatura sociologică, ocupând un loc privilegiat încă de la sfârșitul sec. al XIX-lea și începutul sec. al XX-lea. Fenomen distructiv, care și-a făcut apariția pe fundalul industrializării și urbanizării accelerate din societățile occidentale, însoțind pe atunci trecerea de la familia tradițională la cea modernă [105, p. 18]; astăzi continuând să persiste, însoțind trecerea de la familia modernă la cea postmodernă.

Considerăm că această trecere de la o societate la alta a declanșat interogații cu privire la conștientizarea și valorificarea rolurilor sociale, exercitate în familie, în scopul pregătirii tinerei generații pentru exersarea eficientă a rolului matern și patern de educație a copiilor (Anexa 8). Astfel, idei relevante ce țin de educația copiilor în vederea formării concepțiilor și atitudinilor despre menirea, importanța și rolul bărbatului și al femeii în cadrul familiei și al societății, presupune în primul rând, întemeierea unei familii durabile, temeinice, armonioase și distribuirea echitabilă a rolurilor și a obligațiilor în interiorul acesteia. Aspectele elucidate aparțin cercetătorilor celebri din domeniul pedagogiei, și anume: J. A. Comenius [174]; J. Rousseau [115]; A. Berge [8; 9]; A. C. Макаренко [179]; П. Ф. Каптерев [170; 171] etc.

Prin urmare, *educația pentru familie* vizează pregătirea tinerei generații pentru învățarea și formarea atitudinii pozitive față de căsătorie și familie, dezvoltarea competențelor de creștere și educație a copiilor prin prisma formării disciplinarității pozitive. Acest aspect ne permite să conchidem că *dezideratul vizat interferează cu accepțiunile, viziunile și principiile educației pozitive a copiilor privind formarea și consolidarea deprinderilor și experiențelor de viață, care urmărește instruirea și educația atât a băieților, cât și a fetelor în cheia valorificării necesităților și disponibilităților proprii pentru gestionarea eficientă a situațiilor dificile de viață*. Ideile expuse au originea în lucrarea fundamentală *Didactica magna* (1657) al pedagogului ceh J. A. Comenius (1592 – 1670). Astfel, savantul reliefează unele deosebiri între educația fetelor și cea a băieților, evidențiind faptul că fetele trebuie să fie învățate și educate în vederea formării și dezvoltării unui comportament onest, religios, orientat spre respectarea valorilor morale [174, p. 81]. Acordând o deosebită atenție educației fetelor, acestea fiind responsabile pentru educația copiilor, organizarea și structurarea fondului gospodăresc, cât și menținerea bunăstării și echilibrului, a climatului familial, idee ce mai lasă anumite amprente până în prezent. Totuși, pedagogul ceh în lucrările sale pledează pentru ideea că unele modalități de formare și menținere a disciplinei în conduita fetelor și băieților sunt cuvintele aspre, mustrea publică și pedeapsa (asociate cu cuvinte blânde, afecțiune sinceră și fără rezerve, exemple bune) [59, p. 50]. Toate acestea fiind aplicate pentru a le dezvolta *conștiința acțiunilor proprii*. Evident

că unele din aceste aspecte, principii și practici de educație a copiilor, sunt deja depășite și, desigur, nu corespund metodelor și strategiilor aplicate astăzi.

La fel, o contribuție remarcabilă privind ideea pregătirii fetelor pentru viața familială a avut și pedagogul francez Fr. Fenelon (1651 – 1715), în opera sa: *"Tratat despre educația fetelor"* (1687), în care cercetătorul analizează calitățile acestora și menționează că ele pot avea o influență benefică asupra moravurilor societății în general, asupra bărbatului și copiilor, în particular. O educație greșită dată fetelor, poate provoca mult rău, întrucât *neorânduilele bărbaților rezultă adesea dintr-o carență a educației primită de la mamele lor* [Apud 50, p. 28].

Idei valoroase privind educația non-violentă/non-punitivă a copiilor, educația fetelor și a băieților, regăsim la filosoful francez, J. J. Rousseau (1712 – 1778). Acesta îi atribuie femeii o educație ce ar asigura formarea unor calități și virtuți în calitate de soție, gospodină și mamă bună, afectivă, empatică și iubitoare, ceea ce corespunde ideilor și viziunilor susținute de predecesorii săi I. A. Comenius și Fr. Fenelon. Potrivit filosofului, bărbatul, la fel, necesită a fi educat în calitate de soț, mai mult ca atât, acesta trebuie să reprezinte un model de conduită morală și responsabilă, fiindu-i formate din copilărie atitudini și deprinderi de conviețuire în familie și societate, însă educația acestuia trebuie realizată într-un mediu izolat de societate până la vârsta de 18 ani. Cercetătorul considera că abia către această vârstă copilul este pregătit intelectual, fizic și moral să fie încadrat în societate, exercitându-și rolul și menirea sa [115].

Relevante sunt viziunile cercetătorului A. Adler [2], privind calitatea educației fetelor și a băieților în cadrul familiei, potrivit căruia, educația copiilor nu trebuie să implice transmiterea și formarea atitudinilor și stereotipurilor comportamentale de putere atribuite în mod deliberat băieților ca fiind superiori și dominanți, întrucât influențează direct procesul de dezvoltare psihologică și emoțională a personalității fetelor, ceea ce în esență, conduce la diminuarea nivelului stimei de sine, imaginii de sine și a încrederii în sine ale acestora, direcționarea și determinarea calității vieții de familie, eficienței și experienței profesionale propriu-zise.

Așadar, trecând în revistă ideile cercetătorilor clasici din domeniul pedagogiei constatăm că familia reprezintă instituția socială în care, anume părinții cultivă valorile și virtuțile copilului, promovează modele dezirabile de educație și construiesc personalitatea copilului doar atunci când cunosc și valorifică particularitățile de vârstă și individuale ale copilului, aplică metode stimulative și pozitive de educație, iau în considerație viziunile și nevoile fundamentale ale copilului, și nu în ultimul rând, îi oferă sprijin și protecția necesară funcționalității sale optime.

De aici, constatăm că, în prezent, atât la nivel internațional, cât și local, *educația părinților* preocupă multe ramuri științifice, precum: pedagogia și sociologia familiei, pedagogia și psihologia familiei, psihologia vârstelor, sociologia, psihologia pozitivă etc. Bineînțeles, că familia ca factor educațional joacă un rol primordial în dezvoltarea copilului, iar de modul în

care părinții influențează și contribuie la dezvoltarea copilului, începând cu primii ani de viață, depinde, în mare parte, comportamentul social și relațional al viitorului adult. Din aceste motive, educația parentală trezește multe interogații în societatea de astăzi, conturând importanța eficientizării și optimizării educației adulților, axate pe formarea unor relații interpersonale optime părinți-copii, în acest sens, se pun mari speranțe în valorificarea consilierii psihopedagogice parentale [5; 6; 14; 28; 51; 53; 81 etc.].

Cât privește conceptul de *educație pozitivă*, acesta desemnează ansamblul de acțiuni, influențe și interacțiuni familiale și instituționale, orientate spre formarea moral-volitivă a copilului, plecând de la nevoile acestuia, de la respectarea personalității lui și a drepturilor copilului; dezvoltarea creativității, a potențialului psihofizic și intelectual, folosind metode umaniste. Literatura de specialitate [18; 21; 22; 44; 51; 58; 75; 116 etc.] oferă un șir de recomandări și ***practici de educație parentală pozitivă, care pun accent pe cultivarea emoțiilor, gândirii și comportamentelor pozitive, centrate pe implicarea ambilor părinți în crearea climatului familial moral/pozitiv, ce presupune comunicare, respect, dragoste, ascultare activă, încurajare, stimulare, protecție, participare, consecvență, colaborare și parteneriat.***

Conceptul vizat, apare relativ recent în circuitul științific, *plecând de la principiile psihologiei pozitive (sfârșitul sec. XX-lea)* și este tot mai activ valorificat, mai cu seamă de practicienii din domeniul protecției drepturilor copilului. Totodată, observăm amplificarea utilizării conceptului de către cercetătorii din domeniul științelor educației [13; 18; 25; 57; 58; 80; 98; 104; 109; 139 etc.]. Aspectele investigate ne-au permis să conchidem că evoluția și promovarea conceptului de *educație pozitivă*; la nivel internațional, s-a produs sub influența studiilor și lucrărilor cercetătorului M. Seligman în domeniul psihologiei pozitive. În Republica Moldova, principiul educației pozitive se regăsește în lucrarea cu același titlu a cercetătorului, Vl. Pâslaru [104], acesta fiind considerat și un creator de paradigmă pedagogică ce orientează educația pentru schimbare și evoluție, axată pe cultivarea personalității discipolilor, într-un context și prin metode pozitive.

O succintă remarcă istorică, în anul 1998, M. Seligman, fiind președinte al *Asociației Americane de Psihologie*, anunță lansarea psihologiei pozitive, menționând faptul că acest domeniu necesită a fi studiat din punct de vedere științific, și anume, a aspectelor care pot face ființa umană fericită. Savantul a făcut referire la faptul că înaintea celui de-al doilea război mondial, psihologia și-a afirmat trei obiective, respectiv: a vindeca bolile mintale, a face viața oamenilor mai productivă și mai împlinită și de a identifica și cultiva talentul specific al omului prin acțiuni pozitive [215]. Cu toate că sintagma, *psihologie pozitivă*, a fost utilizată mai devreme încă de *Abraham Maslow*, totuși, M. Seligman este acel cercetător, care a dat start studiilor substanțiale în domeniul vizat.

În această ordine de idei, cercetătorii din domeniul psihologiei pozitive (S. R. Lyubomirsky; K. M. Sheldon, L. Ross etc.), efectuând un șir de observații și investigații, au întemeiat o formulă a fericirii umane, ce include *trei categorii de factori care contribuie la edificarea fericirii persoanei*, precum: [Apud 57, p. 27-28]

- 1) **Structura genetică a individului (S) = 50%**, care cuprinde zestrea ereditară de a fi fericit a individului cu care acesta s-a născut;
- 2) **Condițiile vieții/circumstanțele (C) = 10%**, care include evenimentele, condițiile de trai, structura familială, situația materială pe care le poți schimba, și totodată, care nu pot fi modificate;
- 3) **Activitățile voluntare (V) = 40%**, sunt acele activități și lucruri pe care omul este în stare singur să le aleagă și să le modifice după propriile plăceri sau în urma unor circumstanțe, în scopul atingerii nivelului optim de fericire, bunăstare și autorealizare.

În urma acestor observări și cercetări s-a stabilit că persoana este în stare singură să-și organizeze stilul și modul de viață, astfel încât să se simtă fericită, împlinită și echilibrată psihoemoțional, însă pentru aceasta are nevoie de influențe și metode pozitive de comportare, de o anumită informare și formare continuă. Acest lucru este posibil datorită modificării convingerilor/credințelor disfuncționale pe care le-a adoptat și învățat individul pe parcursul vieții, producând schimbări semnificative în sfera emoțională și cea a conduitei indezirabile în raport cu sociumul. Bineînțeles, că odată ce devii părinte, în mare parte, devii responsabil pentru devenirea personală a copilului, cât și pentru nivelul lui și al tău de fericire, satisfacție și bunăstare. Datorită modului de a stabili și dezvolta relații constructive și pozitive cu copilul, tipare de comunicare asertivă, adoptate de la naștere, părintele asigură sporirea eficienței și productivității acestuia în toate domeniile de activitate. Analiza aspectelor enumerate, ne permite să conchidem că familia are nevoie de sprijin și îndrumare în scopul formării și consolidării competențelor parentale de educație pozitivă a copiilor.

Evoluția psihologiei pozitive, în scurta sa istorie (aproximativ 20 de ani), este marcată de o multitudine de reflecții și idei teoretice (care au fost preluate din antichitate și din domenii extrem de diferite, precum filosofia, teologia, dreptul, politologia, medicina și literatura de specialitate privind așa teme ca fericirea, satisfacția, starea de bine, sănătatea mintală, viață bună, persoană pozitivă, gândire pozitivă, excelența caracterului, virtutea și forța morală, înflorirea umană) [94, p. 8], dar și de strategii și practici valoroase de transformare pozitivă a omului.

Plecând de la cercetările științifice valorificate în domeniul psihologiei pozitive [139; 215 etc.], teoria generală a educației [18; 58; 104 etc.], savanții vin cu argumente și precizări solide privind calitățile și aptitudinile care contribuie la dobândirea unei vieți împlinite, sănătoase și

înfloritoare; ne ajută să aflăm și să înțelegem metodele cele mai eficiente de abordare a tuturor aspectelor vieții noastre într-un mod pozitiv. După cum se poate observa **educația parentală pozitivă** se înscrie perfect în dezideratul prioritar al psihologiei și educației pozitive, orientându-ne spre cele mai eficiente și calitative resurse teoretice, metodologice și aplicative, menite să asigure stabilirea căilor și soluțiilor care ne mențin starea de fericire și satisfacție, printre care și realizarea unei educații pozitive familiale ale copiilor.

În esență, **educația familiei și educația părinților** în viziunea cercetătoarei E. Vrăsmaș nu este altceva decât o educație pozitivă, întrucât sunt niște acțiuni îndreptate spre exersarea funcției educative reușite, spre formarea și dezvoltarea unor practici eficiente de educație, comunicare și interacționare în cadrul familiei [155, p. 55].

Educația părinților în viziunea cercetătoarei Larisa Cuznețov [53; 58], reprezintă transformarea părinților în actori eficienți și activi, centrați pe autoperfecționarea continuă a competențelor de familist și părinte, realizată prin intermediul unor acțiuni organizate prin implicarea specialiștilor din domeniile pedagogiei, psihologiei, asistenței juridice, medicale etc, având drept scop asigurarea condițiilor optime de dezvoltare, de educație și trai fiecărui copil; prevenirea și înlăturarea situațiilor dificile, care pot apărea în viața copilului și a adulților.

În această ordine de idei, precizăm faptul că acceptăm și susținem necesitatea promovării educației parentale la toate nivelurile de formare a adulților, care, în actualitate au conștientizat importanța educației permanente/pe parcursul vieții. Desigur că formele acesteia pot fi variate, esențial credem că reieșind din principiile psihologiei pozitive, care se axează pe dezvoltarea gândirii pozitive, a acțiunilor și comportamentului pozitiv, suntem obligați să învățăm familia și părinții să realizeze/desfășoare educația familială într-o cheie morală și desigur că pozitivă.

Astfel, în viziunea noastră, **educația parentală pozitivă presupune pedagogizarea părinților, axată pe respectarea principiilor umaniste și pozitive de educație a copiilor; pe formarea și perpetuarea culturii axiologice, a metodelor comportamentale morale, inclusiv centrarea pe protecția drepturilor fundamentale ale copiilor. Educația parentală pozitivă include inițierea și aprofundarea cunoștințelor părinților în direcția valorificării aspectelor teoretice și metodologice ale educației familiale optime, apelând la familiarizarea lor cu strategii și practici educaționale nonpunitive, stimulative, motivaționale și pozitive cu privire la pregătirea copiilor pentru integrarea socială reușită.**

Sintetizând cele expuse, desprindem clar ideea că familia este acea instituție socială, unde au loc primele achiziții emoționale, intelectuale, experiențiale și axiologice. Acest nucleu social permite formarea și dezvoltarea copilului ca presonalitate și valorificare a potențialului său, astfel ca acesta să fie ușor integrat și acceptat la nivel social. Prin urmare, familia și educația

copiilor implică analiza saltului psihosocial realizat de membrii familiei de la statutul de *cuplu* la cel de *părinți*, angajați în îndeplinirea *funcției educative* într-un mod pozitiv [49, p. 99].

Plecând de la scopul și obiectivele cercetării, în subcapitolul ce urmează vom analiza politicile statale și practicile sociale și educaționale de formare parentală, în cadrul cărora sunt reglementate și stipulate clar evoluția și conținutul programelor de educație parentală, vom aborda perspective, teorii și concepții privind educația parentală pozitivă centrată pe formarea și consolidarea competențelor parentale privind educația pozitivă a copiilor.

1.3. Politici și practici sociale și educaționale de formare parentală

Dintre factorii educaționali implicați în cultivarea personalității copilului, *familia* a fost și este considerată factorul prioritar și fundamental, deoarece educația începe în familie. Potrivit lui A. Berge, familia este o "*personalitate colectivă*" a cărei armonie generală influențează funcționalitatea fiecărui membru, iar copilul este de mic oglinda acestui mediu, întrucât familia acționează direct asupra dezvoltării copilului prin intermediul modelelor și stilurilor educaționale transmise, pentru a-l ajuta pe copil să se încadreze în existență umană și să-și adapteze conduita după modelul celor care-l înconjoară [8, p. 288].

Provocările cu care părinții din ziua de azi se confruntă, sunt din ce în ce mai complexe, iar resimțirea incompetenței parentale le aduce frustrare, anxietate, stres, inclusiv le reduce încrederea în forțele proprii [100, p. 3]. Respectând anumite obiceiuri, tradiții și reguli de educație, care creează o atmosferă familială, morală/pozitivă, ceea ce presupune roluri și relații de interacțiune și intercomunicare optimă – abordăm familia de tip armonios, însă, pe lângă aceasta, deseori discutăm despre familia vitregă, dezarmoniosă, monoparentală, cuplu consensual cu parteneri de sex diferit sau același sex; familie adoptivă sau familii în care copiii sunt crescuți de bunici sau alte rude [100, p. 4]; înseamnă că atât teoreticienii, cât și practicienii, persoanele implicate în guvernarea statului, conectorii de politici sociale și educaționale conștientizează importanța revigorării principiilor morale și umaniste, a strategiilor pozitive de educație. Familiile incomplete, dezarmonioase adoptă și dezvoltă convingeri, priceperi și deprinderi dezadaptative, care, de fapt, periclitizează și subminează enculturația și dezvoltarea motivațională a tinerei generații, formându-și viziuni fragmentare și indezirabile despre familie, lume și viață.

În ultimele decenii, părinții sub influența presiunilor sociale, a democratizării societății, au responsabilitatea și obligațiunea de a-și adapta continuu practicile parentale, pentru a corela propriile așteptări și realizări cu normele și cerințele dictate de societate, de respectarea drepturilor copilului, bazate pe autoeducație și autoperfecționare continuă. Dezvoltarea practicilor parentale presupune implicit familiarizarea adulților cu aspectele pedagogice și psihologice de dezvoltare a personalității copilului și valorificarea strategiilor și principiilor

educației pozitive, în vederea formării și consolidării competențelor parentale specifice, stipulate în documente de planificare strategică și națională, cum ar fi *Strategia intersectorială de dezvoltare a abilităților și competențelor parentale pentru anii 2016-2022* [225].

Educația parentală a parcurs în decursul timpului variate modele și strategii, care corelau cu tipul de societate și de cultură, cu tipul de om și modelele educaționale promovate. Evident că educația a fost realizată de cele mai multe ori, bazându-se pe modelele tradiționale preluate de la generațiile precedente [80, p. 131]. Schimbările sociale și cele culturale, promovarea științei au provocat apariția și dezvoltarea ideii de sprijin, îndrumare, ocrotire și promovare a valorilor familiei, în contextul cerințelor sociale actuale.

Analiza documentelor de politici statale și actelor normative, care prevăd sprijinirea și ocrotirea familiei, abordează educația și dezvoltarea culturii, pot fi convențional împărțite în două mari categorii, dintre care prima este fundamentală, aceasta incluzând: *Codul educației al Republicii Moldova* [221]; *Codul familiei al Republicii Moldova* [222]; *Strategia Națională de dezvoltare "Moldova 2030"* [232]; *Strategia privind protecția copilului pentru anii 2014-2020* [224]; *Strategia intersectorială de dezvoltare a abilităților și competențelor parentale pentru anii 2016-2022* [225]. Documentele nominalizate, stabilesc clar direcțiile de dezvoltare a educației la general, și a educației parentale, în special; indică asupra formei de intervenție specializată pentru organizarea-desfășurarea unor programe de formare, dezvoltare și consolidare a abilităților și competențelor parentale, adresate părinților, reprezentanților legali și persoanelor în grija cărora se află copilul, precum și viitorilor părinți.

În acest sens, cel mai vorbitor document este *Strategia intersectorială de dezvoltare a abilităților și competențelor parentale pentru anii 2016-2022* [225], care definește următoarele căi principale de educație a părinților:

- a) *educație parentală* – ansamblu de programe, servicii și resurse destinate părinților, reprezentanților legali, persoanelor în grija cărora se află copilul, cu scopul de a-i sprijini în creșterea și educația copiilor, în conștientizarea rolurilor și funcțiilor pe care le au și pentru a le dezvolta un ansamblu de competențe parentale.
- b) *parenting/parentalitate (engl.) pozitivă* – proces de promovare și susținere a dezvoltării fizice, emoționale, sociale, economice și intelectuale a unui copil, de la vârstele cele mai timpurii până la maturitate.
- c) *practici parentale pozitive* – abordare a creșterii copilului, care favorizează o relație între părinți și copii bazată pe respect reciproc, sprijinirea pentru dezvoltarea completă și armonioasă a copilului și pe capacitatea de a negocia puncte de vedere divergente într-un mod nonviolent și constructiv, adică pozitiv.

Observăm din definițiile descrise mai sus că *educația parentală* pune accent pe îmbunătățirea și valorificarea calităților parentale în creșterea și dezvoltarea eficientă a copilului, iar *parentingul* pune accent pe sprijinirea și îndrumarea copiilor, prin intermediul părinților în scopul dezvoltării multilaterale, armonioase ale acestora, însă, totuși, deosebiri esențiale între aceste noțiuni și acțiuni concrete, de fapt, nu sunt.

O conotație complementară a conceptului „*parentalitate*” o regăsim și la cercetătorul și practicianul autohton I. Puiu [107, p. 9], potrivit căruia, *termenul este împrumutat din engleză, cuvântul "parenthood", care desemna inițial rolul părinților, analizat într-o perspectivă practică, morală și civilizatoare de educație pozitivă și armonioasă a personalității copiilor.*

Deși, nu există un consens absolut asupra conceptului de *educație parentală*, aceasta se referă la programele care ajută părinții să-și dezvolte și să-și îmbunătățească abilitățile parentale, să cunoască și să înțeleagă particularitățile de dezvoltare a copilului; să învețe să gestioneze stresul, care poate afecta funcționalitatea parentală și să învețe a folosi modalități alternative de abordare a situațiilor dificile întâmpinate în educația și relația cu copiii [43, p. 5].

N. Carter [200] definește *educația parentală*, în sens larg, drept niște programe, servicii și resurse destinate părinților și celor care îngrijesc copii cu scopul de a-i sprijini și de a le îmbunătăți capacitatea și abilitatea de a-și crește și educa copiii. Într-un sens mai restrâns, *educația parentală* se referă la realizarea sistematică a programelor care ajută părinții să-și dezvolte și să-și îmbunătățească abilitățile, practicile și competențele parentale, să înțeleagă mecanismele de dezvoltare a copilului, să gestioneze stresul care poate afecta funcționalitatea parentală și să învețe a folosi modalități alternative de abordare a situațiilor dificile întâmpinate în educația pozitivă a copiilor [43, p. 5].

Dezvoltând definițiile expuse, considerăm că *educația parentală* se ocupă de pregătirea psihopedagogică a părinților în vederea abilitării acestora cu competențe necesare privind organizarea și desfășurarea educației familiale ale copiilor într-un mod cât mai eficient și pozitiv.

În general, literatura de specialitate [7; 25; 37; 43; 53; 71; 100; 107; 172 etc.], prin conceptul de *educație parentală* subînțelege *activitățile/ programele de formare și dezvoltare a abilităților și competențelor parentale, care sunt destinate părinților și altor persoane în grija cărora se află copiii, având scopul clar definit, care rezidă în sprijinirea, îndrumarea și direcționarea părinților în educația amilială optimă.* Programele date sunt centrate pe creșterea și educația armonioasă a personalității copilului și integrarea eficientă a acestuia în societate. Astfel, începând cu a doua jumătate a secolului trecut, se observă o preocupare intensă a studiilor de psihologie și pedagogie pentru promovarea experienței umane privind interacțiunile dintre părinți și copii, desemnate drept **competență parentală** [Apud 43 , p. 11].

Important este faptul că începuturile realizării programelor de *educație parentală* sunt promovate de specialiștii din domeniul medicinei, mai cu seamă de pediatri. Acestea fiind centrate pe furnizarea de informații necesare părinților pentru asigurarea sănătății copiilor în plan fizic, mintal, emoțional și psihic [107].

În anii '60, sub influența lucrărilor lui E. Erikson, J. Bowlby, și H. Ginott, *programele de educație parentală* trec de la nivelul domeniului medical în cel psihologic, apoi și pedagogic. Astfel, educatorul parental este considerat expertul care poate direcționa părinții pentru a înțelege nevoile copilului, pentru a-l orienta în procesul de dezvoltării psihofizice și, totodată, să învețe părinții a rezolva și anticipa problemele de natură interrelațională și educativă a copiilor.

Anii '80 au marcat o dezvoltare accelerată a modelelor pedagogice de *educație parentală*, fiind inspirate de perspectiva psihopedagogică, socială și de cea a diversității culturale [43; 200].

Urmărind logica apariției și dezvoltării conceptului și fenomenului vizat, conchidem că *programele de educație parentală au apărut și s-au dezvoltat ca răspuns la circumstanțele sociale, care impuneau prin specificul lor, utilizarea de noi practici și politici de educație parentală, prin intermediul cărora, părinții ar putea face față creșterii unor copii apti de adaptare la condițiile sociale tot mai complicate și schimbătoare* [28].

Cercetătoarea, E. Vrăsmaș [155], consideră programele sociale foarte utile și evidențiază ideea că, *educația parentală* se adresează părinților și tinerilor/viitorilor părinți. Aceasta fiind o activitate de formare ce include orice tip de acțiune educativă de informare, sensibilizare, învățare, antrenare, clarificare referitoare la valori, atitudini și practici parentale de educație.

Analizând istoricul și evoluția programelor de educație parentală, amintim că începuturile programelor de educație parentală sunt revendicate de domeniul medical, fiind centrate pe furnizarea de informații părinților pentru asigurarea sănătății copiilor. În spațiul românesc primul *Program de educație parentală* a fost inițiat în 1998 și se numea „*Educați așa*” – a fost un Program pilot, care, ulterior a fost implementat în mai multe județe din România. În anul 2000, Programul - *Cum să devenim părinți mai buni* (furnizat de Holt România), a fost dezvoltat concentrându-se asupra părinților cu copii de vârste 0-3 ani, după modelul *Birth to Three* din SUA; apoi după aproximativ 10 ani de adaptare, a fost extins la categoria părinților cu copii școlari (6/7-10/11 ani) [147, pp. 3-5].

În anul 2004, *Asociația Română pentru Educație și Dezvoltare*, în parteneriat cu Institutul de Științe ale Educației și UNICEF, a inițiat proiectul *Educația viitorilor părinți*, fiind elaborate și materiale auxiliare pentru această materie opțională, prevăzută pentru clasele IX-XII. Un alt Program, *Salvați Copii* a fost realizat după modelul *Triple P - Positive Parenting Program* (dezvoltat de Universitatea din Queensland, Australia) și implementat pentru prima dată în România prin intermediul *Centrelor de consiliere* în anul 2010 [Apud 43].

În consens cu cele descrise mai sus, conchidem că scopul *educației parentale* este de a dezvolta relațiile pozitive dintre părinți și copii prin încurajarea și întărirea comportamentelor de sprijin ale părinților și modificarea comportamentelor nonproductive sau vătămătoare [210; 217 etc], care afectează substanțial procesul de creștere și dezvoltare a copiilor, le formează o atitudine negativă/disfuncțională despre sine, relații și lume (copilul se consideră vinovat pentru comportamentele sale, crede că el/ea merită pedeapsa aplicată de către părinte, aduce variate argumente în sprijinirea comportamentului agresiv/violent din partea părintelui, considerând violența și maltratarea drept o conduită normală/adekvată pentru mediul în care crește etc.).

Cercetătoarea, Larisa Cuznețov, consideră că *politicile educaționale* promovate și valorificate în întreaga lume, în țările europene și în Republica Moldova, demonstrează elocvent că printre valorile dominante ale unei societăți, școli eficiente și de succes, astăzi, se situează și *valorizarea părinților, a familiei* ca obiectiv major al *educației pentru toți* și pe *întregul parcurs al vieții omului* [51, p. 6]. Astfel, curriculumul adresat educației pentru familie din perspectiva educației permanente, elaborat și implementat în cadrul cercetărilor științifico-practice și a Programului de master – ***Consilierea și Educația Familiei*** (inițiat în 2008, în Universtarea de Stat "Ion Creangă" din Chișinău), de cercetătoarea și coordonatarea acestuia Larisa Cuznețov, presupune elucidarea și validarea unor aspecte teoretice și metodologice în vederea pregătirii specialiștilor calificați în domeniul *educației și consilierii familiei*, (precum psihologi, consilieri școlari, asistenți sociali, pedagogi, psihopedagogi etc.), integrând scopul primordial de sprijinire, orientare, îndrumare și promovare a valorilor familiei aflate în dificultate.

Îndeplinirea *funcției educative* de către familie este una fundamentală și vitală în creșterea și educația tinerei generații. Atunci când familia de origine nu îndeplinește condițiile necesare pentru a realiza îngrijirea și educația copiilor este de preferat ca aceasta să fie sprijinită, orientată, ajutată și nu înlocuită în ceea ce privește demersurile sale formative.

Mulți cercetători din lume și autohtoni apreciază înalt documentele și programele de educație a familiei, îndeosebi a părinților. Așa, S. Small (1991) menționează că programele de *educație parentală* își propun, să dezvolte la părinți comportamente noi, pozitive, pe de o parte, și totodată, să elimine o serie de comportamente neadekvate și negative, care afectează nefavorabil dezvoltarea copilului [Apud 43, p. 24].

În acest sens, potrivit cercetătorului din Republica Moldova, I. Puiu [107, p. 10], *Programul de parentalitate pozitivă* este unul dintre cele mai extinse sisteme de sprijin a parentalității în țară și lume. Acesta reprezintă un sistem în multe niveluri orientat asupra acordării sprijinului părinților pentru creșterea și educația copilului. Program care include o strategie concretă pentru populație cu scopul de a spori cunoștințele, abilitățile și încrederea părinților în sarcina de a-și crește copiii într-o manieră pozitivă. Programul vizat se bazează pe

teoria învățării sociale; analiza comportamentală aplicată; dezvoltarea copilului și prevenirea psihopatologiei dezvoltării; formarea atașamentului sigur în relația cu copilul; relațiile sănătoase și crearea mediilor favorabile, care facilitează și valorifică procesul de dezvoltare armonioasă a personalității copilului. Noi completăm aceste constatări cu încă una, în viziunea noastră, foarte importantă, toate programele destinate părinților se bazează pe teoria umanistă și abordarea principiilor educației pozitive privind sporirea culturii relațiilor familiale.

Precizăm că multe dintre programele, care au fost susținute și implementate în întreaga lume, inclusiv România și Republica Moldova, datorită sprijinului acordat de UNICEF, au avut la bază experiențele și practicile educaționale altor state, precum: SUA, Olanda, Australia etc. Elocvent este faptul că toate au drept scop orientarea, ajutorarea și sprijinirea părinților în vederea învățării și dezvoltării noilor practici, deprinderi, competențe și experiențe pozitive în soluționarea și prevenirea conflictelor în relația cu copii, dar și a creșterii și dezvoltării armonioase a acestora în mediul familial [31; 148 etc.].

În nenumărate rânduri am reliefat ideea că părinții necesită a fi orientați și ghidați în ceea ce privește educația pozitivă a copiilor, întrucât, copiii sunt indivizi foarte sensibili și imită modelele parentale învățate/interiorizate în cadrul familiei. Dat fiind faptul că copiii dau dovadă de imaturitate psihologică, incompetență decizională și acțională, caracteristică și specifică vârstei, aceștia, sunt puternic influențați de tendințele și normele impuse de cadrul familial, social, relațional și tehnologic, încât, pot fi observate și determinate variate dificultăți privind integrarea lor în mediul de referință. Aceste dificultăți se manifestă prin incapacitatea de a se adapta la condițiile vieții sociale, dependență excesivă de adulți, sporirea cazurilor de maltratare, abuz și violență printre rândurile copiilor, abandon școlar, sporirea cazurilor de bullying printre elevi etc. Prin urmare, *politicile și programele de educație pozitivă a părinților contribuie la sporirea gradului de conștientizare a problemelor existente în domeniul vizat, ce în esență, va asigura implicarea activă a părinților în asimilarea, învățarea și aplicarea strategiilor și principiilor de educație pozitivă, umanistă, nonpunitivă și motivațională a copiilor.*

Evident că unele tendințe și inovații care apar în domeniul științific, uneori trezesc sentimente de negare și critică din partea societății, deoarece tot ce este necunoscut naște frică pentru rezultatele ulterioare, însă, nu și în domeniul educației parentale, care, de la o societate la alta, necesită noi practici de educație a copiilor centrate pe valorificarea personalității acestora, reieșind din cerințele și normele sociale actuale. Astfel, în spațiul anglofon, a fost creat un *Program de Eficiență Parentală - Parent Effectiveness Training (PET)*, de psihologul american, Th. Gordon, în anul 1962. Programul vizat a fost unul de pionerat în SUA. Dat fiind faptul că părinții, în acea perioadă, considerau că nu au nevoie de nici un fel de instruire privind creșterea și educația copiilor săi, întrucât, se considerau competenți și destul de pregătiți pentru exercitarea

rolului de părinte competent. Această idee a fost depășită abia în anul 1975, când ”*The New York Times*”, a numit *PET* drept *mișcare națională* [206; 207; 226 etc.]. În cultura autohtonă, care este influențată puternic de gândirea stereotipică, încă se mai menține această idee, în conformitate cu care, numai persoanele cu deficiențe mintale trebuie să beneficieze de consiliere și sprijin specializat din partea psihologului sau consilierului familial. În prezent, tindem să precizăm că numărul solicitărilor de consiliere, parvenit din partea părinților a crescut considerabil, fapt care ne demonstrează că eforturile specialiștilor din domeniile adiacente consilierii familiei nu sunt zădărnice, iar strategiile și politicile statale schimbă treptat starea lucrurilor.

Așadar, Programul *PET* oferă abilități dovedite, practice, logice de comunicare și pași de rezolvare a problemelor aplicabile oricărui statut social și demografic al părintelui și copilului. Cercetările actuale validează eficiența utilizării modelului parental non-punitiv, compasional, bazat pe respect și empatie, introdus de Th. Gordon. Programul de formare a eficienței părinților, este recunoscut și considerat drept primul program de formare bazat pe competențe pentru părinți. Acesta a generat mișcarea socială de antrenament parental în SUA și a fost valorificat cu peste un milion de părinți în 53 de țări din întreaga lume [31].

Cel mai frumos curs pentru părinți, unul de comunicare democratică cu copiii, este considerat *Training-ul de Eficiență Parentală*. Th. Gordon fiind numit și *părintele cursurilor pentru copii*, le propune părinților să elimine din actul educațional orice formă de pedeapsă, acțiuni punitive, manipulative și de recompensă. El le sugerează alternative pe termen lung, care pun bazele autodisciplinării și responsabilizării copiilor. Modelul lui Th. Gordon se axează pe învățarea părinților de a utiliza în relația cu copiii *ascultarea empatică* sau *ascultarea activă* (creată și dezvoltată ulterior de Carl Rogers) [Apud 78]. În cartea sa, *Părintele eficient*, Th. Gordon trasează clar ideea că scopul primordial al familiei este de a crește un copil, care să-și asume anumite responsabilități pentru sănătatea lui fizică și psihică și de-al crește astfel încât să devină un cetățean productiv, cooperant și activ în societate [Apud 75, p. 17].

De altfel, specialistul în parenting, U. Cremene, consideră că satisfacerea celor 3 nevoi de bază ale copilului: *control* (capacitatea de a lua decizii și a face alegeri), *competență* (nevoia de a se dezvolta, a cunoaște și a explora), *conectare* (nevoia de relaționare și socializare), are tangențe vizibile cu scopul educației copiilor, propus de Th. Gordon.

În SUA și Canada, *educația familială*, la fel este un subiect actual de studiu, în care cercetările despre acest fenomen încep a lua amploare, a fost deja creată o bază de date statistice vaste și rezultatele diferitelor studii sociologice în domeniul vizat [182, pp. 72-80].

În Rusia, programele de promovare a educației părinților pentru creșterea copiilor, au început a fi întemeiate și promovate către începutul sec. XX. Acestea au fost orientate social, sugerând îmbunătățirea activității școlilor pentru părinți, a asociațiilor publice, care ar ajuta

famiile aflate în dificultate, consolidarea eforturilor și inițierea programelor pentru formarea competențelor parentale; unirea cercurilor și societăților pedagogice familiale existente într-o asociație, *Uniunea Parentală Rusă*; deschiderea cluburilor pentru copii, a grădinițelor și a creșelor a luat în prezent o mare amploare [170; 171; 182 etc.]. O caracteristică semnificativă a strategiilor științifice și metodologice în menținerea și promovarea dezvoltării *educației familiale* în Rusia în sec. XXI capătă o orientare axiologică pronunțată [183].

În cercetările cu privire la familie, realizate în prima jumătate a sec. XX, В. В. Розанов, И. А. Ильин, В. В. Зеньковский etc., descriu scăderea potențialului educației familiale în perioada crizei spirituale și morale a societății, iar apariția epocii consumatorismului și aderarea populației la valorile materiale, se caracterizează printr-o *însăracire* spirituală și morală. Filosofii și pedagogii [49; 50; 104; 169; 182 etc.], menționează că această criză spirituală afectează în primul rând *familia*, ca fiind *celulă spirituală primordială* [Apud 170, p. 201]. Această stare a lucrurilor denotă faptul că eforturile statului trebuie să fie considerabile în sprijinirea și asigurarea perpetuării valorilor autentice familiale și sociale.

În spațiul rusesc au fost elaborate și implementate diverse *programe de educație parentală* [164; 167; 168; 169; 171; 172 etc.]. Una dintre acestea aparține pedagogului rus В. В. Зикратов, care a elaborat în anul 2011 un program în acest sens. Programul de educație parentală al lui В. В. Зикратов se bazează pe ideea unei îmbinări rezonabile de conducere familială și dezvoltarea copiilor cu includerea fiecăruia în activități interesante și creative în cadrul familiei. Cercetătorul consideră că stilul de educație parentală este determinat și influențat de aplicarea metodelor de educație pozitivă a copiilor. Este important ca fiecare familie să ia în considerație particularitățile de vârstă și individuale ale copiilor atunci când alege o metodă sau alta de educație. Prin urmare, programul subliniază necesitatea de organizare a educației parentale ținând cont de dezvoltarea psihofizică și moral-spirituală în procesul de formare și dezvoltare a copiilor, susține cercetătorul [168, p. 12].

Există și alte Programe utile și interesante pe teritoriul Federației Ruse cum ar fi: *Семья и школа. Навстречу друг другу*, (Programul fiind implementat în cadrul școlii secundare nr. 79 din or. Kazani); *Программа родительского университета для родителей дошкольников*, elaborată și implementată de pedagogul și psihologul rus О. В. Удова (în anul 2014, orașul Ircuțk). Există și multe resurse web pe teritoriul Federației Ruse care oferă suport informativ, recomandări practice pentru părinți de diferit profil și consiliere educațională/psihopedagogică. Unele dintre aceste resurse web sunt: [228].

- Сайт Национальной родительской ассоциации;
- Профилактика социального сиротства в России;
- Академия родительского образования;

- Портал "Дети... Энциклопедия для родителей";
- Семейное образование. Первый журнал о внешкольном образовании в России;
- Клуб родительского мастерства "Воспитавай!";
- "Я - родитель";
- "Большая медведица. Школа для родителей";
- Институт развития семейного устройства;
- Институт развития государственно-общественного управления образованием etc.

Actualitatea programelor descrise mai sus rezidă în determinarea necesității interacțiunii constructive de învățare a adulților împreună cu copiii lor în cadrul întâlnirilor cu părinții, unde într-o atmosferă de cooperare și încredere primesc nu numai răspunsuri la întrebările lor, ci și ajutor, sprijin psihologic și pedagogic calificat. De asemenea, toate programele se bazează pe instruire/training-uri, consultații, ședințe cu părinții tematice, specifice anumitor particularități de vârstă și individuale ale copiilor. Scopul primordial fiind abilitarea familiei cu anumite competențe parentale în vederea stabilirii unui climat psihoemoțional armonios în cadrul familiei, a optimizării relațiilor interpersonale dintre toți membrii familiei, precum și prevenirea/anticiparea și soluționarea conflictelor apărute în cadrul familiei, astfel ca procesul de creștere, formare și dezvoltare al copilului să fie unul cât mai eficient și prospectiv.

Astfel, Republica Moldova nu rămâne în urmă cu inițierea și implementarea politicilor statale și a practicilor pozitive sociale de educație a familiei/părinților. Aspecte importante privind problema dată aflăm în *Codul familiei al Republicii Moldova* [222]. Conform Artic. 51 (3) copilul are dreptul la educație din partea părinților, la dezvoltarea capacităților intelectuale, la libertatea gândirii și conștiinței, la apărarea demnității și onoarei. Conform Artic. 60 (1, 2) părinții au dreptul și sunt obligați să-și educe copiii conform propriilor convingeri, indiferent de faptul dacă locuiesc împreună sau separat. Totodată, părinții poartă răspundere pentru dezvoltarea fizică, intelectuală și spirituală a copiilor și au prioritate la educația lor față de oricare alte persoane. Aceste prevederi legislative scot în evidență ideea că anume părinții sunt responsabili pentru instruirea și educația copiilor, sunt cei care, în mod direct, contribuie la formarea-dezvoltarea armonioasă a personalității și a integrității copilului în cadrul familiei. Părinții exercită un rol fundamental în formarea adultului de mâine cu condiția că ei reprezintă un model pozitiv de educație pentru copii, având, în acest sens, obligația și misiunea de autoeducație și autoperfecționare continuă.

Republica Moldova asociindu-se la parcursul European, tinde să implementeze cât mai multe proiecte și programe de anvergură în domeniul protecției familiei, educației părinților și copiilor. Astfel, la nivel național, există o serie de resurse informaționale (ghiduri, programe,

site-uri și suporturi de curs), care sunt utilizate de către instituțiile de învățământ în cadrul activităților pentru dezvoltarea abilităților și competențelor parentale. Prin urmare, unul dintre cele mai importante documente de politici și practici educaționale naționale de formare și pregătire a părinților în vederea sporirii nivelului de competență parentală privind educația pozitivă a copiilor este, *Strategia intersectorială de dezvoltare a abilităților și competențelor parentale pentru anii 2016-2022* [225]. Documentul vizat descrie scopul, obiectivele și conținuturile programelor de educație parentală implementate la nivel național. În perioada anilor 1999-2002 a fost implementat de către Ministerul Sănătății, cu suportul OMS și UNICEF, *Programul Național Conduita Integrată a Maladiilor la Copii*. Începând cu anul 2002, acest Program a fost extins la nivel național, obiectivul de bază fiind îmbunătățirea practicilor familiei și a comunității în ceea ce privește apelarea la servicii medicale, tratarea la domiciliu a bolilor comune și nutriția. Potrivit aceluși document [Ibidem], încercări fragmentare în dezvoltarea parentală au fost întreprinse de către unele ONG-uri, susținute de către partenerii internaționali, prin elaborarea și implementarea unor programe de formare a specialiștilor pentru a acorda sprijin familiei, dar care nu au avut o acoperire națională, cum ar fi: (*Educăm cu încredere. Ghidul facilitatorului pentru educația parentală* (segmentul de vârstă 0-7 ani); *Programul Educațional Pas cu Pas*; *Suportul de training Fără de palme* - pentru lucrul cu familia care educă copii cu vârsta 0-6 ani (CNPAC, 2011); *Suportul de curs pentru formatorii locali în domeniul lucrului cu părinții elevilor în prevenirea abuzului și violenței* (CIDDC, 2013) etc.

Am precizat mai devreme că programele de sprijinire și educație a părinților în vederea formării unor competențe-cheie pentru educația și îngrijirea copiilor au fost implementate inițial în domeniul medical și treptat s-au extins în domeniul psihologic și cel pedagogic, având ca scop inițierea și pregătirea părinților pentru acest rol. Programele vizate le-au permis părinților să se familiarizeze cu variate conținuturi teoretice și instrumente aplicative din domeniul medical, pedagogic și psihologic, care să asigure sporirea nivelului de competență parentală.

În această ordine de idei, precizăm un alt program, care prevedea dezvoltarea și perfecționarea competențelor parentale privind creșterea și educația copiilor reieșind din necesitățile și particularitățile psihologice ale acestora, a fost Programul *Mellow Parenting*. Acesta a fost preluat din Marea Britanie și implementat pentru început în șase regiuni ale țării. Finalitatea programului rezidă în acordarea de sprijin părinților privind dezvoltarea competențelor parentale la diferite etape de dezvoltare a copilului, începând cu cea prenatală, până la vârsta preșcolară. Programul *Mellow Parenting* se bazează pe valorificarea principiilor de atașament, a învățării sociale și valorificării teoriei comportamentului cognitiv. Acesta a fost desfășurat în perioada noiembrie 2016–septembrie 2017, iar ulterior a fost continuat până în ianuarie 2018. Rezultatele programului vizat, desfășurat în Scoția în anii 2013 și 2014, au scos în

evidență o reducere semnificativă a cazurilor de depresie și anxietate la părinți, o creștere a încrederii în sine privind educația copiilor, o scădere a comportamentului negativ la copii, precum și o reducere a numărului certurilor ca urmare a comportamentului provocator [229].

Un alt Program *Educație parentală pentru învățători* [230], a fost implementat la data 18 septembrie 2015, unde peste 100 de învățători din orașele Strășeni, Hâncești și Chișinău au fost implicați în activități de formare privind educația parentală, pe parcursul anului de studii 2015-2016. Scopul acestui program este de a dezvolta cadrelor didactice competențe privind valorificarea principiilor de educație pozitivă a copiilor în cadrul procesului de învățământ și, totodată de a sprijini și proteja copiii împotriva violenței domestice. Potrivit documentului, cadrele didactice urmau să promoveze strategiile și principiile educației pozitive a copiilor în cadrul activităților și ședințelor desfășurate cu părinții.

Necesitatea de dezvoltare a abilităților, competențelor parentale, precum și a unor servicii specializate de educație parentală se regăsește în diferite documente de politici statale și acte legislative: *Programul de dezvoltare a educației incluzive în Republica Moldova pentru anii 2011-2020* [231]; *Strategia pentru protecția copilului pentru anii 2014–2020* [224]; *Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020* [223] etc.

Republica Moldova în ultimii douăzeci de ani s-a confruntat cu mai multe provocări și schimbări de ordin economic, politic și sociocultural, care implicit au generat diverse inegalități, inclusiv și în ceea ce privește asigurarea dreptului fiecărui copil la dezvoltare, bunăstare și educație. Din multitudinea de documente de politici și practici sociale și educaționale, precum și acte legislative elaborate și implementate la nivel național, se observă faptul că Republica Moldova tinde să faciliteze implicarea statului, a întregii comunități în sprijinirea, ocrotirea și susținerea familiei în scopul integrării socio-profesionale ale acesteia și asigurării unei educații de calitate atât în plan instituțional, cât și familial.

Din cele expuse anterior, *am putea conchide că educația parentală necesită centrare pe valorificarea potențialului și disponibilităților copiilor prin cultivarea creativității, a talentului specific, producându-i, în mod deliberat, o stare de fericire, prosperitate, împlinire și acceptare de sine.* În acest context, ne referim la cunoașterea și valorificarea unor dimensiuni fundamentale, care asigură formarea personalității umane. Prin urmare, respectarea particularităților de vârstă și individuale ale copiilor, cunoașterea funcționării psihicului uman, cultivarea trăsăturilor de personalitate, a sferei moral-volitive (*dimensiunea psihologică*); cunoașterea specificului familiei, funcțiilor familiei, stilurilor și strategiilor parentale aplicate în educația pozitivă a copiilor (*dimensiunea psihopedagogică*); formarea pozitivității și responsabilității civice în cadrul familiei și societate (*dimensiunea sociologică*), asigură fundamentarea moralității copilului, determină idealurile și valorile spirituale, formându-i o

atitudine pozitivă față de viață și lume. În fond, înbinând calitativ variate metode pozitive de educație putem facilita procesul de formare-dezvoltare armonioasă a copilului echilibrat psihoemoțional și axat pe conduita morală și civilizată.

1.4. Abordări și orientări teoretice privind educația parentală pozitivă

Plecând de la situațiile analizate în subcapitolele precedente, *educația părinților* poate fi abordată din numeroase perspective: fie formale, în care părintele participă la cursuri speciale de educație parentală, fie nonformale/informale, în care părinții sunt autodidacți și își perfecționează continuu abilitățile și competențele parentale pentru îndeplinirea cu succes a acestui rol [99]. Am stabilit și dorim să precizăm că datorită implementării programelor de educație parentală, elaborate și promovate atât la nivel internațional, cât și la nivel național, această activitate se consideră a fi mai eficientă și prospectivă, dat fiind faptul că are un scop și obiective strategice, structură și conținut clar delimitate și răspunde așteptărilor adulților și cerințelor sociale. Activitățile și practicile realizate de părinți reflectă faptul că părinții încearcă să depășească, să anticipeze sau să modifice prin conduita sa situațiile dificile apărute în cadrul educației familiale.

Conform accepțiunii cercetătorilor I. Mitrofan și N. Mitrofan [91], *educația parentală* cuprinde două aspecte esențiale implicate în inițierea și pregătirea adulților pentru rolul de familist și părinte eficient, care are drept scop a) Informarea și formarea părinților privind educația pozitivă a copiilor; b) Informarea și abilitarea părinților privind învățarea și consolidarea competențelor necesare de exercitare eficientă a rolului de soț/soție și părinte.

Studierea aprofundată a importanței educației pentru familie în epoca când familia într-adevăr are nevoie de răspunsuri prompte ce țin de educația copiilor, necesită o analiză a orientărilor și abordărilor teoretice, care au stat la baza fundamentării și promovării domeniului de *educație parentală pozitivă* și elaborării *programelor de educație parentală pozitivă*.

Urmărind logica ideilor expuse, propunem elucidarea celor mai relevante perspective, abordări și orientări teoretice privind educația familială pozitivă, iar una dintre acestea este ***perspectiva funcționalistă*** (E. Durkheim, T. Parsons), ce pune accent pe proprietățile structurale și pe funcțiile sistemelor familiale. Conform acesteia, familia este considerată un sistem ce asigură și îndeplinește anumite funcții, care este influențat și influențează la rândul său mediul mai general (societatea) și contribuie la crearea unui echilibru relativ [Apud 105, p. 22]. Conform *perspectivei funcționaliste*, familia este o instituție socială, asemenea tuturor celorlalte instituții, ea există datorită exercitării unor funcții [10, p. 14]. În viziunea sociologilor W. J. Coleman și D. R. Cressey, nici o altă instituție socială nu este responsabilă pentru organizarea și desfășurarea unui număr atât de mare de funcții [202, p. 148]. Deci, putem conchide că *familia ca microgrup social, există, întrucât, îndeplinește un șir de funcții; ca parte componentă a*

societății o influențează pe aceasta, fiind influențată la rândul său de ea. Aspectul dat presupune o codependență și o interconexiune în raport cu viziunile, convingerile, atitudinile și comportamentele învățate și exercitate mai întâi în familie, apoi și în societate.

Potrivit concepției lui T. Parsons, există două funcții fundamentale la nivelul familiei: o *funcție expresivă*, care vizează satisfacerea nevoilor fundamentale ale membrilor familiei și o *funcție instrumentală*, care asigură buna funcționare a tuturor sistemelor intrafamiliale [212].

Perspectiva interacționist-simbolică, promovată și susținută de către G. H. Mead, se concentrează asupra modurilor de formare a semnificațiilor prin intermediul interacțiunilor. Astfel, familia reprezintă o comuniune de personalități aflate în continuă interacțiune, iar rolurile și funcțiile sunt valorificate ca urmare a colaborării și negocierilor din interiorul familiei [73; 133 etc.]. G. H. Mead consideră că principiul fundamental al organizării sociale este cel al comunicării, prin limbaj, gesturi/simboluri semnificative, care implică o co-participare a *Sinelui* în relația cu celălalt, ceea ce ar presupune o ascultare activă/un feedback și o atitudine empatică [Apud 80, p. 13]. Cunoașterea și valorificarea acestei perspective orientează cercetătorii și practicienii spre studierea și consolidarea interacțiunilor familiale și a tuturor semnificațiilor, inclusiv a celor pozitive, stabilite între membrii acesteia.

O altă orientare științifică, la fel de importantă pentru funcționarea optimă a familiei este **perspectiva funcționalist-sistemică** (T. Parsons) abordată în baza teoriei sistemelor ierarhizate, organizată în jurul conceptului de *sistem al acțiunii* [133, p. 43]. Ideea definitorie a lui T. Parsons constă în faptul că oamenii iau decizii, dar sunt constrânși de anumite norme și condiții situaționale ce intervin în realizarea coerentă a acțiunilor. Cu alte cuvinte, demonstrând importanța abordării acțiunilor în sistem, *perspectiva funcționalist-sistemică* poate fi de real folos în organizarea *educației parentale pozitive*, întrucât ar cuprinde acțiuni, comportamente și influențe din partea părinților, axate pe orientări valorice structurate în anumite sisteme. De exemplu: *educația morală desfășurată în familie trebuie realizată în baza familiarizării copilului cu normele și valorile morale; a formării atitudinii pozitive față de acestea; exersării sistemice în respectarea exigențelor, principiilor și comportamentelor morale.*

Documentele de politici statale descriu și subliniază importanța și contribuția fundamentală a părinților în creșterea, pregătirea și educația tinerei generații pentru viața socială. Astfel, în *Codul Educației al Republicii Moldova* [221] se menționează clar că *idealul educațional al școlii din Republica Moldova în formarea personalității, înzestrat cu spirit de inițiativă, capabile de autodezvoltare, care posedă nu numai un sistem de cunoștințe și competențe necesare pentru angajare pe piața muncii, dar și independență de opinie și acțiune, fiind deschisă pentru dialog intercultural în contextul valorilor naționale și universale asumate.* De aici, conștientizăm că educația atât în cadrul instituției de învățământ, cât și în cadrul familiei

va comporta un caracter axiologic și praxiologic multidimensional și complex, având drept scop formarea unei personalități armonioase apte pentru încadrarea eficientă în societate a copilului.

În continuare vom analiza succint teoriile din domeniul pedagogiei, psihologiei și sociologiei, care ne vor ajuta să fundamentăm reperele aplicative (instrumentele pedagogice acționale) ale educației pozitive. Așadar, perspectivele analizate anterior, ne ajută la determinarea strategiilor, conținuturilor și finalităților pregătirii adulților pentru îndeplinirea eficientă a funcțiilor de familist și părinte. În esență, *teoria conexionistă a învățării*, întemeiată de E. L. Thorndike, ne oferă căi pentru optimizarea comportamentului uman prin controlul învățării [95, p. 27]. În contextul educației parentale, *teoria conexionistă* ar avea valențe cu asimilarea și învățarea unor *comportamente prosoziale, care, de facto, sunt pozitive în esența sa, interiorizarea modelelor parentale pozitive, stimularea motivației pentru învățare și achiziționarea unui bagaj de cunoștințe, abilități și competențe în cadrul sistemului familial, ceea ce i-ar oferi posibilitate copilului de a se dezvolta ca personalitate integră și a se forma ca un cetățean conștiincios, responsabil și productiv.*

Importantă și valoroasă în contextul educației parentale pozitive este, *teoria psihanalitică* (S. Freud, E. Erikson), care scoate în evidență și propune părinților un suport teoretico-aplicativ în vederea dezvoltării psihosexuale (Anexa 13) și psihosociale (Anexa 14) ale copilului. S. Freud analizează în profunzime stadiile dezvoltării psihosexuale a copilului, elucidând toate aspectele manifestării acestora. Ulterior, E. Erikson vine cu anumite completări, abordând dezvoltarea umană din perspectivă socială. Așadar, incompetența părinților pentru astfel de experiențe ca: masturbarea, manifestarea complexului lui Oedip (de la 3-5/6 ani) sau a complexului Electrei/fetei abandonate, îmbinate cu reacții de interdicere sau pedeapsă fizică pentru unele comportamente nepotrivite ale copiilor (atingerea sau expunerea organelor genitale, manifestarea interesului sporit al copilului pentru așa procese naturale ca sarcina, nașterea, dezvoltarea psihosexuală a copilului și neclarificarea explicită, pe înțelesul copilului a proceselor care prezintă curiozitate pentru el), pot lăsa consecințe/sechele grave în devenirea copilului ca adult. Cunoașterea crizelor de vârstă (a adulților și copiilor, precum și a crizelor vieții de familie), a conflictelor cu care copilul se confruntă de-a lungul dezvoltării sale, îi determină pe părinți să acționeze corect și să nu comită greșeli greu de remediat uneori [35; 37].

Teoria psihanalizei oferă clarificări privind natura și specificul relațiilor interpersonale defectuoase și dezadaptative datorită conflictelor nerezolvate, dorințelor inacceptate și trăirilor traumatice intrapsihice reprimite în copilărie. De exemplu, în perioada dezvoltării Complexului lui Oedip/Electrei, copiii prezintă un interes pentru părintele de sex opus, precizând că atunci când vor fi adulți se vor căsători cu acesta, manifestând totodată rivalitate și gelozie față de părintele de același sex. În acest caz, dacă părinții vin cu explicații de rigoare, specificând ideea

că în perioada adultă ei vor găsi un partener de viață cu care vor întemeia propria familie, aceste complexe trec fără a lăsa unele repercursiuni asupra psihicului copilului.

Interesante și relevante sunt viziunile unor cercetători privind problematica conflictului abordat prin prisma relațiilor intrafamiliale. În acest context, specificăm *teoria conflictului*, care în accepțiunea cercetătorului P. Bourdieu, apare atunci când dorința pentru ocuparea pozițiilor sociale superioare întrece limita axiologică, iar relațiile sociale apar ca raporturi de putere, impunerea acestora implică un efort de legitimare [Apud 88, p. 14]. Așadar, transmiterea culturală reprezintă unul din mecanismele de depășire/redresare a variatelor situații conflictuale existente în relația părinți-copii. Analiza conflictului, abordat prin prisma culturii și inteligenței emoționale permite să creionăm ideea că acesta se declanșează și evoluează atunci când persistă o disonanță între viziuni și opinii, când nu sunt satisfăcute unele nevoi fundamentale de moment, care, în fond, declanșează o reacție emoțională, fie de frică (inhibiție), fie de furie (agresivitate, impulsivitate). În acest sens, frica și furia, sunt emoții distructive, care generează ulterior stări de anxietate, insatisfacție, nemulțumire, agresivitate, rigiditate etc, dacă nu sunt direcționate și gestionate eficient și constructiv. Biologic, să nu uităm că de fapt, frica stă la baza instinctului de autoapărare, care în doze limitate, sporește la om percepția, concentrează atenția, gândirea devine mai clară și rapidă, mobilizează reflexele, ceea ce condiționat, pregătește organismul pentru reacția de fugă sau luptă, iar în situațiile de stres datorită acestora, individual devine apt de a face față provocărilor. Așadar, am putea conchide că *conflictul, purtând un caracter constructiv, pașnic, echilibrat și dozat consolidează și fortifică relațiile intrafamiliale, cu condiția că partenerii dețin controlul asupra situației și asupra reacțiilor afectiv-comportamentale.*

La rândul lui, L. Coser denuște conflictul drept o luptă între valori și revendicări de statusuri, putere și resurse umane, în care scopurile oponentilor sunt de a neutraliza, leza sau elimina rivalii [Apud 20, p. 5]. Cu toate acestea, teoria conflictului ne învață că acesta este parte indispensabilă a vieții familiale, el poate fi atât constructiv, cât și distructiv [108]. Pe măsură ce adulții/părinții înlocuiesc tiparele vechi de comunicare și acțiune într-un conflict (apărare, retragere, atac etc.), pe o comunicare nonviolentă, axată pe respect și afecțiune, ei ajung să se perceapă mai bine și să construiască relații sănătoase cu copiii lor [116, p. 20]. Noi, la rândul nostru, considerăm că acestea se datorează cunoștințelor și competențelor necesare în procesul educației, dezvoltării și inserției copilului în societate. În acest scop, în cadrul experimentului pedagogic vom elabora și implementa strategii, tehnici și metode pentru părinți în vederea formării și consolidării unor competențe-cheie de gestionare emoțională eficientă în vederea anticipării și diminuării unor conflicte intrafamiliale.

Teoria behavioristă și cea a schimbului social, vine de fapt să completeze teoria conflictului, fiind întemeiată și valorificată de cercetătorii G. Homans, P. Blau și I. Nye.

Originară în studiul clasic al modificărilor comportamentului și al învățării sociale, teoria dată subliniază importanța regulilor familiale și a structurilor de comunicare persuasivă, empatică și constructivă, care se preocupă de interacțiunile comportamentale pozitive, de condițiile în care o persoană învață o conduită socială și influențează sau schimbă comportamentul indezirabil [Apud 147, p. 22]. Această teorie, abordată din perspectiva educației parentale și valorificată în contextul educației pozitive a copiilor, reprezintă o strategie importantă, care învață oamenii să realizeze schimburi sociale pentru a deprinde comportamente agreabile.

Teoria acțiunii sociale, întemeiată și promovată de G. Simmel, M. Weber și T. Parsons, pune accentul pe analiza motivărilor psihologice ale acțiunii a unui om față de anumite realități obiective în cadrul cărora se află prins. Esența primordială a *teoriei acțiunii* se bazează pe necesitatea studierii și valorificării structurilor relaționale dintre oameni, axându-se pe acțiuni reciproce pozitive prin care se formează și consolidează relația dintre oameni, cu atât mai mult când abordăm mediul familial [Apud 129, p. 83].

În această ordine de idei, precizăm faptul că *familia și, în mod special părinții, trebuie să ofere și să asigure un mediu firesc și propice pentru dezvoltarea armonioasă și pozitivă a copiilor, respectând și valorificând particularitățile de vârstă și individuale, trăsăturile de personalitate ale copiilor (temperament, caracter, aptitudini tipice, inteligența etc), aplicând strategii și principii de educație pozitivă a descendenților, contribuind în acest sens la cultivarea și dezvoltarea creativității, a motivației pentru autoperfecționare, a talentului specific, a viziunilor și atitudinilor pozitive față de viață și lume, cât și la formarea valorilor moral-etice.*

Bine cunoscută în mediul științific, **teoria învățării sociale** (A. Bandura, J. Watson, B. Skinner), ne ajută să înțelegem că atitudinile, convingerile și practicile parentale din familia de origine a individului, respectiv capitalul de valori și comportamente pe care adulții le proiectează în relația cu propriul copil [Apud 100, p. 10], se învață în primul rând în familie. Primele cercetări realizate în 1941 privind importanța *teoriei învățării sociale* de către N. E. Miller și J. L. Dollard, au demonstrat faptul că teoria vizată indică modul în care societatea influențează sentimentele, gândirea și comportamentele indivizilor. Prin urmare, adepții acestei teorii au identificat factorii care influențează învățarea socială: *impulsul (drive)*, *semnalul (clue)*, *răspunsul (answer)* și *recompensa (reward)*. Așadar, conform acestei teorii, oamenii învață informații noi prin învățarea socială (realizată prin repetiție și asociere, prin transpunerea modelelor comportamentale învățate într-un alt sistem relațional), fapt ce conduce atât la comportamente de ajutorare a altora, cât și la învățarea comportamentelor agresive [42, p. 63].

Prin cercetările întreprinse, A. Bandura demonstrează faptul că modelele vieții reale produc, în mod intenționat sau neintenționat, structuri de comportament ce pot fi imitate și învățate de către alții [Apud 109, p. 46]. Aici putem puncta tendința copiilor de a învăța

experiențe noi prin observație, imitație/asociere și repetiție a comportamentelor părinților, pedagogilor, persoanelor ce reprezintă pentru ei autoritate sau un ideal, ce le oferă ansamblul și varietatea de modele cognitive, atitudinale, emoționale și comportamentale.

O altă idee remarcabilă a cercetătorului cu privire la *teoria învățării sociale* este că comportamentul social nu este înnăscut, ci este învățat/dobândit în baza modelelor parentale și a experiențelor de viață proprii. Acest fapt ne permite să desprindem ideea că pregătirea tinerei generații pentru învățarea și exercitarea rolului de părinte competent și eficient, întocmai reliefează importanța și valoarea teoriei învățării sociale prin prisma educației pozitive.

Teoria autoeficienței întemeiată de A. Bandura (1982), se referă la sentimentul și dorința umană de a se autorealiza calitativ. Autoeficiența înseamnă încrederea unei persoane în capacitățile sale de a-și mobiliza resursele cognitive și cele motivaționale necesare adoptării și urmării unor comportamente, ce vor spori propria eficiență a individului. Cercetătoarea, A. Băban [6], definește autoeficiența drept un *proces cognitiv superior*, care generează opțiuni, emoții, motivații și comportamente, ce asigură atingerea scopurilor. *Trecând în revistă ideile expuse, precizăm că ființa umană este flexibilă și tinde spre autoperfecțiune, autorealizare și autodesăvârșire, ceea ce-i asigură un confort psihologic și o stare de bine sustenabilă.*

Studiind în continuare abordările teoretice care ne-ar fi utile în formarea părinților din perspectiva valorificării educației pozitive, am considerat că *teoria pedepsei* propusă și explicată de B. F. Skinner are o importanță majoră pentru cercetarea noastră. În accepțiunea lui B. F. Skinner, sancțiunile negative sau pedeapsa oferă rezultate doar la momentul când aceasta este aplicată. B. F. Skinner susține că pedeapsa poate fi evitată, iar o personalitate poate fi *trezită* la realitate prin alte moduri [Apud 95]. Studiind efectele de lungă durată a utilizării pedepsei ca sancțiune a unui comportament nepotrivit/negativ din partea copiilor sau a nerealizării regulilor/cerințelor stabilite de către adulți/părinți, am observat că acestea pot avea consecințe dintre cele mai nefaste asupra dezvoltării personalității și identității copilului în plan psihic, cognitiv, emoțional, moral și comportamental. În general, agresivitatea și violența domestică este un fenomen vechi, dar și actual, care, cu siguranță necesită a fi profund cercetat și valorificat în termeni de prevenire și combatere [35].

Așadar, *teoria pedepsei*, obiectivată în acțiunile parentale, oferă anumite cunoștințe cu privire la condițiile și tipurile acestora și propune metode non-punitive de educație pozitivă a copiilor, care pot fi aplicate în educația familială pozitivă. Pedepsele trebuie să fie adecvate faptelor comise, să nu umilească copilul, să nu-l înjosească, să nu fie aplicate abuziv și să corespundă politicilor și practicilor privind respectarea și protejarea drepturilor copiilor.

Una din teoriile care îmbină și integrează științific nevoia umană (de a stabili și menține legături emoționale/de atașament cu alte ființe) cu practicile de educație pozitivă a copiilor,

orientată spre cunoașterea și valorificarea trebuințelor fundamentale ale copilului, particularităților de vârstă și individuale ale acestuia, formând o relație stabilă și afectuoasă părinte-copil, desemnează *teoria atașamentului* (J. Bowlby, M. Ainsworth).

În opinia lui J. Schaffer (2005), atașamentul este compus dintr-o rețea de acțiuni, cogniții și emoții, în scopul de a promova cea mai bazală nevoie a omului, și anume supraviețuirea [Apud 100, p. 11]. *Teoria atașamentului* demonstrează științific nevoia ființelor umane de a forma și întreține legături emoționale puternice cu alte ființe umane. Atașamentul definește și determină legătura emoțională dintre persoane, în special când abordăm relația dintre părinți și copii. Comportamentul atașării descrie și implică anumite acțiuni, cum ar fi: zâmbet, îmbrățișare, sărutul, mângâiere, ținutul în brațe, legănatul, asigurarea contactului vizual și fizic (cu precădere la nou-născuți și sugari) etc. Acest comportament se formează și se consolidează, între părinte-copil, începând cu primele zile de naștere și există o legătura deosebită pe tot parcursul vieții, în cazul în care atașamentul a fost puternic și stabil.

Copiii care manifestă o insecuritate afectivă (dacă de la naștere s-a instalat atașamentul de tip *anxious, evitant* sau *ambivalent*) pot forma tulburări emoționale în viața adultă, cum ar fi: frică nejustificată, nervozitate, incertitudine, izolare/retragere socială, anxietate (generalizată, socială, tulburări obsesiv-compulsive, fobii etc.), panică, dependență exagerată de părinți sau alți adulți, incapacitate de luare a deciziilor, inadaptabilitate socială, rezistență/reziliență scăzută la stres sau depresie, apatie, diverse tipuri de fobii etc. Aceste tulburări emoționale și comportamentale dacă nu sunt la timp percepute/conștientizate și remediate, favorizează apariția și dezvoltarea unor repercursiuni asupra dezvoltării personalității integre al copilului pe termen lung.

E bine de știut că dezvoltarea atașamentului la copii în primii ani de viață reprezintă o etapă importantă pentru dezvoltarea lor ulterioară. Părinții care nu cunosc condițiile de formare a atașamentului și au o comunicare și relaționare distantă cu copilul, contribuie la formarea unui comportament *anxious/evitant* la copii. Potrivit accepțiunilor verificate de cercetătorii P. A. Levine și M. Kline, atunci când adulții/părinții învață și pun în practică strategii, principii și acțiuni cu impact emoțional pozitiv (manifestate prin sprijin, încredere, îndrumare, compătimire etc.), ei contribuie crucial la dezvoltarea sănătoasă a creierului copilului, a psihicului acestuia și la însușirea/învățarea unui comportament dezirabil în procesul de relaționare și socializare, în special când se confruntă cu situații dificile/provocatoare [83, p. 25].

În funcție de tipul legăturii pe care o avem cu copilul, depinde în mare parte rezultatul inserției sale sociale, astfel încât, fie el se simte inclus (simte importanța pe care o are pentru părinți), fie se simte exclus (neimportant pentru familie), în așa mod el se îndepărtează și, ca rezultat caută atenție, sprijin și afecțiune în alt context social, frecvent exprimat prin manifestări comportamentale deviate și insecurizante [111]. F. Ruppert evidențiază faptul că un copil

dezvoltă în baza experiențelor sale cu părinții un *model/o matrice de lucru intern pentru relații* (fixat/ă în subconștient), pe care îl va transfera și proiecta în relațiile cu alte persoane [117, p. 58]. Așadar, experiențele pozitive învățate și dobândite din copilărie vor contribui la formarea unui ansamblu de cunoștințe, convingeri/credințe, priceperi, deprinderi și comportamente dezirabile, asigurând o funcționalitate optimă a copilului, pe când experiențele negative de relaționare în cadrul familiei sau lipsa atașamentului dintre părinți-copii, generează formarea și dezvoltarea unor traume intrapsihice și tulburări de personalitate la copil.

Studiul și analiza perspectivelor, abordărilor și orientărilor teoretice descrise anterior, considerațiile cercetătorilor și propriile observații, ne permit să configurăm ideea conform căreia, *familia reprezintă celula fundamentală a societății, care formează și promovează valori umaniste, moral-etice și civice, în interiorul căreia se produc schimbări evolutive ale membrilor familiei, se stabilesc și îndeplinesc nevoi/trebuințe umane și se construiesc relații autentice, responsabile pentru influență și interacțiune sistematică.* În ordinea dată de idei, tindem să precizăm faptul că dacă o persoană își satisface ierarhia trebuințelor umane (*trebuințe fiziologice, de securitate afectivă și socială, trebuințe de stimă și recunoaștere socială, trebuințe intelectuale, de cunoaștere și înțelegere, trebuințe de autoactualizare și de împlinire*) în funcție de gradul de motivație intrinsecă, orientată spre producerea schimbărilor, care contribuie la sporirea calității vieții, se consideră că aceasta se autoactualizează și își valorifică disponibilitățile, resursele și virtuțile pe parcursul vieții. Considerăm că în interiorul sistemului familial, motivația intrinsecă poate fi formată și cultivată continuu prin intermediul influențelor parentale pozitive, exercitate asupra educației, prosperității și productivității copilului.

Toate aspectele nominalizate, permit să scoatem în evidență importanța **teoriei umaniste a învățării intrinseci**, care vine să completeze celelalte orientări teoretice expuse privind educația pozitivă a copiilor, fondată și dezvoltată de A. Maslow. Cercetătorul a subliniat importanța actualizării sinelui (*self-actualization*), dezvoltării adevăratului sine (*development of the real self*), ca fiind componente esențiale și valorice în procesul de *învățare cum să devii o personalitate* (learn to be a person) [Apud 95, p. 133]. *Teoria învățării intrinseci* abordată prin prisma educației pozitive, evident că implică formarea și consolidarea integrității personalității umane datorită autoactualizării continue, descoperirii propriei identități și a propriului sine (ce presupune și transformarea/modificarea vulnerabilităților/punctelor slabe ale persoanei în potențialități și resurse pentru dezvoltare optimă). A. Maslow prin învățarea intrinsecă subliniază direcția de a *învăța a fi o ființă umană în general*, în primul rând și, în al doilea rând, *a învăța să fii o ființă realizată*. Totodată, în viziunea cercetătoarei, Larisa Cuznețov, persoanele ce se *autoactualizează* se simt împlinite și pot fi caracterizate astfel: [Apud 56, pp. 163-164]

- au o imagine de sine realistă și se autoevaluează adecvat;

- se acceptă pe sine și pe ceilalți așa cum sunt;
- își focalizează atenția asupra problemelor importante care pot fi rezolvate;
- manifestă entuziasm și au *chef pentru viață*;
- pot să se detașeze de anumite relații și situații (toxice, indezirabile);
- simt nevoia unor experiențe variate de viață (generatoare de schimbări);
- apreciază realist/obiectiv oamenii, lucrurile și situațiile;
- manifestă atașament față de anumite valori;
- au sentimentul apartenenței la o anumită comunitate;
- întrețin relații afectuoase și constructive cu persoanele apropiate;
- sunt tolerante sub aspect etnic, rasial, religios etc.;
- pot diferenția scopurile și mijloacele, urmăresc îndeplinirea unor scopuri rezonabile;
- sunt deschise la experiențe noi, capabile să gândească divergent, original și creativ;
- sunt capabile de trăirea experiențelor spirituale datorită cărora își îmbogățesc existența;
- posedă și manifestă, în mod spontan și adecvat, simțul umorului.

Plecând de la accepțiunile descrise, vom ajuta părinții să adopte un alt model de educație, diferit de cel axat pe interdicții, restricții, condiționări și pedepse, să promoveze o educație pozitivă în care să-i învețe pe copii simțul propriei valori (să-i orienteze să devină ființe care se utoeducă și se autoactualizează), ceea ce în esență implică autoperfecționarea continuă în rolurile de adult responsabil, familist și părinte eficient.

În concluzie, analizând și sintetizând perspectivele, orientările și teoriile enumerate, conștientizăm faptul că atât psihologia, cât și pedagogia, ne pot servi drept suport important și valoros în elaborarea și aplicarea strategiilor și a conținuturilor destinate instruirii și educației părinților (prin intermediul consilierii preventive și a celei axate pe dezvoltare), condiția de bază fiind informarea accesibilă a părinților și formarea unor abilități, deprinderi și competențe de educație pozitivă a copiilor în cadrul familiei, ceea ce presupune cultivarea și exersarea adulților.

Practicienilor, specialiștilor care lucrează cu familia (consilieri familiali și școlari, psihologi, pedagogi etc.) le vom sugera să-și reactualizeze cunoștințele în domeniul psihologiei generale, psihologiei vârstelor, psihologiei pozitive și pedagogiei familiei, deoarece în afara dimensiunii psihologice este imposibil de realizat cu succes dimensiunea pedagogică în cadrul consilierii educaționale/psihopedagogice a tuturor categoriilor de beneficiari, inclusiv a familiei.

1.5. Concluzii la capitolul 1

Familia ca un prim și decisiv mediu de educație, de promovare a valorilor umane și pregătire a copiilor pentru o integrare socială eficientă, a suferit diverse transformări de la o epocă la alta. Sub influența multiplilor factori externi, aceasta și-a modificat în timp viziunile,

cognițiile/credințele, deprinderile și competențele în vederea creșterii și educării copiilor, care, uneori, constituie un model de educație pozitiv pentru copii. Analizând familia din această perspectivă, constatăm că este necesar să determinăm, analizăm și să valorificăm fundamentele pedagogice în scopul inițierii și pregătirii părinților privind consolidarea eforturilor și competențelor proprii în ceea ce privește creșterea și educația copiilor, centrată pe valorificarea principiilor și strategiilor de educație pozitivă.

1. Astfel, în primul capitol au fost precizate și dezvăluite esența și geneza conceptelor de bază: *familie, educație pentru familie și educație parentală pozitivă*. Studiul și analiza literaturii de specialitate, ne-a permis să identificăm accepțiunile și viziunile cercetătorilor referitoare la educația familială din variate perspective: *filosofică, antropologică, pedagogică, sociologică, sociopsihopedagogică și juridică*, care conturează caracterul inter- și pluridisciplinar al educației familiale/parentale pozitive.
2. Examinarea aspectului epistemologic al educației parentale pozitive și al educației familiale a copiilor, a asigurat stabilirea și caracterizarea politicilor statale și a practicilor sociale și educaționale abordate din perspectiva *educației parentale pozitive*. Totodată, au fost determinate și analizate scopul, structura și eficiența programelor de educație parentală, dezvoltate și implementate în mai multe state și spații (rusesc, anglo-saxon, românesc și autohton), ceea ce a permis identificarea și configurarea specificului programelor de educație a părinților, care a fost revendicat inițial în domeniul medical, ce viza instruirea și pregătirea părinților pentru creșterea și îngrijirea optimală a copiilor.
3. Analiza și expunerea genezei și evoluției conceptului de educație parentală pozitivă a asigurat precizarea condițiilor pedagogice și psihologice de formare a competențelor parentale privind EP a copiilor.
4. Aspectele investigate, au permis să formulăm definiția proprie a *educației parentale pozitive*. În viziunea noastră, ***educația parentală pozitivă presupune pedagogizarea părinților, axată pe respectarea principiilor umaniste și pozitive de educație a copiilor; pe formarea și perpetuarea culturii axiologice, a metodelor comportamentale morale, inclusiv centrarea pe protecția drepturilor fundamentale ale copiilor. Educația parentală pozitivă include inițierea și aprofundarea cunoștințelor părinților în direcția valorificării aspectelor teoretice și metodologice ale educației familiale optime, apelând la familiarizarea lor cu strategii și practici educaționale nonpunitive, stimulative, motivaționale și pozitive cu privire la pregătirea copiilor pentru integrarea socială reușită.***
5. Studiul teoretic și conceptualizarea educației parentale pozitive a contribuit la conturarea fundamentelor teoretice ale acesteia, fiind scoase în evidență orientările, abordările și perspectivele procesului vizat.

6. Analiza și sinteza epistemologică a permis să delimităm abordările teoretice valoroase pentru determinarea și elaborarea fundamentelor practice/aplicative ale EPP. Acestea sunt: conceptul de *educație parentală* (N. Carter [200]; T. Byron [18]; Larisa Cuznețov [53; 58]; Th. Gordon [75] etc.); *principiul educației pozitive* (Vl. Pâslaru [104]); *programele de educație parentală* (E. Vrăsmaș [155]; I. Puiu [107]; Ș. Cojocaru, D. Cojocaru [43]; C. L. Pavel [100]); *abordările și orientările teoretice, inclusiv strategiile pedagogice de educație pozitivă a copiilor* (T. Byron [18]; E. Stănciulescu [133]; M. Segalen [122]; G. Caron [27]; C. Calaraș [21]); *principiile și strategiile psihologiei pozitive* (C. Style [139]; T. Byron [18]); *caracteristicile definiției ale consilierii familiei* (Larisa Cuznețov [56]; N. Carabet [25]; I. AL. Dumitru [66] etc.); *stilurile parentale educative* (D. Baumrind [194; 195; 196]; I. Dolean, D. D. Dolean [64]; *Modelul pedagogic interacțional al educației pentru familie* (Larisa Cuznețov [50]) și *Modelul de orientare și coordonare a acțiunilor educative familiale* (Larisa Cuznețov [54]). La fel, cercetarea s-a axat pe studierea anumitor poziții, teze și articole stipulate în documente de politici statale, precum: *Strategia intersectorială de dezvoltare a abilităților și competențelor parentale pentru anii 2016-2022* [225]; *Strategia Națională de dezvoltare "Moldova 2030"* [232] etc. În concluzie, sintetizând aspectele teoretice expuse, considerăm că valorificarea acestora, ne va servi drept reper important în elaborarea și fundamentarea *Modelului psihopedagogic interconex al educației pozitive a părinților și copiilor*.

2. DIMENSIUNEA PSIHOPEDAGOGICĂ A EDUCAȚIEI PARENTALE POZITIVE

2.1. Impactul realizării funcțiilor familiei asupra valorificării competențelor parentale în contextul educației pozitive

În capitolul precedent am reliefat faptul că funcționalitatea, coeziunea și adaptabilitatea familiei depinde de gradul de maturitate psihosocială și de competență pedagogică a părinților, având capacitatea de realizarea eficientă a funcțiilor familiei, inclusiv a celei educative. M. Voinea [153; 154], consideră că stabilitatea familială constă în abilitatea membrilor adulți ai familiei de a se ajusta continuu la necesitățile celorlalți membri în procesul vieții de familie, prin intermediul efortului comun. Bineînțeles, că tipul relațiilor interpersonale familiale se inițiază odată cu formarea cuplului și depind de modul în care acest proces evoluează, determinând gradul de stabilitate, climatului familial și calitatea colaborării în realizarea funcțiilor familiei. Astfel, ținem să precizăm că activitățile de consiliere a familiei reprezintă soluția binevenită și necesară în educația parentală, care oferă sprijin, ajutor și orientare în vederea formării și consolidării competențelor parentale din perspectiva educației pozitive, menite să optimizeze educația copiilor, să echilibreze climatul relațional, să eficientizeze conținutul comunicării familiale și să contribuie la ajustarea eficientă a funcțiilor familiei la necesitățile acestora, având la bază principiile psihologiei pozitive [18; 120; 139 etc.] și principiul educației pozitive [104].

Studiind și analizând literatura de specialitate [10; 18; 45; 50; 79; 122; 134; 167 etc.], am depistat un șir de clasificări ale tipurilor de familii și am desprins ideea conform căreia, fiecare tip de familie întrunește un șir de caracteristici definitorii și practică un anumit stil educativ. Sinteza realizată ne-a permis să scoatem în evidență particularitățile tipurilor de familie, conform criteriilor esențiale și să deducem caracteristicile de bază ale acestora, pe care le-am redat în Tabelul 2.1, ceea ce ar asigura ulterior determinarea stilului parental educativ.

Tabelul. 2.1. Tipologii familiale, autor V. Ceban, adaptat după Larisa Cuznețov

Criterii esențiale	Tipul familiei	Caracteristici de bază
Structura familiei	1. Familie <i>conjugală-restânsă</i>	Ambii părinți și copiii acestora.
	2. Familie <i>completă-extinsă</i>	Ambii părinți, copiii și alte rude ale părinților.
	3. Familie <i>reconstituită</i>	Familie nou formată fie după divorț, fie după decesul unuia dintre soți.
	4. Familie <i>incompletă/monoparentală</i>	Familie cu un singur părinte și copiii acestuia.
Calitatea realizării funcțiilor familiale	1. Familie <i>armonioasă/funcțională</i>	Familie unde persistă un climat familial echilibrat și sănătos, unde sunt respectate anumite norme moral-etice și principii de educație pozitivă.
	2. Familie <i>dezarmonioasă/disfuncțională</i>	Familie unde predomină certuri, conflicte unde se duce un mod de viață indecent etc.

Sistemul reprezentărilor privind relațiile familiale	1. Familie de tip <i>autoritar</i>	Unul dintre soți este autoritar, el preia funcția de a lua decizii, de a impune regulile și a dicta/controla totul (uneori ambii).
	2. Familie de tip <i>egalitar</i>	Între soți există respect și înțelegere, orice decizie se ia de comun acord.
	3. Familie de tip <i>complementar</i>	Membrii familiei de tip complementar sunt capabili să distribuie rolurile și responsabilitățile casnice în așa fel încât să se completeze reciproc destul de eficient în exercitarea funcțiilor familiei.
	4. Familie de tip <i>mixt</i>	Relațiile dintre soți fiind instabile, incerte, uneori pozitive, alteori negative, nu există un anumit tipar de relaționare, ci predomină unul mixt și variat.
Modelele comportamentale ale adulților în cadrul familiei	1. Familie de tip <i>despotic</i>	De obicei domină tatăl în astfel de familii, maniera de comunicare și relaționare este despotică, deseori în acest tip de familii întâlnim abuzuri psihologice și acțiuni de violență/hărțuire domestică.
	2. Familie de tip <i>Bastion</i>	În aceste familii stau la bază reprezentările negative despre mediul social din afara familiei, iar membrii adulți protejează copiii într-un mod exagerat.
	3. Familie de tip <i>vulcanic</i>	Relațiile în așa gen de familii sunt instabile, conflictuale, de la comunicarea și relaționarea indulgentă/loială poate ajunge la una agresivă/constrângătoare.
	4. Familie de tip <i>Al treilea de prisos</i>	Familii din trei persoane, care preiau maniera de relaționare în diade, iar unul din membrii familiei este ignorat.
	5. Familie de tip <i>Idol</i>	În acest tip de familie epicentrul devine copilul, iar părinții sunt cei care îi satisfac orice dorință, relațiile cu copilul sunt de hipertutelare și hiperprotejare.
	6. Familie de tip <i>Azil</i>	Relații de tip deschis, fie se manifestă prin neimplicare, fie prin dominare, protecție exagerată, interes sporit față de un anumit membru a familiei.
	7. Familie de tip <i>Teatru</i>	Tipul de familie unde emoțiile sunt mimate, nu sunt reale, în special se joacă teatru în prezența altor persoane, lipsește sinceritatea și respectul între membrii familiei.
	8. Familie <i>liberală</i>	Aici predomină tipul de relații deschise, de neimplicare, dezinteres. Se întâlnesc astfel de familii foarte rar.
	9. Familie axată pe <i>egalitate</i>	Relațiile sunt caracterizate ca fiind armonioase, echilibrate, bazate pe înțelegere și respect reciproc.
	10. Familie de tip <i>complementar</i>	Partenerii acestui tip de familie se completează reciproc destul de eficient în exercitarea funcțiilor familiei.
	11. Familie <i>romantică</i>	Relațiile de dragoste și atașament sunt perpetuate pe parcursul întregii vieți, persistă un climat favorabil și echilibrat.
	12. Familie <i>temporar dezintegrată</i>	Tot mai frecvent observăm astfel de familii, aici predomină o atmosferă tensionată,

		conflictogenă, cu risc sporit de divorț, întrucât un soț lipsește timp îndelungat (uneori ambii).
	13. Familie <i>spirituală</i>	Acest tip de familie este axată pe transmiterea și perpetuarea valorilor spirituale/creștine. Copiii sunt educați prin intermediul valorilor și virtuților creștine, moral-spirituale, relațiile sunt bazate pe respect, cordialitate, loialitate și sprijin reciproc.
Familii în funcție de vârsta soților și stagiul de conviețuire	<ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Familii tinere</i> (24/25-34/35 ani) 2. <i>Familii de vârstă medie</i> (34/34-44/45 ani) 3. <i>Familii mature</i> (44/45-60 ani) 4. <i>Familii în etate</i> (peste 60 ani) 	<p>Până la 10 ani de conviețuire;</p> <p>Conviețuiesc 10-20 de ani;</p> <p>Conviețuiesc circa 20 de ani;</p> <p>Conviețuiesc circa 35 de ani.</p>

Evident că fiecare dintre tipurile de familii evidențiate mai sus, adoptă un anumit stil de comunicare, colaborare, educație, tip de relații și comportare; își instalează un set de reguli și norme, ceea ce ar însemna că și conflictele, care apar în cadrul acestora, sunt, de natură diferită și evoluează în dependență de calitatea realizării funcțiilor familiei.

Pentru a analiza funcțiile familiei, am pornit de la ideea potrivit căreia, acestea sunt realizate în funcție de mulți factori, cel mai decisiv fiind nevoile familiei. În acest context, plecăm de la *taxonomia nevoilor familiei*, care, în viziunea cercetătorilor C. Dunst, C. Trivette, A. Deal [Apud 155, p. 26-27], poate varia în corelație cu influențele și condițiile sociale la care este supusă familia. Așadar, cercetătorii enumeră 12 categorii de nevoi: *nevoi economice; nevoi fizice și de mediu; nevoi de hrană și îmbrăcăminte; nevoi medicale și stomatologice; nevoi vocaționale și de încadrare în muncă; nevoi de transport și comunicare; nevoi de îmbogățire/dezvoltare și de educație; nevoi de educație a copiilor și de intervenție; nevoi de îngrijire a copiilor; nevoi de recreare/odihnă; nevoi emoționale/atașament; nevoi sociale și culturale*. Bineînțeles, că aceste nevoi se completează reciproc, sunt ajustate în funcție de necesitățile familiei, de finalitățile (personale, familiale și profesionale) membrilor acesteia, cât și de motivația fiecăruia pentru autorealizare/împlinire.

Studiul epistemologic realizat [10; 26; 50; 52; 53; 56; 80; 84; 98; 122; 132; 141 etc.], ne-a permis să identificăm și să analizăm funcțiile familiei, abordate de mai mulți cercetători, pe care le-am sintetizat în tabelul Tabelul 2.2. În cadrul acestuia, am conturat caracteristicile esențiale ale funcțiilor familiei, am determinat greșelile și neajunsurile pe care le comit părinții în educația copiilor. Conștientizarea greșelilor și neajunsurilor admise în educația copiilor, va facilita ajustarea acțiunilor, metodelor, strategiilor și instrumentelor aplicate de către părinți în scopul prevenirii conflictelor interpersonale părinți-copii.

Tabelul 2.2. Funcțiile principale ale familiei (autor V. Ceban)

Funcțiile familiei	Caracteristici esențiale	Greșeli și neajunsuri
<i>Funcția economică</i>	Se referă la asigurarea materială decentă a tuturor membrilor familiei, cât și la dirijarea optimă a gospodăriei, organizarea și gestionarea bugetului familial în comun etc.	-incapacitatea asigurării materiale/financiare a familiei; -management defectuos/irațional al finanțelor; -neimplicarea copiilor în luarea unor decizii de gestionare a bugetului familial (în special când copilul manifestă interes și deține o experiență în acest sens); -inconcordanța acțiunilor administrativ-gospodărești.
<i>Funcția biologică</i>	Se referă la reproducerea vieții, satisfacerea necesităților sexuale ale membrilor cuplului conjugal, cât și la creșterea și îngrijirea copiilor.	-lipsa planificării sarcinii; -lipsa sau nivelul scăzut al abilităților de îngrijire a copilului; -incompetență privind elaborarea și respectarea regimului de viață; -cunoașterea insuficientă a particularităților de vârstă și de personalitate ale copilului.
<i>Funcția igienico-sanitară</i>	Se referă la asigurarea condițiilor igienico-sanitare ce asigură viața și dezvoltarea biologică, psiho-fizică normală a tuturor membrilor familiei.	-cunoașterea insuficientă a respectării condițiilor igienico-sanitare, -incompetență sau competență redusă de organizare și respectare a modului sănătos de viață (alimentație rațională, odihnă, somnul, călirea copiilor, vaccinarea etc.).
<i>Funcția de solidaritate</i>	Se referă la valorificarea egalității, stimei, susținerii și atașamentului reciproc (între partenerii de cuplu, părinți și copii, frați și surori). Funcția are menirea de a oferi stabilitate și unitate familiei.	-incapacitatea de a elabora și respecta normele și cerințele unice în cadrul familiei; -manifestarea atitudinii nerespectuoase între membrii familiei; -lipsa calității colaborării familiale (între adulți și părinți-copii); -necoordonarea acțiunilor în îndeplinirea unor sarcini familiale.
<i>Funcția psihologică</i>	Se referă la asigurarea securității afective și emoționale, menținerea climatului familial armonios și echilibrat, păstrarea caracterului confidențial și apropiat al relațiilor familiale, susținerea reciprocă între membrii familiei în orice situație de viață.	-lipsa coeziunii și a securității afective în relațiile familiale; -incompetența parentală privind valorificarea particularităților de vârstă și personalitate a copilului; -incapacitatea adulților/părinților de gestionare emoțională.
<i>Funcția etico-juridică</i>	Se referă la latura juridică a familiei. În acest sens, conduita membrilor familiei este reglementată de norme juridice, care concretizează drepturile și responsabilitățile partenerilor conjugal și relația părinți-copii (fundamentând astfel, relații armonioase, egale și constructive).	-nerespectarea reglementărilor juridice cu privire la obligațiunile părinților; -nerespectarea normelor moral-etice în cadrul familiei și societății; -nerespectarea drepturilor copilului.
<i>Funcția socială</i>	Se referă la asigurarea integrării sociale a tuturor membrilor familiei și	-neimplicarea familiei și a copiilor în variate acțiuni sociale (de caritate,

	menținerea unei relații armonioase cu societatea.	salubritate a localității, înverzire a localității etc.); -lipsa interesului de participare din partea părinților și a copiilor la variate manifestări sociale (competiții, concursuri, maratoane etc.).
<i>Funcția culturală</i>	Se referă la formarea-consolidarea-operationalizarea fondului cultural al familiei, reprezentat de valorile asimilate și comportamentul cult al tuturor membrilor familiei.	-incompetența parentală de a manifesta o conduită cultă în familie și societate (de exemplu, aruncă deșeurile/gunoaie în spațiile verzi, administrează băuturi alcoolice sau tutun în locurile publice în prezența copilului etc.).
<i>Funcția recreațională</i>	Se referă la abilitatea și capacitatea de a gestiona eficient timpul liber în cadrul familiei, cât și în afara acesteia, primordială fiind, în acest context, cultura odihnei.	-impracticarea formelor de odihnă (pasivă și activă comună); -lipsa unui model parental pozitiv privind valorificarea strategiilor de consumare/gestionare a timpului liber.
<i>Funcția religioasă</i>	Se referă la formarea-dezvoltarea-perpetuarea valorilor morale și a conduitei spirituale a membrilor familiei.	-incompetența parentală în familiarizarea copiilor cu valorile spirituale; -lipsa unor acțiuni coerente de transmitere și perpetuare a valorilor spirituale (frecvențează biserica rareori, nerespectarea tradițiilor în organizarea sărbătorilor creștine/religioase (Crăciunul, Paștele).
<i>Funcția educativă</i>	Este considerată drept cea mai importantă funcție, întrucât le înglobează pe celelalte. Datorită modelului parental, stilului educativ și a modului de relaționare și comunicare prin prisma educației familiale pozitive, părinții contribuie la formarea-dezvoltarea armonioasă a personalității copilului.	-cunoașterea insuficientă a strategiilor și principiilor de educație familială pozitivă; -incompetența părinților de a cultiva sentimentele și comportamentele pozitive la copii; -prezența modelului parental disfuncțional; -exersarea insuficientă a copiilor în acțiuni morale.

După cum se poate observa din tabel, noi am plasat în primul plan funcția economică, deoarece astăzi tinerii se căsătoresc mai maturi (aproximativ după 25-28 ani) și liber pot crea deja o bază materială decentă pentru familia planificată. Funcția educativă încheie ansamblul acestora, întrucât în viziunea noastră, ea parțial le include pe celelalte, *fiind una decisivă în formarea și dezvoltarea personalității armonioase a copiilor în cadrul familiei.*

Analiza și descrierea funcțiilor familiei, caracteristicilor acestora, a greșelilor și neajunsurilor stabilite (Tabelul 2.2), conversațiile cu părinții și rezultatele experimentului preliminar (Tabelul 2.3), realizat pe un lot independent (210 s.) de părinți și copiii acestora (elevi de vârstă școlară mică și preadolescenți), ne-a demonstrat că atât adulții, cât și copiii percep și observă un șir de dificultăți în relațiile familiale, care tensionează climatul familiei, deseori provoacă conflicte și așa consecințe ca: încăpăținarea și protestul copiilor, neascultarea, dezvoltarea unor comportamente negative/deviante din partea copiilor, izolarea/fuga de acasă, scăderea randamentului școlar, stresarea ambilor părți (părinți, copii), frustrarea, nemulțumirea

de sine, supărarea, scăderea dispoziției etc. La rândul său, acestea subminează starea de bine a membrilor familiei și reduc semnificativ calitatea vieții acestora. Totodată, aspectele negative precizate provoacă tristețe, incertitudine, altele pot incita așa emoții distructive cum sunt: furia, dezgustul, ura, rănchiuna, iar copii, ulterior dezvoltă strategii de comportament manifestate prin agresivitate, violență, inhibiție (la persoanele inerte, rigide), sentimente de devalorizare și vinovăție/culpabilizare, ceea ce în esență, declanșează conflicte și îmbolnăvirea persoanei.

În acest context, în scopul clarificării și esențializării impactului realizării ineficiente a funcțiilor familiale, percepute de copii și părinți, am înregistrat rezultatele obținute în experimentul preliminar și am elaborat *taxonomia dificultăților de interrelaționare părinți-copii*, unde am identificat cele mai stringente dificultăți și valoarea lor procentuală (Tabelul 2.3)

Tabelul 2.3. Taxonomia dificultăților de comunicare și relaționare părinți-copii (autor V. Ceban)

Nr	Funcțiile principale ale familiei	Impactul realizării ineficiente a funcțiilor familiale			
		Dificultăți percepute de copii 210 s.		Dificultăți percepute de părinți 210 s.	
1	<i>Funcția de solidaritate</i>	Dificultăți de comunicare cu adulții/părinții și semenii.	77%	Dificultăți de comunicare și relaționare cu copiii.	57,6%
		Dificultăți de relaționare cu părinții.	63,5%	Probleme de menținere a armoniei familiale din cauza relaționării cu copiii.	46,2%
		Adulții încalcă drepturile și nu satisfac nevoile copilului.	44%	Conflictele familiale frecvente din cauza negativismului și încăpăținării copilului.	54,7%
2	<i>Funcția psihologică</i>	Dificultăți de orientare a copiilor în cariera școlară, copiii se simt presați să învețe la disciplinele dificile.	36,2%	Dificultăți de orientare în cariera școlară și orientarea vocațională greșită a preadolescenților.	34%
		Interdicții permanente din partea adulților/părinților.	53%	Lipsa sau insuficiența comunicării afective între părinți-copii.	46,7%
		Copilul nu se simte iubit și acceptat de părinți.	19,5%		
		Manifestarea agresivității, acțiunilor abuzive din partea părinților.	39%	Comportament agresiv, furie manifestată de către copii.	37,8%
3	<i>Funcția socială</i>	Lipsa de lungă durată de acasă a părinților.	39,2%	Dificultăți de colaborare cu instituția de învățământ.	32,1%
		Copilul se simte ignorat și neglijat în familie.	31,2%	Asimetria intereselor părinți-copii.	36,6%
4	<i>Funcția culturală</i>	Dificultăți de respectare a modului sănătos de viață.	72,3%	Dificultăți de cultivare a modului sănătos de viață.	42,6%
		Dificultăți de clarificare a propriului sistem axiologic.	45,2%	Cunoașterea insuficientă a particularităților de vârstă și de personalitate a copiilor.	64,8%

		Neorganizarea sau lipsa activităților de ordin cultural (vizite a muzeelor și locurilor pitorești)	45,6%	Dificultăți de adaptare a stilurilor parentale în funcție de oportunitățile și nevoile copiilor.	63,1%
5	<i>Funcția educativă</i>	Dificultăți în cadrul procesului de învățământ.	83,4%	Colaborarea insuficientă cu școala	47,5%
		Dificultăți de realizare a așteptărilor impuse de părinți.	41,6%	Dificultăți de adaptare a stilurilor parentale în funcție de vârsta și nevoile copiilor.	69,1%
		Copiii sunt nemulțumiți de metodele educative aplicate de către părinți.	67%		
6	<i>Funcția recreațională</i>	Dificultăți în consumarea eficientă a timpului liber.	82,4%	Înclinații spre comportamente nocive (fumat, consum de alcool)	29,5%

Analizând datele reflectate în Tabelul 2.3, putem constata că copiii percep mai acut dificultățile de relaționare și comunicare cu părinții, totodată, ei trăiesc mai intens aceste dificultăți la nivel emoțional și psihic (în virtutea particularităților de vârstă și individuale, trăsăturilor de personalitate, cât și a crizelor de vârstă). Reiterasem anterior că în esență, nu putem clasifica funcțiile familiei după criteriile de importanță sau necesitate, din motivul că fiecare funcție își are rolul și importanța sa în sistemul vieții familiale.

Considerăm că experiența personală de lucru și consilierea familiei, la fel, pe care o ilustratăm în cercetare scoate în evidență caracterul multidimensional al dificultăților întâmpinate în procesul de comunicare și relaționare părinți-copii, sintetizate în Anexa 7 (identificate și observate în cadrul ședințelor de consiliere individuală și de grup a părinților și copiilor; ședințelor desfășurate cu părinții; activităților de formare și consolidare a competențelor parentale; ședințelor de dezvoltare și remediere psihopedagogică etc, realizate în activitatea de psiholog școlar pe parcursul anilor de studii 2016-2017, 2017-2018, 2018- 2019, 2019-2020, 2020-2021, 2021-2022), reprezintă studii de caz, care ne-au ajutat să observăm și să stabilim căile și mijloacele de soluționare/profilaxie a conflictelor familiale.

Așadar, datele obținute pe lotul independent în cercetarea preliminară (Tabelul 2.3) și cea constatativă (Anexa 7), ne conferă posibilitatea stabilirii neajunsurilor în îndeplinirea funcțiilor familiale: *funcția de solidaritate, psihologică, socială, culturală, educativă, recreațională* etc, și conduce la depistarea unor conflicte și dificultăți percepute în educația copiilor. Acestea din urmă, nefiind la timp prevenite, destabilizează climatul psihoemoțional al familiei, iar relațiile interpersonale părinți-copii devin reci și instabile; iar copiii pierd încrederea în sine și în părinți; la ei se perturbază procesul de percepere și afirmare al Eu-lui, precum și sistemul său axiologic; se devalorizează sistemul de valori, priceperi, convingeri și atitudini față de lume și viață. Copiii dezvoltă tendința de a căuta afectiune, înțelegere și sprijin la alte persoane din grupul său de referință (colegi, prieteni, profesori, rude), uneori și în grupuri cu înclinații nedemne.

Analizând contextul consecințelor instalate în urma incapacității și incompetenței parentale în realizarea și conștientizarea importanței funcțiilor familiale, conchidem că *părinții, nu întotdeauna reușesc de sine stătător să restabilească armonia și echilibrul necesar pentru o bună funcționare personală și interpersonală în cadrul familiei și, în esență, nu reprezintă acel pilon de încredere, grijă, protecție, dragoste, afecțiune și model de educație pentru copii, ceea ce am desprins din multitudinea de dificultăți sesizate de adulți și copii.*

Întrucât, *meseria de părinte* implică perfecționarea și abilitarea continuă a cunoștințelor, experiențelor, deprinderilor și competențelor parentale în vederea formării-dezvoltării optime a personalității copilului în scopul inserției sale eficiente în societate, în conformitate cu reperle teoretice, observațiile și concluziile la care am ajuns în urma investigației preliminare, am elaborat *Strategiile aplicate în educația familială pozitivă a copiilor* [36], care au drept finalitate armonizarea relațiilor interpersonale părinți-copii și formarea deprinderilor funcționale, ceea ce va consolida comportamentul dezirabil al părinților și implicit al copiilor.

Strategiile vizate au *caracter operațional* și consemnează următoarele acțiuni ale părinților. Așadar, un părinte este eficient dacă: [Ibidem]

- este atent și sensibil la trăirile, fricile, angoasa, neliniștea și problemele copilului său;
- oferă încredere, sprijin, îndrumare, afecțiune și dragoste zilnic copilului său;
- își îmbrățișează și sărută copilul atunci când acesta are mai multă nevoie;
- reprezintă un model pozitiv în plan cognitiv, emoțional, moral și comportamental;
- învață din greșeli și nu admite să le repete în relația cu copilul său;
- evită comparația, etichetările, înjosirile și manifestarea superiorității față de copil;
- răspunde și oferă clarificări, precizări, explicații ori de câte ori situația o cere;
- prezintă interes profund pentru aspirațiile, ideile, visele și doleanțele copilului;
- tratează copilul ca pe o personalitate cu propriile achiziții cognitiv-comportamentale;
- comunică sistematic cu educatorii, cadrele didactice, diriginții pentru a obține informații relevante despre activitatea copilului în afara familiei;
- sprijină dobândirea cunoștințelor, priceperilor, deprinderilor și experiențelor noi în procesul de cultivare și dezvoltare a propriei personalități;
- îl ajută/sprijină pe copil să-și cunoască, perceapă și înțeleagă propriile emoții;
- nu-l critică și stigmatizează când copilul suferă o nereușită sau când manifestă un comportament indezirabil;
- îi valorifică instant propriile disponibilități și virtuți;
- adoptă un stil echilibrat în situații când copilul prezintă crize de nervi, mofturi, plânsete etc, oferind explicații vădite și corespunzătoare;
- nu impune cerințe/așteptări mai mari decât este în stare copilul să le satisfacă;

- cunoaște particularitățile de vârstă și individuale ale copilului și le valorifică continuu;
- se joacă, comunică, zâmbește și menține contactul emoțional cu copilul, în pofida faptului că a avut o zi complicată la serviciu.
- respectă și promovează drepturile fundamentale ale copilului în educația acestuia.

Conchidem că determinarea și analiza funcțiilor familiei și a caracteristicilor acestora, a greșelilor și neajunsurilor privind educația copiilor; indentificarea dificultăților percepute de copii și părinți în procesul de interrelaționare și comunicare prin intermediul investigației preliminare și elaborarea *Strategiilor aplicate în educația familială pozitivă a copiilor*, expuse în subcapitol, vor asigura stabilirea, elaborarea și configurarea caracteristicilor definatorii ale consilierii familiei privind formarea și dezvoltarea competențelor parentale pozitive și a conținutului acestora; a *Principiilor și condițiilor psihopedagogice ale educației pozitive a părinților și copiilor*; a stilurilor parentale și a influenței acestora asupra educației pozitive familiale, cât și vor asigura fundamentarea *Modelului psihopedagogic interconex al educației pozitive a părinților și copiilor*.

2.2. Consilierea familiei din perspectiva formării competențelor parentale privind educația pozitivă a copiilor

Investigația epistemologică realizată, ne-a permis să deducem că viața în cadrul familiei reprezintă un micromediu și o alianță între membrii adulți ai familiei responsabili pentru reproducerea/procrearea urmașilor săi, transmiterea și perpetuarea valorilor, asimilarea și valorificarea unui ansamblu de cunoștințe, atitudini și experiențe, capabile de a se transforma de la o societate la alta. Clar că în orice societate persistă limite, norme, cerințe și principii de interacțiune umană, care determină într-o oarecare măsură, ajustarea sistemului familial la necesitățile și cerințele dictate de societatea concretă. Ținând cont că ritmul accelerat al dezvoltării politico-economice și sociale, apariția și consolidarea fenomenului definit ca consumatorism (consum în exces), a influențat și perturbat relațiile umane, inclusiv și cele din mediul familial. Evident că în așa timpuri dificile familia necesită susținere din partea statului și a comunității, ea solicită implicare în variate practici educaționale de protecție și de perfecționare a competențelor parentale. În acest context, considerăm că clarificarea și precizarea caracteristicilor definatorii ale *consilierii educaționale/psihopedagogice* a familiei este oportună și necesară. Experiența avansată [96; 100; 109; 146 etc.] demonstrează că consilierea familiei reprezintă un factor de stabilizare și sprijin calificat pentru armonizarea relațiilor familiale și consolidarea competențelor parentale privind educația copiilor, la general și educația pozitivă, în special. Observațiile și cercetările științifice scot în evidență ideea conform căreia, formarea și

dezvoltarea personalității umane este un proces complex, care presupune activități specifice de educație și consiliere educațională desfășurate pe parcursul întregii vieți [66, p.11].

Cercetările din domeniul pedagogiei familiei [49; 50; 51; 52; 85; 98 etc.] și psihologiei vârstelor [15; 47; 125; 151 etc.], indică asupra faptului că anii copilăriei sunt esențiali pentru dezvoltarea fundamentului personalității armonioase a copilului, la fel și pentru formarea comportamentelor morale/pozitive ale acestuia [11]. În contextul vizat, considerăm relevantă și potrivită abordarea *formulei parentalității de succes*, concepută și fundamentată de cercetătorul rus И. КоH, [Apud 190, p. 233]. Astfel, savantul pune accentele pe realizarea a trei aspecte decisive în educația familială pozitivă a copiilor:

- În primul rând, И. КоH este convins că sentimentele părintești, modelele parentale, dragostea și atașamentul față de copii trebuie să fie perfecționate și consolidate instantaneu, acestea fiind axate pe valorificarea principiilor EP;
- Pentru ca educația familială să fie eficientă trebuie să familiarizăm treptat copiii cu valorile autentice, rolurile sociale specifice și prescripțiile/norme culturale;
- Părinții trebuie să cunoască și să folosească strategii de adaptare la cerințele sociale și, nemijlocit să-și formeze o atitudine responsabilă și pozitivă privind creșterea și educația copiilor, formarea conduitei morale.

Sintetizând ideile expuse, precizăm faptul că, totuși, cel mai important sprijin pe care îl poate organiza și oferi instituția de învățământ este consilierea educațională/psihopedagogică. Întrucât, consilierea educațională/psihopedagogică a familiei poartă un caracter complex de natură formativă, considerăm oportun să definim și să clarificăm următoarele concepte: *asistență educațională*, *consiliere psihopedagogică parentală* și *consiliere psihologică*, care ar asigura fundamentarea și elaborarea instrumentelor praxiologice, pe care le vom aplica în cadrul experimentului pedagogic, având scopul să faciliteze formarea și educația părinților privind consolidarea competențelor parentale de educație pozitivă a copiilor.

Așadar, termenul *asistență* (din latinescul *assistō*, *-ere* și *adsistō*, *-ere*), care semnifică *a fi alături de cineva*, a-i acorda sprijin, ajutor în rezolvarea unor probleme [56, p. 242]. Evident, individului i se oferă asistență în două ipostaze: *într-un cadru informal* – de către membrii familiei, prieteni, rude etc.; *într-un cadru formal*, adică instituționalizat, fie în unitățile de învățământ, fie în centrele specializate [53, p. 12]. Potrivit lui Gh. Tomșa [Apud 66, p. 11], conceptul de *asistență* se referă la *ansamblul acțiunilor organizate pe plan social cu scopul de a asigura condiții eficiente de dezvoltare și viață pentru individ sau de a preveni și înlătura situațiile de suferință prezente temporar în viața persoanei*.

În accepțiunea lui I. Al. Dumitru [66, p. 12], *asistența educațională* se referă la sprijinul, ajutorul și îndrumarea acordată în special copiilor și tinerilor, dar și adulților, tuturor persoanelor

care participă la activități de instruire-învățare, de formare profesională, de dezvoltare personală și orientare în carieră. Acest tip de activitate este orientat spre ajutorarea persoanei în căutarea propriei identități. Totodată, asistența educațională poartă un caracter inter și pluridisciplinar ce vizează realizarea unei educații eficiente prin adaptare continuă la particularitățile de vârstă și individuale ale persoanei aflate în dificultate.

Cercetătoarea, Larisa Cuznețov, evidențiază că *asistența educațională* reprezintă una dintre cele mai răspândite tipuri de sprijin, ajutor, îndrumare oferite copiilor, tinerilor, adulților, familiei, tuturor persoanelor care simt necesitatea de a participa în activități de instruire-învățare, de dezvoltare și formare personală, de orientare în cariera școlară, profesională sau în *cariera de familist și părinte* [53, p. 8].

Consilierea psihologică, reprezintă sprijinul și ajutorul acordat acelor persoane care, în anumite momente ale existenței sale întâmpină dificultăți privind adaptarea la solicitările/condițiile noi ale vieții, manifestate de regulă prin devianță, disfuncționalități și dezechilibre ale structurilor lor de personalitate [86, p. 10].

I. Al. Dumitru [66, p. 13], la fel, definește *consilierea psihologică* un tip de intervenție prin care se urmărește sugerarea unui mod de a proceda, a unui mod de comportare ce trebuie urmat într-o situație dată sau, în general, în viața și activitatea cotidiană. Totodată, consilierea psihologică se adresează persoanelor sănătoase psihic, dar care se află în dificultate și prevede valorificarea potențialului în conștientizarea și soluționarea problemelor/dificultăților.

D. David [61; 62] descrie *consilierea psihologică* ca fiind o intervenție psihoterapeutică adresată persoanelor care întâmpină dificultăți de autoidentificare și autocunoaștere, manifestate prin distorsiuni cognitive, atitudinale, emoționale și comportamentale, care se realizează în scopul soluționării și remedierii problemelor beneficiarului și vizează integrarea sau readaptarea acestuia la condițiile familiale, profesionale și sociale de viață.

Concomitent cu delimitările tipului de consiliere psihopedagogică și psihologică, precizăm că între ele nu există diferențe mari. Ambele tipuri de consiliere pot fi divizate în:

a) după tipul beneficiarului.

- consilierea și asistența copiilor;
- consilierea și asistența adulților (familia/părinți, cadre didactice, diriginți, manageri școlari, persoane adulte care profesază în diferite domenii etc);
- consilierea și asistența individuală (bărbați, femei) și în grup.

b) după tipul necesității.

- consilierea și asistența în situație de criză (adulți, copii);
- consilierea axată pe dezvoltare;
- consilierea preventivă;

– consilierea de remediere [86, p. 14].

Dacă precizăm esența și conținutul consilierii educaționale/psihopedagogice apelăm în primul rând la ideile lui I. Al. Dumitru [66, p. 14], dat fiind faptul că este un cercetător care îmbină reușit activitatea științifică cu practica reală. Astfel, cercetătorul consideră, *consilierea educațională* drept un tip de consiliere, care îmbină reușit două dimensiuni: una *psihologică* și una *pedagogică*. În acest context, ea urmărește scopul de a învăța persoana să-și schimbe funcționarea ineficientă prin realizarea unor schimbări treptate evolutive ori de câte ori situația o cere, având la bază un model psihoeducațional al formării și dezvoltării personalității umane.

Studiul și analiza literaturii de specialitate [1; 5; 6; 7; 25; 33; 50; 52; 53; 63; 66; 67; 70; 97; 118; 219 etc.], ne-a permis să constatăm că datorită consilierii, tehnicilor și strategiilor aplicate și a măiestriei consilierului/terapeutului de a aborda problema beneficiarului în mod variat, deseori și eclectic, acesta oferă posibilitate acestuia să-și descopere personalitatea proprie, să se privească sub alt unghi de vedere, să-și modifice credințele și modul de gândire asupra vieții și lumii; să-și formeze noi deprinderi și conduite dezirabile în relațiile cu cei din jur. Evident că toate acestea i-ar asigura beneficiarului o bună funcționalitate și stabilitate psihoemoțională. Pornind de la ideea că *consilierea educațională* presupune o activitate care valorifică dimensiunea psihologică și cea pedagogică, deseori apelând și la terapii (meloterapie, artterapie, ludoterapie etc), am considerat că elucidarea caracteristicilor definitorii ale *consilierii* și *terapii* este necesară în contextul investigației noastre, ceea ce ne-ar permite să stabilim clar limitele și obiectivele acestor tipuri de intervenții. Mai mult decât atât, activitatea mea de psiholog școlar m-a convins că anume consilierea educațională/psihopedagogică este cea mai eficientă, deoarece valorificând dimensiunea psihologică abil, realizăm calitativ dimensiunea pedagogică, ceea ce, nici într-un fel, nu limitează aplicarea, la necesitate, a unor terapii.

În accepțiunea cercetătorilor, Z. Konya și A. Konya, conceptele ”*consiliere*” și ”*terapie*” se utilizează uneori ca sinonime, însă se precizează ideea precum *consilierea* este asociată frecvent cu o atitudine suportivă din partea consilierului prin oferirea unor sugestii, intervenții/îndrumări centrate pe modificarea comportamentului indezirabil, iar durata activității de consiliere este relativ scurtă, pe când *terapia/psihoterapia* este o intervenție mai profundă și de durată mai lungă, aplicată de către un specialist cu o formare mai aprofundată, în cazul unor persoane care prezintă probleme mai complexe, uneori chiar de tip clinic [81, p. 13].

Cercetătoarea, Larisa Cuznețov [56, p. 57], menționează că în consilierea familiei, atât psihoterapia, cât și consilierea, se îmbină, într-o manieră și măsură diferită, în funcție de situația reală și cazul concret atestat, iar ajutorul și asistența oferită de specialist, metodele aplicate, se completează, interacționează, întegrându-se astfel într-un proces de sprijin, îndrumare etc., menite să orienteze persoana întru învățarea de noi deprinderi și competențe de autoformare,

autocunoaștere, autoactualizare și autoperfecționare privind depășirea dificultăților, cât și a conflictelor intra/interpersonale.

C. Rogers [Apud 85; 114], care a fundamentat și valorificat *modelul umanist de terapie* centrată pe client/beneficiar, evidențiază că termenii de *consiliere* și *psihoterapie* sunt mai mult sau mai puțin sinonimi, deoarece au în vedere aceeași metodă fundamentală, ce presupune o serie de contacte de tip conversativ cu individul, fiind axate pe acordarea unui ajutor în modificarea atitudinilor, convingerilor și, ulterior a conduitei acestuia.

În cele ce urmează (Tabelul 2.4), ne propunem să elucidăm caracteristicile generale ale *consilierii educaționale și psihoterapiei*, pe care le-am adaptat și completat, în scopul de a preciza deosebirile dintre aceste două orientări și pe care le considerăm esențiale când abordăm domeniul consilierii și educației familiei. În acest sens, am plecat de la ideile lui C. H. Patterson, care a realizat o comparare sistematică a celor două domenii prin prisma a trei criterii: gradul de severitate a problemei beneficiarului, natura acestor probleme și scopurile consilierii și psihoterapiei [Apud 66, p. 13-14]

Tabelul 2.4. Caracteristicile generale ale consilierii educaționale și psihoterapiei
(I. Al. Dumitru; Z. Micleușanu)

Consilierea educațională	Psihoterapia
Gradul de severitate al problemei beneficiarului	
Consilierea educațională ajută persoanele normale (psihic/mental sănătoase și stabile) să depășească obstacolele apărute în calea dezvoltării și integrării lor în societate.	Psihoterapia se ocupă de persoanele a căror dezvoltare emoțională a fost grav afectată și distorsionată în urma unor situații psihotraumatizante sau chiar boli psihice.
Natura problemelor cu care se confruntă beneficiarul	
Consilierea educațională este centrată pe problemele cognitive (probleme ale realității, ale mediului, de natură situațională) și vizează modificarea cognițiilor, atitudinilor și a convingerilor disfuncționale despre viață și lume, care afectează conduita umană.	Psihoterapia se axează pe problemele afective ale persoanei (conflicte interne de personalitate nerezolvate sau reprimite în copilărie și care afectează viața adultă a individului).
Scopurile consilierii și psihoterapiei.	
Consilierea educațională reprezintă un proces al cărui scop este o schimbare evolutivă a persoanei; a-l face pe individ să utilizeze adecvat șansele/disponibilitățile pe care le posedă pentru a putea face față problemelor vieții.	Psihoterapia este direcționată spre o schimbare evolutivă de personalitate, cu scopul de a-l ajuta pe beneficiar să se restaureze psihomoral și să se adapteze la condițiile vieții sociale.

Analizând cele descrise mai sus, conchidem că *psihoterapia* cu precădere vizează aspecte psihologice și se adresează preponderent persoanelor psihic distorsionate, cu diagnoză clinică, care necesită o abordare terapeutică, cât și de consiliere, iar în unele cazuri necesită și intervenție medicamentoasă. Totodată, experiența avansată în domeniul dat, nu exclude faptul că, *consilierea educațională* purtând caracter eclectic, nu ar putea utiliza elemente de psihoterapie, în cazul persoanelor care trăiesc sentimente de frustrare, anxietate, stres, depresie, nemulțumire de sine sau neacceptare de sine. În acest caz, putem vorbi despre *consiliere educațională cu*

elemente de psihoterapie, atunci când oamenii nu prezintă boli psihice, tulburări mintale etc, se poate valorifica aplicarea unor metode educaționale/psihopedagogice.

Întrucât, *consilierea parentală* poate include: *asistență* și *consiliere educațională*, inclusiv *consiliere psihologică*, acceptăm și aderăm la definițiile expuse de cercetătorii notorii, examinate anterior, dar venim și cu anumite completări la conceptul de *consiliere educațională*. Astfel, *consilierea educațională* reprezintă o activitate complexă de natură eclectică, ce oferă sprijin, orientare și îndrumare părinților, copiilor, profesorilor sau altor categorii de beneficiari, care necesită ajutor și sprijin nu numai de tip psihologic, ci și pedagogic/formativ, psihosocial. Orientând individul spre cunoașterea de sine, acceptarea de sine, abilitarea lui cu un set de tehnici în vederea autorealizării, autoperfecționării și autoactualizării. La fel, acest tip de consiliere se îmbină și cu elemente de exersare a variatelor metode de autoeducație, elaborare și folosire a strategiilor de soluționare a unor dificultăți de percepție și comportament.

Sintetizând cele expuse, conchidem că un bun specialist format în domeniul consilierii și educației familiei trebuie să cunoască și să valorifice metode, tehnici, instrumente și terapii din domeniile adiacente, cum ar fi: pedagogia și psihologia generală, psihologia pozitivă, psihologia socială, psihologia organizațională, pedagogia și psihologia familiei, teoria generală a educației etc, pentru ca activitatea prestată de consilier să poată acoperi problematica și toate domeniile vieții beneficiarului pentru a-l sprijini în edificarea și menținerea unui mod și stil de viață demn, sănătos, echilibrat din punct de vedere psihologic și emoțional, armonios, totodată, să devină flexibil și abilitat în soluționarea și anticiparea dificultăților survenite în educația copiilor, în viața de familie și cea profesională. Activitățile de consiliere educațională sunt menite să faciliteze învățarea unor competențe și deprinderi care ar permite părinților să se adapteze permanent la schimbările ce apar în procesul de educație [53; 56; 57 etc.].

Revenind la aspectul educației pozitive, menționăm câteva idei și caracteristici ale EFP abordate de E. Vrăsmaș [155, p. 83], după cum urmează: lipsa de responsabilizare și sensibilitate în interacțiunile părinte-copil; lipsa de stimulare și grijă pentru educația cognitivă a copilului; lipsa unui stil parental coerent; incapacitatea adulților de valorificare a oportunităților pentru familie și/sau comunitate; incapacitatea și incompetența de a aplica metode educative pozitive; ignorarea sau necunoașterea particularităților de vârstă ale copiilor.

În contextul vizat, formarea și dezvoltarea la părinți a deprinderilor și competențelor necesare pentru educația pozitivă a copiilor este posibilă prin valorificarea tipurilor de consiliere preventivă; axată pe dezvoltare; consilierea remedială etc [53]. Deci, aceste tipuri de consiliere orientate spre anticiparea unor dificultăți prin exersarea și perfecționarea cunoștințelor, atitudinilor și a abilităților parentale de interacționare pozitivă în cadrul familiei și societate, ar permite explorarea și valorificarea valențelor *consilierii educaționale/psihopedagogice*, care

asigură dezvoltarea competențelor parentale de EP și sprijină remediarea unor situații familiale complicate. Considerăm oportun să elucidăm *caracteristicile esențiale ale CE*, elaborate și fundamentate de către cercetătoarea Larisa Cuznețov [53, p. 4-5], după cum urmează:

- CE se adresează părinților aflați în diverse situații și stadii ale procesului de formare și dezvoltare a propriei personalități. CE, oferă sprijin și suport moral, informativ și formativ și contribuie la dezvoltarea, responsabilizarea și îndrumarea părinților în procesul desfășurării unei educații pozitive familiale.
- CE are la bază un model psihoeducațional al formării și dezvoltării personalității.
- CE are, cu precădere, un rol preventiv, remedial și de dezvoltare. În acest sens, consilierea educațională sprijină formarea unei personalități integre, conștiente și responsabile în vederea atingerii nivelului optim de funcționare ca părinte și familist.
- CE este un demers educațional-formativ specific: sarcina esențială a consilierului constă în a orienta/direcționa, ghida părinții pentru a-i ajuta în rezolvarea problemelor apărute.
- CE integrează și valorifică perspectiva pedagogiei umaniste și principiile psihologiei pozitive privind formarea și dezvoltarea personalității umane. Potrivit acesteia, succesul consilierii parentale este asigurat de implicarea conștientă, activă și responsabilă a familiei/părinților în autodezvoltarea Eu-lui, considerate elemente de bază ale schimbării evolutiv-adaptative a persoanei.

Așadar, scopul și caracteristicile definiției ale consilierii educaționale rezidă în sprijinirea părinților privind achiziționarea deprinderilor și competențelor parentale pentru a face față solicitărilor familiale și de educație eficientă a copiilor [33]. În această ordine de idei, amintim că cele mai mari dificultăți părinții întâmpină în comunicarea și relaționarea cu copiii, în menținerea unui climat stabil și armonios, care sunt generate de comportamente nepotrivite din partea copiilor, de incompetența parentală privind orientarea în cariera școlară și vocațională a preadolescenților, cât și gestionarea culturii emoționale în situațiile de criză. În baza celor expuse, a analizei epistemologice și a conceptualizării EFP și EPP, ne permitem să determinăm și elaborăm *Principiile și condițiile psihopedagogice ale educației pozitive a părinților și copiilor*, la fel, să precizăm conținutul competențelor parentale. Așadar, plecând de la precizarea și descrierea *impactului realizării ineficiente a funcțiilor familiei*, inclusiv de la *Modelul pedagogic interacțional al educației pentru familie* și *Mecanismul hexagonal de formare al culturii familiale*, elaborate de Larisa Cuznețov [50, p. 215-216]; de la *principiile și strategiile psihologiei pozitive*, elaborate de C. Style [139], *practicile educației parentale pozitive* [18; 140], am stabilit că competențele parentale pot fi structurate într-un sistem, definit *Sistem al competențelor parentale privind educația pozitivă a copiilor* (Figura 2.1).

Plecând de la accepțiunea cercetătorului Vl. Pâslaru [104], conform căreia, competența reprezintă ansamblul de valori, care îl raportează și direcționează pe om la propria activitate și *Sistemul competențelor parentale privind educația pozitivă a copiilor*, pot fi interpretate ca o totalitate de abilități, capacități și aptitudini constante, care necesită a fi perfecționate și consolidate instantaneu, reieșind din mediul de viață, cerințele și normele sociale, particularitățile de vârstă și individuale ale copiilor și a trăsăturilor specifice de personalitate a adulților. Acestea, împreună cu *valențele CE* în totalitatea formelor și caracteristicilor de bază descrise (pag. 73) cu privire la formarea și dezvoltarea competențelor parentale, abordate prin prisma educației pozitive, sunt redată în Anexa 5.

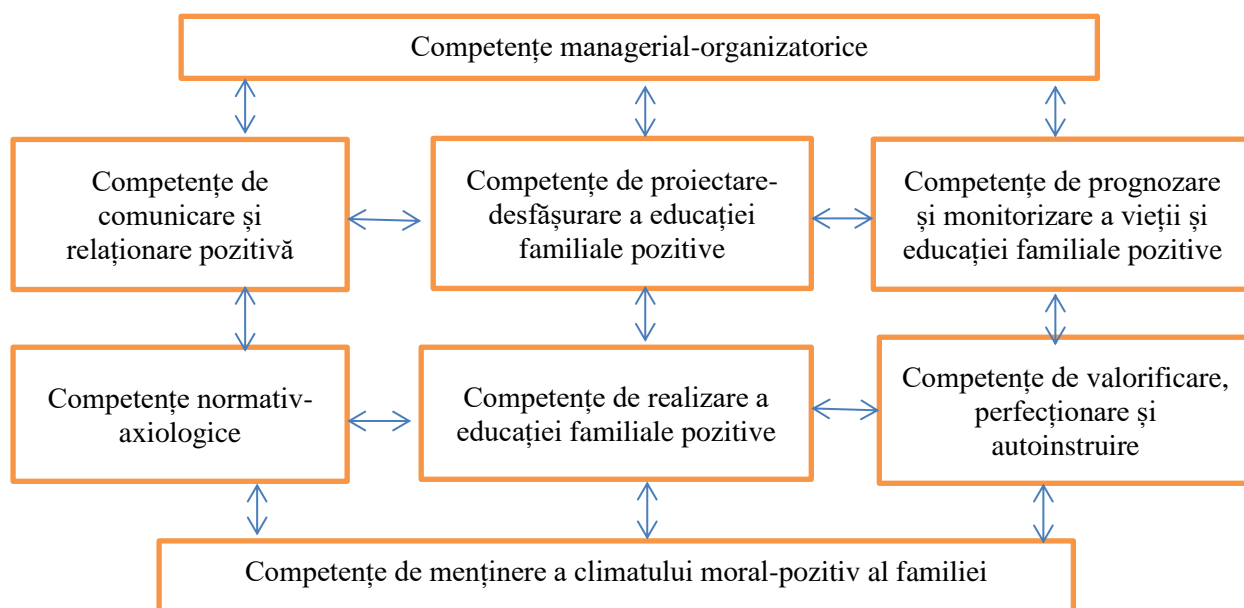

Figura 2.1. Sistemul competențelor parentale privind educația pozitivă a copiilor (autor V. Ceban)

Bineînțeles, urmărind logica cercetării și având la bază reperele teoretice determinate, inclusiv *structura competențelor parentale privind educația pozitivă a copiilor*, vom formula și dezvoltăm *Principiile și condițiile psihopedagogice ale educației pozitive a părinților și copiilor* (Tabelul 2.1), care vor spori semnificativ calitatea relațiilor interpersonale în cadrul familiei, vor ajuta și orienta părinții în selectarea și valorificarea metodelor și principiilor pozitive, stimulative de educație a copiilor și vor asigura formarea și dezvoltarea atitudinilor și conduitelor morale echilibrate la copii, axate pe respect, cooperare și reciprocitate.

Tabelul 2.5. Principiile și condițiile psihopedagogice ale educației pozitive a părinților și copiilor (autor V. Ceban)

Principiile educației pozitive a părinților și copiilor	
1. <i>Principiul axării pe cunoașterea și respectarea drepturilor omului și ale copilului</i>	asigură explorarea normelor și exigențelor democratice în toate procesele sociale și familiale.
2. <i>Principiul orientării spre formarea personalității centrate pe valorile moral-</i>	asigură desfășurarea acțiunilor educative în baza familiarizării și exersării comportamentelor

<i>etice/umaniste</i>	pozitive/moral-volitve, care vor contribui la sporirea bunăstării individului și a familiei.
3. <i>Principiul formării atitudinii pozitive față de viață, adulți și copii</i>	respectarea căruia va pune accent pe sporirea calității vieții de familie și a individului (autorealizare, motivare, promovarea valorilor umanismului etc.).
4. <i>Principiul valorificării condițiilor psihopedagogice, a strategiilor și principiilor de stimulare și motivare a copiilor</i>	asigură cunoașterea și respectarea particularităților de vârstă și individuale ale copilului în vederea valorificării strategiilor și principiilor pozitive de educație și dezvoltare a personalității copilului.
Condiții psihopedagogice ale educației pozitive	
<i>A părinților</i>	<i>A copiilor</i>
Inițierea și familiarizarea adulților cu scopul, conținutul și metodele educației familiale pozitive.	Analiza comportării copilului din perspectiva educației pozitive.
Cunoașterea particularităților de vârstă și de personalitate a copiilor și adulților.	Centrarea pe cultivarea sentimentelor, atitudinii și a comportamentului pozitiv al copilului.
Desfășurarea unor activități de consiliere a familiei corelate cu posibilitățile părinților (coordonarea orei/timpului comod, duratei, tematicii etc).	Explicarea accesibilă a limitelor și a deosebirii comportamentului pozitiv de cel negativ al copilului.
Centrarea pe formarea, exersarea, consolidarea sistemului de competențe parentale, care are la bază aplicarea metodelor nonpunitive și motivaționale.	Promovarea modelului parental pozitiv în cadrul familiei și societății (copiii sunt curioși să afle unde și cum lucrează părinții, participarea acestora la acțiuni civice etc.).
Aplicarea optimă a strategiilor de învățare și consiliere a adulților (din perspectiva pedagogiei adulților /andragogiei).	Exersarea permanentă a copiilor în acțiuni, fapte, conduite morale, care sporește calitatea vieții lui și a familiei.
Demonstrarea raporturilor și corelației valorilor umanismului cu valorile moral-etice și valorile psihologiei și educației pozitive a copilului, plecând de la analiza concretă a educației familiei în propria familie.	Realizarea educației familiale într-un mod sistematic, coerent și pozitiv. Centrarea pe dezvoltarea creativității, motivației și autonomiei copiilor.

Educația părinților este necesară atât pentru sporirea calității, creșterii și educației copiilor, cât și pentru stabilirea căilor de emancipare spirituală și socială, inclusiv a vectorului democratizării educației în cadrul familial și social, axat pe valorificarea principiilor de educație pozitivă [7, p. 32]. Dat fiind faptul că evoluțiile rapide social-economice și politice implică în mod direct reactualizarea cunoștințelor, abilităților, deprinderilor și competențelor din partea membrilor societății și, desigur că din partea părinților, am desprins ideea importanței și actualității educației permanente a adulților, care poate fi realizată cu succes și prin intermediul consilierii educaționale desfășurate în instituțiile învățământ frecventate de copiii acestora. În acest context, R. H. Dave [60, pp. 47-48], menționează că *educația permanentă* este un proces de perfecționare a dezvoltării personale, sociale și profesionale pe durata întregii vieți a individului, în scopul îmbunătățirii calității vieții acestuia, ceea ce influențează direct bunăstarea personală a adulților și membrilor familiei lor.

Ca urmare, studiul teoretic realizat (Capitolul 1), determinarea și interpretarea esenței și conținutului *consilierii educaționale a familiei*; elaborarea *Sistemului competențelor parentale privind educația pozitivă a copiilor* (Figura 2.1); a *Principiilor și condițiilor psihopedagogice*

ale educației pozitive a părinților și copiilor (Tabelul 2.5), au asigurat elaborarea și configurarea Grila de valorificare a consilierii axată pe formarea și consolidarea competențelor parentale privind EP (Tabelul 2.6).

Tabelul 2.6. Grila de valorificare a consilierii axată pe formarea și consolidarea competențelor parentale privind EP (autor V. Ceban)

CE presupune	Formele consilierii parentale	Caracteristicile esențiale ale CE	Conținutul competențelor parentale	Competențele parentale pozitive
<p>Stabilirea relației consilier-beneficiar și trasarea pașilor care urmează a fi realizați în procesul de consiliere; Identificarea și discutarea tehnicilor, metodelor, formelor și mijloacelor utilizate în consilierea familiei; Respectarea principiilor, funcțiilor și a etapelor consilierii educaționale; Valorificarea caracteristicilor defnitorii ale consilierii educaționale;</p>	Consiliere în situații de criză	CE se adresează părinților aflați în diverse situații și stadii ale procesului de formare și dezvoltare a propriei personalități;	cunoașterea particularităților de vârstă, de personalitate și de gen ale adulților și copiilor, pentru a valorifica corespunzător potențialul acestora;	<i>C. managerial-organizatorice;</i>
	Consilierer emedială			<i>C. de comunicare și relaționare pozitivă;</i>
	Consiliere preventivă	CE are la bază un model	însușirea/învățarea, asigurarea și exersarea organizării și monitorizării modului de viață sănătos și demn în cadrul familiei;	<i>C. normativ-axiologice;</i>
	Consiliere pentru dezvoltare	psihoeucațional al formării și dezvoltării personalității (și nu unul clinic, curativ, cum este în cazul psihoterapiei);	asigurarea și desfășurarea acțiunilor educative în baza familiarizării și exersării comportamentelor pozitive/moral-volitiv;	<i>C. de proiectare-desfășurare a educației familiale pozitive;</i>
	Consiliere ontologică complexă a familiei	CE are, cu precădere, un rol preventiv și de dezvoltare;	anticiparea și rezolvarea conflictelor intra și interpersonale la adulți și copii valorificând principiile psihologiei pozitive;	<i>C. de prognozare și monitorizare a vieții și educației familiale pozitive;</i>
	CE este un demers educațional-formativ specific: sarcina esențială a consilierului este de a orienta/ghida și direcționa părinții pentru ca ei de sine stătător să devină apți de a rezolva și anticipa dificultățile întâmpinate în creșterea și educația pozitivă a copiilor;	formarea și consolidarea la părinți și copii a competențelor și deprinderilor de valorificare a stilului și modului sănătos de viață;	<i>C. de realizare a educației familiale pozitive;</i>	
	CE integrează și valorifică perspectiva pedagogiei umaniste și principiile psihologiei pozitive privind formarea și dezvoltarea personalității umane.	orientarea și exersarea procesului de autocunoaștere și autoperfecționare pe tot parcursul vieții (valorificând dimensiunile morale, spirituale, intelectuale, psihofizice, tehnologice, estetice etc.).	<i>C. de valorificare, perfecționare și autoinstruire;</i> <i>C. de menținere a climatului moral pozitiv al familiei;</i>	

Aceasta reprezintă un instrument metodologic important și valoros, care asigură și facilitează formarea și consolidarea competențelor parentale prin intermediul consilierii educaționale. Deoarece, grila cuprinde toate elementele esențiale ale activității de consiliere a familiei: *formele consilierii, caracteristicile definatorii ale acesteia, competențele parentale și conținutul lor*, care urmează a fi dezvoltate și consolidate, considerăm că valorificarea acestui instrument de către consilierul familial/psihologul va eficientiza acest proces.

Ținem să specificăm că prin intermediul *Grilei de valorificare a consilierii axată pe formarea și consolidarea competențelor parentale privind EP*, scopul *consilierului familial/psihologului* este de a forma noi viziuni, cogniții, priceperi și modele de influență parentală funcționale, care în cele din urmă, vor dezvolta relațiile pozitive dintre părinți și copii prin încurajarea comportamentelor de sprijin din partea părinților și modificarea celor nonproductive în educația copiilor. În strânsă corelație și în scopul completării grilei elaborate, propunem încă un instrument practic, în viziunea noastră important, care va ghida procesul de consiliere a familiei și, anume *Mecanismul de consiliere și formare a competențelor parentale din perspectiva EP*, pe care l-am elaborat în baza adaptării modelului de consiliere RIS a lui R. Nelson-Jones, prezentat în Figura 2.2.

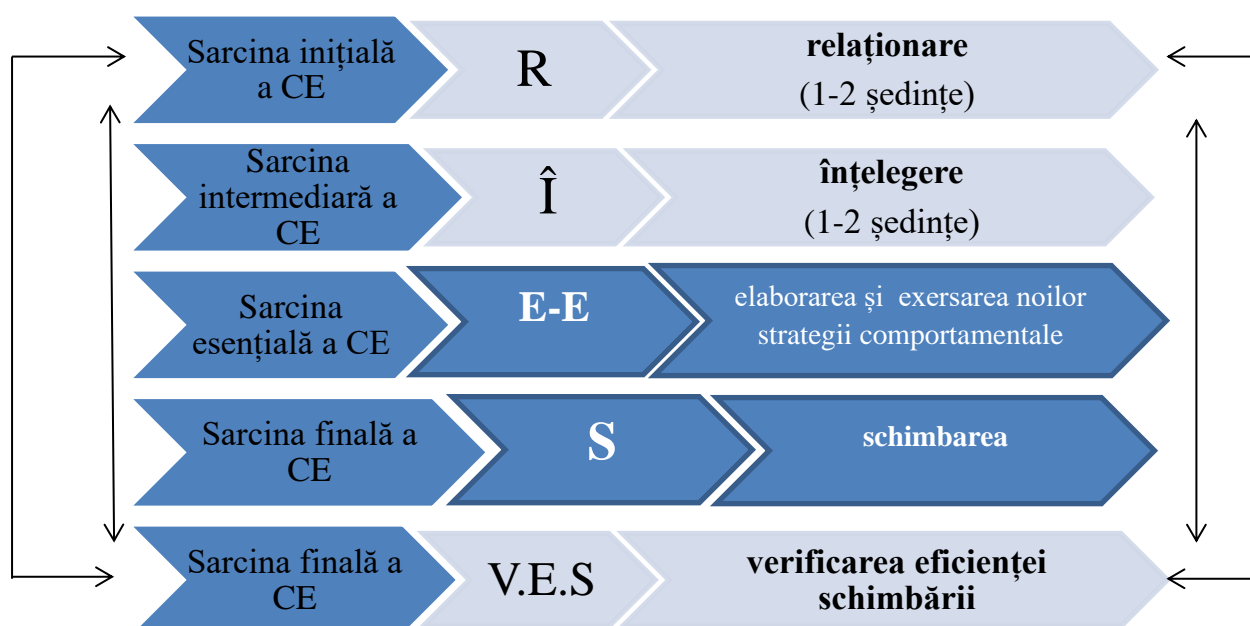

Figura 2.2. Mecanismul de consiliere și formare a competențelor parentale din perspectiva EP (autor V. Ceban)

Acest mecanism (Figura 2.2) ne-a fost de mare ajutor în activitățile de consiliere a părinților, întrucât direcționa etapele de lucru cu aceștia.

Toate instrumentele elaborate și descrise în capitolul dat (Tabelul 2.4; Figura 2.1; Tabelul 2.5; Tabelul 2.6 și Figura 2.2) au fost aplicate cu succes în experimentul pedagogic, în etapa de formare a părinților. Caracterul acestora este teoretico-aplicativ și metodologic,

deoarece conține principii, condiții, metode, strategii și structuri pedagogice de ghidare și efectuare a CE a părinților din perspectiva formării competențelor parentale de EP a copiilor.

Anticipând descrierea și analiza rezultatelor obținute în experimentul pedagogic putem conchide că folosirea instrumentelor nominalizate anterior au contribuit direct la sporirea nivelului cunoașterii și acceptării de sine la părinți și copii; la dezvoltarea și valorificarea disponibilităților/punctelor forte și virtuților privind dezvoltarea creativității și motivației la copii; la optimizarea procesului de comunicare și relaționare armonioasă în cadrul familiei; la consolidarea stimei de sine și încrederii în sine la părinți și copii; la formarea și dezvoltarea deprinderilor de autorealizare, autoactualizare și autoperfecționare, ceea ce presupune o integrare optimă în societate și, în cele din urmă conduc la edificarea și menținerea stării de bine, de fericire și împlinire a membrilor familiei.

2.3. Stilurile parentale și influența lor asupra educației pozitive familiale

Întrucât *familia* este prima școală a copilului, care este responsabilă pentru formarea și dezvoltarea deprinderilor elementare de comportament și comunicare, perceperea și adoptarea valorilor autentice, educația parentală oferită copiilor trebuie să aibă la bază modele pozitive și un stil parental de educație democratic, eficient, care să-l orienteze pe copil către cunoaștere și descoperire de sine, explorarea și exersarea calităților morale și depășirea vulnerabilităților proprii, transformându-le în resurse generatoare de experiențe pozitive.

În acest sens, N. Darling și L. Steinberg [203], definesc *stilul parental* ca fiind un aliaj de atitudini, acțiuni și practici parentale, care influențează direct copilul și contribuie la crearea și menținerea unui climat moral, pozitiv și prielnic în interiorul sistemului familial.

Prin *stil parental de educație* putem înțelege modul în care un adult ajunge să se comporte și să interacționeze în calitate de părinte cu propriul său copil. Cercetătoarea D. Baumrind [196], definește conceptul de *stil parental* drept variații adecvate în încercările de a controla, influența, comunica și relaționa cu copilul, formându-i un ansamblu de viziuni, atitudini și comportamente pe care acesta ulterior le extrapolează în relațiile cu semenii.

Potrivit cercetătorilor nominalizați, fiecare tip de comportament este corelat cu un anumit tip de stil parental. În esență, stilul parental adoptat de către părinți, influențează comportamentul copiilor începând cu cele mai fragede vârste, când acesta devine apt de a imita și proiecta felul de a fi a părinților în cadrul sistemului său relațional. Ulterior, acest stil și model de educație, contribuie la formarea-dezvoltarea personalității copilului, ori, dimpotrivă, provoacă periclitarea acestuia. Cercetările, observațiile și analizele realizate de D. Baumrind, au ajutat-o să identifice trei stiluri parentale: *autoritar, permisiv și democratic*. Ulterior, investigațiile realizate de cercetătorii E. E. Maccoby și J. A. Martin (1983), au extins clasificarea stilurilor parentale

folosind un cadru bidimensional, ceea ce le-a permis să definească patru stiluri: *autoritar-autocratic, indulgent-permisiv, autoritar-reciproc și indiferent-neimplicat* [Apud 196].

D. Baumrind (1991) fiind printre primii cercetători care s-a preocupat de studiul și identificarea stilurilor parentale ca factor determinant și favorizant al educației pozitive, armonioase și democratice în cadrul familiei, în urma investigațiilor desfășurate a ajuns la concluzia că există două dimensiuni de comportament parental, care influențează semnificativ și determină tiparele de comportament ale copilului. Una dintre dimensiunile stabilite de cercetătoare este *acceptarea* (conexiunea emoțională stabilită în relația părinte-copil) și cealaltă fiind *controlul parental* (exigență, disciplină, reguli și cerințe impuse de părinți) [Ibidem].

Stilul parental include două elemente importante ale conduitei părinților: *sensibilitatea parentală* și *cerințele parentale*. Prin urmare, *sensibilitatea parentală* se referă la măsura în care părinții percep și favorizează cultivarea individualității, autoreglării și autoafirmării copiilor, abordate prin sprijinul oferit și respectarea nevoilor și cererilor de educație ale copiilor. *Cerințele parentale* se referă la exigențele și regulile pe care părinții le impun copiilor, astfel ca aceștia să se integreze eficient în cadrul familiei și societății [209, pp. 61-62].

Prin urmare, *stilul parental* sau *stilul educativ* [80, p. 51], se referă la *procesul de influențare și acțiuni*, pe care le exercită părinții asupra copiilor, acesta fiind precizat pentru a diferenția *categoriile de practici educative* din viața familiei, ceea ce determină reacțiile și comportamentele specifice ale copiilor. Practicienii din domeniul educației știu că în baza cunoașterii stilului educativ adoptat și aplicat de către părinți, se pot face previziuni asupra evoluției copilului, de asemenea, se pot realiza unele intervenții psihopedagogice, orientate spre prevenirea influențelor cu impact negativ asupra dezvoltării fizice, psihice și emoționale armonioase ale copilului. În acest context ținem să evidențiem un aspect-cheie conform căruia, *stilul parental educativ* determină tipul modelului comportamental al adulților și implicit, nivelul calității relațiilor interpersonale părinți-copii.

În esență, modelul parental pozitiv se caracterizează printr-un înalt nivel de organizare și coeziune familială, echilibru, nivel optim/funcțional de adaptare și integrare, cadru relațional afectiv, sprijin, colaborare, cooperare și responsabilitate [90].

Pentru a ajuta părinții să conștientizeze conținutul, direcția și importanța influențelor și acțiunilor educative exercitate asupra copiilor, propunem ***Modelul de orientare și coordonare a acțiunilor educative familiale/AEF*** [54, p. 61], elaborat de cercetătoarea Larisa Cuznețov. Modelul vizat (Figura 2.3) cuprinde componente ce interferează cu *Principiile și condițiile psihopedagogice de educație pozitivă a părinților și copiilor*, elucidate în Tabelul 2.5. Componentele modelului elaborat de cercetătoare includ: condițiile acțiunilor educative familiale; normele, principiile și regulile desfășurării acestora; orientarea valorică și extensia

acțiunilor în contextul educației familiale pozitive; metodele, mijloacele și finalitățile acțiunilor educative familiale.

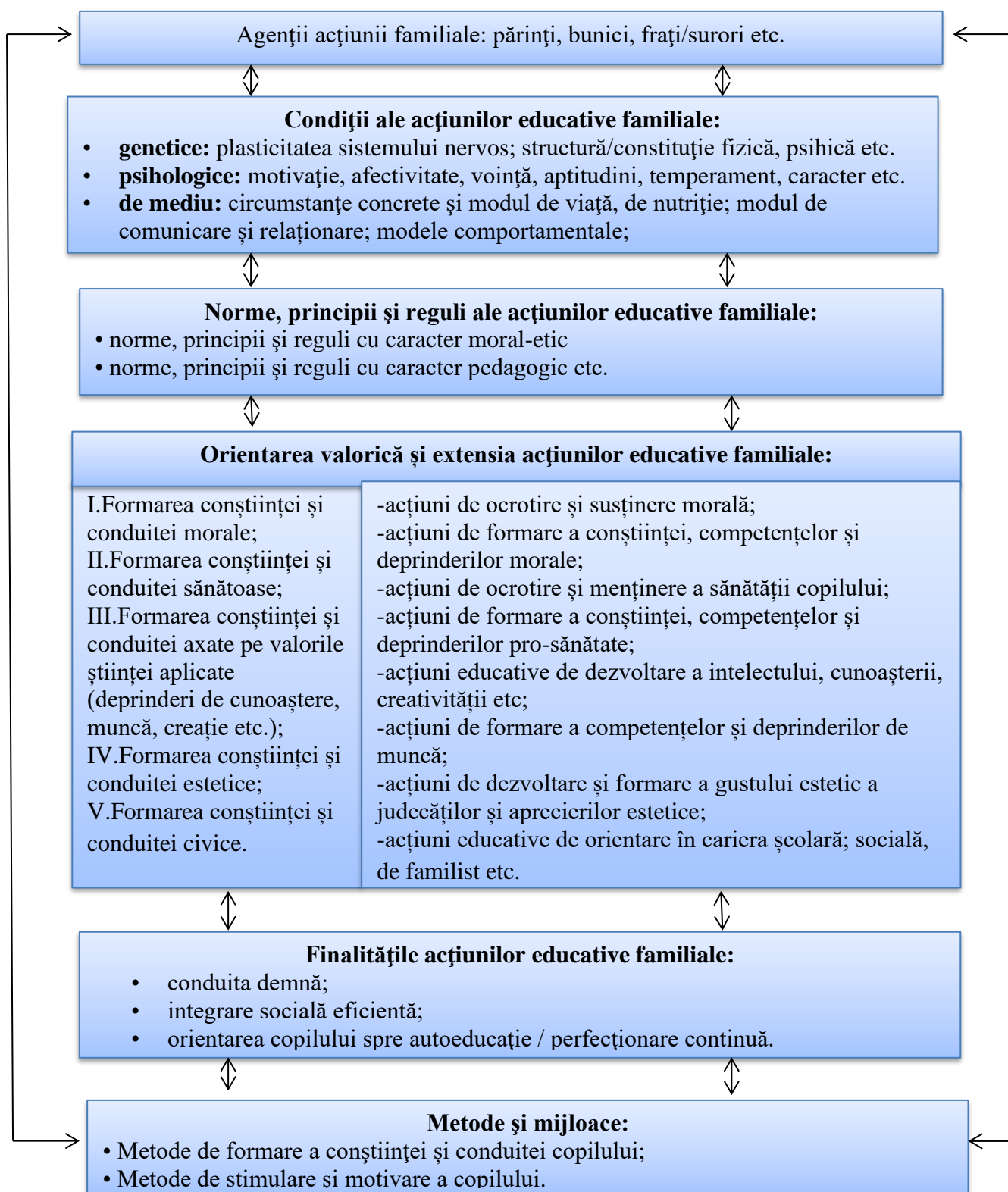

Figura 2.3. Model de orientare și coordonare a acțiunilor educative familiale/AEF, autor Larisa Cuznețov [54, p. 61]

Analiza detaliată a modelului, a permis să precizăm că componenta centrală, care descrie orientarea valorică și extensia acțiunilor și influențelor educative parentale, implică stiluri

parentale de educație pozitivă a copiilor, centrate pe formarea și dezvoltarea conduitei morale și civice, a deprinderilor de organizare a unui mod sănătos și demn de viață, a atitudinii pozitive față de viață și lume axate pe respectarea valorilor umaniste/moral-etice etc. Finalitățile acțiunilor educative familiale presupun dezvoltarea și perfecționarea conduitei morale a copilului în familie și societate, centrate pe orientarea acestuia spre autoeducație și autoperfecționare.

Reieșind din rezultatele investigației preliminare expuse și analizate în Tabelul 2.2 și Tabelul 2.3, din observațiile și constatările desprinse în activitatea profesională de lucru cu părinții și copiii (Anexa 7), conchidem că părinții nu posedă competențe necesare privind realizarea eficientă a funcțiilor familiei, organizarea acțiunilor și influențelor educative familiale pozitive, adoptarea unui stil parental de educație democratic ce implică respectarea particularităților de vârstă și individuale ale copiilor. Valorificarea modelului vizat privind perfecționarea acțiunilor și influențelor educative parentale pozitive în formarea experimentală a părinților prin intermediul consilierii educaționale, a avut un impact semnificativ asupra dezvoltării armonioase a copilului și a schimbării conduitei adulților.

Trecând în revistă accepțiunile analizate, deducem că *stilul parental educativ* în corelație cu realizarea eficientă și coerentă a funcțiilor familiale prin valorificarea principiilor și strategiilor pozitive de educație a copiilor, determină, de facto, procesul de evoluție și dezvoltare a familiei, dar mai cu seamă, vizează educația și pregătirea tinerei generații grație asimilării și perfecționării rolului de familist și părinte competent, capabil pentru integrarea optimă în societate. De aici este evidentă ideea, în conformitate cu care, datorită sistemului educativ familial se aduc contribuții importante privind prosperitatea națională în plan cultural, patrimonial, moral, axiologic și de ce nu, economic, cu atât mai mult, că stabilitatea economică influențează direct funcționalitatea comunității familiale și umane.

Cercetătorii care au investigat și sintetizat studiile consacrate acestei teme, au stabilit că stilurile educative/parentale se organizează în funcție de *statutul socio-economic al părinților*, de *nivelul lor cultural* și de *tipul/modelul de interacțiune familială* [134; 199; 201 etc.]. Totodată, completăm cele relatate cu patru tehnici de influență și educație a copiilor: *control* (capacitatea părinților de a elabora și monitoriza acțiunile parentale axate pe respectarea normelor, cerințelor și exigențelor sociale), *relație* (reflectă grija și atitudinea cordială, afectuoasă și respectuoasă manifestată în relațiile cu copiii), *motivație* (capacitatea adultului de a influența și direcționa copilul privind formarea sa volitiv-motivațională) și *moralizare* (implică relațiile și acțiunile parentale orientate către formarea și perpetuarea valorilor umane, morale și spirituale în cadrul familiei), care, îmbinându-se rezonabil, în esență, formează ceea ce numim EP. Evident că această combinație de tehnici poate fi considerată ideală, deoarece implică anumite cunoștințe,

experiențe, priceperi și competențe parentale valorizate în baza acțiunilor și modelelor parentale pozitive, practica EFP demonstrează că totul depinde de gradul și nivelul îmbinării acestora.

Dacă ar urma să clasificăm convențional acțiunile și influențele parentale în funcție de gradul în care acestea sunt sporite sau scăzute în ceea ce privește valorificarea lor, atunci configurăm o tipologie din patru stiluri parentale de bază: *indulgent, autoritar, democratic și neimplicat* [196; 209; 220]. Evident că fiecare dintre aceste stiluri parentale implică variate metode și strategii educative și desigur că valori, practici și comportamente.

Îndeplinirea eficientă a *meseriei de părinte* presupune cunoașterea stilurilor parentale cu toate avantajele și dezavantajele și desigur că îmbinarea acestora în funcție de situația concretă. De altfel, în cele ce urmează, le vom identifica și descrie, urmând ca fiecare părinte să-și identifice stilul personal de a aborda și interacționa cu copilul și pentru a-l modifica în funcție de situație și context [64, p. 23]. În acest scop, în experiment am propus părinților un test pentru determinarea stilului parental educativ, prezentat în Anexa 9.

Rezultatele investigației preliminare, observațiile și concluziile în urma cercetării subiectului abordat, ne-au impulsionat să identificăm *impactul stilurilor parentale asupra educației și dezvoltării personalității copilului* în vederea învățării, abilitării părinților cu un set de instrumente cognitiv-praxiologice, centrate pe formarea-consolidarea competențelor parentale pozitive. Analiza, conceptualizarea realizată și integrarea cunoștințelor teoretice, ne-a ajutat să realizăm studiul analitico-sintetic și să clarificăm impactul stilurilor parentale asupra dezvoltării personalității copilului din perspectiva educației pozitive, sintetizat în Tabelul 2.7.

Tabelul 2.7. Impactul stilurilor parentale asupra dezvoltării personalității copilului, sinteză și adaptare (autor V. Ceban)

Stilul parental	Descriere	Avantaje	Dezavantaje
<i>Stilul indulgent/permisiv</i>	Părinții permisivi mai sunt numiți și indulgenți. Își disciplinează foarte rar copiii pentru că au expectanțe foarte reduse. După D. Baumrind părinții indulgenți sunt atenți la nevoile copiilor, dar nu au așteptări clare de la ei. Adoptă mai degrabă statutul de prieten al copilului decât cel de părinte. Părintele permisiv este cald și afectiv în relația cu copilul.	Copiii capătă o stimă de sine sporită, posedă abilități sociale mai bune și au un nivel mai scăzut de depresie. Deseori stilul parental indulgent stă la baza dezvoltării creativității și a capacității copilului de a lua decizii. Atitudinea indulgentă îi permite copilului să-și dezvolte o identitate proprie și să aibă o personalitate distinctă și originală.	Deseori acești copii au o mai mare probabilitate de a avea probleme comportamentale și dau dovadă de performanțe mai scăzute la școală. Frecvent, despre acești copii se vorbește că sunt desfrânați, obraznici, fiind categorizați copii-problemă. Cercetările au demonstrat că acești copii sunt pasivi și insensibili în interacțiunile lor cu ceilalți, sunt lipsiți de responsabilitate socială.
<i>Stilul autoritar/</i>	Părintele care adoptă acest stil așteaptă de la copil să	Acești copii au performanțe bune la școală și nu au de	Copilul educat într-un stil autoritar are un nivel de

autoritarist	urmeze reguli strict stabilite de adulți. În caz contrar copilul este pedepsit. Acești părinți nu explică copilului rațiunea pe care se bazează regulile și au așteptări mari și nu sunt foarte atenți la nevoile copilului. Părinții autoritari așteaptă mult de la copiii lor, dar nu le explică regulile. Deseori, părintele autoritar preferă pedeapsa fizică în loc de a aplica metode pozitive sau stimulative de educație.	obicei probleme comportamentale. Stilul autoritar îl învață pe copil să devină ordonat, disciplinat, respectuos față de cei de care îi este frică; îi dezvoltă simțul critic, îl învață să devină perfecționist.	stimă de sine redus și înregistrează nivel crescut de depresie. Copilul învață cu greu să devină maleabil, sensibil la dorințele altora și empatic. Cercetările au stabilit că în cazul copiilor educați într-un stil autoritar, ei au o reziliență față de stres mai scăzută, nivelul de anxietate la ei este mai ridicat și sunt auto/critici în relația cu cei din jur.
Stilul democratic/ autoritativ	Părinții democrațici stabilesc reguli de comun acord cu copiii și se înțeleg cu aceștia ca ei să le respecte. Părinții care adoptă stilul democratic sunt sensibili la nevoile copiilor, sunt asertivi, dar nu restrictivi. Oferă explicații pentru cerințele ce le adresează copiilor; au așteptări clare și rezonabile, sunt deschiși la discuții și negocieri cu copiii lor.	Copiii ai căror părinți adoptă acest stil se autoevaluează, indicând o mai bună competență socială decât ceilalți copii. Acești copii înregistrează rezistență la stres, frustrare, anxietate etc; Manifestă reziliență față de viicii precum consumul de alcool, droguri, tutun. Adoptă un stil de viață demn; prezintă scoruri și reușite școlare sporite. În cazul acestor copii, primul act sexual este mai târziu înregistrat comparativ cu ceilalți copii etc.	Copilul crescut într-un stil democratic cu greu se va adapta la un stil autoritar; va fi considerat un impertinent pentru faptul că discută, negociază ordinile/cerințele.
Stilul neimplicat/ neglijent	Părintele neimplicat nu are prea multe așteptări de la copil, este neglijent cu nevoile acestuia și comunică destul de puțin cu el. Comunicarea dintre părinți și copii este săracă și interacțiunea dintre ei este foarte slabă. Sunt părinții care adoptă o poziție neutră în educația și creșterea copilului.	Copilul crescut într-un stil indiferent/neimplicat se va baza întotdeauna doar pe experiența sa de viață, nu va acorda atenție sfaturilor adulților; își dezvoltă independent anumite competențe de comunicare și relaționare reieșind din influențele educative exercitate asupra sa.	Copiii ai căror părinți adoptă acest stil au cele mai slabe performanțe în toate domeniile. Sunt crescuți și educați în baza influențelor și împrejurărilor sociale. Frecvent duc lipsă de afecțiune, compasiune și comunicare din partea părinților. Copilul înregistrează un nivel de stimă de sine scăzut, se simte lipsit de importanță/valoare.

Evident că fiecare stil parental are atât avantaje, cât și dezavantaje, iar o persoană poate exercita mai multe comportamente, care includ elemente din diferite stiluri parentale. Incontestabil este faptul că stilurile parentale asociate cu o disciplină rezonabilă, organizare, comunicare, afecțiune, consecvență și coerență în acțiunile familiale influențează substanțial sănătatea psihofizică, emoțională și intelectuală a copilului, depinzând de faptul ce metode aplică adulții în educația copiilor.

Dat fiind faptul că stilurile parentale de educație implică anumite metode de influență și interacțiune cu copilul, am urmărit în cadrul experimentului preliminar să indentificăm ce metode de educație aplică părinții. Astfel, rezultatele unui chestionar aplicat pe un lot experimental independent de părinți (210 s.) a copiilor de vârstă școlară mică și preadolescenți au demonstrat că în educația familială cel mai frecvent părinții recurg la aplicarea **metodelor**:

- **observația-mustrare** (moralizează frecvent copiii) – 86,2%;
- **ordonează/impun, aplică metode punitive** – 82,4%;
- **dezaprobarea** – 73%;
- **interdicția** – 76,2%;
- **explicația** – 46,2%;
- **exersarea** – 63%.

Cât privește *strategiile educative folosite*, acestea se reduc la variate promisiuni de tipul:

- dacă vei fi cuminte și vei învăța bine îți vom lua bicicletă.
- dacă vei sta cu fratele/surioara mai mică îți vom permite să te plimbi mai mult.
- îți permitem să te joci la calculator/să ieși cu prietenii, dacă faci ordine în odaie.

O altă strategie educativă (desprinsă din conversațiile cu copiii) este *amenințarea/șantajul, interdicțiile sau restricțiile impuse de către părinți*. La întrebarea dacă părinții discută, citesc, se joacă cu copiii, marea majoritate dintre ei au răspuns că nu dispun de timp liber (69,5%). Totuși, 30,5% dintre părinți au confirmat faptul că se ocupă cu copiii (îi ajută la realizarea temelor pentru acasă, la elaborarea unor proiecte etc.); respectă un regim al zilei pentru copii; citesc și discută cu ei; se joacă, se plimbă cu copiii; îi stimulează prin variate activități interesante etc. Reieșind din aceste rezultate obținute, am conchis că părinții necesită a fi familiarizați cu metodele educației pozitive (Anexa 16).

Anticipând explicarea experimentului pedagogic, menționăm că am stabilit, în urma consilierii preventive a familiilor cu diverse probleme de relaționare și comunicare cu copiii, un șir de greșeli și incompetențe în aplicarea stilurilor parentale. La fel am observat că analiza propriului stil, a avantajelor și dezavantajelor, realizată împreună cu părinții a contribuit la înțelegerea conduitei sale și la adaptarea stilului democratic, care, în esență stă la baza valorificării educației pozitive a copiilor.

Tindem să evidențiem că stilurile parentale depind nu numai de personalitatea părintelui, de modelul său educativ, ci și de o serie de alți factori, precum: vârsta părinților, caracteristicile mediului, modelele culturale și educative asimilate în familia de origine, tradițiile, nivelul de cultură, condițiile sociale și de trai, structura familiei, profesiile părinților, nivelul de inteligență al părinților etc [13]. Prin urmare, acești factori interni și externi pot influența esențial demersul formativ al părinților. Analiza și clarificarea reperelor teoretice și metodologice expuse anterior,

ne-a permis să elaborăm și să fundamentăm *Indicatorii perfecționării competențelor parentale din perspectiva educației pozitive* privind armonizarea educației familiale și fortificarea relațiilor părinți-copii (Figura 2.4).

Acest instrument ne va sprijini în elaborarea, fundamentarea și validarea *Modelului pedagogic interconex al educației pozitive a părinților și copiilor*. Totodată, considerăm oportun să menționăm că competențele pe care le-am determinat vor completa organic *Sistemul competențelor parentale din perspectiva educației pozitive a copiilor* (Figura 2.1), deoarece acestea sprijină acțiunile operaționale ale părinților în contextul educației familiale, iar indicatorii stabiliți contribuie la organizarea optimă a vieții familiei la general.

Astfel, instrumentul final al *indicatorilor* privind formarea competențelor parentale axate pe educația pozitivă a copiilor, încorporează două componente prezentate în Figura 2.4.

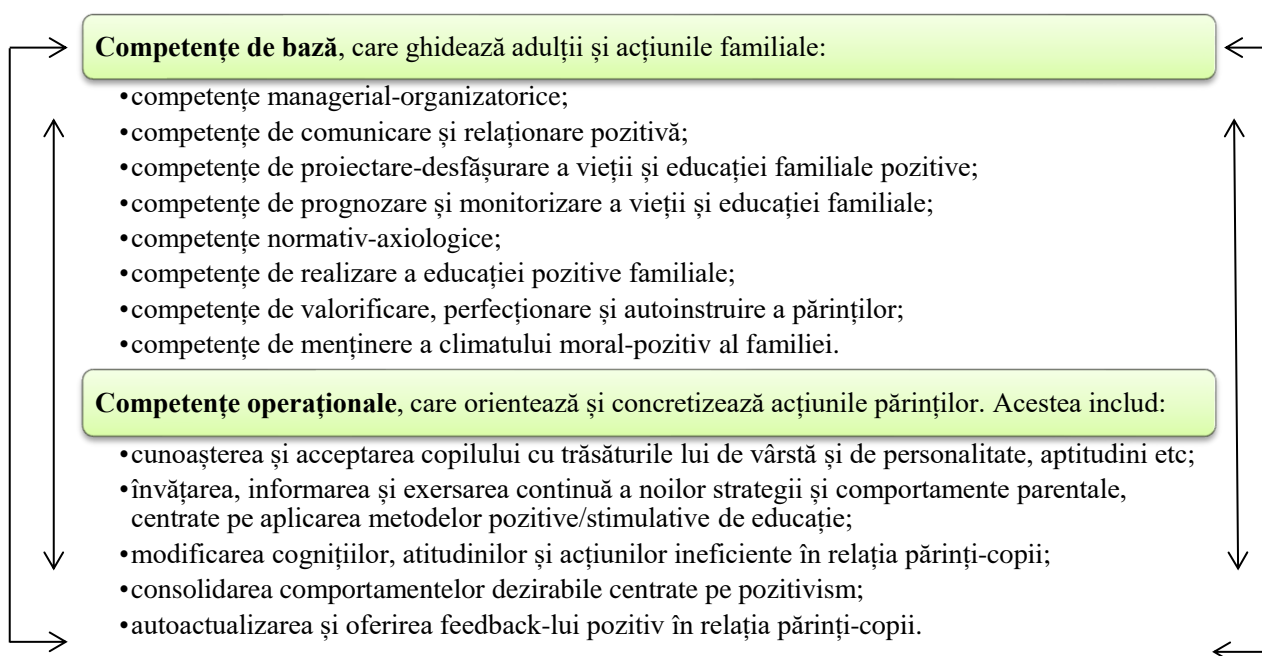

Figura 2.4. Indicatorii perfecționării competențelor parentale din perspectiva educației pozitive (autor V. Ceban)

Așadar, conchidem că ansamblul de indicatori privind perfecționarea competențelor parentale din perspectiva educației pozitive ne va ajuta să desfășurăm experimental pedagogic, mai precis să realizăm etapa de formare a părinților.

2.4. Configurarea Modelului psihopedagogic interconex al educației pozitive a părinților și copiilor

În virtutea faptului că educația familială reprezintă demersul esențial educativ al familiei, orientat spre formarea–dezvoltarea personalității copilului, care include ansamblul de relații, influențe și acțiuni educative, părinții trebuie să dezvolte și să perfecționeze competențele sale

privind organizarea vieții familiale și educația optimă a copiilor. În contextul cercetării noastre, să valorifice un șir de principii și condiții psihopedagogice, inclusiv strategii și practici de educație pozitivă a copiilor. În paragrafele precedente am clarificat esența și caracteristicile definitorii ale *consilierii educaționale a familiei*, scopul căreia rezidă în sprijinirea și orientarea părinților privind valorificarea disponibilităților proprii în formarea și perfecționarea competențelor de educație pozitivă a copiilor. Aspect urmărit pentru a fi promovat în elaborarea și implementarea modelului psihopedagogic, în cadrul ex.p.

Inițial, am determinat conținutul și modul de desfășurare a activităților de inițiere și pregătire a părinților privind familiarizarea cu specificul și conținutul educației pozitive. Apoi am realizat o inventariere și fundamentare științifică a instrumentelor teoretice și metodologice elaborate în procesul investigației. În finalul acestui demers am elaborat constructul/modelul psihopedagogic, care, încorporează, într-o logică funcțională, componentele și elementele constitutive ale acestuia, aranjate în două coordonate. Astfel, prima coordonată, desemnează educația părinților, iar cea de-a doua coordonată implică educația copiilor.

Întrucât, după cum am menționat faptul că consilierea educațională se bazează pe teoriile învățării [94; 95; 119 etc.], *abordarea umanistă* [95] și *principiul educației pozitive* [104], în elaborarea *Modelului psihopedagogic interconex al educației pozitive a părinților și copiilor*, vom pleca de la accepțiunile cercetătoarei Larisa Cuznețov privind structura, conexiunea și explicația funcționalității *Modelului pedagogic interacțional al educației pentru familie* [50, p. 215], care asigură precizarea, coordonarea și evaluarea acțiunilor și activităților desfășurate cu părinții și copiii într-un cadru formal (instituția de învățământ).

În continuare, descriem și interpretăm într-un mod sintetic componentele modelului propus (Figura 2.5). Așadar, modelul implică o abordare complexă a pregătirii părinților și copiilor prin prisma educației pozitive. Sintetizând cele expuse în subcapitolele precedente, realizăm o specificare și detaliere de rigoare asupra structurii acestuia (Figura 2.5).

Astfel, *Modelul psihopedagogic interconex al educației pozitive a părinților și copiilor* constă din două componente, după cum urmează: **prima coordonată**, care conține educația adulților/părinților, realizată în cadrul *Școlii părinților competenți și eficienți*, organizate în instituția implicată în experiment (Gimnaziul nr. 51 "Gh. Malarciuc", or. Vatra); la fel, conține reperele teoretice și metodologice (determinate, elaborate și descrise în subcapitolele precedente); **componenta tehnologică**, obiectivată în *Programul de consiliere destinat părinților "Școala părinților competenți și eficienți"*, ce include dimensiunea *valorică/conținutală* (conține fundamentele teoretice determinate și expuse în capitolele precedente); *dimensiunea praxiologică* (forme, metode, procedee și strategii de lucru cu adulții) și finalitățile, concretizate în **competențele parentale de educație pozitivă**.

A **doua coordonată**, ține de educația copiilor. Elementele acesteia sunt concentrate în: climatul familiei, modelul comportamental parental pozitiv, acțiunile și influențele părinților inițiați în educația pozitivă; *Principiile și condițiile psihopedagogice ale educației pozitive*; strategii, forme, metode, procedee aplicate în educația familială. Evident că această coordonată presupune organizarea și desfășurarea activităților de consiliere educațională/psihopedagogică destinată copiilor privind asimilarea și dezvoltarea comportamentelor adaptative în scopul integrării reușite în societate/grupul de referință a acestora. Finalitățile acestei coordonate reprezintă *comportamentul moral/pozitiv al copiilor*.

Detaliat ne vom opri la **componenta tehnologică** a modelului. Astfel, implementarea modelului vizat s-a realizat în cadrul *Programului de consiliere adresat părinților "Școala părinților competenți și eficienți"*. De asemeni, acest program este destinat bunicilor, reprezentanților legali ai copilului, tinerilor sau adulților, care se pregătesc să devină părinți. Componenta tehnologică a fost organizată atât în cadrul instituțional (Gimnaziul nr.51 "Gh. Malarciuc" din or. Vatra), cât și în cel particular, prin intermediul paginii web create pe un cont al unei rețele de socializare (facebook) destinată acestui scop.

Dat fiind faptul că tehnologiile informaționale simplifică semnificativ accesul la informații. Mai târziu am fost restricționați de condițiile epidemiologice instalate pe termen lung, am desfășurat webinare, ședințe consultative de grup și individuale cu părinții și copiii datorită paginii create, în îmbinare cu activitățile desfășurate în cadrul instituției. Conținutul paginii electronice a fost completat sistematic cu variate instrumente teoretice, metodologice și aplicative, centrate pe organizarea și managementul eficient al vieții de familie și educația pozitivă a copiilor (Anexa 6).

În consens cu cele specificate, la elaborarea modelului ne-am focalizat pe parteneriatul activ și productiv dintre familie, instituția de învățământ și comunitate. Reiterasem mai devreme că educația parentală poate fi valorificată formal și informal, sprijinită și promovată, în mare parte, datorită ședințelor cu părinții, lectoratelor/trainingurilor pentru părinți și, totodată prin intermediul resurselor web menționate anterior, care, nemijlocit consolidează cunoștințele, atitudinile, priceperile și competențele perfecționate în cadrul formal de educație.

La fel, în elaborarea modelului psihopedagogic (Figura 2.5) am ținut cont de ritmul accelerat al tehnologiilor informaționale, ceea ce a facilitat transmiterea și promovarea fundamentelor teoretice determinate și expuse în primul capitol prin intermediul webinarilor desfășurate de la distanță. Evident că în cadrul acestor activități au fost clarificate și sugerate un șir de metode, strategii, instrumente și principii de educație nonpunitivă și motivațională a copiilor. În esență, pagina electronică creată în scopul promovării educației familiale, la general

și educației pozitive a copiilor, în special, s-a dovedit a fi funcțională și eficientă pentru părinți cu copiii de diferită vârstă.

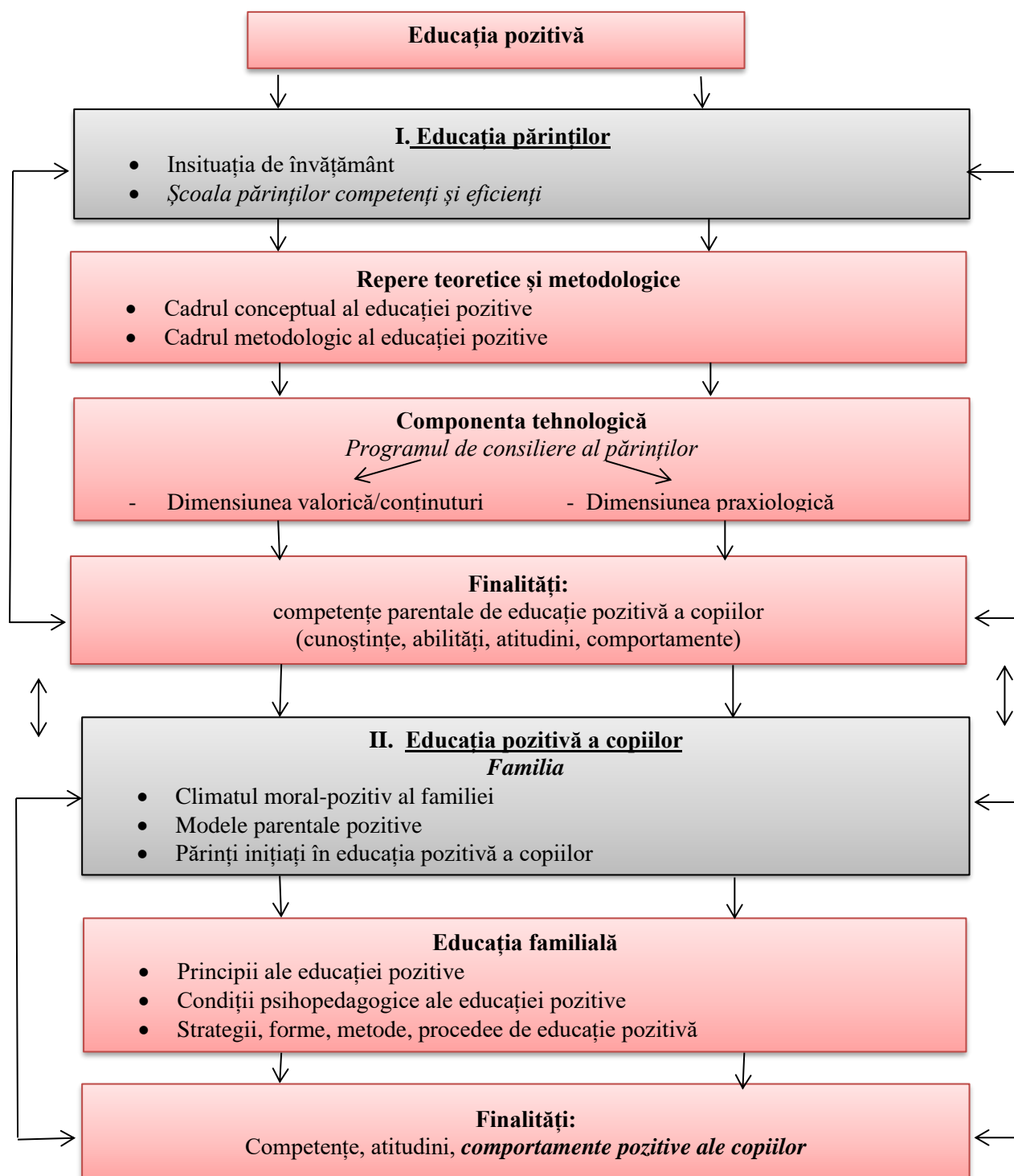

Figura 2.5. Modelul psihopedagogic interconex al educației pozitive a părinților și copiilor (autor V. Ceban)

Din Figura 2.5 desprindem ideea că familiarizarea părinților cu aspectele importante ce țin de specificul și conținutul educației pozitive ale copiilor, nu poate fi realizată fără un parteneriat activ și prospectiv cu instituțiile de învățământ. Cadrele didactice în colaborare cu

psihologul/psihopedagogul implicați în procesul instructiv-educativ al copiilor, sprijină și ghidează părinții în vederea stabilirii unor strategii comune de intervenție privind anticiparea și remedierea unor dificultăți de învățare, de încadrare/adaptare în colectivul de elevi, probleme de lichidare/depășire a comportamentelor deviate etc. Datorită activităților realizate în cadrul instituției de învățământ adresate inițierii părinților cu aspectele investigate (și prin intermediul paginii electronice adresate părinților), se fortifică și se integrează eforturile ambelor părți implicate în educația copiilor, iar finalitățile acestor activități sunt reflectate în formarea atitudinilor și comportamentelor pozitive la copii.

2.5. Concluzii la capitolul 2

În capitol am reliefat faptul că stabilitatea relațională și psihoemoțională în cadrul familiei rezidă în flexibilitatea, competența și abilitatea părinților de a se autodezvolta, autoperfecționa și autorealiza, ceea ce mai apoi îi orientează în luarea deciziilor productive în diverse situații de viață, sporindu-le nivelul de funcționalitate, coeziune și adaptabilitate socială. Analiza literaturii de specialitate ne-a permis să stabilim că sunt mai multe tipuri de familii și în funcție de acest tip, aceasta întrunește un șir de caracteristici definitorii, care determină un anumit stil educativ. Prin urmare, stilul educativ adoptat de părinți influențează și direcționează procesul de dezvoltare a personalității copilului, care, nu întotdeauna se desfășoară în cheia EPP.

Analiza epistemologică, observațiile și concluziile deduse din conversațiile cu părinții și copiii, cât și investigația experimentală preliminară pe un lot independent de părinți și copiii acestora (210 s.), au permis:

1. Precizarea și clasificarea tipurilor de familii și a caracteristicilor definitorii ale acestora; identificarea și esențializarea funcțiilor familiei și a caracteristicilor acestora centrate pe sporirea calității vieții și a relațiilor interpersonale în cadrul familiei; determinarea greșelilor și neajunsurilor constatate în relația părinți-copii, ce țin de realizarea ineficientă a funcțiilor familiei și a stilurilor educative.
2. Elaborarea *Taxonomiei dificultăților de comunicare și relaționare părinți-copii*, ceea ce a conturat incompetența parentală privind educația pozitivă a copiilor, axată pe respectarea drepturilor copilului; pe valorificarea particularităților de vârstă și personalitate ale acestora; explorarea metodelor, strategiilor și principiilor umaniste.
3. Dezvăluirea esenței, a conținutului și a caracteristicilor definitorii ale consilierii educaționale a familiei (în corelație cu consilierea psihologică și psihoterapia), care rezidă în sprijinirea și direcționarea părinților privind achiziționarea-perfecționarea deprinderilor și competențelor parentale pentru a face față tuturor solicitărilor familiale și

extrafamiliale. Aspectele investigate au asigurat formularea și dezvoltarea *Sistemului competențelor parentale privind educația pozitivă a copiilor*.

4. Determinarea, formularea și esențializarea *Principiilor și condițiilor psihopedagogice ale educației pozitive a părinților și copiilor*, centrate pe sporirea calității vieții de familie și facilitarea dezvoltării armonioase a personalității copilului și inserția lui optimă în societate.
5. Elaborarea și detalierea *Grilei de valorificare a consilierii axată pe formarea și consolidarea competențelor parentale privind EP*. Grila elaborată reprezintă un ghid orientativ, care va fi valorificat în programul de consiliere și formare adresat părinților, desfășurat în cadrul experimentului pedagogic.
6. Identificarea și interpretarea stilurilor parentale de educație, au permis configurarea și detalierea *impactului stilurilor parentale asupra dezvoltării personalității copilului din perspectiva educației pozitive*, precizând avantajele, dezavantajele și consecințele aplicării fiecărui stil în parte asupra dezvoltării personalității armonioase a copilului.
7. Analiza stilurilor educative a asigurat precizarea metodelor de influență și educație aplicate în educația copiilor, la general și educația pozitivă în cadrul familiei.
8. Elaborarea și fundamentarea științifică a *Taxonomiei dificultăților de comunicare și relaționare părinți-copii*; a *Mecanismului de consiliere și formare a competențelor parentale din perspectivă EP* și a *Modelului psihopedagogic interconex al educației pozitive a părinților și copiilor*, s-a realizat în baza determinării fundamentelor teoretice elucidate în primul capitol.

3. COORDONATA PRAXIOLOGICĂ DE FORMARE A COMPETENȚELOR PARENTALE ÎN CADRUL EDUCAȚIEI POZITIVE

3.1. Demersul și conținutul experimental al cercetării privind sporirea nivelului de competență parentală din perspectiva educației pozitive

Studiul epistemologic și investigația preliminară realizată ne-a permis să constatăm că familia ca instituție socială fundamentală îndeplinește un șir de funcții, ce determină stilul și modelul parental de educație, asigurând nemijlocit dezvoltarea, bunăstarea și integrarea eficientă și funcțională a tuturor membrilor ei. În contextul în care, familia nu reușește să exercite și să îmbine eficient funcțiile sale, putem observa periclitarea și devalorizarea sistemului familial prin apariția și evoluția unor fenomene cu impact negativ asupra familiei, ca: creșterea numărului familiilor temporar dezintegrate (plecarea unuia dintre soți peste hotare); sporirea ratei divorțurilor printre familiile tinere; promovarea gândirii stereotipice privind educația copiilor și a educației de gen învechite; îmbătrânirea populației; instalarea crizei epidemiologice în întreaga lume etc. Aspectele evidențiate au provocat o criză acută a sistemului familial, care devine tot mai fragil/vulnerabil în fluxul schimbărilor socio-economice produse în ultimii ani.

Relevând importanța sistemului familial pentru creșterea și educația armonioasă a tinerei generații și prosperarea întregii societăți, precizăm faptul că demersul experimental al cercetării corelează cu necesitățile și cerințele dictate de societate. Întreaga cercetare a fost concepută în scopul conceptualizării, determinării, elaborării și validării fundamentelor pedagogice ale EPP, structurate în *Modelul psihopedagogic interconex al educației pozitive a părinților și copiilor*, implementat prin intermediul consilierii educaționale.

Obiectivele care vor asigura realizarea scopului propus sunt:

1. Examinarea și interpretarea epistemologică a esenței și genezei conceptelor de: *familie, educația pentru familie și educația parentală pozitivă.*
2. Determinarea politicilor statale și practicilor sociale și educaționale privind formarea părinților din perspectiva educației copiilor.
3. Esențializarea abordărilor și orientărilor teoretice privind educația parentală pozitivă.
4. Argumentarea coordonatelor definiției ale consilierii educaționale în contextul formării competențelor parentale de educație pozitivă.
5. Stabilirea impactului funcțiilor familiei și al stilurilor parentale asupra educației familiale pozitive.
6. Elaborarea și validarea *Modelului psihopedagogic interconex al educației pozitive a părinților și copiilor*, care include fundamentele pedagogice (teoretice și aplicative).

Cercetarea realizată a fost axată pe investigarea și determinarea reperelor epistemologice, elaborarea și validarea reperelor praxiologice, care vor asigura sporirea nivelului de competență parentală prin intermediul implementării programului de consiliere adresat părinților. S-a urmărit desfășurarea investigației prin prisma valorificării conținuturilor teoretice, centrate pe anumite direcții, abordări și orientări științifice, expuse și analizate în capitolele precedente și în câteva publicații personale [28; 29; 30; 31; 32 etc.]. Totodată, a fost elucidată esența și specificul consilierii educaționale/psihopedagogice privind formarea și consolidarea competențelor parentale de educație pozitivă a copiilor, ceea ce a contribuit la fundamentarea științifică și elaborarea instrumentelor metodologice, aplicate în desfășurarea experimentului pedagogic.

Demersul și conținutul cercetării experimentale a fost conceput și desfășurat în concordanță cu tema, obiectul, scopul, ipoteza și obiectivele cercetării.

Investigația experimentală a fost organizată și desfășurată într-o instituție de învățământ general, mai precis, în *Gimnaziul nr. 51 "Gh. Malarciuc" din or. Vatra*. Am optat pentru o instituție preuniversitară publică, întrucât, aceasta reprezintă un spațiu autentic, firesc și propice pentru formarea și dezvoltarea personalității copilului, nu numai prin intermediul procesului educațional, ci prin inițierea, sprijinirea și formarea părinților privind EP a copilului.

Experimentul pedagogic s-a desfășurat pe parcursul anului de studii 2019-2020, în condiții reale, realizând în acest sens, cele trei etape esențiale ale acestuia, și anume: de constatare, formare și de verificare.

Concomitent, s-a realizat o cercetare preliminară de observare și studiere a problemei vizate, întrucât, am activat în calitate de psiholog școlar timp de șase ani, iar ședințele de consiliere individuală și de grup realizate cu părinții și copiii pe durata activității profesionale, ne-au permis să efectuăm intervenții psihopedagogice sistematice asupra modului de comportament și interacțiune a copiilor cu părinții și, să identificăm cele mai frecvent întâlnite dificultăți în educația familială. Conversațiile cu copiii ne-au convins că în majoritatea familiilor se realizează o educație autoritară, punitivă, fiind axată pe aplicarea restricțiilor, interdicțiilor, dezaprobărilor, constrângerilor, uneori chiar în baza abuzurilor psihofizice (strigăte, înjosiri, amenințări, lovituri etc.). Aceste constatări ne-au orientat în elaborarea unui chestionar pentru părinți, care a asigurat precizarea metodelor de educație aplicate în familie, stilului educativ adoptat; stabilirea competențelor parentale privind gestionarea situațiilor conflictuale prezente în familie și în relația cu copii, cât și a nivelului de implicare a părinților în viața și activitatea copiilor. Experimentul preliminar ne-a permis să stabilim că chestionarul elaborat de către cercetătoarea B. Б. Тарабаева [187] (Anexa 1) și adaptat de noi (utilizând metoda expertizării), corespunde scopului și obiectivelor cercetării.

Astfel, analiza epistemologică, investigația teoretică și cea praxiologică, ne-a permis să esențializăm conceptul de *educație parentală din perspectiva educației pozitive*, să clarificăm aspectele definiției ale consilierii educaționale, axate pe formarea părinților privind educația pozitivă a copiilor și să elaborăm indicatorii de perfecționare a competențelor parentale. Prin urmare, aspectele investigate au susținut elaborarea, implementarea și validarea *Modelului psihopedagogic interconex al educației pozitive a părinților și copiilor*, inclusiv a *Programului de consiliere și formare adresat părinților "Școala părinților competenți și eficienți"*.

Conținutul demersului experimental al cercetării, l-am descris și sintetizat în Tabelul 3.1 (cele trei etape ale experimentului pedagogic).

Tabelul 3.1. Demersul experimental al cercetării (autor V. Ceban)

Etapele	I. EXPERIMENTUL DE CONSTATARE
Obiectivele	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Investigarea atitudinii și a opiniei părinților, elevilor și diriginților privind educația familială și procesul de comunicare și relaționare părinți-copii; ➤ Investigarea nivelului de competență a părinților privind educația pozitivă a copiilor (în viziunea părinților și a diriginților); ➤ Analiza și interpretarea chestionarelor de evaluare a opiniei și atitudinii părinților, copiilor și diriginților privind calitatea educației parentale; ➤ Elaborarea <i>Programului de consiliere și formare adresat părinților "Școala părinților competenți și eficienți"</i> ➤ Elaborarea paginii electronice pe un cont a rețelei de socializare (facebook), <i>Școala părinților competenți și eficienți</i>.
Lotul experimental	<ul style="list-style-type: none"> – 191 subiecți (părinți); – 191 subiecți (elevi); – 9 subiecți (diriginți).
Termeni de realizare	Semestrul I (luna septembrie) anul de studii 2019-2020.
Formele, metodele și instrumentele utilizate	<p><i>Forme:</i> chestionare; conversații cu părinții, copiii, diriginții; observații; ședințe de consiliere educațională individuală și de grup.</p> <p><i>Metode:</i> conversația, observația, analiza și sinteza, metoda hermeneutică, studiul de caz (Anexa 15), metode statistice (SPSS).</p> <p><i>Instrumente:</i> chestionarul de opinii pentru părinți (Anexa 1), chestionarul de opinii pentru elevi (Anexa 2), chestionarul privind evaluarea opiniei cadrelor didactice/diriginților privind calitatea competenței parentale (Anexa 3), fișa de caracterizare sociopsihopedagogică a familiei (Anexa 19).</p>
Impactul scontat și rezultatele obținute	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Am identificat loturile experimentale; ➤ Am elaborat și implementat instrumentele constatative privind determinarea calității relațiilor interpersonale părinți-copii; ➤ Am identificat <i>indicii de evaluare a calității relațiilor interpersonale părinți-copii</i>; ➤ Am investigat și interpretat opiniile și atitudinile părinților și ale copiilor privind calitatea procesului de comunicare și relaționare intrafamilială; ➤ Am investigat și interpretat opiniile diriginților privind calitatea competenței parentale privind educația copiilor; ➤ Am stabilit și interpretat <i>nivelul de competență al părinților</i> privind educația pozitivă a copiilor.
II	EXPERIMENTUL DE FORMARE

Obiectivele	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Valorificarea și implementarea fundamentelor pedagogice/teoretico-aplicative expuse în capitolele precedente; ➤ Implementarea <i>Programului de consiliere și formare adresat părinților "Școala părinților competenți și eficienți"</i>; ➤ Implementarea <i>Modelului psihopedagogic interconex al educației pozitive a părinților și copiilor</i>; ➤ Formarea, perfecționarea și consolidarea competențelor parentale privind educația pozitivă a copiilor; ➤ Completarea și promovarea conținuturilor teoretice, metodologice și a instrumentelor aplicative în cadrul paginii electronice adresate părinților; ➤ Sporirea și consolidarea nivelului de competență parentală privind prevenirea și soluționarea dificultăților de comunicare și relaționare existente în relația părinți-copii din perspectiva educației pozitive.
Lotul experimental	<ul style="list-style-type: none"> – 191 subiecți (părinți); – 191 subiecți (elevi); – 9 subiecți (diriginți);
Părinți beneficiari ai paginii electronice	<p>– 89 subiecți (Pagina electronică – Școala părinților competenți și eficienți). Acești subiecți au beneficiat de sprijin, consiliere, îndrumare privind remediarea unor dificultăți de comunicare și relaționare părinți-copii, dar în afara instituției de învățământ. Astfel, am asigurat continuitatea parteneriatului familie-școală-comunitate, cât și accesul liber la o varietate de informații și instrumente utile părinților în realizarea educației pozitive a copiilor săi.</p>
Termeni de realizare	Semestru I-II anul de studii 2019-2020.
Formele, metodele și instrumentele utilizate	<p><i>Forme:</i> ședințe cu părinții (axate pe dezvoltare și prevenție), ședințe de consiliere individuală și de grup, training, seminarii practice, webinare (organizate prin intermediul paginii electronice);</p> <p><i>Metode:</i> informarea, explicația, conversația, discuția, observația, vizionare de filmulețe, strategii de desensibilizare, analiza și sinteza, metafora terapeutică, psihodrama, sociodrama, portofoliul, studiul de caz, jocul de rol, generalizarea, introspecția, graficul T, brainstorming, reflecția, remodelarea cognitivă și comportamentală, terapii cognitiv-comportamentale, exersarea părinților etc.</p> <p><i>Instrumente:</i> portofoliu pentru părinți, PPT, filmulețe educaționale, carduri cu sarcini pedagogice, carduri metaforice, chestionar de evaluare a activității cu părinții (Anexa 4) etc.</p>
Impactul scontat și rezultatele obținute	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Am informat/familiarizat părinții cu aspectele teoretico-aplicative privind educația pozitivă a copiilor; ➤ Am sensibilizat și sporit interesul părinților pentru dezvoltarea și valorificarea disponibilităților privind perfecționarea competențelor proprii de educație a copiilor, a folosirii principiilor și strategiilor EP a copiilor; ➤ Am valorificat principiile și condițiile psihopedagogice de formare a părinților privind educația pozitivă a copiilor; ➤ Am valorificat <i>Sistemul competențelor parentale privind educația pozitivă a copiilor</i> prin sporirea nivelului acestora; ➤ Am sensibilizat părinții privind adoptarea unui <i>stil parental democratic</i> prin implementarea strategiilor, metodelor și procedeele de educație pozitivă a copiilor; ➤ Am contribuit la modificarea cognițiilor, convingerilor, priceperilor, deprinderilor și comportamentelor disfuncționale ale părinților în relația cu copiii; ➤ Am facilitat formarea și dezvoltarea atitudinii și a comportamentelor pozitive la copii; ➤ Am desfășurat și implementat programul de consiliere și modelul

	psihopedagogic vizat; ➤ Am dezvoltat și completat conținuturile teoretico-aplicative promovate pe pagina electronică adresată părinților.
III	EXPERIMENTUL DE VERIFICARE
Obiectivele	➤ Investigarea atitudinii și a opiniei părinților, elevilor și diriginților privind educația familială și procesul de comunicare și relaționare părinți-copii (post experiment); ➤ Investigarea nivelului de competență a părinților privind educația pozitivă a copiilor (din perspectiva părinților și a diriginților post experiment); ➤ Analiza și interpretarea chestionarelor de evaluare a opiniei și atitudinii părinților, copiilor și diriginților privind calitatea educației parentale (post experiment); ➤ Constatarea impactului <i>Programului de consiliere și formare adresat părinților "Școala părinților competenți și eficienți"</i> și a <i>Modelului psihopedagogic interconex a educației pozitive a părinților și copiilor</i> ; ➤ Elaborarea concluziilor și recomandărilor pentru părinți.
Lotul experimental	– 191 subiecți (părinți); – 191 subiecți (elevi); – 9 subiecți (diriginți);
Termeni de realizare	Semestrul II (luna aprilie) anul de studii 2019-2020.
Formele, metodele și instrumentele utilizate	<p><i>Forme:</i> aplicarea chestionarelor de opinie pentru părinți, copii, diriginți; consiliere educațională/psihopedagogică individuală și de grup; ședințe cu părinții.</p> <p><i>Metode:</i> chestionarul, conversația, explicația, observația, reflecția, generalizarea, analiza și sinteza, metoda hermeneutică, elaborarea concluziilor și a recomandărilor, metode statistice (SPSS).</p> <p><i>Instrumente:</i> chestionar de opinie pentru părinți, copii și diriginți; fișa de caracterizare sociopsihopedagogică a familiei.</p>
Impactul scontat și rezultatele obținute	➤ Am aplicat chestionarele de opinie pentru părinți, copii și diriginți, ceea ce a permis compararea și interpretarea rezultatelor obținute în etapa de constatare și verificare; ➤ Am prezentat și interpretat rezultatele obținute; ➤ Am sporit semnificativ nivelul de competență parentală privind educația pozitivă a copiilor, ceea ce a generat și sporirea eficienței personale a tuturor membrilor familiei; ➤ Am optimizat și fortificat procesul de comunicare și relaționare între părinți-copii; ➤ Am contribuit la modificarea credințelor/convingerilor, deprinderilor și comportamentelor indezirabile existente în relațiile interpersonale părinți-copii; ➤ Am contribuit la învățarea și implementarea de către părinți a metodelor pozitive și stimulative în educația copiilor; ➤ Copiii și-au format și dezvoltat atitudini și comportamente funcționale, pozitive în relația cu părinții și semenii; ➤ Copiii și părinții și-au sporit și consolidat nivelul de încredere în sine; ➤ Am elaborat concluzii generale și recomandări pentru părinți; ➤ Am validat <i>Programul de consiliere și formare adresat părinților "Școala părinților competenți și eficienți"</i> și <i>Modelul psihopedagogic interconex a educației pozitive a părinților și copiilor</i> .

Evident că experimentul pedagogic s-a desfășurat pe un eșantion aliatoriu și stratificat (părinți, elevi, diriginți). În cadrul eșantionului experimental au fost antrenați 191 părinți, 191

elevi și 9 diriginți. În procesul investigational a fost valorificată tehnica cercetării de tipul *înainte și după/before-and-after method*. Aceasta asigură evitarea erorilor și observarea atât generală, cât și secvențială a impactului implementării programului de consiliere și a modelului vizat, inclusiv permite completarea tematicii/conținuturilor programului și monitorizarea, direcționarea procesului formării părinților și al copiilor. Plus la aceasta, eșantionul dat satisface exigențele studiului riguros și obiectiv, deoarece asigură evidențierea clară a impactului factorului experimental/a variabilei independente asupra subiecților fără a crea riscuri care parvin deseori în investigațiile pe două eșantioane, unul experimental și altul de control.

Experimentul pedagogic după numărul subiecților implicați este unul mixt, el îmbină studiul individual și cel colectiv; după condițiile de desfășurare este un experiment natural; după modul de intervenție este un experiment provocat și invocat; după problematica abordată este un experiment pedagogic; după numărul variabilelor este unul multivariat; după nivelul investigației, experimentul a inclus acțiuni de tip transversal și longitudinal; iar după timpul consumat este unul de durată medie (1 an de studii).

În mod normal, întreaga activitate experimentală a constat din activități specifice, de documentare științifică, de colectare și observare a unor date semnificative pentru cercetare, analiza, compararea și sinteza informațiilor și datelor obținute în urma investigației, organizarea și desfășurarea eficientă a activității de formare a părinților în scopul evitării erorilor sau altor blocaje externe.

3.2. Nivelul initial de competență parentală privind educația pozitivă a copiilor

Experimentul de constatare ne-a permis să identificăm dificultățile de comunicare și relaționare existente în relația părinți-copii, să determinăm stilul și modul de educație adoptat de părinți, care subminează dezvoltarea personalității armonioase a copilului, să stabilim metodele de educație ce necesită a fi modificate. Prin urmare, am investigat calitatea și nivelul de competență parentală de educație pozitivă a copilului, în scopul elaborării și desfășurării activităților de inițiere și pregătire a părinților privind sporirea competenței și eficienței parentale, datorită chestionarelor de investigare a atitudinii și opiniilor ale părinților, copiilor și diriginților privind educația pozitivă a copiilor (Anexele 1, 2, 3).

Așadar, în etapa de constatare am aplicat câteva probe/instrumente pe eșantionul stabilit (191 părinți, 191 elevi și 9 cadre didactice). Întrucât, investigația s-a axat pe stabilirea nivelului de competență parentală, am decis să examinăm opiniile părinților, elevilor și diriginților referitoare la atitudinile și conduitele disfuncționale manifestate de părinți, care au un impact negativ/în unele situații chiar distructiv asupra dezvoltării și integrității copilului, și anume:

- Chestionarul de investigare a opiniei și atitudinii părinților privind educația pozitivă a copiilor (Anexa 1);
- Chestionarul de investigare a opiniei și atitudinii copiilor privind relațiile interpersonale părinți-copii (Anexa 2);
- Chestionarul de investigare a opiniei și atitudinii diriginților privind calitatea și nivelul de competență parentală privind educația pozitivă a copiilor (Anexa 3);
- Fișa de caracterizare sociopsihopedagogică a familiei (Anexa 19).

Datorită instrumentelor selectate, adaptate și implementate pe cele trei loturi de subiecți (părinți, copii, diriginți), am putut investiga nivelul de competență a părinților privind educația pozitivă a copiilor și am putut stabili vulnerabilitățile și dificultățile întâmpinate de părinți în creșterea și educația copiilor. Aspectele investigate au asigurat elaborarea conținutului programului de consiliere (tematica activităților) și stabilirea formelor, metodelor și instrumentelor valorificate în cadrul activităților formative. Dat fiind faptul că elevii (de vârstă școlară mică și preadolescenți) nu au fost implicați direct în activitățile formative adresate părinților, noi am urmărit să desfășurăm ședințe de consiliere individuală a copiilor (la solicitarea lor și cu acordul părinților), cât și să discutăm cu ei privind dificultățile de comunicare și relaționare cu părinții percepute de copii. Acest fapt ne-a permis să ne asigurăm că *Programul de consiliere și formare adresat părinților "Școala părinților competenți și eficienți"* este eficient.

Totodată, investigația realizată a asigurat determinarea gradului de implicare a părinților în activitatea educațională și extracurriculară a copiilor; realizarea coerentă și eficientă a funcțiilor familiei; respectarea principiilor și strategiilor de educație pozitivă, ceea ce, în esență, a direcționat demersul experimental în vederea atingerii **scopului cercetării**, care constă în conceptualizarea, determinarea, elaborarea și validarea fundamentelor pedagogice ale educației parentale pozitive, structurate în *Modelul psihopedagogic interconex al educației pozitive a părinților și copiilor*, implementat prin intermediul consilierii educaționale.

Chestionarul propus părinților a cuprins 33 de afirmații unde aceștia au fost încurajați să evalueze gradul de acord cu fiecare afirmație pe o scală de cinci puncte, după cum urmează:

1 p. – nu sunt de acord absolut; 2 p. - mai mult "nu" decât "da"; 3 p. - da și nu (incertitudine); 4 p. – da (sunt de acord la general); 5 p. – da sunt de acord (confirmare absolută).

Chestionarul pentru părinți, elaborat de cercetătoarea B. Б. Тарабаева [187], pe care noi l-am adaptat după propriile criterii de interes și investigare în conformitate cu fundamentele pedagogice expuse și analizate în capitolele precedente, utilizând metoda experților (Anexa 23). Menționăm faptul că absolut toate instrumentele elaborate și folosite în constatare și formare, inclusiv acțiunile experimentale în formarea părinților au fost analizate și discutate cu experții.

Întrucât, adaptarea chestionarului pentru părinți a presupus modificarea itemilor, la sugestia grupului de experți (Anexa 18), am mai determinat și calculat coeficientul **Cronbach Alpha** pentru a reflecta consistența internă a itemilor modificați în chestionar (Anexa 23). Așadar, în urma aplicării acestei metode statistice am obținut un coeficient de **0,800**, ceea ce denotă faptul că, *consistența internă a itemilor este bună* pentru cei 23 itemi modificați.

Prin urmare, în urma analizei și interpretării chestionarelor am putut identifica și descrie 3 nivele de competență parentală, după cum urmează:

Nivel sporit de competență (15-20 puncte) – reflectă abilități de cunoaștere și valorificare a particularităților de vârstă și individuale ale copiilor. Părinții frecvent aleg și aplică metode eficiente și constructive de educație și influență a copiilor, se conduc de principii și convingeri funcționale/pozitive de educație, apelează la variate surse de informații și specialiști în vederea prevenirii sau remedierii unor dificultăți intervenite în relația cu copii. Părinții care posedă un nivel sporit de competență de educație a copiilor, frecvent participă la diverse seminarii, traininguri și ședințe cu părinții, care au ca scop informarea și autoperfecționarea cunoștințelor și competențelor parentale. Aceștia respectă trăsăturile și calitățile de personalitate ale copilului, valorifică strategii și metode, principii umaniste, morale/pozitive ale EFP.

Nivel mediu de competență (10-15 puncte) – reflectă cunoștințe și competențe de comunicare și relaționare pozitivă cu copiii insuficiente, dar, totuși, care cunosc unele particularități de vârstă și individuale ale copiilor, însă nu întotdeauna țin cont de ele în educația și disciplinarea lor. Aceștia rareori valorifică potențialul și disponibilitățile copiilor apelând la metode stimulative și pozitive de educație. Educația copiilor este mai degrabă realizată în baza modelului de educație învățat și interiorizat în familia de origine, unde erau respectate cerințe și obligațiuni fără drept de negociere. Părinții care posedă un nivel mediu de competență, rareori se conduc de principii pozitive și constructive de interrelaționare și comunicare cu copii, mai frecvent manifestă o poziție superioară față de copil, iar normele și regulile impuse de părinți trebuiesc îndeplinite sistematic și fără argumentări adiționale.

Nivel scăzut de competență (sub 10 puncte) – reflectă o incompetență și incongruență parentală, manifestă unele contradicții în luarea deciziilor. Părinții care posedă acest nivel de competență insuficient cunosc și valorifică particularitățile de vârstă și individuale ale copiilor, iar cunoștințele posedate sunt superficiale, axate pe o gândire stereotipică privind creșterea și educația copiilor. Frecvent, acești părinți aplică metode punitive, severe și autoritare de educație, fără a ține de cont de nevoile și interesele copiilor. Totodată, ei nu se informează privind aspectele și principiile de educație pozitivă a copiilor, nu participă sau rareori participă în cadrul ședințelor cu părinții (frecvent acești părinți nu se implică și în activități extrașcolare/extracurriculare în care participă copilul lor), considerându-le inutile și lipsite de

sens. Astfel de părinți nu iau în considerație opiniile și părerile cadrelor didactice atunci când aceștia le oferă unele sugestii și recomandări, infirmând eficiența și utilitatea acestora. Procesul de comunicare și relaționare este unul anevoios, precar și chiar distructiv, recurgând la diverse tipuri de ofensări, umiliri, etichetări, înjosiri, stigmatizări și pedepse asupra copilului.

Un alt instrument, care a fost valorificat în cadrul investigației este *Fișa de caracterizare sociopsihopedagogică a familiei* (Anexa 19). Aplicarea acesteia în cadrul ședințelor de consiliere individuală și de grup a părinților, ne-a permis să identificăm și analizăm cauzele apariției conflictelor intrafamiliale, să determinăm factorii care blochează și/sau perturbază procesul de comunicare și relaționare armonioasă în cadrul familiei, să precizăm carențele comise în educația copiilor, cât și să abordăm fiecare familie individual (prin intermediul intervenției pedagogice și psihologice), valorificând fundamentele pedagogice structurate în *Modelul psihopedagogic interconex al educației pozitive a părinților și copiilor*.

Amintim că aspectele investigate în capitolele precedente ne-au permis elaborarea și fundamentarea *Indicatorilor de perfecționare a competențelor parentale din perspectiva educației pozitive*, în care sunt structurate un șir de **competențe de bază** și **competențe operaționale** ce orientează și concretizează acțiunile parentale privind educația pozitivă a copiilor. Esența și conținutul competențelor de bază, pe care urmărim să le dezvoltăm și consolidăm prin desfășurarea programului de consiliere sunt descrise după cum urmează:

1. **Competențe managerial-organizatorice** – descrie abilitățile parentale de a elabora și organiza anumite activități educative (activități obligatorii de regim, activități de ordin gospodăresc, cognitiv, psiho-fizic, spiritual etc.) și de a manifesta flexibilitate în trasarea și respectarea unor limite rezonabile, reguli/cerințe în cadrul familiei (igienico-sanitare, de conduită alimentară, socială etc.). În același timp, reflectă competențele parentale de a observa și monitoriza sistematic toate schimbările evolutive atitudinale și comportamentale ale copilului, axându-se pe perfecționarea și adaptarea continuă a propriilor percepții și deprinderi comportamentale parentale reieșind din diverse situații de viață, oferind astfel copilului un model congruent de educație.
2. **Competențe de comunicare și relaționare pozitivă** – reflectă capacitățile parentale de a influența copilul prin comunicare asertivă, explicație, ascultare activă și arta de convingere, prin metode stimulative și motivaționale de educație. Aceste competențe presupun totodată respectarea particularităților de vârstă și individuale ale copilului, a trăsăturilor de personalitate în vederea optimizării și fortificării relațiilor interpersonale pozitive în cadrul diadelor soț-soție și părinți-

copii, contribuind la o dezvoltare optimă psiho-fizică, emoțională și socială a copilului.

3. **Competențe de proiectare-desfășurare a vieții și educației familiale pozitive** – rezidă în abilitatea, priceperea și competența parentală de a elabora, analiza și proiecta perspectivele vieții de familie, a scopurilor comune și personale pe termen scurt, mediu și lung, inclusiv desfășurarea propriu-zisă a activităților de management familial în vederea atingerii scopurilor trasate; respectarea drepturilor copilului, centrarea pe acțiuni morale și umaniste de educație. De exemplu, planificarea și organizarea vacanțelor, călătoriilor și sărbătorilor familiale prin implicarea activă a tuturor membrilor familiei, în funcție de vârstă și particularitățile psiho-fizice ale acestora.
4. **Competențe de prognozare și monitorizare a vieții și educației familiale** – descrie potențialul cognitiv, atitudinal și comportamental al părinților în conștientizarea și evaluarea acțiunilor și influențelor educative exercitate asupra dezvoltării și educației copiilor. Atunci când părintele satisface și echilibrează nevoile copilului (respectând drepturile copilului, particularitățile de vârstă și individuale), îl stimulează în plan cognitiv și afectiv, îl implică în luarea deciziilor care vizează propria lui dezvoltare și integrare socială, vocațională/profesională, părintele implicit, favorizează monitorizarea procesului de creștere și dezvoltare ale copilului, oferind feedback pozitiv privind acțiunile și conduitele acestuia.
5. **Competențe normativ-axiologice** – descriu capacitățile volitiv-motivaționale exercitate de părinți în creșterea și educația copiilor prin propriul model, concretizate în cultivarea și perfecționarea sistemului axiologic, a normelor și principiilor de conduită moral-etică și sociale. Acțiunile și influențele parentale cu caracter normativ și axiologic sunt orientate spre empatizare, respect, cordialitate, grijă, moralitate, afecțiune, compasiune, înțelegere etc.
6. **Competențe de realizare a educației pozitive familiale** – sunt caracterizate prin acțiuni parentale concrete de valorificare a principiilor și condițiilor psihopedagogice ale educației pozitive a copiilor, respectarea drepturilor copilului, aplicarea metodelor stimulative și motivaționale de educație în plan cognitiv, fizic, afectiv și comportamental.
7. **Competențe de valorificare, perfecționare și autoinstruire a părinților** – desemnează autoeducația și autoperfecționarea continuă a aspectelor cognitive, atitudinale și afectiv-comportamentale ale părinților din perspectiva abordării educației familiale pozitive, valorificându-le instant disponibilitățile sale în

vederea sporirii competenței și eficienței parentale. Sporirea nivelului de competență vizată poate fi asigurată prin manifestarea interesului părinților privind implicarea în diverse activități cu caracter formativ, anticipativ și remedial (forumuri, seminarii, traininguri, webinare), care generează un șir de schimbări productive în toate aspectele vieții familiale.

8. **Competențe de menținere a climatului moral-pozitiv al familiei** – putem specifica că acestea integrează celelalte competențe și, în fond, răspund pentru formarea-dezvoltarea și consolidarea pe tot parcursul vieții a convingerilor, atitudinilor, priceperilor și comportamentelor dezirabile în educația pozitivă a copilului, exersându-le și valorificându-le în variate contexte/medii sociale.

În scopul determinării nivelului de competență parentală a fost aplicat chestionarul de opinii pentru părinți (Anexa 1), iar rezultatele măsurării nivelului de competență parentală sunt analizate și sintetizate în Tabelul 3.2.

Tabelul 3.2. Rezultatele nivelului de competență parentală obținute în etapa constatativă

Nr.	Competențe	Nivelul de competență		
		Sporit (lot 191 s.)	Mediu (lot 191 s.)	Scăzut (lot 191 s.)
1	<i>Managerial-organizatorice</i>	53,08%	29,02%	17,9%
2	<i>De comunicare și relaționare pozitivă</i>	37%	43%	20%
3	<i>De proiectare-desfășurare a vieții și educației familiale pozitive</i>	38,77%	29,85%	31,38%
4	<i>De prognozare și monitorizare a vieții și educației familiale</i>	38,89%	29,02%	32,09%
5	<i>Normativ-axiologice</i>	33,35%	43,20%	23,45%
6	<i>De realizare a educației familiale pozitive</i>	41,36%	27,16%	31,48%
7	<i>De valorificare, perfecționare și autoinstruire a părinților</i>	34,56%	42,59%	22,85%
8	<i>De menținere a climatului moral-pozitiv al familiei</i>	32,24%	30,19%	37,57%

Din rezultatele expuse în Tabelul 3.2, observăm că la toate 3 nivele de competență, părinții au înregistrat o pondere semnificativă exprimată în procente, astfel aproximativ jumătate din lotul experimental de părinți (53,08%) dețin un nivel sporit de **competență managerial-organizatorică**. Acest aspect denotă faptul că unii părinți posedă abilități în elaborarea și organizarea anumitor activități educative și în manifestarea flexibilității în trasarea și respectarea unor limite, reguli/cerințe în cadrul familiei. Totodată, aceștia organizează eficient activitatea familială, instructiv-educativă și extrașcolară a copiilor, își implică copiii în luarea unor decizii familiale și în desfășurarea, organizarea activităților casnice/gospodărești. Acest fapt l-am desprins din răspunsurile oferite de părinți la itemul 4, 16 și 20 din chestionar (Anexa 1). Datele reflectate în tabel, de asemeni ne confirmă viziunea că există o categorie de părinți, care, fie nu

posedă suficient această competență și au înregistrat un nivel mediu de competență (29,02%), fie aceasta practic lipsește (17,9%). În această ordine de idei, considerăm că abilitățile manageriale și organizatorice stau la baza formării și consolidării relațiilor sociale pozitive, sporirii coeziunii și adaptabilității și a formării culturii și conduitei civice la copii.

Aspecte importante am remarcat privind posedarea **competenței de comunicare și relaționare pozitivă** în cadrul familiei, la care circa 37% dintre părinții au înregistrat un nivel sporit de competență, pe când 43% dintre ei se încadrează în nivelul mediu de competență parentală. Aceste rezultate ne permit să scoatem în evidență faptul că nu toți părinții valorifică și aplică abilitățile de comunicare empatică și persuasivă, ascultare activă, oferirea explicațiilor și exemplelor pozitive de relaționare și interacțiune cu copiii. Răspunsurile părinților la itemul 10, 27, 30 și 32 (Anexa 1), ne-au permis să conchidem că printre cele mai frecvente cauze de declanșare a conflictelor între părinți și copii sunt nerespectarea personalității și drepturilor copilului, lipsa de comunicare afectuoasă, neînțelegerile, certurile frecvente, comportamentul opozant al copiilor, încăpăținările, nerealizarea temelor pentru acasă și neîndeplinirea sarcinilor casnice cerute de părinți.

Dat fiind faptul că **competența de proiectare-desfășurare a vieții și educației familiale pozitive** presupune acțiuni și influențe parentale orientate spre planificarea și organizarea eficientă și coerentă a activităților realizate în comun cu toată familia (vacanțe, sărbători, luarea meselor împreună), care tind să faciliteze democratizarea relațiilor familiale și să optimizeze comunicarea și relaționarea în cadrul familiei, să consolideze comportamentele pozitive, să promoveze dezvoltarea copiilor în plan cognitiv, psiho-fizic, afectiv, estetic, moral, spiritual etc. Analizând datele din tabel observăm că doar 38,77% din părinți au înregistrat un nivel sporit de competență, iar la itemul 6 și 8 (Anexa 1) au motivat lipsa organizării ieșirilor în societate (vizite la muzee, cinema, plimbări în parc etc.) prin suprasolicitarea în sfera profesională și insuficiența de timp liber (treburile și grijile casnice ocupă mult timp - au precizat părinții).

Competența de prognozare și monitorizare a vieții și educației familiale descrisă anterior, este esențială și fundamentală în devenirea copilului ca personalitate integră și congruentă, întrucât, elaborarea și respectarea unor principii, norme, cerințe și reguli (atât în familie, cât și societate) reprezintă un element-cheie a unei societăți civilizate cu un spirit înalt de interacțiune și responsabilitate socială. Direcționarea, îndrumarea și monitorizarea dezvoltării optime a copiilor, prin oferirea unor recompense emoționale, încurajări, laude, complimente, evidențierea lucrurilor frumoase realizate de către copil, asigură un mediu propice pentru educația și dezvoltarea sa armonioasă și integră. Observăm că competența dată este exercitată la un nivel sporit la doar 38,89% din respondenți, iar un nivel scăzut de competență se atestă la 32,09% dintre subiecți. Incompetența părinților poate fi explicată prin incapacitatea de a gestiona

eficient emoțiile negative/distructive, aplicarea unor strategii și metode restrictive, non-stimulative, punitive, cât și prin lipsa unui model parental pozitiv de educație.

Rezultatele constatative au demonstrat că puțini părinți dețin și perfecționează **competența normativ-axiologică** (33,35%), întrucât, nu cunosc și nu aplică tehnici și metode de motivație a copiilor (motivația pentru învățare, pentru explorare a mediului înconjurător, pentru socializare, pentru dezvoltarea unor abilități artistice sau sportive etc.). Părinții afirmă faptul că copiii sunt suprasolicitați în activitatea instructiv-educativă și tind să petreacă timpul liber în fața calculatorului și a televizorului, ceea ce în mod condiționat stagnează și distorsionează formarea-dezvoltarea unui sistem axiologic fundamental în educația tinerei generații.

Un aspect important pe care l-am desprins analizând rezultatele expuse în Tabelul 3.2 este că o anumită categorie de părinți implicați în experimentul pedagogic cunosc și valorifică particularitățile de vârstă și individuale ale copii, satisfac nevoile lor fundamentale în funcție de vârstă, aplică metode pozitive de educație. Acest aspect, ne permite să conchidem că părinții posedă un nivel sporit de competență privind **realizarea educației familiale pozitive** (41,36%), manifestând interes sporit pentru perfecționarea cunoștințelor și deprinderilor de educație pozitivă a copiilor. Totuși, acest număr de părinți nu este suficient pentru a susține că relațiile părinți-copii drept calitative și eficiente, întrucât, nivelul scăzut de competență al părinților în acest sens (31,48%) vorbește de la sine.

O altă competență, care necesită a fi formată și consolidată este cea **de valorificare, perfecționare și autoinstruire a părinților**, deoarece, orice influență sau experiență trăită în relația părinți-copii trebuie să corespundă nevoilor copilului, particularităților de vârstă și individuale și cerințelor de integrare eficientă și funcțională în societate. Această competență, analizând rezultatele constatative (34,56% - nivel sporit), nu corespunde dezideratului educativ în procesul de construire și cizelare a personalității copilului. Părinții sunt persoanele care primele intră în interacțiune socială cu copii, le proiectează și le transmit un model de gândire, atitudine și conduită, care nu întotdeauna se încadrează în caracterul **normalității**. Din aceste motive autoeducația, autorealizarea, autoactualizarea și perfecționarea continuă a sistemului de credințe și atitudini, instant vor facilita schimbări evolutive și în dezvoltarea copilului.

Competența din urmă, considerăm că, vine în completarea ultimei, asigurându-i un **sol fertil** pentru creștere și dezvoltare armonioasă a copilului în cadrul familiei. Astfel, **competența de menținere a climatului moral-pozitiv al familiei** conturează și desăvârșește sistemul competențelor parentale privind educația pozitivă, întrucât le incubă pe celelalte, dar fără de care, acțiunile, efortul și influențele parentale nu ar avea coeziune și consistență. Părinții care posedă un nivel sporit de competență (32,24%) manifestă empatie, afecțiune, înțelegere, acceptare și valorificare instantă a personalității și individualității copilului, respectă drepturile și

personalitatea acestuia. Regretabil a fost să precizăm că circa 37,57% dintre respondenți nu dețin și nu valorifică această competență.

Sintetizând aspectele investigate și analizate, conchidem că părinții necesită a fi sprijiniți, direcționați, îndrumați și ajutați în vederea învățării și perfecționării cunoștințelor, credințelor, priceperilor, deprinderilor și competențelor parentale privind educația pozitivă a copiilor.

În cele ce urmează, vom analiza și interpreta opiniile și reprezentările copiilor privind relația lor cu părinții. În cadrul experimentului de constatare au participat 191 de elevi, iar elevii clasei a I-âi din considerentul că nu aveau formate premisele cititului și scrisului, au fost ajutați de către diriginte și psiholog în completarea chestionarului. Așadar, rezultatele obținute în urma aplicării chestionarului pentru copii după cercetătoarea B. B. Тарабаева [187], care a fost modificat și adaptat (prin intermediul metodei experților) (Anexa 21), în funcție de aspectele și direcțiile investigate de noi, sunt reflectate și sintetizate în Tabelul 3.3.

Întrucât, adaptarea chestionarului pentru copii, la fel ca și în cazul părinților, a presupus modificarea itemilor ale acestuia, la sugestia grupului de experți (Anexa 18) am determinat coeficientul **Cronbach Alpha** pentru a reflecta consistența internă a itemilor modificați în chestionar (Anexa 24). Așadar, în urma aplicării acestei metode statistice am obținut un coeficient de **0,904**, ceea ce ne permite să evidențiem că, *consistența internă a itemilor este excelentă* pentru cei 19 itemi modificați în chestionar.

Chestionarul pentru copii (Anexa 2) a cuprins 27 de întrebări, unde elevii au fost încurajați să răspundă obiectiv și sincer la întrebările propuse în chestionar privind relațiile interpersonale și procesul de comunicare în cadrul familiei. În scopul evaluării obiective și deslușite a calității relațiilor interpersonale părinți-copii, am formulat întrebările în mod deschis. Totodată, am selectat cele mai relevante întrebări din chestionar, care ne-ar confirma relevanța și importanța subiectului investigat, cât și obiectivitatea părinților în completarea chestionarului (Anexa 1). Rezultatele obținute sunt prezentate și sintetizate în Tabelul 3.3.

Tabelul 3.3. Rezultatele chestionării elevilor privind calitatea relațiilor interpersonale părinți-copii obținute în etapa constatativă.

Nr.	Răspunsurile copiilor	Rezultatele obținute	
		date (lot 191 s.)	%
1	Ambii părinți se implică activ în activitățile și viața copilului	88	46,07%
2	Părinții acceptă interesele/hobby-rile copiilor	64	33,50%
3	Ambii părinți acordă atenție grijilor, problemelor sau dificultăților copiilor	71	37,17%
4	Unul dintre părinți reprezintă un model în gândire, atitudine și comportament pentru copil	89	46,59%
5	Părinții își cer scuze și-și recunosc greșeala	87	45,54%

6	Părinții îi roagă pe copii când au nevoie de ajutor	76	39,6%
7	Unul dintre părinți este un model în soluționarea conflictelor (aplică conversația, explicația, povăța, problematizarea, convingerea, aprobarea etc)	63	32,98%
8	Părinții devin furioși, agresivi sau agitați când întâmpină anumite dificultăți în relația cu copiii (strigă, bruschează, impun restricții și interdicții, umilesc etc)	130	68,06%

Prin urmare, analiza opiniei și atitudinii copiilor privind relațiile lor cu părinții, ne-a ajutat să precizăm unele aspecte definitorii privind subiectul investigat, și anume, 46,07% (88 elevi) din lotul experimental de copii au evidențiat faptul că ambii părinți se implică activ în activitățile și viața copilului, ambii părinți prezintă un model în gândire, atitudine și comportament pentru copil, și totodată, părinții sunt acele persoane la care copii apelează în primul rând atunci când se confruntă cu anumite dificultăți în activitatea sa. Doar 37,17% (71 elevi) dintre copii au precizat că ambii părinți se implică în realizarea temelor pentru acasă, sprijinindu-i în acest sens (oferind unele explicații sau sugestii). Pe când doar 39,6% (76 elevi) au menționat că părinții îi roagă respectuos atunci când au nevoie de ajutor din partea copiilor, ceea ce ne permite să deducem că marea majoritate a părinților le ordonă copiilor, nu țin cont de părerea, viziunile și dorințele lor în luarea anumitor decizii familiale sau în implicarea copiilor în alte activități familiale, care prezintă un anumit grad de responsabilitate din partea acestora.

Un aspect relevant care ne-a orientat în formarea atitudinii pozitive a părinților este faptul că 68,06% (130 elevi) dintre copii au menționat sincer că părinții se manifestă agresiv și impulsiv în momentele conflictogene prezente în relația cu copiii. Analiza chestionarelor ne-a permis să conchidem că comportamentul inadecvat al părinților se manifestă prin strigăte, dezaprobare, insulte, interdicții și reguli stricte, interzicerea nemotivată a utilizării telefonului mobil și a calculatorului, interdicția de a ieși cu prietenii, uneori chiar sunt aplicate lovituri etc.

Aproximativ 29,31% (56 elevi) au precizat că obiectul venerației lor este mama, tot ea este cea care se preocupă cel mai mult de activitatea educativă a copiilor, implicându-se în oferirea unor explicații și clarificări privind realizarea temelor pentru acasă. Aceasta, după părerea copiilor, fiind mai receptivă, empatică, afectivă, grijulie și atentă la trăirile și evenimentele care au loc în viața copiilor, iar 18,84% (36 elevi) au menționat că bunicii, în special bunica, este cea ființă care îi poartă de grijă, îi empatizează și prezintă un model pozitiv de educație pentru copii. Cunoscând relativ copiii și familiile lor din instituția dată de învățământ, putem evidenția faptul că acei copii rămași fără supravegherea părinților din motive social-economice (migrația părinților), rămași sub tutela bunicilor, percep rolul prioritar și fundamental a acestora în procesul lor de dezvoltare și devenire umană.

O observație importantă pe care am desprins-o în urma interpretării rezultatelor este că elevii din treapta primară de învățământ (total – 110 elevi), circa 76,36% (84 elevi) apelează la ajutorul părinților atunci când întâmpină unele neclarități, dificultăți de socializare sau de soluționare a unui conflict și 23,63% (26 elevi) dintre elevi apelează după ajutor la diriginte sau alte cadre didactice de încredere din instituție, pe când elevii din treapta gimnazială (total – 81 elevi), circa 72,83% (59 elevi) apelează după ajutor și sprijin din partea prietenilor sau alți colegi din grupul lor de referință și doar 27% dintre respondenți (22 elevi) apelează la unul din părinți.

Acest fapt se explică prin particularitățile de vârstă specifice preadolescentului. Astfel, preadolescenții tind să se afirme tot mai mult în grupul de apartenență, aspiră spre independență, autonomie, acceptare, valorizare și astfel, încearcă prin diverse modalități, să nu apeleze după ajutor și sfaturi la părinți, ci să se evedențieze (cum cred și spun ei) în grupul de semeni datorită abilităților sale decizionale autonome. Nemijlocit, nevoia esențială a preadolescentului este de a se integra în grupul de referință, de a face parte din el, ceea ce explică numărul mare de preadolescenți care tind să se adreseze după sprijin și ajutor la prieteni în detrimentul relației sale prietenoase cu părinții. Totodată, manifestările comportamentale începând cu clasa a V-a, diferă esențial de acel comportament predominant în clasele primare (manifestat prin docilitate, perseverență, ascultare și executare a cerințelor impuse de adulți), preadolescentul pune în acțiune unele modalități de a se desprinde/detașa treptat de mediul familial, pe care părinții le interpretează drept acțiuni de sabotaj, încăpăținare și neascultare. Autonomia preadolescentului se mai manifestă prin negativism, comportament opozant, neacceptarea și nerespectarea cerințelor impuse de părinți/cadre didactice, de aici relațiile interpersonale părinți-copii sunt percepute de către aceștia drept o luptă pentru independență și autonomie versus exigență și control impus de părinți/cadre didactice.

Această situație a fost observată în cadrul activității în funcția de psiholog în instituția de învățământ nominalizată și, de către părinți, care, în primul semestru de învățământ (în special părinții elevilor din clasa a V-a) solicitau consilierea educațională/psihopedagogică în vederea familiarizării cu aspectele specifice vârstei privind identificarea și elaborarea soluțiilor de armonizare și fortificare a relațiilor părinți-copii, cât și anticiparea comportamentelor negative.

Evident, că în cadrul cercetării ne-au interesat și opiniile cadrelor didactice privind nivelul competențelor parentale și a atitudinii acestora privind educația copilului și nemijlocit implicația lor în activitatea instructiv-educativă. În acest context, a fost aplicat un chestionar de investigare a opiniei diriginților privind atitudinea și conduita părinților ce ține de educația pozitivă a copiilor (Anexa 3). Acesta a fost adaptat în corelație cu chestionarele pentru părinți și copii utilizând metoda experților (Anexa 22), iar rezultatele acestui chestionar sunt reflectate în Tabelul 3.4. Chestionarul propus diriginților a presupus evaluarea a 12 afirmații, iar răspunsul lor

reflectă frecvența atitudinii și conduitei parentale, după cum urmează: *niciodată, foarte rar, uneori, deseori, permanent*.

Întrucât, valorile de referință a răspunsurilor acordate de diriginți privind conduita părinților au coincis cu afirmațiile: *foarte rar, uneori și deseori*, am selectat cele mai relevante afirmații din chestionar, iar rezultatele obținute le-am sintetizat în Tabelul 3.4. Răspunsul de tipul *permanent*, a fost înregistrat doar la un singur cadru didactic și s-a regăsit pentru afirmațiile 5, 6, 7 din chestionar (Anexa 3). Odată ce numărul diriginților din instituție nu este semnificativ, doar 9 subiecți, am prezentat rezultatele nu în rată procentuală, ca în cazul părinților și elevilor, ci sub formă de date exacte a răspunsurilor acordate de către diriginți.

Tabelul 3.4. Rezultatele chestionării opiniei diriginților privind nivelul competenței parentale de educație pozitivă a copiilor

Nr.	Atitudinea și conduita parentală	Frecvența		
		Ft. rar	Uneori	Deseori
1	Comunică asertiv cu copiii lor.	2	5	2
2	Participă la ședințele cu părinții desfășurate în cadrul școlii.	1	5	3
3	Dacă nu ajung la ședințele cu părinții, utilizează toate resursele pentru a se informa despre evoluția copilului (sună profesorii/comunică pe e-mail cu aceștia, discută cu alți părinți, se informează de la colegii copilului etc.).	3	5	1
4	Cunosc totul despre viața copilului lor.	4	3	2
5	Cunosc și aplică metode și mijloace de educare pozitivă a copiilor.	4	3	2
6	Sunt niște părinți indiferenți, cel puțin au un interes redus față de educația propriilor copii.	3	4	3
7	Consideră că în educația copiilor săi, explicația și colaborarea reprezintă cheia relaționării.	1	7	1
8	Solicită sprijin din partea specialiștilor din cadrul instituției în vederea soluționării unor conflicte.	1	5	3

Dat fiind faptul că opiniile cadrelor didactice sunt obiective, calificate și reprezentative privind atitudinea și implicația părinților în viața și activitatea propriilor copii, am formulat în așa fel afirmațiile, încât să obținem cele mai concise și explicite informații cu privire la procesul de interrelaționare părinți-copii și, totodată, privind parteneriatul familie-școală. Prin urmare, datele reflectate în tabel, ne permit să conchidem că părinții nu întotdeauna aplică cele mai eficiente și constructive metode de educație, frecvent întâmpină dificultăți de comunicare cu propriul copil, dețin informații superficiale privind psihologia copilului, particularitățile de vârstă/individuale și nu cunosc strategii de prevenire/diminuare a conflictelor întâmpinate în relația cu copiii etc. Totodată, considerăm că aceste carențe educative sunt dobândite atât din cauza lipsei interesului față de familiarizarea cu conținuturile teoretice și metodologice, cât și din lipsa părinților de la activitățile, precum ședințele cu părinții, ateliere pentru părinți, traininguri, lectorate pentru părinți, organizate și desfășurate în cadrul instituției de învățământ.

Urmărind logica dată de idei, putem conchide cu certitudine că rezultatele obținute în urma chestionării opiniei părinților, copiilor și cadrelor didactice confirmă ideea că părinții necesită a fi inițiați și formați cu privire la educația pozitivă a copiilor. În acest context, precizăm că părinții s-au arătat interesați și deschiși pentru frecventarea ședințelor propuse în *Programul de consiliere și formare adresat părinților* ”Școala părinților competenți și eficienți”.

3.3. Demersul formativ al sporirii nivelului de competență parentală prin implementarea Modelului psihopedagogic interconex al educației pozitive a părinților și copiilor

Întreaga activitate formativă a fost axată pe implementarea și validarea reperelor teoretice și aplicative privind formarea și consolidarea competențelor parentale de educație pozitivă a copiilor, structurate în *Modelului psihopedagogic interconex al educației pozitive a părinților și copiilor*. Fundamentele pedagogice, cele teoretice, determinate și descise, cele applicative/praxiologice, elaborate și argumentate științific, investigațiile preliminare (capitolul 2) și consultațiile cu grupul de experți (Anexa 18), ne-au permis să elaborăm tematica, obiectivele și conținutul activităților *Programului de consiliere și formare adresat părinților* ”Școala părinților competenți și eficienți”. Așadar, programul conține tematica activităților, scopul, obiectivele, sarcinile de bază, formele de organizare și metodele, cât și redă impactul activităților (Tabelul 3.5).

Obiectivele programului rezidă în:

- Identificarea vulnerabilităților și dificultăților care distorsionează procesul creșterii și educației copilului;
- Stabilirea strategiilor și tehnicilor de lucru în vederea prevenirii, diminuării și soluționării conflictelor intrafamiliale părinți-copii;
- Operaționalizarea, ajustarea și corelarea tehnicilor, metodelor și strategiilor în cadrul activităților de implementare a programului de formare;
- Formarea părinților centrați pe educația pozitivă a copiilor în cadrul familiei;
- Armonizarea și fortificarea procesului de comunicare și relaționare părinți-copii.

Tabelul 3.5. Programul de consiliere și formare adresat părinților ”Școala părinților competenți și eficienți”

I. ȘEDINȚE AXATE PE INFORMARE ȘI DEZVOLTARE	
Ședința 1 <i>Familia contemporană. Crizele de vârstă vs crizele vieții familiale.</i>	
Conținuturi de bază	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Problematika familiei în postmodernitate; ➤ Crizele de vârstă a copiilor și adulților în raport cu crizele vieții familiale; ➤ Echilibrul psihoemoțional – cheia bunăstării familiale.

Scopul	Familiarizarea părinților cu aspectele pedagogice și psihologice ce țin de crizele de vârstă și crizele vieții de familie în vederea prevenirii și soluționării comportamentelor disfuncționale.
Obiective	<ol style="list-style-type: none"> 1. Identificarea dificultăților de interrelaționare în cadrul familiei; 2. Clarificarea crizelor de vârstă și ale vieții familiale stabilind interconexiunea cu particularitățile de vârstă ale copiilor; 3. Stabilirea și clarificarea strategiilor de depășire/diminuare a crizelor familiale, explicarea importanței și modalităților de respectare a drepturilor copilului; 4. Elaborarea unui <i>Regim al zilei</i> pentru copii în funcție de vârstă și a unui <i>Plan de acțiuni/ghid de strategii</i> în vederea optimizării comunicării și relaționării în cadrul familiei.
Sarcini de bază	<ul style="list-style-type: none"> • Introducerea în problematica și esența tematicii abordate; • Prezentarea și dezbateră problema EP; • Identificarea și dezbateră unor studii de caz relevante tematicii; • Identificarea unor strategii de formare și consolidare a comunicării eficiente/constructive în cadrul familiei; • Clarificarea sarcinii pentru acasă și oferirea unor sugestii generale de motivare și exersare a copiilor în comportarea pozitivă.
Forme de organizare și metode	<i>Forma de desfășurare: ședință cu părinții;</i> <i>Metodele: informarea, explicația, conversații, dezbateră, studiu de caz, analiza și sinteza, reflecția, portofoliul părinților, PPT.</i>
Finalități	<ul style="list-style-type: none"> -Am identificat și analizat principalele provocări ale familiei contemporane; -Am familiarizat părinții cu aspecte teoretico-aplicative privind crizele de vârstă vs crizele vieții familiale; -Am evidențiat și esențializat unele strategii de depășire/diminuare a comportamentelor disfuncționale manifestate de părinți în educația copiilor; -Am propus sarcini de lucru pentru părinți în vederea consolidării cunoștințelor și strategiilor aplicate în EP a copiilor.
Ședința 2 Familia – factor de protecție și risc în dezvoltarea personalității copilului. Metode aplicate în educația familială pozitivă a copilului.	
Conținuturi de bază	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Impactul realizării ineficiente a funcțiilor familiei asupra dezvoltării copilului; ➤ Factorii de risc în educația pozitivă a copiilor; ➤ Strategii, metode și procedee de influență și educație pozitivă (morală, umanistă, de democratizare a relațiilor familiale).
Scopul	Familiarizarea și sensibilizarea părinților privind importanța exercitării eficiente a funcțiilor ale familiei în raport cu dezvoltarea armonioasă a personalității copilului și integrarea lui optimă în societate.
Obiective	<ol style="list-style-type: none"> 1. Identificarea și analiza funcțiilor esențiale ale familiei; 2. Clarificarea tipologiei familiale din perspectiva educației parentale pozitive; 3. Precizarea conexiunii și a impactului al modelelor parentale negative și al factorilor de risc asupra dezvoltării copilului;

	4. Elaborarea unui <i>Plan de educație pozitivă a copiilor</i> în vederea valorificării strategiilor și metodelor de educație pozitivă, sporind încrederea de sine la copil.
Sarcini de bază	<ul style="list-style-type: none"> • Identificarea și analiza funcțiilor esențiale ale familiei specificând importanța și necesitatea acestora privind menținerea unui climat armonios în cadrul familiei; • Analiza tipologiei familiale în vederea sensibilizării și autocunoașterii propriilor tipare cognitive, atitudinale și comportamentale în raport cu educația copiilor; • Identificarea factorilor de risc care stagnează și periclitează dezvoltarea armonioasă și integră a copilului; • Dezbaterăa unor studii de caz în raport cu tema activității; • Elaborarea unui <i>Plan de educație pozitivă a copiilor</i> (în baza sugestiilor și recomandărilor oferite).
Forme de organizare și metode	<i>Forma de desfășurare: ședință cu părinții;</i> <i>Metodele:</i> informarea, explicația, conversația, dezbaterăa, studiu de caz, analiza și sinteza, reflecția, exersarea, portofoliul părinților, metafora, graficul T, brainstorming, exemplul, PPT.
Finalități	<ul style="list-style-type: none"> -Am elucidat funcțiile familiale, tipologia familiei, factorii de risc în educația copiilor și metodele de educație pozitivă; -Am consolidat conștientizarea rolului părinților privind exercitarea eficientă a funcțiilor familiale; -Am fortificat conștientizarea părinților privind satisfacerea nevoilor esențiale ale copiilor în funcție de particularitățile de vârstă și individuale ale acestora; -Am exersat părinții în valorificarea principiilor, condițiilor și metodelor pozitive de educație a copiilor în vederea prevenirii factorilor de risc în dezvoltarea acestora; -Am propus unele strategii, metode și sarcini de lucru, axate pe consolidarea competențelor parentale și a managementului relațional pozitiv părinți-copii.
II. ȘEDINȚE AXATE PE INFORMARE-APLICARE	
Ședința 3 – Training <i>Dificultăți de comunicare și relaționare cu copiii. Oportunități și soluții. Arta comunicării părinți - copii.</i>	
Conținuturi de bază	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Comunicarea asertivă – ABC-ul comunicării eficiente; ➤ Dificultățile existente în comunicarea și relaționarea pozitivă părinți-copii; ➤ Strategii de modificare a credințelor/convingerilor disfuncționale/negative în educația copiilor.
Scopul	Formarea și consolidarea abilităților de comunicare și relaționare asertivă și empatică în cadrul familiei.
Obiective	<ol style="list-style-type: none"> 1. Identificarea elementelor esențiale ale culturii comunicării și relaționării în cadrul familiei; 2. Determinarea impactului comunicării defectuoase și toxice asupra dezvoltării personalității copilului; 3. Stabilirea dificultăților de relaționare în cadrul familiei prin analiza studiilor de caz; 4. Elaborarea și valorificarea <i>Codului bunelor maniere în cadrul familiei mele.</i>
Sarcini de bază	<ul style="list-style-type: none"> • Identificarea dificultăților comunicativ-relaționale în cadrul propriei familii;

	<ul style="list-style-type: none"> • Stabilirea și analizarea cauzelor de declanșare și menținere ale acestora; • Precizarea strategiei de optimizare a actului comunicativ-relațional familial.
Forme de organizare și metode	<i>Forma de desfășurare: ședință cu părinții – training;</i> <i>Metodele:</i> explicația, dezbateră, PPT, studiu de caz, grilă cu reguli, luare de notițe/completarea portofoliului, jocul de rol, sociodrama, metafora, reflecția, exersarea, vizionare de filmuleț remodelarea cognitiv-atitudinală.
Finalități	<p>-Am identificat cele mai stringente și persistente dificultăți în relația părinți-copii;</p> <p>-Am modificat convingerile, cognițiile, atitudinile și comportamentele părinților privind comunicarea cu copilul și înțelegerea psihologiei acestuia;</p> <p>-Am sensibilizat și motivat părinții privind aplicarea metodelor stimulante (lauda, motivația, exemplul, îndemnul, recompensa emoțională etc) în educația copiilor;</p> <p>-Am propus și elaborat strategii și metode privind fortificarea și optimizarea relației părinți-copii;</p> <p>-Am elaborat și valorificat <i>Codul bunelor maniere în cadrul familiei mele</i> (în baza sugestiilor și recomandărilor oferite).</p>
Ședința 4 - Training <i>Conflictologia familială. Cauzele conflictelor părinți - copii. Strategii de prevenire și gestionare a conflictelor.</i>	
Conținuturi de bază	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Conflictologia familială – delimitări conceptuale; ➤ Conflictul părinți-copii. Cauze și soluții; ➤ Impactul climatului familial conflictogen asupra dezvoltării copilului; ➤ Strategii de atingere a nivelului optim de funcționalitate în cadrul familiei prin valorificarea <i>strategiilor de coping</i>.
Scopul	Formarea și consolidarea competențelor parentale de management eficient al conflictelor intrafamiliale.
Obiective	<ol style="list-style-type: none"> 1. Familiarizarea părinților cu unele aspecte teoretice și aplicative privind conflictologia familială; 2. Determinarea celor mai stringente conflicte existente în relația părinți-copii; 3. Încurajarea părinților privind împărtășirea propriei experiențe familiale sau analiza unor studii de caz prealabil pregătite; 4. Identificarea cauzelor de debut și de menținere a conflictelor părinți-copii și a impactului acestora asupra bunăstării copilului; 5. Elaborarea strategiilor de prevenire și soluționare a conflictelor părinți-copii și implementarea acestora;
Sarcini de bază	<ul style="list-style-type: none"> • Definirea și caracterizarea conflictului ca fenomen inevitabil în procesul interrelațional; • Precizarea cauzelor de debut al conflictelor și impactul acestora asupra bunăstării fizice, psihice, emoționale și psihosomatice ale copilului; • Depistarea conflictelor familiale și elaborarea strategiei de prevenire și diminuare a acestora în baza studiilor de caz; • Elaborarea <i>Agendei familiale</i>, unde părinții trebuie să

	înregistreze conflictul, gândurile, emoțiile și comportamentele trăite în timpul acestuia, strategiile/metodele aplicate în soluționarea acestuia și rezultatele obținute.
Forme de organizare și metode	<i>Forma de activitate: ședință cu părinții - training;</i> <i>Metodele:</i> informarea, conversația, explicația, brainstorming, studiu de caz, analiza și sinteza, generalizarea, psihodrama/sociodrama, metafora, strategia de desensibilizare a beneficiarului, remodelarea conduitei, strategia aplicării tehnicilor aversive, completarea portofoliului părinților, PPT, exercițiu - Conflictul (Anexa 10).
Finalități	-Părinții au conștientizat că în multe situații nu-și înțeleg copiii și nici nevoile acestora; -Datorită metodelor și tehnicilor aplicate părinții s-au sensibilizat și și-au modificat cognițiile negative privind educația copiilor; -Am elaborat și implementat strategii de prevenire și diminuare a conflictelor intrafamiliale; -Am elaborat <i>Agenda familiei</i> .
Ședința 5 Impactul stilurilor parentale în contextul cultivării și dezvoltării personalității copilului.	
Conținuturi de bază	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Conținutul și esența stilurilor parentale; ➤ Impactul stilurilor parentale asupra formării și dezvoltării personalității copilului și realizării EFP; ➤ Identificarea propriului stil parental și stabilirea strategiilor de optimizare a acestuia.
Scopul	Formarea și consolidarea propriului stil parental în contextul educației pozitive a copiilor.
Obiective	<ol style="list-style-type: none"> 1. Identificarea și descrierea avantajelor și dezavantajelor fiecărui stil parental; 2. Perceperea propriului stil educativ vis-a-vis de cel al partenerului; 3. Elaborarea strategiilor comune de acțiune în vederea echilibrării și fortificării relației părinți-copi.
Sarcini de bază	<ul style="list-style-type: none"> • Identificarea și analiza stilurilor parentale; • Analiza și dezbaterăa unor studii de caz; • Elaborarea strategiilor de valorificare a disponibilităților părinților privind adoptarea stilului democratic de educație.
Forme de organizare și metode	<i>Forma de desfășurare: ședință cu părinții;</i> <i>Metodele:</i> discuții dirijate, informarea, observația, explicația, analiza și sinteza, PPT, generalizarea, exemplul, luare de notițe, jocul de rol, viziune de filmuleț, metafora terapeutică, reflecție, exersarea, test pentru identificarea stilului parental educativ (Anexa 9).
Finalități	-Părinții au conștientizat importanța stilurilor educative, în special al celui democratic; -Am sensibilizat părinții privind necesitatea stabilirii unor relații pozitive prietenoase și echilibrate în contextul dezvoltării copilului; -Am elaborat și descris unele strategii de modificare a

	cognițiilor, convingerilor, atitudinilor, priceperilor și comportamentelor indezirabile în educația pozitivă a copiilor.
III. ȘEDINȚE AXATE PE FORMAREA ȘI CONSOLIDAREA COMPETENȚELOR PARENTALE	
Ședința 6 – Training <i>Învățăm să gestionăm eficient emoțiile. Emoții pozitive și emoții negative. Gânduri, sentimente, comportare pozitivă.</i>	
Conținuturi de bază	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Inteligențele multiple vis-a-vis de inteligența emoțională; ➤ Să cunoaștem, să validăm și acceptăm împărțirea emoțiilor; ➤ Învățăm a gestiona eficient emoțiile modificând gândurile și conduitele negative.
Scopul	Familiarizarea părinților cu importanța dezvoltării culturii emoționale în vederea formării și consolidării competențelor parentale privind gestionarea eficientă a emoțiilor.
Obiective	<ol style="list-style-type: none"> 1. Precizarea și conștientizarea importanței emoțiilor în viața de zi cu zi și manifestarea acestora (în plan psihic, fizic și comportamental); 2. Propunem și simulăm situații de gestionare a emoțiilor distructive; 3. Analizăm factorii determinanți și favorizanți ale comportamentelor distructive; 4. Experimentăm insight-ul și catharsis-ul în situațiile de criză, elaborând strategii eficiente de management emoțional.
Sarcini de bază	<ul style="list-style-type: none"> • Stabilim și caracterizăm manifestările comportamentale și trăirile emoționale în derularea unei situații conflictogene; • Identificăm pașii de apariție și evoluție a unei stări tensionate; • Precizăm și analizăm studii de caz cu caracter conflictogen în relația părinți-copii; • Elaborăm strategii de gestionare emoțională experimentând insight-ul și catharsis-ul.
Forme de organizare și metode	<i>Forma de desfășurare: Ședință cu părinții – training;</i> <i>Metodele:</i> informarea, conversație, PPT, psihodrama/sociodrama, observația, explicația, resemnificarea, analiza și sinteza, generalizarea, reflecția, strategia argumentării, completarea portofoliului, exersarea, remodelarea cognitiv-comportamentală, tehnici de relaxare, strategii de depășire a stresului (Anexa 11).
Finalități	<ul style="list-style-type: none"> -Am familiarizat părinții referitor la cultura emoțiilor și mecanismele de declanșare a acestora; -Am experimentat tehnici de relaxare, de modificare a convingerilor și conduitelor disfuncționale; -Am modificat unele percepții și atitudini ale părinților privind cultura emoțională; -Am experimentat strategii eficiente de management emoțional.
Ședința 7 <i>Autocunoașterea și autorealizarea personală – element-cheie în armonizarea relației părinți-copii.</i>	
Conținuturi de bază	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Piramida trebuințelor a lui A. Maslow; ➤ Bunăstarea și armonia familială – cheia succesului profesional; ➤ Autoperfecționarea și autoeducația continuă a părinților privind menținerea climatului familial armonios/pozitiv.
Scopul	Sporirea competenței și eficienței parentale datorită autoinstruirii, autoperfecționării și autorealizării părinților.

Obiective	<ol style="list-style-type: none"> 1. Cunoașterea și valorificarea propriilor disponibilități și vulnerabilități ce limitează părinții în propria lor realizare; 2. Valorificarea și consolidarea stimei de sine și încrederii în sine la părinți și copii; 3. Elaborarea <i>Planului de autoeducație și autorealizare parentală în contextul EPP și EFP</i>.
Sarcini de bază	<ul style="list-style-type: none"> • Precizarea și clarificarea propriului sistem de valori și principii; • Identificarea și esențializarea punctelor tari și slabe ai personalității părinților care perturbează relația lor cu copiii; • Identificarea temerilor, fricilor proprii în raport cu educația copiilor; • Elaborarea <i>Planului de autoeducație și autorealizare parentală în contextul EPP și EFP</i> privind consolidarea stimei de sine și a încrederii în sine.
Forme de organizare și metode	<p><i>Forma de desfășurare – Webinar;</i> <i>Metodele:</i> informarea, conversația, observația, exemplul, resemnificarea, analiza și sinteza, dialog cu sine însăși, graficul T, metafora, Program 21 zile (elaborat pentru armonizarea relațiilor soț-soție).</p>
Finalități	<ul style="list-style-type: none"> -Modificarea cognițiilor și atitudinilor disfuncționale privind propria personalitate; -Acceptarea și valorificarea propriilor trăsături de personalitate; -Elaborarea <i>Planului de autoeducație și autorealizare parentală</i>; -Sporirea stimei de sine și a încrederii în sine la părinți și copii; -Elaborarea și implementarea <i>Programului de 21 zile pentru sporirea armoniei și echilibrului în relația soț-soție</i>.
Ședința 8 <i>Terapia REBT (rațional-emoțională și comportamentală) în stabilirea și diminuarea factorilor de risc în cadrul familiei.</i>	
Conținuturi de bază	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Repere teoretice privind <i>Terapia REBT</i> în contextul educației familiale pozitive; ➤ Factorii de protecție și de risc în dezvoltarea personalității copilului (în context social); ➤ Formarea și promovarea unui stil și mod de viață sănătos.
Scopul	Conștientizarea rolului părinților în educația pozitivă a copilului privind formarea și promovarea stilului și modului de viață sănătos.
Obiective	<ol style="list-style-type: none"> 1. Modificarea convingerilor iraționale privind stilul și modul sănătos de viață; 2. Identificarea și conștientizarea factorilor de risc în educația copiilor; 3. Valorificarea factorilor de protecție prin întărirea comportamentelor pozitive la copii; 4. Formarea și promovarea unui stil și mod de viață sănătos în cadrul familiei.
Sarcini de bază	<ul style="list-style-type: none"> • Stabilirea și modificarea convingerilor disfuncționale; • Descrierea factorilor de risc și impactul acestora asupra dezvoltării personalității armonioase a copilului; • Identificarea și valorificarea factorilor de protecție privind educația pozitivă a copiilor;

	<ul style="list-style-type: none"> • Elaborarea strategiilor și tehnicilor de întărire a comportamentelor pozitive în relația părinți-copii privind modul sănătos de viață.
Forme de organizare și metode	<p><i>Forma de desfășurare – Webinar;</i> <i>Metodele:</i> conversația, informarea, explicația, PPT, studiu de caz, tehnica ABC a lui A. Ellis, metafora, analiza și sinteza, generalizarea, resemnificarea, reflecția, exersarea, modelarea unor situații, autoobservația, autoconvingerea, remodelarea cognitivă și comportamentală.</p>
Finalități	<ul style="list-style-type: none"> -Conștientizarea modelului parental în formarea și promovarea modului sănătos de viață în educația copilului; -Remodelarea cognitivă, atitudinală, afectivă și comportamentală indezirabilă; -Experimentarea strategiilor și tehnicilor privind formarea și promovarea unui stil și mod de viață sănătos în cadrul familiei.
<p>Ședința 9 Parenting necondiționat. Acceptarea și valorificarea personalității copilului. Părinte competent și părinte eficient.</p>	
Conținuturi de bază	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Cunoașterea și valorificarea trăsăturilor de personalitate ale copilului privind orientarea școlară și profesională; ➤ Valorificarea personalității copilului în raport cu cerințele sociale actuale; ➤ Elaborarea perspectivelor vieții familiale și ale educației pozitive a copiilor pe termen lung.
Scopul	Identificarea și alternarea influențelor parentale educative în vederea valorificării potențialului copilului. Proiectarea perspectivelor de educație parentală pozitivă.
Obiective	<ol style="list-style-type: none"> 1. Elucidarea trăsăturilor esențiale ale personalității, precum temperamentul, caracterul, aptitudini etc; 2. Identificarea și descrierea dificultăților cu care se ciocnește copilul la nivel relațional în diverse etape de dezvoltare umană; 3. Specificarea metodelor alternative de diminuare a unor dificultăți; 4. Elaborarea planului individual de dezvoltare pentru o perioadă mai îndelungată de timp pentru părinți privind educația pozitivă a copiilor și menținerea climatului familial armonios.
Sarcini de bază	<ul style="list-style-type: none"> • Identificarea și caracterizarea tipurilor de temperament; • Analiza tehnicilor de sporire a motivației intrinseci la copii; • Distribuirea și analiza dificultăților în funcție de vârstă; • Discutarea și elaborarea tehnicilor, jocurilor, metodelor de interacțiune cu copilul reieșind din dificultățile pe care le întâmpină, specificul său individual, vârsta și nivelul de cultură familială; • Realizarea unei scrisori adresat copilului meu peste 10 ani; • Elaborarea planului individual de autodezvoltare și autoinstruire parentală.
Forme de organizare și metode	<p><i>Forma de desfășurare – Webinar;</i> <i>Metodele:</i> conversația, observația, întrebări-răspunsuri, tehnica scaunul invizibil, analiza, sinteza, dezbateră, generalizarea, reflecția, parafrizarea, metafora, autoobservația, aprobarea,</p>

	evidențierea punctelor tari/slabe, jocul de rol, problematizarea, mijloace de susținere a copilului în funcție de temperament (Anexa 12).
Finalități	<ul style="list-style-type: none"> -Familiarizarea părinților cu unele trăsături de personalitate; -Înțelegerea și sensibilizarea părinților referitor la trăirile, emoțiile, interesele și visele copiilor; -Perceperea personalității copilului drept o individualitate și acceptarea ideilor și viziunilor acestuia; -Implicarea copilului în luarea deciziilor de familie, discuțiilor de familie, organizarea unor evenimente etc; -Proiectarea perspectivelor de educație parentală pozitivă, prin elaborarea și consolidarea strategiilor de armonizare și fortificare a relațiilor interpersonale părinți-copii.

Precizăm că activitatea de consiliere individuală și de grup desfășurată pe durata demersului formativ a presupus realizarea celor trei componente structurale ale acesteia, și anume: cognitivă, atitudinală și comportamentală a formării părinților.

În esență, prin intermediul acestui program destinat părinților, am implementat *Modelul psihopedagogic interconex al educației pozitive a părinților și copiilor* și am îmbinat eficient activități axate pe perfecționarea și consolidarea cunoștințelor; formarea priceperilor și deprinderilor de relaționare pozitivă cu copiii; dezvoltarea capacităților de management emoțional în situații conflictogene; dezvoltarea capacităților de elaborare a strategiilor privind autoinstruirea și autorealizarea parentală; sporirea nivelului de competență parentală menite să eficientizeze și să mențină un climat armonios familial.

3.4. Investigații evaluative privind formarea și consolidarea competențelor parentale

Verificarea eficienței etapei formative a experimentului pedagogic a presupus evaluarea demersului, axat pe experimentarea și validarea fundamentelor pedagogice (teoretico-aplicative), expuse în capitolele precedente, structurate în constructul de bază, *Modelul psihopedagogic interconex al educației pozitive a părinților și copiilor*.

După etapa de formare a părinților privind EP a copiilor, în etapa de verificare am realizat o analiză comparativă a rezultatelor obținute la constatare și după formarea acestora (Tabelul 3.6). Aspectele investigate ne-au permis să scoatem în evidență eficiența, utilitatea și funcționalitatea programului, desfășurat în corelație cu scopul și obiectivele cercetării.

Tabelul 3.6. Rezultatele nivelului de competență parentală obținute în etapa constatativă și de verificare

Nr.	Competențe	Nivelul de competență					
		ex. de constatare (191 s.)			ex. de verificare (191 s.)		
		Sporit	Mediu	Scăzut	Sporit	Mediu	Scăzut

1	1	53,08%	29,02%	17,9%	88,9%	8,02%	3,08%
2	2	37%	43%	20%	91,35%	4,93%	3,7%
3	3	38,77%	29,85%	31,38%	79,62%	14,19%	6,17%
4	4	38,89%	29,02%	32,09%	97,53%	2,46%	0
5	5	33,35%	43,20%	23,45%	89,5%	8,02%	2,46%
6	6	41,36%	27,16%	31,48%	89,38%	7,52%	3,08%
7	7	34,56%	42,59%	22,85%	79,35%	15,2%	5,45%
8	8	32,24%	30,19%	37,57%	81,2%	12,6%	6,2%

În continuare, vom prezenta grafic rezultatele comparative obținute în cele două etape ale experimentului pedagogic (constatare și verificare), vom analiza, interpreta și explica schimbările obținute la fiecare competență în parte, expuse în Figurile 3.1; 3.2; 3.3; 3.4; 3.5; 3.6; 3.7; 3.8.

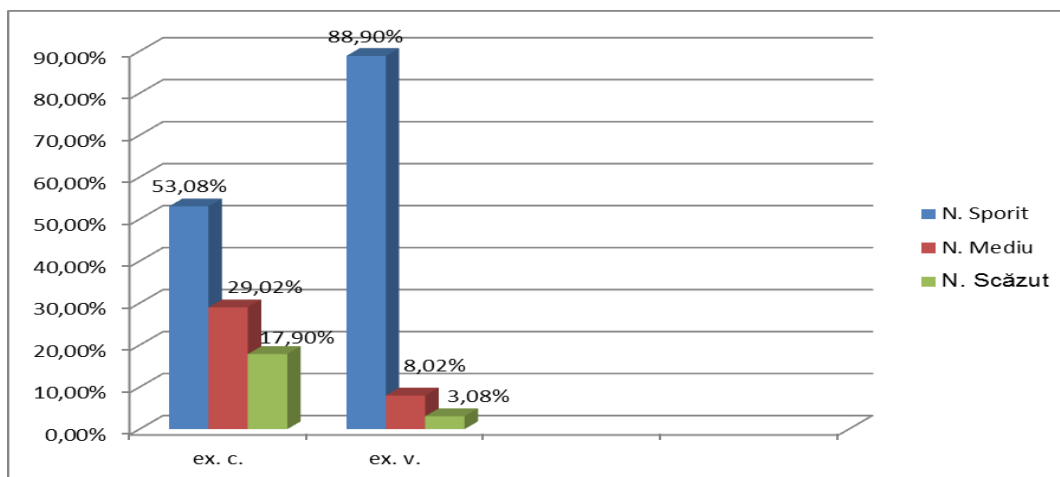

Figura 3.1. Competența managerial-organizatorică

Din rezultatele prezentate mai sus evidențiem ideea că desfășurarea programului adresat părinților prin implementarea modelului psihopedagogic a înregistrat rezultate vizibile și considerabile la **nivel sporit de competență**. În acest sens, obținem o medie de 88,90% (ex. de verificare) în raport cu 53,08% (obținute în ex. de constatare). Prin urmare, observăm că s-au redus semnificativ rezultatele obținute la *nivelul mediu și scăzut* de competență parentală, ceea ce ne permite să concluzionăm că părinții și-au dezvoltat și perfecționat capacitățile de management eficient al relațiilor interpersonale în cadrul familiei (au elaborat și aplicat *regimul zilei* adresat copiilor în corespundere cu particularitățile de vârstă și individuale; au elaborat și implementat un *plan de acțiuni* privind educația pozitivă a copiilor sporind nivelul de implicare al ambilor părinți în acest proces; au elaborat *Codul bunelor maniere al familiei*, *Agenda familiei*, prin intermediul cărora au putut să exerseze și să valorifice principiile, metodele și strategiile pozitive de educație a copiilor etc.). În esență, părinții și-au sporit și consolidat

capacitățile privind elaborarea și organizarea eficientă a activităților educative și dezvoltative în cadrul familiei (distribuirea rolurilor în cadrul familiei, implicarea copiilor în treburi casnice, gospodărești etc.) valorificând cunoștințele acumulate în cadrul activităților desfășurate.

De asemenea, datorită activităților desfășurate cu părinții (ședințe cu părinții axate pe informare, formare și dezvoltare; ședințe de consiliere individuală și de grup), am observat o creștere a interesului din partea taților pentru organizarea și desfășurarea activităților educative cu copiii (s-a conturat o ușoară creștere a nivelului de implicare al taților în activitățile școlare și extracurriculare; organizarea plimbărilor și ieșirilor cu copiii în societate; mai mulți tătici erau prezenți la ședințele organizate pentru părinți). Evident, rolul taților este decisiv și important pentru dezvoltarea armonioasă a copilului, întrucât atitudinea și reprezentările pozitive și congruente ale copiilor despre relații, căsătorie și familie se formează și consolidează treptat, în baza patternurilor parentale asimilate și învățate din relația soț-soție și părinți-copii.

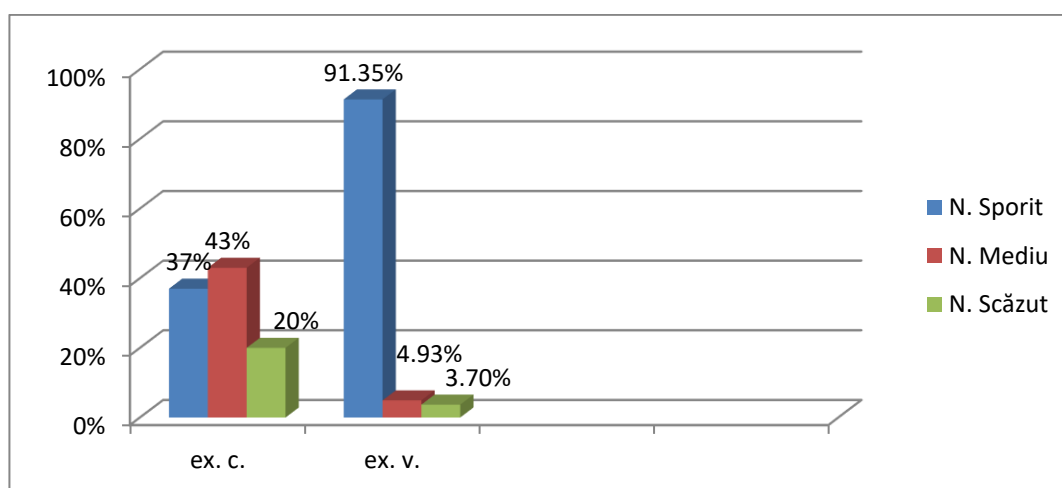

Figura 3.2. Competența de comunicare și relaționare pozitivă

Analizând datele prezentate în Fig. 3.2, observăm că rezultatele obținute în etapa constativă conturează incompetența parentală privind procesul de comunicare și relaționare constructivă și pozitivă cu copiii, fapt desprins și din rezultatele experimentului preliminar, unde marea majoritate a părinților din lotul investigațional (210 s.), aplică în educația copiilor așa metode ca: observația, moralizarea copiilor, interdicția, dezaprobarea, restricțiile, șantajul/manipularea, constrângerile etc. După desfășurarea ședințelor tematice cu părinții și a ședințelor de consiliere individuală și de grup, observăm că aceștia și-au sporit cantitativ nivelul de competență parentală (91,35% - ex. v. în raport cu 37% - ex. c.). Analiza rezultatelor ne-a permis să determinăm metodele și strategiile aplicate de către părinți în educația pozitivă a copiilor după realizarea demersului formativ, fiind axate pe comunicare asertivă și respectuoasă, adoptarea stilului parental educativ democratic, respectarea drepturilor copilului, exersarea metodelor motivaționale și stimulative de influență a copiilor (lauda, îndemnul, recompensa emoțională, întărirea comportamentelor pozitive, problematizarea, explicația, exemplul etc.).

La fel, dorim să scoatem în evidență acel fapt că părinții au reușit să manifeste mai multă flexibilitate și îngăduință cu privire la impunerea regulilor, cerințelor și exigențelor față de copiii, ceea ce a permis fortificarea și optimizarea relațiilor părinți-copii. Comunicarea și relaționarea pozitivă în cadrul educației familiale a asigurat nemijlocit sporirea nivelului de încredere în sine la copii, dezvoltându-le implicit capacitățile decizionale.

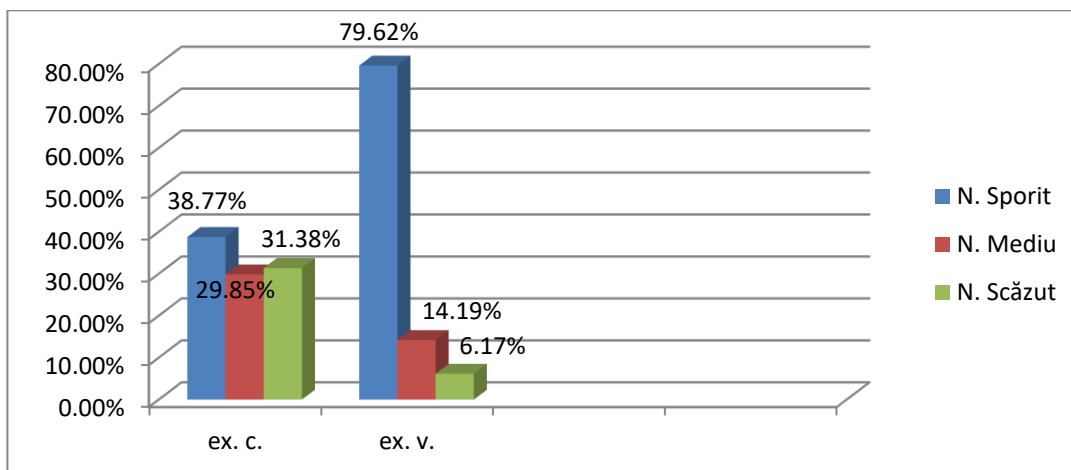

Figura 3.3. Competența de proiectare-desfășurare a vieții și EFP

Următoarea competență reflectă modificarea atitudinilor, deprinderilor și a comportamentelor părinților privind proiectarea, organizarea și evaluarea activităților de educație familială pozitivă, care rezidă în organizarea unor activități interesante, a sărbătorilor în sânul familiei respectând tradiții și ritualuri specifice acestora; proiectarea și organizarea vacanțelor, călătoriilor, a vizitelor și diverselor competiții în scopul fortificării și armonizării relațiilor interpersonale părinți-copii. Din rezultatele prezentate mai sus, observăm că părinții au înregistrat rezultate considerabile în legătură cu proiectarea și desfășurarea activităților educative și culturale în cadrul familiei, oferind mai mult timp, dedicație, implicație în viața și activitatea copiilor săi.

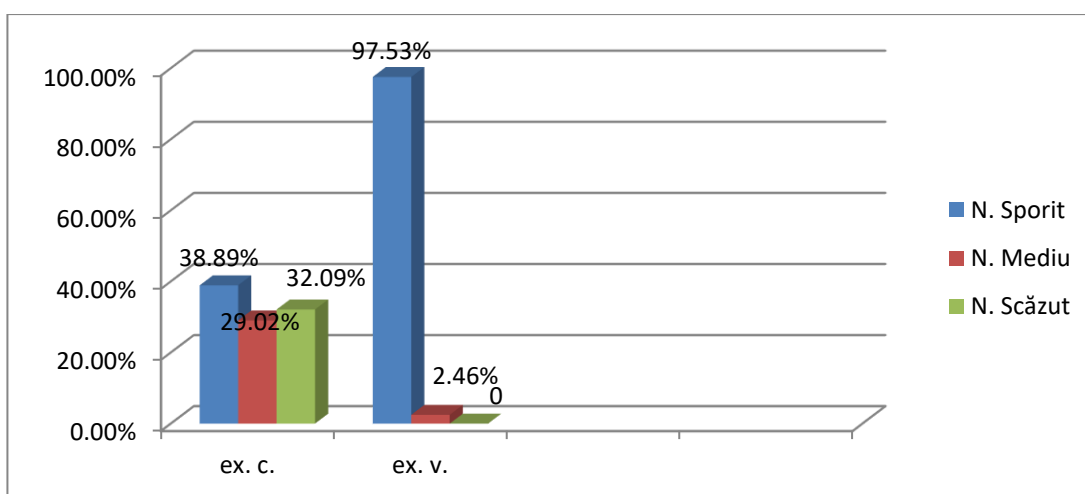

Figura 3.4. Competența de prognozare și monitorizare a vieții și educației familiale

Ținem să specificăm că în etapa constatativă nivelul de competență parentală privind prognozarea și monitorizarea vieții și educației familiale a înregistrat un rezultat de 38,89 (nivel sporit), comparativ cu 97,53 % obținute în etapa de verificare. Evident că aceste rezultate considerabile, ne-au confirmat ideea că tematica, conținuturile, obiectivele și metodele elaborate și valorificate în program au demonstrat eficiența și funcționalitatea acestuia. Astfel, părinții au format și exersat abilitățile lor de organizare, monitorizare și evaluare a acțiunilor și influențelor lor educative exercitate în relația părinți-copii, ceea ce le-a permis să conștientizeze carențele și lacunele comise în educația copiilor, să determine credințele disfuncționale privind creșterea și educația copiilor, să adopte un model și stil de educație pozitiv prin exersarea metodelor și strategiilor pozitive de educație. Nu în ultimul rând, părinții au valorificat potențialul său formativ, producând schimbări evolutive în sfera cognitivă, afectivă, morală și comportamentală, finalitatea cărora s-a reflectat nemijlocit asupra conduitelor pozitive ale copiilor.

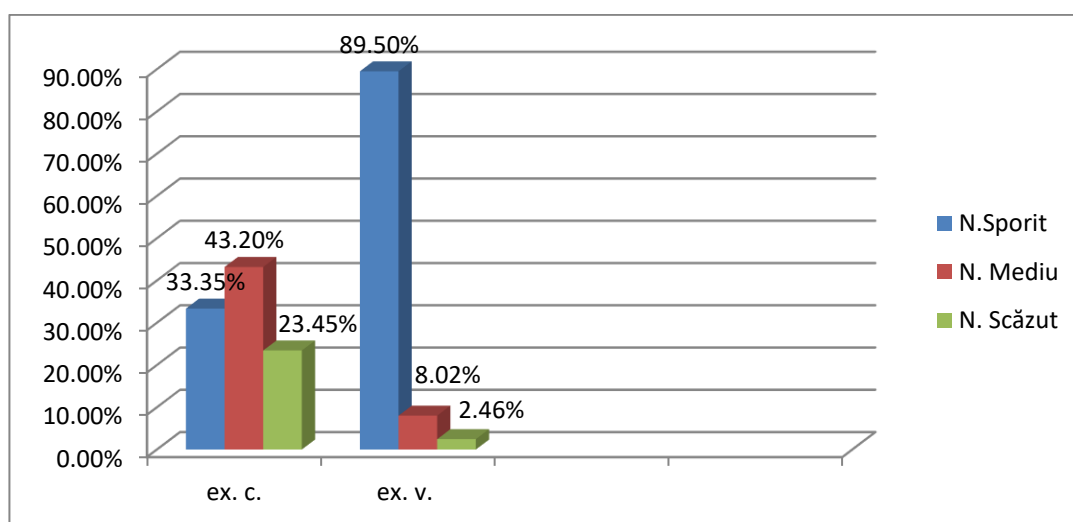

Figura 3.5. Competența normativ-axiologică

Rezultatele obținute privind sporirea nivelului de competență normativ-axiologică prezentate în Fig. 3.5, vorbesc de la sine. Inițial părinții nu au conștientizat importanța și rolul acțiunilor și a influențelor educative exercitate asupra dezvoltării capacităților și abilităților volitiv-motivaționale la copii, asupra formării și exersării culturii axiologice în cadrul familiei, a respectării normelor și principiilor de conduită moral-etică etc., fapt contestat și dezvăluit în perioada demersului formativ al cercetării. Prin urmare, părinții au devenit mai conștienți și mai responsabili în legătură cu modelul său parental exercitat în educația pozitivă a copiilor.

Sporirea nivelului competenței normativ-axiologice a înregistrat schimbări vizibile în conduita părinților în raport cu educația oferită copiilor. Datorită faptului că părinții au recunoscut și înlăturat greșelile și neajunsurile lor privind conduita morală în educația copiilor, ei și-au consolidat sistemul de percepții și acțiuni moral-civice, oferind un exemplu pozitiv de

educație și au valorificat capacitățile volitiv-motivaționale pentru autorealizare și autoperfecționare continuă.

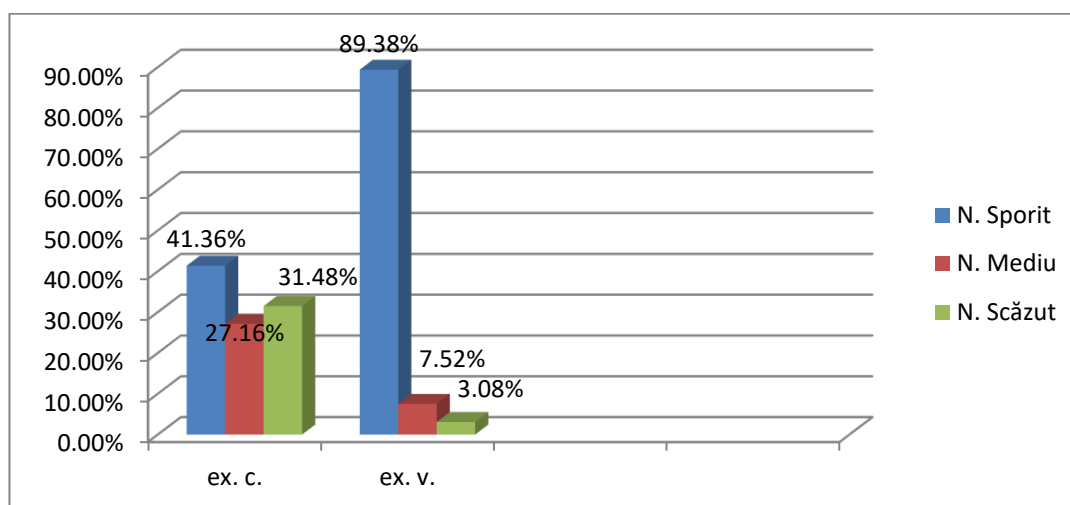

Figura 3.6. Competența de realizare a educației familiale pozitive

Trebuie să evidențiem faptul că rezultatele obținute la acest tip de competență ne bucură mult, întrucât, la început am fost rezervați privind capacitățile părinților în realizarea educației pozitive a copiilor în cadrul familiei, deoarece, în etapa de constatare mulți dintre ei promovau gândire și credințe, convingeri stereotipice cu privire la creșterea și educația copiilor, învățate și interiorizate în familia de origine (de exemplu: *bătaia este ruptă din rai; părinții mei m-au bătut și iată am devenit om; copiii de azi au prea multe libertăți și drepturi; cum eu decid așa va fi etc.*). Frazele date le-am putut desprinde din discuțiile cu părinții. Opiniile și viziunile părinților, care au fost conștientizate și împărtășite după finalizarea programului de consiliere, sunt: *am conștientizat faptul că atunci când cunoști și valorifici particularitățile de vârstă și de personalitate, aspecte ce țin de psihologia copilului și a familiei este mult mai ușor să înțelegi și să stabilești contactul cu el; schimbările care s-au instalat în viața familiei noastre sunt atât de pozitive, încât nu avem motive de conflict; am învățat, în sfârșit să stăpânim emoțiile de furie și impulsivitate, să respectăm și să explicăm drepturile, inclusiv obligațiunile; am învățat să valorificăm doar acțiuni morale și motivaționale orientate spre copil; relațiile cu copiii au devenit prietenoase, blânde, înțeleghătoare etc.*

Evident, aceste schimbări calitative și semnificative produse în sistemul familial, nu pot să nu ne bucure, cu atât mai mult, că rezultatele obținute la nivelul sporit de competență parentală înregistrat la etapa de verificare – constituie 89,38%. Acestea țin de realizarea educației pozitive familiale, ceea ce confirmă faptul că programul de consiliere și modelul psihopedagogic, care includ fundamentele pedagogice au fost utile și eficiente, funcționale.. Principiile și condițiile psihopedagogice de formare a competențelor parentale privind educația pozitivă a copiilor, instrumentele teoretice și metodologice elaborate, metodele și strategiile

pozitive de educație aplicate au facilitat sporirea nivelului competenței parentale și a calității relațiilor interpersonală părinți-copii.

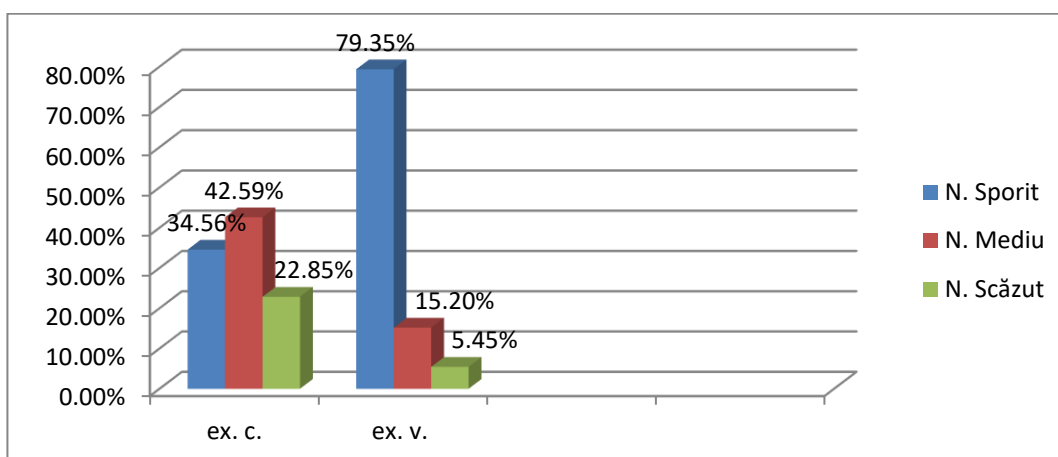

Figura 3.7. Competența de valorificare, perfecționare și autoinstruire a părinților

La startul programului de consiliere adresat părinților, trebuie să specificăm că, la început interesul și implicația acestora era superficială, considerând că vor asista din nou la niște ședințe ordinare, obișnuite cu părinții, unde se va discuta despre problemele unor elevi, a clasei și insuficiența de resurse didactice și materiale, care prevalau preponderent. Începând cu cea de-a doua ședință, am observat că interesul și curiozitatea părinților a crescut considerabil, iar în cazul unor familii la ședințe asistau ambii părinți. Acest aspect-cheie, a contribuit esențial la sporirea nivelului de competență parentală privind autoeducația și autoperfecționarea părinților, abordate prin prisma educației pozitive. Totodată, considerăm că pagina electronică elaborată ”Școala părinților competenți și eficienți” pe contul rețelei de socializare (facebook), nemijlocit a promovat și a consolidat interesul și implicația părinților (79,35% - nivel sporit de competență în raport cu 34,56% înregistrat în ex.c.) privind autoinstruirea, autoperfecționarea și autorealizarea eficientă în calitate de familist și părinte.

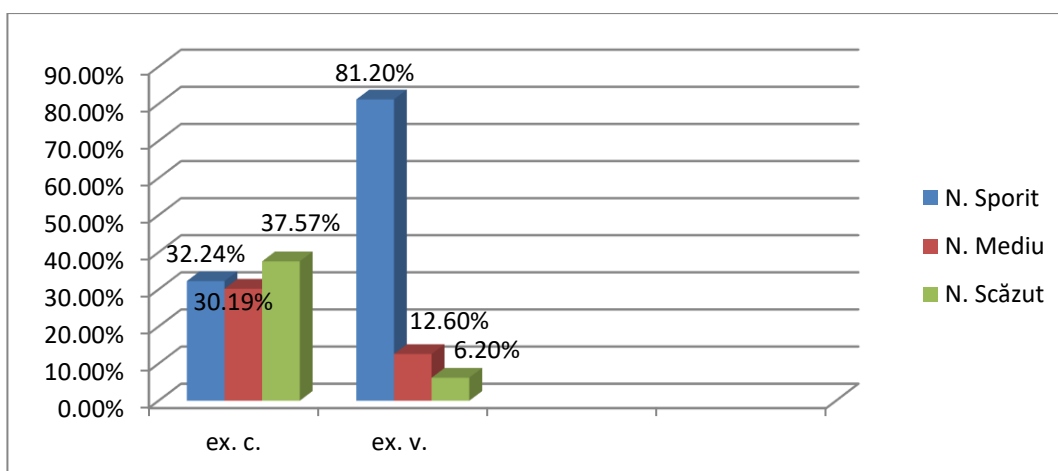

Figura 3.8. Competența de menținere a climatului moral-pozitiv al familiei

Ultima competență, care încheie *Sistemul competențelor parentale privind educația pozitivă a copiilor*, reflectă și creionează ansamblul de cunoștințe, atitudini, capacități, deprinderi și comportamente, ce s-au modificat și perfecționat calitativ, practical toți părinții pe parcursul desfășurării programului vizat. Așadar, rezultatele prezentate în Fig. 3.8, ne permit să formulăm ideea conform căreia, părinții au consolidat achizițiile pozitive în cadrul programului (81,20% - ex.v. în raport cu 32,24% - ex.c.) obținute la nivelul sporit de competență), asigurând în acest context, crearea unui mediu autentic, prosper și armonios în cadrul familiei. Adulții au început a fi centrați pe valorificarea particularităților de vârstă și individuale ale copilului, pe respectarea principiilor și strategiilor de educație pozitivă a copilului, pe valorificarea disponibilităților acestuia privind cultivarea și dezvoltarea creativității, motivației, a talentelor specifice, pe respectarea drepturilor copilului, ceea ce condiționează va permite integrarea lui eficientă în societate, familie și viața profesională.

Am precizat mai devreme faptul că pe lângă sporirea nivelului de competență parentală, am urmărit nemijlocit să încurajăm și să direcționăm părinții privind selectarea și aplicarea strategiilor și metodelor de educație pozitivă a copiilor în funcție de particularitățile de vârstă și individuale ale acestuia, de scopul urmărit de părinți și contextul în care necesită a fi valorificate.

Prin urmare, am considerat oportun să comparăm cele mai frecvent utilizate metode de educație și influență a copiilor, valorificate până și după demersul formativ. Astfel, analiza comparativă a rezultatelor obținute în etapa constatativă și cea de verificare, am expus-o în Figura 3.9, iar sinteza metodelor, care necesită a fi implementate în educația pozitivă a copiilor poate fi găsită și vizualizată în Anexa 7.

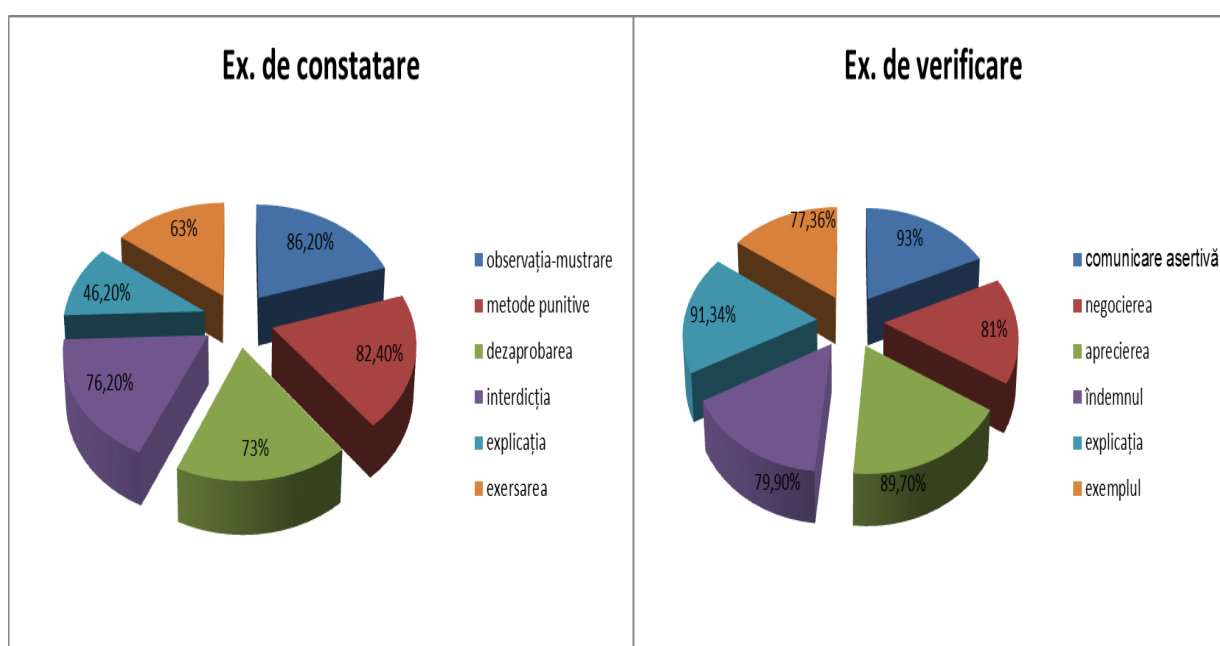

Figura 3.9. Metode aplicate în educația copiilor (rezultate obținute în ex. c. și ex. v.)

Întrucât, datele prezentate mai sus sunt reprezentative și semnificative, precizăm că în cadrul desfășurării programului, ne-am axat pe valorificarea metodelor pozitive de educație, care pot fi aplicate de părinți prin intermediul ședințelor de consiliere individuală și de grup, precum: *consilierea axată pe dezvoltare și informare*, *consilierea în situații de criză* (consilierea individuală a familiilor privind elaborarea căilor și strategiilor de tip coping), *consilierea preventivă* (de formare și consolidare a cunoștințelor, convingerilor, atitudinilor, deprinderilor și comportamentelor funcționale privind anticiparea și soluționarea eficientă a conflictelor) și *consilierea remedială* (de diminuare și anihilare a dificultăților întâmpinate de către părinți în comunicarea și interacțiunea cu copiii).

Pentru a confirma odată în plus rezultatele finale obținute, am realizat chestionarea copiilor privind evaluarea calității relațiilor interpersonale părinți-copii (Anexa 2) (în format electronic, la fel ca și în cazul părinților, în legătură cu răspândirea epidemiologică de COVID-19). Analiza comparativă a rezultatelor obținute în etapa de constatare și verificare, a condus la consolidarea viziunilor noastre privind necesitatea programului, corectitudinea conținuturilor elaborate, eficiența modelului valorificat și selectarea strategiilor, metodelor și a instrumentelor de lucru cu părinții. Rezultatele chestionării copiilor sunt reflectate în Tabelul 3.7.

Tabelul 3.7. Rezultatele chestionării copiilor privind calitatea relațiilor interpersonale părinți-copii obținute în etapa de constatare și verificare

Nr.	Răspunsurile copiilor	Rezultatele chestionării (lot 191 s)			
		constatare		verificare	
		date	%	date	%
1	Ambii părinți se implică activ în activitățile și viața copilului	88	46,07%	170	89%
2	Părinții acceptă interesele/hobby-urile copiilor	64	33,50%	119	62,30%
3	Ambii părinți acordă atenție grijilor, problemelor sau dificultăților copiilor	71	37,17%	117	61,25%
4	Unul dintre părinți reprezintă un model în gândire, atitudine și comportament pentru copil	89	46,59%	170	89%
5	Părinții își cer scuze și-și recunosc greșeala	87	45,54%	178	93,19%
6	Părinții îi roagă pe copii când au nevoie de ajutor	76	39,6%	165	86,38%
7	Unul dintre părinți este un model în soluționarea conflictelor (aplică conversația, explicația, povăța, problematizarea, convingerea, aprobarea etc)	63	32,98%	168	87,95%
8	Părinții devin furioși, agresivi sau agitați când întâmpină anumite dificultăți în relația cu copiii (strigă, bruschează, impune restricții și interdicții, umilesc etc)	130	68,06%	52	27,22%

Așadar, din Tabelul 3.7 putem observa că părinții nu numai că s-au familiarizat cu aspectele teoretice, metodologice și aplicative privind educația pozitivă a copiilor, particularitățile de vârstă și individuale ale acestora, dar au perfecționat ansamblul de competențe parentale, care, nemijlocit le-a permis să-și înțeleagă mai bine copii, să le accepte interesele și viziunile (62,30% comparativ cu 33,50%), să-i susțină și să-i ghideze în integrarea socială și

școlară (89% comparativ cu 46,59%), să-i implice în luarea unor decizii familiale, să-și recunoască și să corecteze greșelile comise în relația cu copiii (93,19% comparativ cu 45,54%).

Un aspect îmbucurător pentru noi a fost să remarcăm faptul că ambii părinți au devenit cointeresați și motivați de a se implica în viața și activitatea copiilor, acordând atenție sporită grijilor și trăirilor acestora, înregistrând o creștere până la 61,25% (117 elevi au menționat acest fapt) comparativ cu 37,17% (71 elevi au precizat acest fapt). Un alt aspect important pe care l-am constatat rezidă în dezvoltarea capacităților de gestionare emoțională, datorită cărora, părinții au devenit mai stăpâniți, mai echilibrați și cumpătați în relația cu copiii atunci când întâmpină dificultăți de comunicare și interrelaționare, datorită faptului că s-au axat pe identificarea soluțiilor și pe problema în sine. Considerăm că acest aspect se datorează sesiunilor de consiliere individuală a părinților și a sesiunilor tematice desfășurate cu părinții, centrate pe managementul eficient al emoțiilor, identificarea și elaborarea strategiilor de prevenire, gestionare și soluționare a dificultăților existente în relația cu copiii.

Dat fiind faptul că în desfășurarea experimentului pedagogic am valorificat opiniile cadrelor didactice (diriginților) privind evaluarea calității competenței și atitudinii parentale vizavi de educația copiilor (Anexa 3), am sintetizat rezultatele obținute în Tabelul 3.8. În esență și cadrele didactice, diriginții au rămas mulțumiți de colaborarea cu familiile elevilor.

Tabelul 3.8. Rezultatele chestionării opiniei diriginților privind calitatea competenței parentale obținute în etapa constatativă și de verificare

Nr.	Atitudinea și conduita parentală	Frecvența					
		constatare			verificare		
		Foarte rar	Uneori	Deseori	Uneori	Deseori	Permanent
1	Comunică cu copiii lor.	2	5	2	2	5	2
2	Participă la sesiunile cu părinții desfășurate în cadrul școlii.	1	5	3	2	2	5
3	Dacă nu ajung la sesiunile cu părinții, utilizează toate resursele pentru a se informa despre evoluția copilului (sună profesorii, discută cu alți părinți, etc.).	3	5	1	2	5	2
4	Cunosc totul despre viața copilului lor.	4	3	2	1	6	3
5	Cunosc și aplică metode și mijloace de educare pozitivă a copiilor.	4	3	2	0	8	1
6	Sunt niște părinți indiferenți, cel puțin au un interes redus față de educația propriilor copii.	3	4	3	0	0	0
7	Consideră că în educația copiilor săi, explicația și	1	7	1	0	8	1

	colaborarea reprezintă cheia relaționării.						
8	Solicită sprijin din partea specialiștilor din cadrul instituției în vederea soluționării unor conflicte.	1	5	3	0	5	4

Analizând datele reflectate putem evidenția cu certitudine că și cadrele didactice, au observat un șir de modificări semnificative vizând calitatea relațiilor interpersonale părinți-copii, care, potrivit lor, s-a îmbunătățit substanțial în urma desfășurării programului și a implementării modelului psihopedagogic. Diriginții au evidențiat că părinții au început să manifeste interes activ față de dezvoltarea și evoluția copilului la școală (acțuând o preocupare pentru modul copilului de a relaționa și comunica cu colegii și pentru procesul de adaptare-integrare școlară și socială); au observat că părinții manifestă implicare mai activă în organizarea-desfășurarea activităților extracurriculare (activități de salubritate, amenajare, înverzire a școlii, concursuri, serate, competiții sportive, ședințe adresate părinților etc.); copiii au devenit mai disciplinați, sociabili, empatici, afectuoși, atenți la nevoile celorlalți și binevoitori. De asemenea, diriginții au raportat o creștere a randamentului școlar la unii copii care, de regulă, înregistrau doar rezultate suficiente; s-a observat o sporire a coeziunii de grup și, cel mai semnificativ a fost să stabilim că și procesul de adaptare a copiilor pentru treapta primară și gimnazială de studii a derulat mult mai eficient și rapid. Considerăm că rezultatele obținute, ne permit să conchidem faptul că, demersul formativ desfășurat în cadrul activităților organizate cu părinții privind valorificarea și experimentarea fundamentelor teoretico-aplicative, structurate în *Modelul psihopedagogic interconex al educației pozitive a părinților și copiilor*, poate fi catalogat drept funcțional și eficient. Potențialul formativ al *Programului de consiliere și formare adresat părinților*, atât părinții, cât și cadrele didactice l-au apreciat, după cum urmează:

- Datorită programului părinții s-au familiarizat cu conținuturile teoretice și metodologice privind domeniul pedagogiei și psihologiei familiei, psihologiei vârstelor, psihologiei pozitive, sociologiei familiei etc, abordate prin prisma educației pozitive a copiilor;
- Părinții au avut posibilitatea să conștientizeze, să se convingă și să valorifice rolul lor în prevenirea și soluționarea dificultăților de comunicare și relaționare cu proprii săi copii;
- Consideră că au valorificat potențialul și disponibilitățile sale privind elaborarea, implementarea și valorificarea strategiilor, metodelor, principiilor și procedeele de educație pozitivă a copiilor, facilitând în acest sens, armonizarea relațiilor interpersonale în cadrul familiei;

- Părinții au experimentat diverse strategii, tehnici și metode de educație pozitivă a copiilor săi, modificându-și substanțial convingerile, deprinderile și conduitele disfuncționale în raport cu ei;
- Părinții și-au format și dezvoltat abilitățile și competențele de management emoțional eficient în relația părinți-copii;
- Părinții s-au convins că au contribuit la formarea, consolidarea și perfecționarea nivelului său de competență parentală privind armonizarea și fortificarea relațiilor interpersonale părinți-copii;
- Părinții au solicitat variate materiale auxiliare, care țineau de *Modelul psihopedagogic interconex al educației pozitive a părinților și copiilor*;
- Părinți consideră că le-a reușit sporirea nivelului de eficiență personală, bunăstare și echilibru psihoemoțional, ceea ce a condiționat și a asigurat un mediu familial propice pentru dezvoltarea și construirea personalității centrate pe acțiuni pozitive;
- Părinții au contribuit la formarea atitudinii respectuoase și prietenoase din partea copiilor, acestea modificându-și implicit comportamentele indezirabile, totodată s-a observat o sporire a încrederii în sine la copii, generând un randament școlar optim.

În final, putem rezuma cu certitudine, că instrumentul de bază, adică modelul și programul implementate și-au atins scopul și obiectivele. Activitatea noastră privind formarea și consolidarea competențelor parentale pozitive, a contribuit la optimizarea, echilibrarea și fortificarea relațiilor părinți-copii. Prin urmare, implementarea *Modelului psihopedagogic interconex al educației pozitive a părinților și copiilor*, care cuprinde fundamentele teoretico-aplicative, a facilitat modificarea evolutivă a nivelului de competență parentală și a asigurat sporirea calității vieții familiale și, nemijlocit la sporirea eficienței personale și parentale.

3.5. Concluzii la Capitolul 3

Cercetarea realizată a fost impulsionată de abordarea multidimensională și prospectivă a inițierii și formării părinților, abordată prin prisma educației pozitive a copiilor, care este puternic influențată și direcționată de fluctuațiile socio-economice și sociale produse. În acest context, misiunea consilierului familial sau a psihologului școlar, rezidă în ghidarea, sprijinirea și orientarea părinților privind asimilarea, exersarea și consolidarea strategiilor de educație pozitivă a copiilor, care reprezintă un reper fundamental în sporirea competenței și eficienței parentale.

1. Demersul experimental al cercetării s-a desfășurat în trei etape: etapa de constatare, etapa de formare și de verificare. În cadrul experimentului constatativ au fost aplicate chestionare pe cele trei loturi de subiecți antrenați în ex.p. (părinți, copii și cadrele didactice). Analiza rezultatelor chestionarelor ne-a

permis să identificăm opiniile și atitudinile părinților, elevilor și cadrelor didactice cu privire la calitatea relațiilor părinți-copii, orientându-ne în elaborarea tematicii incluse în programul de consiliere adresat părinților. Prin urmare, analiza și interpretarea rezultatelor a asigurat determinarea nivelului de competență parentală privind educația pozitivă a copiilor, identificarea dificultăților și vulnerabilităților percepute de părinți și copii în procesul de comunicare și relaționare. În esență, am constatat că părinții sunt deschiși și predispuși să participe în ședințele și trainingurile tematice adresate acestora și în ședințele de consiliere individuală și de grup în scopul formării, perfecționării și consolidării cunoștințelor, priceperilor, atitudinilor, deprinderilor și comportamentelor funcționale/pozitive, care le-ar permite să armonizeze relațiile interpersonale cu copiii.

2. Implementarea *Modelului psihopedagogic interconex al educației pozitive a părinților și copiilor* în corelație cu valorificarea *Sistemului competențelor parentale privind educația pozitivă a copiilor*; respectarea *Principiilor și condițiilor psihopedagogice ale educației pozitive a părinților și copiilor* și explorarea *Grilei de valorificare a consilierii familiei axată pe formarea și consolidarea competențelor parentale privind EP* a copiilor în cadrul CE a familiei, a contribuit la sporirea semnificativă a nivelului de competență și eficiență parentală, inclusiv la cultivarea EPP.
3. Analiza comparativă a rezultatelor obținute în etapa de constatare și de verificare a conturat schimbările evolutive privind sporirea calității relațiilor interpersonale părinți-copii; a facilitat sporirea cantitativă și calitativă a nivelului de competență parentală. Aceste aspecte au determinat modificarea cognițiilor, credințelor, atitudinilor, deprinderilor și comportamentelor parentale indezirabile în raport cu copiii, iar copiii la rândul lor, au putut trăi experiențe și practici educative pozitive, fructuoase alături de părinți, apreciind efortul și perseverența acestora în procesul de autoinstruire și autoperfecționare. Analiza și interpretarea rezultatelor au permis validarea *Modelului psihopedagogic interconex al educației pozitive a părinților și copiilor* și confirmarea funcționalității și eficienței acestuia.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Cercetarea realizată reprezintă una dintre cele mai actuale și importante probleme de ordin educațional și social ce vizează sistemul familial și formarea relațiilor interpersonale pozitive în cadrul acestuia. Importanța și rolul fundamental al părinților rezidă în crearea și asigurarea unui climat familial favorabil și echilibrat, în așa mod încât, cultivarea valorilor umane și moral-etice să devină un deziderat primordial. Instabilitatea socială și criza economică, morală și criza epidemiologică; declanșarea și sporirea fenomenului de consumatorism, plecarea părinților la muncă peste hotare, îmbătrânirea populației; creșterea divortialității, în mare parte, devalorizează și distorsionează instituția familiei. Plecând de la determinarea, studierea și interpretarea fundamentelor pedagogice/teoretico-aplicative, analiza și prelucrarea cantitativă și calitativă a rezultatelor obținute în experimentul pedagogic, putem conchide următoarele:

- Nivelul de competență parentală privind EFP a copiilor determină și direcționează procesul de creștere și dezvoltare a personalității copilului. Studiul teoretic realizat ne-a permis să precizăm legătura și interdependența între modelul parental de comportare și influența acestuia asupra calității educației și integrării eficiente a copilului în societate.
- Problema investigată a asigurat precizarea și dezvăluirea esenței și conținutului conceptelor de bază: *familie, educație pentru familie, educație parentală pozitivă*, iar identificarea accepțiunilor și viziunilor cercetătorilor referitoare la educația familială din perspectiva: *filosofică/axiologică, antropologică, pedagogică, sociologică, juridică și sociopsihopedagogică*, a conturat caracterul inter- și pluridisciplinar al educației parentale pozitive. Totodată, studiul teoretic realizat ne-a permis să formulăm propria definiție a conceptului *educație parentală pozitivă* (cap. I, p. 37).
- Determinarea ideilor și viziunilor cercetătorilor [18; 21; 33; 39; 51; 74; 192 etc.] privind preocupările pentru politicile statale și practicile sociale și educaționale, abordate din perspectiva *educației parentale pozitive*, au asigurat întocmirea programelor de educație și formare a părinților. Aspectele investigate ne-au orientat spre identificarea dificultăților și blocajelor de comunicare și relaționare întâmpinate de părinți în educația copiilor în scopul diminuării și anihilării acestora.
- Au fost determinate, dezvăluite și interpretate: *Tipologiile familiale* și caracteristicile acestora (cap. II. p. 60); *Funcțiile familiei și greșelile/neaajunsurile privind realizarea eficientă a educației parentale* (cap. II. p. 63); *Taxonomia dificultăților de comunicare și relaționare părinți-copii* (cap. II, p. 65); *Impactul stilurilor parentale acestora asupra dezvoltării armonioase a personalității copilului* (cap. II, p. 83). Aspectele investigate au stat la baza elaborării *Sistemului competențelor parentale privind educația pozitivă a*

copiilor (cap. II, p. 75); a *Principiilor și condițiilor psihopedagogice ale educației pozitive a părinților și copiilor* (cap. II, p. 75) și a *Mecanismului de consiliere și formare a competențelor parentale din perspectiva EP* (cap. II, p. 78).

- Analiza și clarificarea caracteristicilor definiției ale *consilierii educaționale a familiei* privind formarea și consolidarea competențelor educației pozitive a asigurat elaborarea *Grilei de valorificare a consilierii familiei axată pe formarea și consolidarea competențelor parentale privind EP* (cap. II, p. 77).
- Elaborarea și fundamentarea *Impactului stilurilor parentale asupra dezvoltării personalității copilului* (cap. II, p. 83) și a *Indicatorilor perfecționării competențelor parentale din perspectiva educației pozitive* (cap. II, p. 86) privind armonizarea EFP și fortificarea relațiilor părinți-copii, în corelație cu reperele teoretice și metodologice determinate, au condus la elaborarea *Modelului psihopedagogic interconex al educației pozitive a părinților și copiilor*, care a sprijinit organizarea și desfășurarea *Programului de consiliere și formare adresat părinților "Școala părinților competenți și eficienți"* (cap. III, p. 109-117). Modelul psihopedagogic vizat (cap. II, p. 89) conține două componente: *educația părinților și educația copiilor*, care include fundamentele teoretice și aplicative.
- Fundamentele pedagogice elaborate și incluse în modelul psihopedagogic, implementat prin intermediul consilierii educaționale, individuale și de grup, a ședințelor/activităților desfășurate cu părinții, s-au dovedit a fi eficiente și au contribuit la formarea-consolidarea competențelor parentale privind educația pozitivă a copiilor, la armonizarea climatului familial și la fortificarea relațiilor părinți-copii.
- Rezultatele experimentului pedagogic după implementarea programului de consiliere și formare, adresat părinților, au demonstrat sporirea semnificativă a nivelului competenței parentale și a calității relațiilor interpersonale părinți-copii, manifestate prin dobândirea și modificarea cunoștințelor, convingerilor, atitudinilor, deprinderilor și comportamentelor parentale în raport cu educația pozitivă a copiilor. Părinții au asimilat și experimentat strategii și metode stimulative, motivaționale și pozitive de educație a copiilor centrate pe respectarea drepturilor copiilor; au exersat strategii de gestionare a situațiilor conflictogene, care intervin în procesul de comunicare și relaționare cu copii, sporind calitatea vieții familiei.
- Demersul formativ al cercetării a fost susținut și promovat prin intermediul paginii electronice elaborate (*Școala părinților competenți și eficienți – pe facebook*,) în scopul orientării, ajutorării și sprijinirii familiilor aflate în dificultate privind gestionarea procesului educativ în cadrul familiei, asigurând, în acest sens, o continuitate între

activitățile realizate direct cu părinții în cadrul instituției de învățământ și activitățile organizate la distanță.

În consens cu cele nominalizate, conchidem că rezultatele obținute în cadrul experimentului pedagogic au contribuit la soluționarea **problemei științifice majore**, care s-a configurat în necesitatea conceptualizării, determinării, elaborării și validării fundamentelor pedagogice ale educației parentale pozitive, structurate în *Modelul psihopedagogic interconex al educației pozitive a părinților și copiilor*, implementarea căruia a condus la sporirea nivelului de competență parentală privind educația pozitivă a copiilor și armonizarea climatului familial.

Problema și scopul cercetării au fost soluționate datorită realizării **obiectivelor**:

1. Examinarea și interpretarea epistemologică a esenței și genezei conceptelor de: *familie, educația pentru familie și educația parentală pozitivă.*
2. Determinarea politicilor statale și practicilor sociale și educaționale privind formarea părinților din perspectiva educației copiilor.
3. Esențializarea abordărilor și orientărilor teoretice privind educația parentală pozitivă.
4. Argumentarea coordonatelor definitorii ale consilierii educaționale în contextul formării competențelor parentale de educație pozitivă.
5. Stabilirea impactului funcțiilor familiei și al stilurilor parentale asupra educației familiale pozitive.
6. Elaborarea și validarea *Modelului psihopedagogic interconex al educației pozitive a părinților și copiilor*, care include fundamentele pedagogice (teoretice și aplicative).

În consens cu rezultatele expuse pot fi formulate următoarele **recomandări**:

La nivel macrostructural:

1. Racordarea documentelor de politici statale și practici sociale și educaționale de planificare strategică națională la documentele internaționale, care au drept scop formarea și sprijinirea părinților cu privire la dezvoltarea și consolidarea competențelor parentale necesare în educația familială pozitivă a copiilor, aplicabile pentru familii cu copii de toate vârstele (vârsta prunciei, fragedă, preșcolarului, școlarului mic, preadolescentului și adolescentului).
2. Elaborarea la nivelul *Ministerului Educației și Cercetării* a unor politici, programe de educație și formare a părinților, care ar implica instituțiile de învățământ, centrele de consiliere și centrele educaționale din republică, axate pe inițierea și promovarea proiectelor, ce ar spori interesul părinților și al tinerilor pentru autodezvoltarea, autoperfecționarea competențelor de educație și cultivare a personalității copilului în cadrul familiei.

3. Implicarea activă și sistematică a resurselor mass-media în promovarea emisiunilor TV și radio dedicate familiilor privind valorificarea EPP, centrate pe formarea și consolidarea competențelor necesare în creșterea și educația pozitivă a copiilor.

La nivel microstructural:

4. Includerea *Educației pentru sporirea competenței și eficienței parentale* în disciplinele opționale și extinderea acestora pe tot parcursul învățământului preuniversitar (clasele IX-XII) și universitar, valorificând perspectiva formării și cultivării unui adult competent și eficient în calitate de familist și părinte.
5. Implementarea *Educației parentale privind educația pozitivă a copiilor* prin intermediul cursurilor speciale și a integrării cross-curriculare, promovarea transdisciplinarității prin studierea modulului psihopedagogic în cadrul instituțiilor de învățământ superior din republică, în vederea formării specialiștilor calificați (consilieri familiali, psihologi, psihopedagogi etc.) privind prestarea serviciilor de consiliere și educație a familiei.
6. Implementarea *Modelului psihopedagogic interconex al educației pozitive a părinților și copiilor* în cadrul *Curriculumului național pentru disciplina opțională – Etica vieții de familie* (clasa a IX-XII-a) privind formarea și consolidarea competențelor necesare în exercitarea rolului de familist și părinte competent și eficient.
7. *Modelul psihopedagogic*, care cuprinde fundamentele pedagogice și *Programul de consiliere*, să fie valorificate în *activitatea psihologului școlar, a cadrelor didactice și a managerilor școlari* din instituțiile de învățământ, ceea ce ar asigura optimizarea procesului de formare a părinților privind educația pozitivă a copiilor.
8. Valorificarea *Ghidului metodologic* și a *suportului informativ* elaborate de noi, în activitatea de CE a părinților și în activitățile desfășurate cu părinții privind perfecționarea și consolidarea cunoștințelor, atitudinilor, deprinderilor și comportamentelor parentale funcționale de educație a copiilor.

Cercetarea a conturat și unele limite, precum, participarea insuficientă a taților în cadrul ședințelor adresate părinților privind formarea-consolidarea competențelor parentale pozitive. Cu toate acestea, investigația realizată deschide perspective noi pentru cercetare întrucât familia rămâne puternic influențată de factori politici, economici, sociali, tehnologici etc. **Cercetarea noastră a creat premise** pentru realizarea unor cercetări în domeniul educației parentale pozitive a familiilor cu copii de vârstă preșcolară și vârsta adolescență, inclusiv a educației copiilor în cadrul familiilor monoparentale și a familiilor reconstituite.

Bibliografie:

1. ABRAHAM, P. Legislație în asistența socială. Vol.1. Reglementări internaționale. București: Ed. National, 2000. 479 p. ISBN 973-9459-34-X.
2. ADLER, A. Cooperarea între sexe. Despre femei, iubire și căsătorie. București: Ed. Trei, 2019. 187 p. ISBN 978-606-40-0660-8.
3. ALLPORT, G. Structura și dezvoltarea personalității. București: EDP, 1991. 579 p. ISBN 973-30-1151-7.
4. BARAN-PESCARU, A. Familia azi. O perspectivă sociopedagogică. București: Ed. Aramis, 2004. 176 p. ARA 973-679-042-8.
5. BĂBAN, A. Consiliere educațională. Cluj-Napoca: Editura Psinet, 2001. 241 p. ISBN 973-0-02400-6.
6. BĂBAN, A. Consiliere educațională. Ghid metodologic pentru orele de dirigenție și consiliere. Ediția a II-a. ASCR, 2009. 308 p. ISBN 978-973-7973-65-8.
7. BÂRLĂDEANU, C., CENUȘĂ, M. et. al. Consilierea părinților: perspective europene. Material suport pentru cadrele didactice. Ștef, 2016. 174 p. ID:2015-1-RO01-KA104-014432.
8. BERGE, A. Mediul familial. În: DEBESSE, M. (coord.). Psihologia copilului de la naștere la adolescent. București: EDP. 1970, pp. 281-290.
9. BERGE, A. Profesiunea de părinte. București: EDP, 1977. 190 p.
10. BISTRICEANU, C. Sociologia familiei. Ediția a II-a București: Editura Fundației România de Mâine, 2006. 220 p. ISBN (10) 973-725-699-9.
11. BODRUG-LUNGU, V., TRIBOI, I. Rolul părinților în procesul socializării de gen a copiilor. În: Familia-factor existential de promovare a valorilor etern-umane (ed. a II-a). Materialele Conferinței Științifice Internaționale 15-16 mai 2017. Chișinău, 2017. pp. 39-48. ISBN 978-9975-46-325-6.
12. BODRUG-LUNGU, V. Violența domestică prin prisma politicilor integrate. În: Studia Universitatis Moldaviae. nr.5(105), 2017. pp. 22-25. ISSN 1857-2103.
13. BONCHIȘ, E. Familia și rolul ei în educarea copilului. Iași: Polirom, 2011. 419 p. ISBN 978-973-46-2231-3.
14. BORDEA, D. Educația pentru familie. În: Didactica Pro.,Nr. 2(12). Chișinău, 2002. pp. 15-21. ISSN 1810-6455.
15. BRICEAG, S. Psihologia vârstelor. Curs universitar. Univ. de Stat "Alec Russo" din Bălți. Fac. de Științe ale Educației, Psihologie și Arte. Bălți, 2017. 291 p. ISBN 978-9975-50-196-5.

16. BULGARU, M. Metode și tehnici în asistența socială. Chișinău: Centrul editorial al USM, 2002. 432 p. ISBN 9975-70-088-8.
17. BURCU, A. Piramida Trebuințelor Umane Fundamentale. Editura Fundației Mercur, 2003. 66 p.
18. BYRON, T. Educă-ți pozitiv copilul. Oferă ceea ce vrei să primești. Aramis, 2009. 232 p. ISBN 978-973-679-648-7.
19. CALARAȘ, C. Cultura educației elevului. Ghid metodologic. Chișinău: Primex-Com, 2010. 139 p. ISBN 978-9975-4120-8-7.
20. CALARAȘ, C. Conflictologie familială. Suport de curs. Chișinău, 2014. 63 p. ISBN 978-9975-110-05-1.
21. CALARAȘ, C. Formarea culturii relațiilor intergeneraționale. Pedagogia și sociologia educației familiale. Chișinău. Primex-Com, 2017. 304 p. ISBN 978-9975-110-76-1.
22. CALLO, T. Actualitatea funcțională a dezideratului a învăța de plăcere. În: Studia Universitatis Moldaviae. nr.5(95), 2016. pp.18-23. ISSN 1857-2103.
23. CALUSCHI, M. Psihologul de familie – necesitate în spațiul românesc contemporan. Iași: Editura Performantica, 2008. 221p. ISBN 978-973-730-521-3.
24. CAPACINSCHI, M., Olaru, V. Relații armonioase în familie. Suport informațional. Chișinău, 2016. 93 p.
25. CARABET, N. Consiliere educațională. Suport de curs. Chișinău, 2016. 108 p. ISBN 978-9975-46-272-3.
26. CARABET, N. Teoria și metodologia educației pentru familie și societate. Chișinău: Artpoligraf, 2016. 96 p. ISBN 978-9975-46-4273-1-2.
27. CARON, G. Cum să susținem copilul în funcție de temperamental său la școală, acasă. București: Publishing House, 2009. 315 p. ISBN 978-606-8027-33-3.
28. **CEBAN, V.** Repere teoretice ale educației parentale pozitive. În: Probleme actuale ale științelor umanistice. Analele științifice ale doctoranzilor și postdoctoranzilor. 92 (100). Vol. 17, Partea I. Chișinău, 2018. pp. 92-100. ISBN 978-9975-46-393-5. www.upsc.md.
29. **CEBAN, V.** Unele accepțiuni teoretice privind educația parentală pozitivă centrată pe valorificarea stilurilor parentale. În: Simpozion Științific Internațional. “STARATEGII PENTRU EDUCAȚIE” – Ediția a II-a din 13 mai 2018. Iași: Editura PIM, pp. 73-77. ISBN 978-606-576-725-6.
30. **CEBAN, V.** Repere metodologice privind formarea competențelor parentale pozitive. În: Simpozion Științific Internațional. “UNIVERSUL ȘTIINȚELOR” Ediția a IX-a, 4 noiembrie 2018. Iași: Editura PIM, pp. 69 -77. ISBN 978-606-576-727-0.

31. **CEBAN, V.** Actualitatea politicilor educaționale în domeniul educației parentale. În: Dialog intercultural polono-moldovenesc. Culegere de studii. Vol. III, nr.1. Materialele Congresului Științific Internațional Polono-Moldo-Român: Educație-Politică-Societate. Chișinău-Iași, 1-4 aprilie 2019. pp. 70-76. ISBN 978-9975-76-273-1. www.ust.md.
32. **CEBAN, V.** Aspecte metodologice ale programării neuro-lingvistice (NLP) în vederea armonizării relațiilor părinți-copii. În: Materialele conferinței științifice naționale cu participare internațională 27-28 Septembrie 2019. Învățământ superior: Tradiții, valori, perspective. Vol. III. pp. 23-26. ISBN 978-9975-76-286-1. www.ust.md.
33. **CEBAN, V.** Consilierea psihopedagogică privind formarea competențelor parentale pozitive. În: Probleme actuale ale științelor umanistice. Analele științifice ale doctoranzilor și postdoctoranzilor. Vol. XVIII, Partea I-âi. Chișinău, 2019. pp. 137-145. ISBN 978-9975-46-235-8. www.upsc.md.
34. **CEBAN, V.** Importanța rolurilor familiale în contextul educației parentale pozitive. În: Studia Universitatis Moldaviae. Revistă științifică a Universității de stat din Moldova. nr.9(129), 2019. p.152-155. ISSN 1857-2103. www.usm.md.
35. **CEBAN, V.** Tendințe integrative în educația parentală din perspectiva valorificării teoriilor învățării și consilierii adulților. În: Studia Universitatis Moldaviae. Revistă științifică a Universității de stat din Moldova, nr.5(125), 2019. pp. 158-162. ISSN 1857-2103. www.usm.md.
36. **CEBAN, V., CALARAȘ, C.** Educația parentală pozitivă. Cum să devii un părinte eficient. Ghid metodologic pentru părinți, psihologi școlari, diriginți/cadre didactice. Chișinău. Primex Com SRL, 2019. 175 p. ISBN 978-9975-3359-1-1./ <http://cc.sibimol.bnrm.md/>.
37. **CEBAN, V.** Positive parenting from the perspective of learning theories. A theoretical-praxiological approach of the psycho-pedagogical counseling regarding positive parenting. International Book Market Service Ltd., member of OmniScriptum Publishing Group, 2020. 43 p. ISBN 978-620-0-51067-9. www.morebooks.shop.
38. **CEBAN, V., CALARAȘ, C.** Educația parentală pas cu pas. Management eficient al rolului de părinte. Suport informativ și caiet de lucru. Chișinău. Primex Com SRL, 2020. 140 p. ISBN 978-9975-3347-7-8./ <http://cc.sibimol.bnrm.md/>.
39. **CEBAN, V.** Programul de consiliere și formare adresat părinților ”Școala părinților eficienți și competenți”/PCFȘPEC. În: Acta et Commentationes, Sciences of

Education, nr. 1(23), 2021, p. 138-146. ISSN 1857-0623/E-ISSN 2587-3636.
www.ust.md.

40. **CEBAN, V.** Instrumente metodologice ale programului de consiliere și formare "Școala părinților competenți și eficienți". În: Didactica Pro. nr. 3(127), 2021, p. 8-12. ISSN 1810-6455.
41. **CHELCEA, S.** Opinia publică: gândesc masele despre ce și cum vor elitele. București: Editura Economică, 2002. 302 p. ISBN 973-590-750-X.
42. **CHELCEA, S.** Psihosociologie. Teorii, cercetări, aplicații. Iași: Polirom, 2008. 420 p. ISBN 978-973-46-08-68-3.
43. **COJOCARU, Ș., COJOCARU, D.** Educația parentală în România. București, 2011. 63 p. ISBN 978-973-139-204-2.
44. **COJOCARU, V.** Proiectele educaționale în sprijinul dezvoltării resurselor umane: o provocare în epoca transformărilor prin care trece societatea modernă. În: Tradiție și inovație în educație. Vol II. Chișinău: UST, 2019, 67-74 p. ISBN 978-9975-76-290-8.
45. **CONSTANTINESCU, M.** Sociologia familiei. Pitești: Ed. Universității, 2004. 241 p. ISBN 973-690-347-8.
46. **COSMOVICI, A.** Psihologie generală. Iași: Ed. Polirom, 1996. 249 p. ISBN: 973-9248-27-6.
47. **COSMOVICI, A., IACOB, L.** Psihologie școlară. Iași: Polirom, 1999. 304 p. ISBN 973-683-048-9.
48. **COSNIER, J.** Introducere în psihologia emoțiilor și a sentimentelor. Iași: Polirom, 2002. 200 p. ISBN 973-46-0681-8.
49. **CRISTEA, S.** Școala părinților. În Didactica Pro, Nr.5-6 (57-58), 2009. pp. 99-104. ISSN 1810-6455.
50. **CUZNEȚOV, L.** Tratat de educație pentru familie. Pedagogia familiei. Chișinău, 2008. 624 p. ISBN 978-9975-70-717-6.
51. **CUZNEȚOV, L.** Curriculum educația pentru familie din perspectiva educației permanente cadru conceptual și metodologic. Primex-Com: Chișinău, 2013. 141 p. ISBN 978-9975-4253-2-2.
52. **CUZNEȚOV, L.** Pedagogia și psihologia familiei. Suport de curs. Chișinău: Primex-Com SRL, 2013. 77 p. ISBN 978-9975-4253-8-4.
53. **CUZNEȚOV, L.** Consilierea parentală. Ghid metodologic. Chișinău: Primex-Com SRL, 2013. 110 p. ISBN: 978-9975-4253-8-4.
54. **CUZNEȚOV, L.** Filosofia practică a familiei. Chișinău: CEP USM, 2013. 328 p. ISBN 978-9975-71-418-1.

55. CUZNEȚOV, L. Parteneriatul și colaborarea școală-familie-comunitate. Educația de calitate a copiilor și părinților. Chișinău: Primex Com SRL, 2018. 188 p. ISBN 978-9975-110-93-8.
56. CUZNEȚOV, L. Consilierea ontologică complexă a familiei. Chișinău. Primex Com SRL, 2018. 433 p. ISBN 978-9975-3232-1-5.
57. CUZNEȚOV, L. Familia ca proiect existențial. Management familial. Chișinău: Primex-Com SRL, 2018. 323 p. ISBN 978-9975-3232-7-7.
58. CUZNEȚOV, L. Cultura educației familiale sau Mica enciclopedie de formare a competențelor parentale. Chișinău: CEP USM, 2020. 306 p. ISBN 978-9975-152-21-1.
59. DANDARA O. Comenius-părintele pedagogiei moderne. În: DidacticaPro nr. 5(9), 2001, pp. 47-50. ISSN 1810-6455.
60. DAVE, R.H. (coord). Fundamentele educației permanente, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1991. 429 p. ISBN 973-30-1645-4.
61. DAVID, D. Tratat de psihoterapii cognitive și comportamentale. ED. Polirom, 2006. 424 p. ISBN (10) 973-46-0491-0.
62. DAVID, D. Psihologie clinică și psihoterapie. Iași: Polirom, 2006. 328 p. ISBN (10)973-681-917-5.
63. DIMITRIU-TIRON, E. Consiliere educațională. Iași: Institutul European, 2005. 268 p. ISBN 973-611-336-1.
64. DOLEAN, I., DOLEAN, D.D. Meseria de părinte. București: Aramis Print, 2009. 160 p. ISBN 978-973-679-646-3.
65. DUMESNIL, F. Tot ce trebuie să știe părinții. 90 de întrebări și răspunsuri. Iași: Polirom, 2010. 244 p. ISBN 973-46-1778-4.
66. DUMITRU, I. Al., Consiliere psihopedagogică. Baze teoretice și sugestii practice. Iași: Polirom, 2008. 332 p. ISBN 978-973-46-0869-0.
67. DUMITRIU, Gh., DUMITRIU, C. Psihopedagogie. București: E.D.P, 2003. 408 p. ISBN 973-30-1864-3.
68. EKMAN, P. De ce mint copiii? Cum pot încuraja părinții sinceritatea. Ediția a II-a, București: Ed. Trei, 2011. 222 p. ISBN 978-973-707-471-3.
69. ELLIS, A., Maclaren C. Terapia rațional-emoțională și comportamentală. Ghidul terapeutului. București: Ed. ALL, 2018. 198 p. ISBN 978-606-587-382-7.
70. ENACHE, R. Elemente de psihodiagnoză, consiliere și terapia familiei. Ovidius University Press Constanța, 2011. 217 p. ISBN 978-973-614-635-0.

71. FRASER, M.W., ABELL, M.D., et.al. Familii puternice: program pentru educația părinților. Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2010. 220 p. ISBN 978-973-595-217-4.
72. GHEBREA, G. Regim social politic și viață privată: familia și politica familială în România. București: Editura Universității din București, 2000. 192 p. ISBN 973-575-448-7.
73. GIDDENS, A. Transformarea intimității. Sexualitatea, dragostea și erotismul în societățile moderne, Antet, București, 2000. 192 p. ISBN 973-8058-05-8.
74. GORAȘ-POSTICĂ, V. Managementul operațional al ședințelor cu părinții: provocări și oportunități. În: Cercetare prin integrare și inovare. Chișinău: CEP USM, 2019, 7-10 p. ISBN 978-9975-149-51-8.
75. GORDON, Th. (trad). Părintele eficient. Editura: Trei. București, 2014. 358 p. ISBN 978-973-707-897-1.
76. HOLDEVICI, I. Elemente de psihoterapie. Ediția a III-a.. București: ALL, 1998. 275 p. ISBN 973-571-256-3.
77. HOLDEVICI, I., NEACȘU, V. Sisteme de psihoterapie și consiliere psihologică. București: Editura KULLUSYS, 2008. 430 p. ISBN 9738788153.
78. IANACHEVICI, M. Modele de educație parentală. În: Didactica Pro. Școala părinților. Nr. 5-6 (57-58), 2009. pp 72-74. ISSN 1810-6455.
79. ILUȚ, P. Sociopsihologia si antropologia familiei. Iași: Polirom, 2005. 292 p. ISBN 973-46-0077-X.
80. IONESCU, M., NEGREANU, E. Educația în familie. Repere și practici actuale. București: Ed. Cartea Universitară, 2006. 193 p. ISBN 973-731-297-X.
81. KONYA, Z., KONYA, A. Terapie familială sistemică. Iași: Polirom, 2012. 296 p. ISBN 978-973-46-3075-2.
82. LEVI-STRAUSS, C. Antropologia structurală. București: Ed. Politică, 1978. 252 p. ISBN 465-08229-7.
83. LEVINE, P. A., KLINE, M. Cum îi ajutam pe copii să facă față traumelor. Ghidul părinților pentru a cultiva copiilor încrederea în sine, bucuria și reziliența. București: Ed. For You, 2018. 315 p. ISBN 978-606-639-229-7.
84. MĂNOIU, F., EPUREANU, V. Asistența socială în România. București: ALL, 1996. 223 p. ISBN 973-271-107-9.
85. MICLEUȘANU, Z. Potențialul formativ al consilierii familiei în instituția de învățământ. Teza de doctor în științele pedagogice. Chișinău, 2016. 208 p.

86. MICLEUȘANU, Z., CUZNEȚOV, L. Bazele consilierii. Ghid metodologic. Chișinău, 2015. 98 p. ISBN 978-9975-110-24-2.
87. MIHAI, I.M. Stilurile parentale și anxietatea socială în educație. În: Revista de psihologie. 2012, Nr. 4, pp. 26-36. ISSN 1857-2502.
88. MIHĂILESCU, I. Familia în societățile europene. București: Editura Universității București, 1999. 186 p.
89. MITROFAN, I., CIUPERCĂ, C. Incursiune în psihosociologia și psihosexologia familiei, București: Ed. Press.Mihaela, 1998. 390 p. ISBN 973-9415-00-8.
90. MITROFAN, I., CIUPERCĂ, C. Psihologia vieții de cuplu. București: Sper, 2002. 494 p. ISBN 973-8383-13-7.
91. MITROFAN, I., MITROFAN, N. Familia de la A ... la Z. Mic dicționar al vieții de familie. București: Științifică, 1991. 360 p. ISBN 973-44-0041-X.
92. MUNTEAN, A. Violența în familie și maltratarea copilului. În: G. Neamțu (coord), Tratatul de asistență socială. Iași: Polirom, 2003. pp. 421-437. ISBN 973-681-263-4.
93. NARLY, C. Pedagogie generală. București: EDP, 1996. 528 p. ISBN 973-30-3508-4.
94. NEGOVAN, V. Introducere în psihologia educației. București: Editura Universitară, 2006. 239 p. ISBN 973-49-000-0.
95. NEGREȚ-DOBRIDOR, I., PÂNIȘOARĂ, I.O. Știința învățării. De la teorie la practică. Polirom. Iași, 2008. 254 p. ISBN 973-46-1076-1.
96. NELSON – JONES, R. Manual de consiliere. București: Editura Trei, 2009. 312 p. ISBN 978-973-707-998-5.
97. OANCEA, C. Tehnici de sfătuire/consiliere. București: Editura Medicală, 2002. 345 p.
98. OVCERENCO, N. Educația tinerilor pentru parentalitate în contextul globalizării: Studiu monografic. Chișinău: CEP Universitatea Pedagogică de Stat "Ion Creangă", 2016. 321 p. ISBN 978- 9975-46-300-3.
99. PANIȘ, A. Repere pedagogice în formarea atitudinilor. Ghid metodologic. Chișinău: Print-Caro, 2020, 84 p. ISBN 978-9975-48-187.
100. PAVEL, C. L. Educația părinților ca învățare transformativă. Rezumatul tezei de doctor. Iași, 2016. 39 p.
101. PATRAȘCU, P. Cuget și Zbucium asupra lumii-genului-neamului-familiei-omului-numelui-credinței-educației. Chișinău, 2014. 267 p. ISBN 978-9975-115-39-1.
102. PAVLENKO, L. Adolescența – vârsta dilemelor. Suport metodologic pentru psihologii școlari. Chișinău, 2015. 56 p. ISBN 978-9975-48-084-0.
103. PIAGET, J., INHELDER, B. Psihologia copilului. Ed-a a II-a. Chișinău: Editura Cartier, 2011. 159 p. ISBN 9975-79-368-1.

104. PÂSLARU, VI. Principiul pozitiv al educației. Chișinău: Civitas, 2003. 320 p. ISBN 9975-912-08-7.
105. POPESCU, R. Introducere în sociologia familiei: familia românească în societatea contemporană. Iași: Polirom, 2009. 187 p. ISBN: 978-973-46-1551-3.
106. POPESCU-NEVEANU, P. Dicționar de psihologie. București: Ed. Albatros, 1978. 783 p.
107. PUIU, I. Parentalitatea timpurie și dezvoltarea copilului. Ghid practic. Chișinău, 2020. 184 p. ISBN 978-9975-3433-1-2.
108. PUTINĂ, N. Conflictologie. Ghid metodic. Chișinău: CEP USM, 2018. 100 p. ISBN 978-9975-142-31-1.
109. RĂILEANU, O. Consilierea educațională ca factor de armonizare a relațiilor preadolescenți-părinți. Teza de doctor în științele pedagogice. Chișinău, 2018. 229 p.
110. RĂILEANU, O. Abordări teoretice și implicații practice în consilierea familiei cu preadolescenți. În: Studia Universitatis Moldaviae, 2017, nr.5(105), pp.122-129. ISSN 1857-2103.
111. RENAUD, H., GAGNE, J.P. 8 metode eficiente pentru educarea copiilor. București: Polirom, 2011. 229 p. ISBN 978-973-46-1919-1.
112. RICH, H., LAKE KRAVITZ, H. Căsnicia perfectă. București: Editura Teora, 2006. 352 p. ISBN 1-59496-102-6.
113. RICHTER, H.E. Familia ca pacient. Terapia conflictelor în cuplu și familie. București: Editura Trei, 2016. 286 p. ISBN 978-606-719-528-6.
114. ROGERS, C.R. A deveni o persoană. Perspectiva unui terapeut. București: Trei, 2008. 560 p. ISBN 978-973-707-916-9.
115. ROUSSEAU, J.J., (trad). Emil sau despre educație. București: EDP, 1956.
116. ROZENBERG, M.B. Comunicarea nonviolentă – un limbaj al vieții. Epigraf. Chișinău, 2014. 276 p. ISBN 978-606-840-513-1.
117. RUPPERT, F. Traumă, atașament, constelații familiale. Psihoterapia traumei. București: Trei, 2012. 380 p. ISBN 978-973-707-568-0.
118. SARANCIUC-GORDEA, L. Consiliere educațională. Suport de curs. Chișinău, 2013. 326 p. ISBN 978-9975-46-179-5.
119. SATIR, V. Arta de a făuri oameni. Psihologia familiei. București: Editura Trei, 2010. 457 p. ISBN 978-973-707-420-1.
120. SĂLĂVĂSTRU, D. Psihologia educației. Iași: Polirom, 2004. 288 p. ISBN 973-681-553-6.

121. SCOTT, V., DUBB, G. Secretul unei familii armonioase. Oradea: Aquila, 2006. 183 p. ISBN 973-714-113-X.
122. SEGALEN, M. Sociologia familiei. Iași: Polirom, 2011. 440 p. ISBN 978-973-46-1995-5.
123. SIMCENCO, I. Valorificarea pedagogică a culturii postfigurative în educația familială. Teza de doctor în științele pedagogice. Chișinău, 2016. 200 p.
124. SÎNCHEVICI, I. Stabilitatea familiilor tinere în contextul liberalizării valorilor familiale. În: Revista de filozofie, sociologie și științe politice. 2 (150). Chișinău, 2009. pp. 168-177. ISSN 1957-2294.
125. SION, G. Psihologia vârștelor. Ed. a 4-a, București: Editura Fundației România de Măine, 2007. 256 p. ISBN 978-973-163-013-7.
126. SORESCU, M.E., BERILĂ, I. Asistență socială - sistem și profesie. Craiova: Editura Universitaria, 2005. 200 p. ISBN 973-742-157-4.
127. SORICI, O. Fundamente pedagogice ale formării competențelor parentale în contextual educației axiologice. Teza de doctor în științele pedagogice. Chișinău, 2013. 174 p.
128. SORICI, O. Valorizarea competențelor parentale în educația axiologică familială. În: Didactica Pro, Nr.3 (67), Chișinău, 2011. pp. 18-21. ISSN 1810-6455.
129. STAHL, H.H. Teoria și practica investigațiilor sociale. Cercetările interdisciplinare zonale. Vol. 2. București: Editura Științifică, 1975. 235 p.
130. STAHL, P.H. Familia și școala. Contribuții la sociologia educației. București: Paideia, 2002. 168 p. ISBN 973-596-110-5.
131. STAMATE, D., PERJAN, C., Influența modelului parental asupra strategiilor de coping, stimei de sine și locus control la adolescenții, care reprezint tulburări de comportament. În: Psihologie. Pedagogie Specială. Asistență socială. Nr. 1(42)/2016. pp. 63-74. ISSN 1857-0224.
132. STAN, A. Sociologia familiei. Suport de curs. Brașov, 2009. 85 p.
133. STĂNCIULESCU, E. Teorii sociologice ale educației: Producerea eului și construcția sociologiei. Iași: Polirom, 1996. 222 p. ISBN 973-9248-50-0.
134. STĂNCIULESCU, E. Sociologia educației familiale. Vol. I. Strategii educative ale familiilor contemporane. Iași: Editura Polirom, 1997. 270 p. ISBN 973-924-869-1.
135. STĂNCIULESCU, E. Sociologia educației familiale. Vol. II. Familie și educație în societatea românească. O istorie critică a intervenționismului utopic. Iași: Editura Polirom, 1998. 432 p. ISBN 973-683-147-7.

136. STĂNCIULESCU, E. Sociologia educației familiale: Strategii educative ale familiilor contemporane. Vol I. Iași: Collegium, Polirom, 2002. 278 p. ISBN 973-68-1126-3.
137. STEKEL, W. (trad.) Recomandări psihanalitice pentru mame. Editura Trei, 2010. 256 p. ISBN 978-973-707-397-6.
138. STOICA-CONSTANTIN, A. Conflictul interpersonal. Iași: Polirom, 2004. 302 p. ISBN 973-681-784-9.
139. STYLE, C. Psihologia pozitivă. Ce ne menține fericiți, optimiști și motivați. Trad. București : Editura ALL, 2015. 284 p. ISBN 978-606-587-272-5.
140. SZENTAGOTAI-TĂTAR A.; DANIEL D. Tratat de psihologie pozitivă. Iași: Polirom, 2017. 344 p. ISBN 978-973-46-6234-0.
141. ȘOITU, L., VRĂȘMAȘ, E; et.al. Consiliere familială – fișe. Iași: Institutul European, 2001. 126 p. ISBN 973-611-146-6.
142. TOBOLCEA, I. Îndrumător practic în terapia dislaliei. Iași: Editura Pim, 2011. 333 p. ISBN 973-856-015-2.
143. TOLSTAIA, S., ROȘCA, M. Rolul relațiilor interpersonale la vârsta micii școlarități. În: Studia Universitatis Moldaviae. 2017, nr.9(109), pp. 206-213. ISSN 1857-2103.
144. TOLSTAIA, S., ROȘCA, M. Autoaprecierea și comunicarea la școlarii de vârstă mică: Analiza comparativă. În: Studia Universitatis Moldaviae. 2018, nr.9(119), pp. 277-281. ISSN 1857-2103.
145. TOMȘA, G. Orientarea și dezvoltarea carierei la elevi. Casa de Editură și Presă-Viața Românească, 1999. 239 p. ISBN 973-564-014-7.
146. TOMȘA, Gh. Consilierea și orientarea în școală. Casa de Editură și Presă Viața Românească, București, 1999. 256 p. ISBN 973-006-011-6.
147. TURLIUC, M.N. Psihologia cuplului și a familiei. Suport de curs. București. 2004, 248 p. ISBN 973-7994-80-9.
148. UNICEF. Educația parentală contează. Uniți pentru copii: Buletin informativ trimestrial al UNICEF România, nr.5, 2009. 16 p.
149. VASILE, L.D. Introducere în psihologia familiei și psihosexologie. București: Editura Fundației România de Măine, 2007. 113 p. ISBN 978-973-725-873-1.
150. VALET, G.M. Cele 101 reguli de aur ale educației pozitive. București: Editura Niculescu, 2017. 248 p. ISBN 978-606-380-089-4.
151. VINCENT, R. Cunoașterea copilului. București: EDP, 1972. 307 p.
152. VOINEA, M. Sociologia familiei. București: Tipografia Universității București, 1993. 114 p.

153. VOINEA, M. Psihosociologia familiei. București: Universității București, 1996. 102 p. ISBN 973-575-084-8.
154. VOINEA, M. Familia contemporană. Mică enciclopedie. București: Editura Focus, 2005. 240 p. ISBN 973-87104-6-4.
155. VRĂSMAȘ, E. Intervenția socioeducațională ca sprijin pentru părinți. Aramis-Print: București, 2008. 255 p. ISBN 978-973-679-531-2.
156. WILSON, J. Terapia centrată pe copil. Ghid practic. Iași: Polirom, 2011. 228 p. ISBN 978-973-46-1890-3.
157. WINNICOTT, D.W. Convorbiri psihanalitice cu părinții. Ed-a a II-a. București: Editura Trei, 2016. 156 p. ISBN 978-606-719-209-4.
158. ZAMFIR, C., VLĂSCEANU, L. (coord.) Dicționar de sociologie. București: Babel, 1998. 753 p.
159. ZDREHUȘ, C. Consiliere psihopedagogică și O.S.P. Oradea: Editura Universității din Oradea, 2004. 140 p. ISBN 973-613-606-X.
160. ZIGLAR, Z. Secretul căsniciei fericite. București: Editura Curtea Veche, 2018. 280 p. ISBN 978-606-44-0032-1.

În limba rusă:

161. АБРАМЕНКОВА, В. В. Социальная психология детства. Москва : Пер Сэ, 2008. 431 с. ISBN 978-5-9292-0177-6.
162. АНЗОРГ, Л. Дети и семейный конфликт. «Просвещение». Москва, 1987. 50 с. ISBN 5-09-000852-3.
163. АРТАМОНОВА, Е.И., ЕКЖАНОВА, Е.А. Психология семейных отношений с основами семейного консультирования. Москва. Исд. Центр Академия, 2011. 192 с. ISBN 978-5-7695-6628-8.
164. БАРАНОВ, А.В. Социально – демографическое развитие крупного города. Москва. 1981.
165. БЕНИАМИНОВА, М.В. Воспитание детей: учебник Издание 3-е, переработанное и дополненное. Москва: Медицина, 1991. 288 с. ISBN 5-225-00821-6.
166. ВЫГОТСКИЙ, Л С. Педагогическая психология. Москва: Изд-во АСТ, 2008. 671 с. ISBN 978-5-17-049975-5.
167. ГАВРОВ, С. Н., Историческое изменение институтов семьи и брака. Москва, 2009. 134 с. ISBN 5-87055-108-0.
168. ЗИКРАТОВ, В.В. Программа родительского образования. «Школа ответственного родительства». Барнаул, 2011. 122 с. УДК 37.018.26.

169. ИЛЬИН, И. А., Путь духовного обновления. Москва: институт русской цивилизации 2011. 1216 с. ISBN 978-5-902725-92-3.
170. КАПТЕРЕВ, П.Ф. История русской педагогики. Москва: Алетейя, 2004. 560 с. ISBN 5-89329-644-3.
171. КАПТЕРЕВ, П.Ф. Задачи семейного воспитания: Избранное. Москва. Изд. дом «Карапуз», 2005. 200 с. ISBN: 5-8403-1109-X.
172. КИМ, Т.К. Воспитательный потенциал семьи. În: Педагогика, психология и медико-биологические проблемы физического воспитания и спорта. № 11, 2008. с. 95- 98. ISSN 1818-9210.
173. КОРОБАНОВА, О.А. Психология семейных отношений и основы семейного консультирования. Москва: Гардарики, 2005. 320 с. ISBN 5-8297-0189-8.
174. КОМЕНСКИЙ, Я.А. Избранные педагогические сочинения. Москва: Просвещение, 1975. 374 с.
175. КОН, И.С. Ребенок и общество. М.: Академия, 2003. 336 с. ISBN 5-7695-1420-5.
176. КУЛИКОВА, Т.А. Семейная педагогика и домашнее воспитание: Учебник для студ. сред. и высш. пед. учеб. Заведений. М.: Издательский центр «Академия», 1999. 232 с. ISBN: 5-7695-0338-6.
177. ЛЕВИ, Вл. Нестандартный ребенок, или как воспитывать родителей. Москва 2015. 146 с. ISBN: 978-5-98697-345-6.
178. ЛЕСГАФТ, П. Ф. Семейное воспитание ребёнка и его значение. «Педагогика». Москва, 1991. 175 с. ISBN 5-7155-0404-X.
179. МАКАРЕНКО, А.С. Книга для родителей. Издательство: Лумина. Кишинев, 1977. 353 с.
180. МАКАРЕНКО, А.С. Педагогическая поэма. Москва. Издательство: Правда, 1987. 541 с.
181. МЕРТОН, Р. Социальная теория и социальная структура. АСТ Москва, Хранитель, 2006. 880 с. ISBN 5-17-029089-6.
182. ПОЛИВАНОВА, К.Н., ЛЮБИТСКАЯ, К.А. Семейное образование в России и за рубежом. Электронный журнал «Современная зарубежная психология». Том 6. № 2, 2017. с. 72—80. ISSN: 2304-4977.
183. ПОТАПОВСКАЯ, О.М. Ценностные приоритеты семейного воспитания в России. Вестник ПСТГУ IV: Педагогика. Психология. Вып. 1 (20), 2011. с. 110–138. ISSN 2409-5001.
184. СУХОМЛИНСКИЙ, В.А. Родительская педагогика. Просвещение. Москва, 1981. 126 с.

185. СУХОМЛИНСКИЙ, В.А. Избранные педагогические сочинения. В 3-х т. Том 3 Педагогика. Москва, 1981. 648 с.
186. СУХОМЛИНСКИЙ, В.А. Потребность человека в человеке. Москва: Советская Россия, 1978. 96 с.
187. ТАРАБАЕВА, В.Б. Психологические причины конфликтов подростков с родителями. Диссертация. Москва, 1996.
188. ТОЛСТАЯ, С. Основы психологического консультирования: теория и практика. Chişinău: CEP USM. 2014, 243 p. ISBN 978-9975-71-630-7.
189. ТОЛСТАЯ, С. Психологический пол в формировании личностной и социальной идентичности в молодости. În: Studia Universitatis Moldaviae. 2018, nr.5(115), pp. 179-185. ISSN 1857-2103.
190. ЧЕРНОВА, Ж.В. Семейная политика в Европе и России: гендерный анализ. СПб.: Норма,. 2008. 328 с. ISBN 978-5-87857-140-1.
191. ШТОЛЬЦ, Х. Каким должен быть твой ребёнок. «Просвещение». Москва, 1987. 91 с. ISBN 5-09-000852-3.
192. ЭЙДЕМИЛЛЕР, Э. Г. Юстицкис В. Психология и психотерапия семьи. Санкт-Петербург– Харьков – Москва – Минск: Питер, 2008. 651 с. ISBN 978-5-91180-838-9.
- În limba engleză:**
193. BANDURA, A. Self-efficacy: The exercise of control. New York: W. H. Freeman, 1997. 604 p. ISBN-13: 978-0716728504.
194. BAUMRIND, D. Effects of Authoritative Parental Control on Child Behavior, Child Development, 37(4), 1966. pp. 887-907.
195. BAUMRIND, D. The contributions of the family to the development of competence in children. Schizophrenia Bulletin, 1(14), 1975. pp. 12-37.
196. BAUMRIND, D. The influence of parenting style on adolescent competence and substance use. Journal of Early Adolescence, 11(1), 1991. pp. 56-95.
197. BLOCHER, H.D. Counseling. A developmental Approach, ed. IV-a, John Wiley Sons Inc, New York, 2000. 432 p. ISBN-13: 978-0471254621.
198. BURI, J.R. Parental Authority Questionnaire. In: Journal of Personality Assessment, 57(1), 1991. pp. 110-119. PMID: 16370893.
199. BURI, J.R., LOUISELLE, P.A. et.al. Effects of parental authoritarianism and authoritativeness on self-esteem. In: Personality and Social Psychology Bulletin, 1988, nr.14, pp. 271-282. PMID: 30045478.

200. CARTER, N. See how we grow: a report on the status of parenting education in the US: USA: Pew Charitable Trusts, 1996. 121 p. ISBN: N/A.
201. CHENG, H., FURNHAM, A. Personality, self-esteem, and demographic predictions of happiness and depression. In: *Personality and Individual Differences*, 2002, nr. 34, pp. 921-942. ISBN 0-191-886-9.
202. COLEMAN, W.J., CRESSEY, D.R. *Social Problems*. 4th Edition. Harper & Row Publishers, New York, 1990. ISBN-13: 978-006-501-645-1.
203. DARLING, N., STEINBERG, L. Parenting style as context: An integrative Model. *In: Psychological Bulletin*. Vol. 113, No.3. 1993. pp. 487-496. ISBN 9781351153683.
204. DUNST, C.J., TRIVETTE, C.M. *Enabling and empowering families: Principles and guidelines for practice*. Cambridge, MA, US: Brookline Books, 1988. 219 p. ISBN-10: 091-479-759-X.
205. FROMME, K. Parenting and other influences on the alcohol use and emotional adjustment of children, adolescents, and emerging adults. In: *Psychology of Addictive Behaviors*. 2006, nr.20(2), pp.138–139. ISSN 089-3-164-X.
206. GORDON, Th. *Parent Effectiveness Training: The proven program for raising responsible children*. New York, NY: Three Rivers Press, 2019. 476 p. ISBN 978-030-745-316-7.
207. GORDON, Th. *Parent Effectiveness Training, P.E.T. Book*, Penguin Publishing Group, 2006. 256 p. ISBN-13: 978-045-226-461-8.
208. LAMANNA, M.A., RIEDMANN, A. *Marriages and Families: Making Choices and Facing Change*, Belmont, California: Wadsworth Publishing Company, 1988. 711 p. ISBN-13: 978-053-412-720-6.
209. MACCOBY, E.E., MARTIN, J.A. Socialization in the context of the family: Parent–child interaction. In P. H. Mussen & E. M. Hetherington, *Handbook of child psychology: Vol. 4. Socialization, personality, and social development (4th ed.)*. New York: Wiley, 1983. pp. 1-101.
210. MACDOLAND, K. Warmth as a developmental construct: An evolutionary analysis. *Child Development*, 63, 1992, pp. 753-773.
211. MURDOCK, G.P. *Social Structure*. The MacMillan Company. New York. 1949. 426 p.
212. PARSONS, T., BALES, R.F. *Family socialization and interaction process*. London Routledge, 1998. 422 p. ISBN-13: 978-041-543-651-9.

213. PATOCK-PECKHAM, J.A., MORGAN-LOPEZ, A.A. College drinking behaviors: Mediation links between parenting styles, impulse control, and alcohol-related outcomes. *Psychol. Addict. Behav.* 2006, Nr. 20, pp. 117-125. PMID: 16784353.
214. PATOCK-PECKHAM, J.A., MORGAN-LOPEZ, A.A. College drinking behaviors: Mediation links between parenting styles, parental bonds, depression and alcohol problems. *Psychol. Addict. Behav.* 2007, Nr.21, pp. 297-306. PMID: 17874880.
215. SELIGMAN, M.E.P., CSIKSZENTMIHALYI, M. Positive psychology. An introduction. *American Psychologist*, nr.55(1), 2000. pp. 5-14. PMID: 11392865.
216. SHERMAN, D.K., COHEN, G. The psychology of self-defence: Self-affirmation theory. În: M.P. Zanna (ed.) *Advances in experimental social psychology*. San Diego: Academic Press, 2006. pp. 188-242. Corpus ID: 14869058.
217. SMALL, S. A. Preventive programs that support families with adolescents. *Carnegie Working paper: Washington, DC, 1990. p. 138.*
218. STACEY, J. *Brave new families: Stories of domestic upheaval in late twentieth-century America*. Basic Books, New York, 1991. p. 342. ISBN-13: 978-052-021-400-2.
219. TYLER, L.E. *The work of the counselor*. New York: Appleton-Century-Crofts, 1961. p. 323.
220. WEISS, L. H., SCHWARZ, J. C. The relationship between parenting types and older adolescents' personality, academic achievement, adjustment, and substance use. *Child Development*, 1996, nr. 67(5), pp. 2101-2114. PMID: 9022232. ISSN 0009-3920.

Resurse online

221. [www.lex.justice.md/Codul educației al Republicii Moldova](http://www.lex.justice.md/Codul_educatiei_al_Republicii_Moldova). [accesat 14.02.2019].
222. [www.lex.justice.md/Codul familiei al Republicii Moldova](http://www.lex.justice.md/Codul_familiei_al_Republicii_Moldova). [accesat 14.02.2019].
223. [www.mecc.gov.md/Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020](http://www.mecc.gov.md/Strategia_de_dezvoltare_a_educatiei_pentru_anii_2014-2020). *Educația 2020*. [accesat 18.02.2019].
224. [https://www.legis.md/Strategia privind protecția copilului pe anii 2014-2020](https://www.legis.md/Strategia_privind_protectia_copilului_pe_anii_2014-2020). [accesat 17.03.2019].
225. [https://www.gov.md/Strategia intersectorială de dezvoltare a abilităților și competențelor parentale pentru anii 2016-2022](https://www.gov.md/Strategia_intersectoriala_de_dezvoltare_a_abilitatilor_si_competentelor_parentale_pentru_anii_2016-2022). [accesat 21.04.2019].
226. Gordon Th. *Parent Effectiveness Training. P.E.T. Book*. 2006. [accesat 10.08.2018]. Disponibil <https://www.himaya.org/sites/default/files/publications/himaya%20-%20Parent%20Effectiveness%20Training.pdf>.
227. <https://fonpc.ro/2021/08/20/strategia-pentru-educatie-parentala/> [accesat 15.08.2018].
228. Родительская академия. [accesat 14.08.2018]. Disponibil

<https://dorothyhamm.apsva.us/ru/events/parent-academy-2/>.

229. Programul de educație parentală „Mellow Parenting”. [accesat 14.08.2018]. Disponibil <https://msmps.gov.md/ro/content/programul-de-educatie-parentala-mellow-parenting-va-fi-implementat-republica-moldova>.
230. Educație parentală pentru învățători. [accesat 15.08.2018]. Disponibil <https://drepturilecopilului.md/index.php/ro/educatie-fara-violenta/practici-parentale- pozitive/380-educatie-parentala-pentru-Invatatori>.
231. www.lex.justice.md/Programului de dezvoltare a educației incluzive în Republica Moldova pentru anii 2011-2020.
232. Strategia Națională de dezvoltare ”Moldova 2030”. [accesat 27.10.2020]. Disponibil https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/strategia_nationale_de_dezvoltare_moldova_2030-t.pdf.

ANEXE

Anexa 1

Chestionar pentru părinți (autor B. Б. Тарабаева)

Copilul meu este în clasa _____

Instrucțiuni: Notați gradul de acord, **prin bifă**, cu următoarele afirmații pe o scală de 5 puncte.

5 – da sunt de acord (confirmare absolută);

4 – da (sunt de acord la general);

3 – da și nu (incertitudine);

2 – mai mult „nu” decât „da”;

1 – nu sunt de acord absolut;

N/ or d	Itemul	Gradul de acord				
		5	4	3	2	1
1	Accept interesele copilului și-l motivez în direcția aleasă de el.					
2	Îmi încurajez copilul când obține succese.					
3	Îl pedepsesc atunci când greșește sau nu mă ascultă.					
4	Îmi implic copilul în luarea deciziilor familiale inclusiv gestionarea bugetului familial.					
5	Îi explic copilului ce are de făcut (activități casnice, învățatură etc), dar nu-I ordon.					
6	Organizăm frecvent ieșiri în societate: spectacole, vizite la muzeu, zoo, circ, plimbări în parc, cinema etc.					
7	Este admisibil pentru mine doar succesul și reușitele copilului meu.					
8	Îndeplinesc toate funcțiile familiale: <i>economică, psihologică, socială, educativă, culturală</i> .					
9	Îmi încurajez și-mi susțin copilul când întâmpină anumite dificultăți.					
10	Comunicarea este soluția cea mai eficientă în depășirea conflictelor în familia noastră.					
11	Îmi tratez egal copiii, fără a face diferențe între ei sau a-i compara.					
12	Ambii părinți în măsură egală ne implicăm în activitățile școlare și extrașcolare a copiilor. (în cazul în care unul nu se implică deloc sau ne semnificativ, indicați cine).					
13	Mă consider un părinte grijuliu, protectiv, informat și iubitor.					
14	Când nu-mi reușește să găsesc limbă comună cu copilul, las lucrurile să se rezolve de la sine.					
15	Mă implic activ în educația copilului meu, apelând în unele cazuri la diverși specialiști.					
16	Sunt un părinte care-i respectă personalitatea copilului, oferindu-i oportunități singur de a lua decizii.					
17	Mă simt neplăcut, uneori am stări de furie, când copilul singur ia decizii, fără a apela la sfatul meu.					
18	Consider că am o familie armonioasă, respectăm tradițiile și regulile familiei.					
19	În familia noastră se respectă un regim al zilei strict și nu permit nimănui să îl perturbeze.					
20	Îmi implic copiii în activitățile casnice, dezvoltându-i astfel un simț al răspunderii.					
21	Întotdeauna îi ofer atenție, grijă și compasiune copilului meu, chiar dacă a greșit.					
22	Sunt tipul de părinte care consideră că copiii sunt mai presus decât					

	cariera sau viața personală.					
23	Cunosc totul despre copilul meu: interese, hobby-uri, plăceri, prieteni etc.					
24	Țin cont de părerile lui, în luarea deciziilor familiale.					
25	Frecvent mă informez și particip cu plăcere la traininguri, seminare, ședințe cu părinții, în legătură cu educația copiilor.					
26	Copilul meu ține mereu cont de părerile mele.					
27	Relația mea cu copilul este una rece, distantă din cauza lipsei comunicării și a neînțelegerilor.					
28	Când ne certăm devin iritat, agresiv, impulsiv					
29	Cele mai frecvente conflicte în relația mea cu copilul sunt:					
30	Rezolvăm conflictele prin/datorită la:					
31	Cea mai importantă regulă în familia noastră este:					
32	Cauza apariției conflictelor în relația mea cu copilul este:					
33	Ce informații utile și sugestii ați dori să primiți în cadrul desfășurării ședințelor cu părinții? Ce teme ați dori să fie discutate?					

Notă: Dragi părinți, pentru ca rezultatele să fie cât mai veridice, vă rugăm să răspundeți sincer la întrebările indicate în chestionar, la dorință puteți păstra anonimatul. Vă mulțumim pentru timp alocat!!!

Chestionar pentru copii (treapta primară, gimnazială)

(autor B. Б. Тарабаева)

Sunt elev/ă în treapta **primară/gimnazială** de învățământ.

Nr.	Itemul	Răspunsul
1	Vă este ușor să acceptați succesele fraților sau surorilor?	
2	Vă place să comunicați des cu prietenii și familia sau preferați să vă retrageți de la gălăgia socială?	
3	Cine din familie apreciază mai mult succesele dumneavoastră?	
4	Cine din familie acordă mai mult timp realizării temelor pentru acasă?	
5	Cum se comportă părinții atunci când vă certați cu ei?	
6	Părinții de obicei vă roagă să îi ajutați la ceva sau vă ordonă?	
7	Acceptă părinții interesele și prietenii dumneavoastră?	
8	Cum vă apreciază părinții când obțineți un succes?	
9	Ce temeri sau frici aveți?	
10	Când părinții greșesc cu ceva își cer scuze, își recunosc greșeala?	
11	Cine din părinți acordă mai mare atenție grijilor, problemelor sau dificultăților dumneavoastră?	
12	Cine este un exemplu pentru dumneavoastră în rezolvarea unui conflict?	
13	Cum soluționați un conflict?	
14	Din ce motive/cauze apar conflictele cu părinții, după părerea dumneavoastră?	
15	Cum ați vrea să fie familia dumneavoastră?	
16	Cine din familie este responsabil pentru organizarea evenimentelor de familie (zile de naștere, ieșiri în oraș)?	
17	Cine are cele mai multe responsabilități în familia dumneavoastră și care sunt ele?	
18	Cum ar trebui să evităm sau să rezolvăm un conflict?	
19	Cine mai frecvent sunt vinoveți de apariția unui conflict?	
20	Cine este mai grijuliu, tandru, atent la emoțiile, problemele sau grijile dumneavoastră?	
21	Aveți mulți prieteni?	
22	La cine în primul rând apelați când aveți o problemă?	
23	Cine este un model în gândire, atitudine și comportament pentru dumneavoastră?	
24	Cum vă simțiți când aveți un conflict cu familia?	
25	Ce ați dori să schimbați în familia dumneavoastră?	
26	Cu ce cuvânt/obiect/fenomen asociați cuvântul familia?	
27	A fost dificil să răspundeți la aceste întrebări?	

Notă: Vă rugăm să răspundeți rapid și sincer la întrebările expuse în chestionar. Puteți păstra anonimatul la dorință.

**Evaluarea opiniei cadrelor didactice/diriginților privind calitatea
competenței parentale (autor S. M. Glăveanu) [Apud 108]**

Atitudinea și conduita parentală	Frecvența				
	Niciodată	Foarte rar	Uneori	Deseori	Permanent
Comunică cu copiii lor.					
Participă la ședințele cu părinții desfășurate în cadrul școlii.					
Dacă nu ajung la ședințele cu părinții, utilizează toate resursele pentru a se informa despre evoluția copilului (sună profesorii/comunică pe e-mail cu aceștia, discută cu alți părinți, se informează de la colegii copilului etc.).					
Caută ocazii de a veni mai des la școală.					
Cunosc totul despre viața copilului lor.					
Își înțeleg bine copilul.					
Cunosc și aplică metode și mijloace de educare pozitivă a copiilor.					
Sunt niște părinți educați și volitivi.					
Sunt niște părinți indiferenți, cel puțin au un interes redus față de educația propriilor copii.					
Consideră că în educația copiilor săi, explicația și colaborarea reprezintă cheia relaționării.					
Solicită sprijin din partea specialiștilor din cadrul instituției în vederea soluționării unor conflicte.					
Odată ce primesc unele recomandări în sprijinirea educației copilului său de la cadre didactice, psiholog etc, le îndeplinesc cu o anumită seriozitate.					

Notă: Bifați în rubrica unde conduita părinților corespunde cu caracteristica acesteia.

Chestionar de evaluare a activității cu părinții. Experiment de formare

Stimați părinți, vă rugăm să evaluați activitatea desfășurată în cadrul ședinței cu părinții și să încercuiți/ subliniați răspunsurile potrivite.

1. Considerați că suportul informativ analizat în cadrul ședinței este util și eficient?
Bineînțeles În general cred că da Și da și nu Deloc
 2. Credeți că strategiile și recomandările propuse le veți implementa în relația cu copilul?
Bineînțeles În general cred că da Și da și nu Deloc
 3. Cum v-ați simțit pe parcursul activității cu părinții?
Foarte bine Bine Incomod Neplăcut Dezamăgit
 4. Considerați că astfel de activități realizate cu părinții sunt binevenite?
Sigur Cred că da Și da și nu Cred că nu Nu
 5. Credeți că datorită activităților la care ați participat au contribuit la formarea și dezvoltarea unor cunoștințe, priceperi și competențe care ar optimiza relația cu copilul?
Bineînțeles În general cred că da Și da și nu Deloc
 6. Cum s-au modificat relațiile părinți-copii din momentul când ați început să participați în **Programul ”Școala părinților eficienți și competenți”**?
S-au îmbunătățit substanțial Au devenit mai prietenoase Ne înțelegem mai bine
Au rămas neschimbate Au devenit mai reci
 7. Cum ați evalua **Programul ”Școala părinților competenți și eficienți”** de la 1-10?
-

Formele și valențele consilierii educaționale valorificate în cadrul cercetării [53; 86]

1. *Consilierea educațională adresată adulților/părinților centrați pe formarea-dezvoltarea propriei personalități* - presupune un ansamblu de acțiuni de sprijinire și direcționare a familiștilor (părinților) sau viitorilor părinți, care parcurg experiențe de învățare legate de dezvoltarea unor competențe de autoinstruire și autoactualizare pentru rolul lor de părinte eficient și implică acțiuni de autoperfecționare morală, spirituală, intelectuală, psihofizică, estetică și tehnologică.
2. *Consilierea educațională în situații de criză* - presupune îndrumarea adulților/părinților aflați în stare de dezorganizare, dezorientare și de disfuncționalitate în raport cu educația copiilor, care se confruntă cu un șir de probleme/dificultăți pe care, deocamdată nu cunosc cum le-ar putea soluționa. Acestea la rândul lor produc așa stări, precum: stres, îngrijorare, anxietate, incertitudine, iritare și frustrare.
3. *Consilierea educațională preventivă* - are un rol proactiv, anticipativ și ameliorativ, care orientează, sprijină și îndrumă părinții sau viitorii părinți privind învățarea și exersarea comportamentelor de tip coping și le sporește reziliența de a face față cu succes solicitărilor și provocărilor de viață previzibile sau imprevizibile.
4. *Consilierea educațională remedială* - vizează facilitarea (re)adaptării la realitate și are scopul de a susține părinții în acomodarea lor (psihologică, emoțională și comportamentală) la avalanșa de procese și situații de viață. Acest tip de consiliere are menirea de a diminua și anihila intensitatea dificultăților cu care se confruntă părinții în educația parentală pozitivă și asimilarea, perfecționarea cunoștințelor, atitudinilor și comportamentelor funcționale de interacțiune cu copiii.

PROGRAMUL DE CONSILIERE ȘI FORMARE ADRESAT
PĂRINȚILOR ”ȘCOALA PĂRINȚILOR COMPETENȚI ȘI
EFICIENȚI”

Anexa 6

ANUL DE STUDII 2019-2020

Programul de consiliere și formare adresat părinților ”Școala părinților competenți și eficienți”	
Grupul țintă	<p>Părinții din treapta primară și gimnazială (Gimnaziul nr. 51 ”Gh. Malarciuc” din or. Vatra).</p> <p>Părinții ce vizitează pagina electronică – (facebook) ”Școala părinților competenți și eficienți”.</p>
Cdrul conceptual și utilitatea programului de formare	<p>Concepția de bază a programului rezidă în informarea și abilitarea părinților cu conținuturile teoretice și practice, cu aspectele metodologice privind formarea și consolidarea competențelor parentale privind educația pozitivă a copilului, care are ca scop optimizarea și fortificarea relației părinți-copii în vederea stabilirii climatului familial echilibrat și armonios prin eficientizarea procesului de dezvoltare și cultivare a personalității copilului.</p> <p>Obiectivele, scopul, conținutul și metodologia valorificată în program, au fost identificate, fundamentate și validate în corespundere cu politicile și practicile educaționale și sociale naționale de dezvoltare a învățământului, stabilite de:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020. Educația 2020, aprobată prin Hotărârea Guvernului R. Moldova nr. 944 din 14.11.2014; ➤ Strategia privind protecția copilului pe anii 2014-2020, aprobată prin Hotărârea Guvernului R. Moldova nr. 434 din 10.06.2014; ➤ Strategia intersectorială de dezvoltare a abilităților și competențelor parentale pentru anii 2016-2022, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr.1106 din 3 octombrie 2016; ➤ Codul educației al Republicii Moldova, aprobată prin Hotărârea Guvernului Nr. 152 din 17.07.2014; ➤ Codul familiei al Republicii Moldova, aprobată prin Hotărârea Guvernului R. Moldova nr. 1316 din 26.10.2000; <p>Obiectivele generale ale programului rezidă în:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Familiarizarea părinților cu fundamentele pedagogice valorificate în program privind formarea și perpetuarea culturii relațiilor interpersonale părinți-copii și a valorilor umane; ➤ Modificarea convingerilor, atitudinilor, deprinderilor și comportamentelor indezirabile a părinților aplicate în educația copiilor; ➤ Sporirea nivelului de competență parentală privind educația pozitivă a copilului. <p>Obiectivele specifice ale programului constau în:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Familiarizarea părinților cu orientările teoretice privind educația parentală pozitivă și implementarea acestora în plan metodologic; ➤ Familiarizarea părinților cu funcțiile familiei, stilurile parentale educative și cu formele, metodele, strategiile educației familiale; ➤ Familiarizarea părinților cu crizele de vârstă, crizele vieții de familie și strategiile de depășire a acestora; ➤ Dezvoltarea și exersarea abilităților de comunicare și relaționare pozitivă cu copiii; ➤ Dezvoltarea și consolidarea abilităților de armonizare a relațiilor soț-soție și părinți-copii, ca reper fundamental pentru menținerea climatului pozitiv în familie, facilitând dezvoltarea armonioasă a

	<p>copilului în plan psihoemoțional, fizic, intelectual și moral;</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Dezvoltarea și consolidarea capacităților de prevenire și gestionare/soluționare a conflictelor intrafamiliale; ➤ Modificarea convingerilor, atitudinilor, deprinderilor și a comportamentelor indezirabile existente în relația părinți-copii; ➤ Sporirea nivelului de competență și eficiență parentală; ➤ Sporirea calității vieții și a funcționalității optime a membrilor familiei, asigurând integrarea eficientă în societate și mediul profesional.
Forma de activitate	Traininguri, ședințe cu părinții, ședințe de consiliere individuală și de grup, webinare.
Rezultate scontate	<p>Datorită programului de consiliere, părinții au devenit capabili să:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Cunoască și să aplice aspectele teoretico-aplicative privind domeniul pedagogiei și psihologiei familiei, psihologiei vârștelor, psihologiei pozitive, sociologiei și educației familiei etc, în educația pozitivă a copiilor; ➤ Valorifice abordările și orientările teoretice (teoria învățării sociale, teoria psihanalizei, teoria atașamentului etc) privind respectarea particularităților de vârstă și individuale ale copilului și abordarea pozitivă a acestuia; ➤ Cunoască tipurile de familii, funcțiile familiei și stilurile parentale de influențare a copiilor pentru a-și orienta și direcționa acțiunile educative menite să armonizeze climatul familial prin eficientizarea relațiilor interpersonale părinți-copii; ➤ Elaboreze și experimenteze diverse strategii și metode de educație pozitivă a copiilor; ➤ Aplice și valorifice principiile, condițiile și strategiile psihopedagogice de educație pozitivă a copiilor; ➤ Modifice credințele, atitudinile, deprinderile și comportamentele indezirabile privind creșterea și educația armonioasă a copiilor; ➤ Sporească semnificativ nivelul de competență și eficiență parentală, ceea ce a permis fortificarea relațiilor cu copiii; ➤ Contribuie nemijlocit la schimbarea atitudinii și comportamentelor disfuncționale/negative manifestate de către copii, sporind și consolidând nivelul de stimă de sine și încredere în sine la copii.

Scopul general al programului: formarea/abilitarea părinților cu cunoștințe, priceperi, deprinderi și competențe parentale privind educația pozitivă a copiilor prin implementarea, fundamentarea și validarea *Modelului psihopedagogic interconex al educației pozitive a părinților și copiilor*, care cuprinde fundamentele pedagogice ale procesului vizat, în vederea asigurării unui climat echilibrat familial și dezvoltarea integră/armonioasă a personalității copilului.

Obiectivele programului:

- Identificarea vulnerabilităților și dificultăților care distorsionează procesul creșterii și educației copilului;
- Stabilirea strategiilor și tehnicilor de lucru în vederea prevenirii, anihilării, diminuării și soluționării conflictelor intrafamiliale;

- Operaționalizarea, ajustarea și corelarea tehnicilor, metodelor și strategiilor în cadrul activităților de implementare a programului de consiliere;
- Cultivarea părinților în direcția realizării educației pozitive a copiilor în cadrul familiei. Armonizarea și fortificarea comunicării și a relațiilor interpersonale părinți-copii.

Rezultate Analiza SWOT

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • Disponibilitatea și interesul sporit exprimat de părinți pentru formare în cadrul programului adresat părinților; • Interesul sporit pentru participarea nemijlocită în cadrul activităților propuse în program; • Interes sporit în vederea formării și consolidării competențelor parentale pozitive. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pregătirea psihopedagogică insuficientă a părinților; • Lipsa unor cursuri/programe de formare adresate părinților și copiilor în vederea formării-dezvoltării competențelor necesare pentru educația pozitivă a copiilor; • Lipsa/insuficiența de timp a părinților pentru implicare sistematică în activitățile adresate părinților.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> • Activități interactive de formare adresate părinților; • Învățarea și experimentarea cunoștințelor, priceperilor, deprinderilor și comportamentelor dezirabile prin aplicarea strategiilor și metodelor stimulative și pozitive de educație a copiilor; • Facilitarea accesului la informație datorită paginii electronice adresate părinților – ”Școala părinților competenți și eficienți”. 	<ul style="list-style-type: none"> • Inflexibilitatea unor părinți față de modificarea cognitivă, atitudinală și comportamentală în procesul de relaționare și comunicare cu copiii; • Pregătire psihopedagogică insuficientă a părinților privind educația pozitivă a copiilor; • Dificultăți de percepere și aplicare a informațiilor noi; • Prezența gândirii stereotipice și percepțiilor greșite privind educația pozitivă a copiilor, asimilate și interiorizate în familia de origine.

Tematica Programului de consiliere și formare adresat părinților ”Școala părinților competenți și eficienți”

Nr	Nivelul	Denumirea activității	Perioada desfășurării
1	Primar/ Ginnazial	Familia contemporană. Crizele de vârstă vs crizele vieții de familie.	
2		Familia – factor de protecție și risc în dezvoltarea personalității copilului. Metode pozitive aplicate în educația familială a copilului.	
3		Dificultăți de comunicare și relaționare cu copiii. Oportunități și soluții. Arta comunicării părinți - copii.	
4		Conflictologia familială. Strategii de prevenire și gestionare a conflictelor. Cauzele conflictelor părinți - copii.	
5		Impactul stilurilor parentale educative în contextul cultivării și dezvoltării personalității copilului.	
6		Învățăm să gestionăm eficient emoțiile. Emoții pozitive și emoții negative. Gânduri, sentimente și comportamente pozitive.	
7		Autocunoașterea și autorealizarea personală – element-cheie în armonizarea relației părinți-copii.	
8		Terapia REBT (rațional-emoțională și comportamentală) în stabilirea și diminuarea factorilor de risc în cadrul familiei.	
9		Parenting necondiționat. Acceptarea și valorificarea personalității copilului. Părinte competent și părinte eficient.	

Pagina electronică de Facebook cu genericul ”Școala părinților competenți și eficienți”

15:10   📶 21% 🔋

 Редактировать Страницу

Так вашу Страницу видят посетители

 **Școala părinților
eficienți și competenți**
Научный сайт Нравится

+ Добавить кнопку

Нравится: 1 889

[Главная](#) | [Публикации](#) | [Отзывы](#) | [Видео](#) | [Фото](#)

Видео

Dificultăți de relaționare și comunicare părinți-copii (autor V. Ceban)

Nr.	Treapta de studii	Dificultăți percepute de copii în relația părinți-copii	Dificultăți percepute de părinți în relația părinți-copii
1	<i>Treapta primară</i>	<p>-Copiii simt o frică să le spună părinților despre unele insuccese școlare;</p> <p>-Părinții sunt axați mai mult pe reușitele școlare;</p> <p>-Părinții nu întotdeauna orientează și sprijină copiii la realizarea temelor pentru acasă;</p> <p>-Părinții limitează timpul copiilor pentru joacă;</p> <p>-Părinții nu se implică în activități de joacă cu copiii precum o făceau în etapa precedentă (preșcolaritate);</p> <p>-Îi implică în prea multe activități dezvoltative (dans, muzică, cercuri etc.).</p>	<p>-Copiii nu manifestă interesul și străduința așteptată pentru activitățile instructiv-educative;</p> <p>-Copiii sunt neatenți și neîndemânatici la unele cereri ale părinților;</p> <p>-Copiii nu apreciază munca și efortul depus de părinți în creșterea și educația lor;</p> <p>-Copiii nu au un regim al zilei în afara activităților școlare;</p> <p>-Părinții recunosc că își pedepsesc copiii când întâmpină nereușite școlare (prin diverse metode restrictive, punitive etc.);</p> <p>-Părinții nu dețin competențele necesare pentru a-și ajuta copiii la realizarea temelor;</p> <p>-Părinții nu întotdeauna reușesc să ofere timp pentru joacă, teme, plimbări cu copiii din suprasolicitare la serviciu.</p>
	<i>Impactul asupra dezvoltării personalității copilului</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Stimă de sine și încredere în sine scăzute; • Dificultăți de socializare și încadrare într-un nou grup social (colectiv de elevi); • Dificultăți de adaptare școlară; • Sentimente de culpabilizare și inferioritate; • Formarea-dezvoltarea unor comportamente deviante; • Randament școlar scăzut; • Desconsiderarea proprie în raport cu părerea și așteptările adulților; • Dezvoltarea și acutizarea unor afecțiuni, boli cronice de ordin psihosomatic etc. 	
2	<i>Treapta gimnazială</i>	<p>-Părinții le oferă prea puțin timp pentru ieșiri cu prietenii;</p> <p>-Limitează timpul în fața TV, jocurilor, rețele de socializare etc;</p> <p>-Părinții sunt axați mult mai mult pentru reușita școlară și mai puțin pe dorințele și interesele puberului;</p> <p>-Părinții aplică diverse pedepse când copiii suferă un insucces școlar sau când încalcă regulile impuse de părinți;</p> <p>-Părinții nu își înțeleg copiii din cauza că nu cunosc</p>	<p>-Părinții recunosc că, frecvent, ei nu acceptă sau parțial acceptă grupul de referință al copilului din diverse motive;</p> <p>-Părinții au cerințe și așteptări înalte față de activitatea școlară a copilului;</p> <p>-Aceștea interzic (desconsideră în mare parte) apariția sentimentelor față de sexul opus;</p> <p>-Nu acceptă ideile/interesele copiilor în raport cu alegerea viitoarei meserii;</p> <p>-Își consideră copiii imaturi și nu le oferă oportunități decizionale;</p> <p>-Părinții sunt fie hiperprotectivi, fie</p>

	<p>particularitățile de vârstă, nu acceptă grupul de referință la care aderă puberii;</p> <p>-Părinții nu manifestă afecțiune, compasiune, înțelegere și iubire precum o făceau în perioadele precedente (nu își sărută, îmbrățișează, mângâie copiii);</p> <p>-Părinții cred în ceea ce le zic cadrele didactice și nicidecum copiii, referitor la comportamentele acestora;</p> <p>-Părinții organizează tot mai rar vizite la muzee, zoo, ieșiri comune etc.;</p> <p>-Părinții în nici un fel nu acceptă ideea că copiii lor se maturizează și tind spre autonomie, independență (viziunile copiilor desprinse din conversațiile cu ei).</p>	<p>hipoprotectivi în educația copiilor;</p> <p>-Nu cunosc sau dețin informații superficiale cu privire la particularitățile individuale și de vârstă ale copiilor;</p> <p>-Întâmpină dificultăți în anticiparea și soluționarea eficientă a conflictelor interpersonale cu copiii.</p>
<p><i>Impactul asupra dezvoltării personalității copilului</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Stimă de sine și încredere în sine scăzute; • Dificultăți de socializare și încadrare în colectivul de elevi; • Dificultăți de adaptare școlară la treapta gimnazială de studii; • Sentimente de culpabilizare și inferioritate; • Formarea-dezvoltarea unor comportamente deviante (consum de alcool, tutun, substanțe psihotrope); • Randament școlar scăzut/tendențe de abandon școlar; • Tendință de a se detașa de familie/fuga de acasă; • Dezvoltarea și acutizarea unor afecțiuni cronice de ordin psihosomatic și/sau hormonal datorat maturizării sexuale/fizice ale puberului etc. 	

Rolului matern și patern în creșterea și educația pozitivă a copiilor

И. В. Захарова [Apud 11, p. 45], analizează influența tatălui în procesul de socializare de gen a copilului:

- Lipsa tatălui are un impact negativ mai puternic asupra socializării băieților comparativ cu cea a fetelor;
- În familiile în care tatăl lipsește, trăsăturile caracteristice rolului de sex masculin se formează la băieți în mod mai lent;
- Băieții, din familiile în care tatăl lipsește, sunt mai dependenți și agresivi, decât băieții din familiile complete. Aceștia asimilează mai greu rolurile masculine, fiind mai susceptibili la hipertrofia propriei masculinități, demonstrând agresivitate față de cei din jur;
- Absența tatălui afectează formarea identității de gen/a rolurilor de gen a copiilor sub 4 ani mai puternic decât la o vârstă mai mare. Astfel, băieții preiau roluri feminine, devenind astfel mai pasivi, mai slabi, ușor manipulați, incapabili de soluționare a problemelor și în luarea unor decizii importante;
- Denegrând masculinitatea băieților, încurajând docilitatea, pasivitatea, respectarea necondiționată a tuturor indicațiilor din partea mamei, acestea singure contribuie la distorsionarea rolului masculin la băieți. Astfel de situații le putem întâlni și în familiile complete, însă, unde mama este lider și conduce cu toți în casă, iar tatăl preia rolul feminin și se conformează în totalitate, șterbindu-i astfel din autoritatea acestuia.

Datorită situației politice, economice și sociale tensionate în țară, se observă o creștere a emigrării, în special cea a femeilor, peste hotarele țării în scopul îmbunătățirii aspectului financiar, respectiv, tot mai mulți copii rămân în grija rudelor, taților, fraților etc. Din aceste motive, ne-a trezit interesul de a contura impactul și influența rolului educativ al mamei asupra procesului de devenire a personalității copilului. În contextul subiectului abordat, E. Stănciulescu [135], punctează ideea că, *sentimentul copilăriei masculine* este de o durată mai mare comparativ cu *sentimentul copilăriei feminine*. Prin urmare, fetele se maturizează mai rapid, sunt mai pregătite la nivel psihologic să facă față situațiilor stresante, chiar dacă nu o au pe mamă alături de la vârste fragede, iar băieții sunt mai greoi/încetiniți în perceperea rolului său social, sunt mai neîndemânatici, de aceea au nevoie de *reperul* său afectiv, precum mama, dar și de un model patern *solid* de educație în scopul asimilării și proiectării acestuia.

Test pentru determinarea stilului parental [102]

Instrucțiune: răspundeți cât mai rapid la întrebările de mai jos, fără să vă gândiți foarte mult.

1. Cine ia deciziile

- a) Copiii îmi cer părerea, dar de obicei decid singuri.
- b) Eu decid de cele mai multe ori pentru copii, fără să le cer părerea.
- c) Le cer părerea copiilor, dar de cele mai multe ori eu decid.
- d) Îi las pe copii să decidă singuri.

2. Treburile în casă

- a) Copiii mei ajută la treburile din casă doar atunci când vor.
- b) Copiii mei au o listă cu treburile casnice pe care trebuie să le facă în fiecare săptămână. Eu împart sarcinile fiecăruia.
- c) Copiii mei ajută săptămânal la treburile din casă și de multe ori muncim împreună ca să le terminăm.
- d) Copiii mei nu au nici o responsabilitate în treburile casnice.

3. Supraveghere

- a) Nu-mi supraveghez copiii la teme; este responsabilitatea lor.
- b) Verific cu strictețe în fiecare seară temele copiilor și confrunt cu ce a scris profesorul în caiet.
- c) Sunt gata să-mi ajut copiii la teme dacă mă roagă și îi întreb în fiecare zi dacă și-au făcut temele pentru a doua zi.
- d) Nu mă interesează cum se descurcă la școală copiii mei; pe termen lung, nici nu contează.

4. Consecințe: Dacă ți-ai surprinde copilul de 12 ani fumând:

- a) L-aș ignora; copiii încep să fumeze mai devreme în ziua de azi.
- b) Nu i-aș mai da voie să iasă afară o lună (cu excepția orelor de școală).
- c) Aș discuta cu el despre asta și i-aș reaminti care sunt regulile noastre în casă când vine vorba de fumat.
- d) Probabil nu mi-aș da seama. Nu sunt paznicul lui și nu stau să-i miros hainele de tutun.

5. Disciplina: Dacă puștiul tău de 3 ani aruncă consumația la masa din restaurant:

- a) I-aș distra atenția cu o jucărie sau un cântecel.
- b) Aș vorbi pe ton ridicat la el ca să înceteze.
- c) L-aș ajuta să strângă mâncarea și pe urmă i-aș spune că dacă mai face o dată, plecăm de acolo.
- d) L-aș ignora.

6. Stabilirea limitelor: Dacă copilul tău de 12 ani te-ar ruga să-l lași la o petrecere cu alți colegi:

- a) L-aș lăsa și l-aș duce cu mașina până acolo.
- b) I-aș spune: “Nu, ești prea mic pentru astfel de petreceri”.
- c) I-aș suna pe părinții în casa cărora are loc petrecerea pentru a fi sigur că sunt acasă cu copiii și aș discuta cu copilul meu despre cum apreciez eu o astfel de petrecere.
- d) L-aș lăsa și i-aș spune să ia autobuzul.

Interpretarea rezultatelor.

Dacă ați ales mai multe **a**-uri, sunteți un părinte **permisiv**. Părinții permisivi sunt afectuoși și atenți cu copiii, dar nu reușesc să stabilească limite ferme, să monitorizeze îndeaproape activitățile copilului sau să-i ceară să se comporte cu maturitate atunci când e cazul. Sunt genul de părinți care se consultă cu copilul pentru orice, dau tot timpul explicații, dar rareori le impun ceva copiilor în ceea ce privește comportamentul sau treburile în casă. Copiii crescuți de părinți permisivi sunt de obicei *impulsivi, rebeli, dominatori, agresivi, adoptă comportamente nepotrivite/negative, au o încredere scăzută în ei înșiși și se controlează greu*.

Dacă ați ales mai multe **b**-uri, sunteți un părinte **autoritar**. Părinții autoritari sunt inflexibili, exigenți și controlează dur comportamentul copiilor. Au multe reguli și cer de la copii ascultare necondiționată. Preferă să controleze comportamentul copiilor prin pedepse. Sunt genul de părinți care stabilesc cu ce jucării să se joace copilul și când, sau care explică regulile pe care le impun cu „pentru că așa zic eu”. Copiii crescuți de părinți autoritari sunt de obicei *nervoși, temători, capricioși, cu stări interioare oscilante, triști, irascibili, neprietenosi, ursuzi și vulnerabili la stres*.

Dacă ați ales mai multe **c**-uri, sunteți un părinte **ferm/democratic**. Părinții fermi se preocupă de copil, îl ajută și îi acordă toată atenția, dar stabilesc în același timp limite clare. Ei încearcă să controleze comportamentul copilului, explicându-i acestuia regulile și discutând cu el. Ascultă punctul de vedere al copilului, dar nu sunt întotdeauna de acord cu el. Copiii crescuți de părinți fermi sunt de obicei *prietenosi, energici, veseli, au încredere în ei înșiși, se autocontrolează, sunt curioși, cooperanți și le plac realizările proprii*.

Dacă ați ales mai multe **d**-uri, sunteți un părinte **neimplicat**. Părinții neimplicați nu le acordă atenție copiilor, îi resping sau sunt mereu absenți. Copiii crescuți de părinți neimplicați *au, de obicei, o părere proastă despre ei înșiși, puțină încredere în propria persoană și își caută uneori modele false, care să-i înlocuiască pe părinții neglijenți*.

Exercițiul „Conflictul și căile de soluționare” [102] (adaptare)

Instrucțiune: Propuneți copilului să continue propozițiile de mai jos, caracterizând conflictul în viziunea lor. În funcție de vârstă, tehnica dată poate fi aplicată pentru frici, vise urâte, fobii etc. Pe lângă faptul că copilul singur îl descrie, analizează, el nu le mai percepe atât de strașnice și fioroase ca mai înainte. Totodată, pentru a-i crea o reprezentare pozitivă despre frică, vis, fobie sau conflict, îl rugăm să le caracterizeze pozitiv, ca în exemplul de mai jos, pentru a ieși din starea emoțională negativă, confuză și înspăimântătoare, puteți să-l rugați să deseneze visul, fobia, problema față de care copilul manifestă anxietate sau frică, apoi împreună îl comentați, îl lăsați pe copil să-l descrie, *ce simte, unde simte emoția în corpul său, ce gânduri îi trezește desenul, ce schimbări ar vrea să producă în el, de ce*. După ce copilul reproduce/modifică desenul, iar puteți oferi întrebări de rigoare, pentru a identifica schimbările emoționale, atitudinale și comportamentale proprii. Important ca discuția să se finalizeze cu descrieri și comentarii pozitive, copilul ghidat de părinte singur să propună soluții de rezolvare a problemei și astfel să-i formați o atitudine pozitivă față de fobie, vis, problemă.

MODEL**NEGATIV**ESTE DE CULOAREA- *neagră*ARE GUSTUL -*amar*ARE FORMA -*unui cerc*ESTE DE MĂRIMEA -*unui ou de struț/bolovan*MIROASE A -*a furtună*SUNĂ CA- *tunetul*CÂNTĂREȘTE -*cât un elefant*CE FACEM CU EL -*îl ascundem***POZITIV***galben**dulce**unui soare cu dinți**unui ou de prepeliță/pietricică**a floare**clopoțelul**cât o furnică**îl soluționăm, îl acceptăm*

Strategii de identificare și depășire a stresului [57, p. 308]

Expunerea la stres de lungă durată contribuie la dezechilibrarea fonului hormonal care se manifestă prin următoarele simptome:

Fizice (somatice)	Tulburări de somn, oboseală cronică, tulburări digestive (vomă, greață, diaree), scăderea sau lipsa libidoului, dureri de cap, crampe în diverse părți ale corpului, infecții, indigestii, transpirații, ridicarea temperaturii corpului fără alte simptome specifice, pierderea în greutate și invers etc.
Psihice	Lipsa concentrării, dificultăți în luarea deciziilor, confuzie, neliniște, dezorientare, atacuri de panică, frică, dezechilibru emoțional, stimă de sine inferioară, apariția unor complexe de inferioritate neîntemeiate etc.
Comportamentale	Agresivitate, violență (fizică, verbală, emoțională), poftă de mâncare crescută sau lipsa acesteia, tendințe comportamentale nocive (sporirea consumului de alcool, tutun, substanțe psihotrope), ipohondrie (preocuparea excesivă de a suferi de o boală gravă) etc.
Emoționale	Dispoziție minoră/monotonie, apatie, depresie, inhibiție, lipsa poftei de viață, lipsa interesului față de anumite activități, iritabilitate, impulsivitate, accese de furie, izbucniri în plâns exagerat, neîncredere, tristețe etc.

Tehnici de depășire a stresului:

- Identificați îndată reacțiile organismului dvs odată cu instalarea emoțiilor și trăirilor stresante din viața cotidiană;
- Schimbați-vă cognițiile și atitudinea disfuncționale față de situația/eventimentul stresant în cogniții raționale, axați-vă pe soluții și nu pe problema în sine;
- Gândiți-vă la lucruri și evenimente plăcute și punți-le în aplicare;
- Extrageți calitățile pozitive și convingerile nou formate în urma trăirii unor situații stresante;
- Aplicați tehnici și strategii care vă sprijină în depășirea acestor evenimente și nu vă rumițați pe marginea situației create;
- Acceptați realitatea așa cum este și căutați liniștea sufletească în activitățile care vă produc plăcere și satisfacție;
- Activitățile fizice precum sportul, grădinaritul, munca casnică, ascultarea muzicii, meditația, zâmbetul, ciocoloata, somnul suficient, îmbrățișarea și sărutul persoanei dragi, masajul etc, reprezintă sursele principale ale producției de hormoni precum: *endorfine*, *dopamina*, *serotonina* și *oxitocina*, acestea la rândul lor reprezintă factorii fericirii, împlinirii, satisfacției și sunt considerate antidepresante produse de propriul corp

Caracteristici esențiale și mijloace de susținere a copilului și adultului [27; 57]

Caracteristici	SANGVINIC	COLERIC	FLEGMATIC	MELANCOLIC
Calități	Vesel Spontan Sociabil Imaginativ Implicat Vorbareț Sensibil Optimist	Curajos Dinamic Muncitor Idealist Competitiv Spontan Practic De încredere	Calm Pașnic Tandru Liniștit Ascultător Sensibil Compatimitor Neîndemânatic Creativ	Serios Stabil Foarte sensibil Perfecționist Imaginativ Interiorizat Profund Fidel Responsabil
Defecte posibile	Agitat Emotiv Impulsiv Naiv Foarte influențabil Instabil Entuziast	Dominator Agresiv Rebel Egocentric Arogant Dictator Nerăbdător	Lent Leneș Dependent Egoist Dezinteresat Ironic Inflexibil Nehotărât	Trist Rigid Inflexibil Pesimist Inert Visător Fricos Nesociabil
Recomandări	A-i arăta afecțiune, prietenie; A-i oferi un cadru precis de acțiuni/reguli; A-l anunța din timp referitor la anumite schimbări; Antrenarea memoriei, atenției, voinței și a spiritului de observare;	Să fie ocupat constant; Oferirea de noi provocări; Să servească drept model de autoritate; Oferirea unor reguli și ordine clare/precise;	Valorificarea potențialului său pentru a-l motiva să învețe treptat; Oferirea încrederii în forțele sale; Implicarea lui în activități plăcute, active, energice, dar nu prea extravagante/altruiste;	Îi acceptăm melancolia sa, dar, treptat îl determinăm să se preocupe de alți oameni; Încurajarea de a vorbi mai mult; Implicarea activă în activități sociale; Învățarea de a accepta unele persoane /situații mai puțin plăcute fără a se necăji excesiv;
Mijloace de susținere	Satisfacerea nevoilor de contact fizic/social; a-l ajuta să respire profund; a-l face să asculte activ; a-i re/verifica interesele; a-i vorbi despre ce îi place; a comunica de la egal la egal;	De evitat confruntările; De-al asculta activ; Antrenarea sistematică a voinței; Oferirea provocărilor mai puțin pretențioase; În comunicare trebuie să prezinte mereu argumente întemeiate;	Îl ajutăm să înțeleagă ce se întâmplă; Îl susținem prin calmitate; Acceptăm felul său de a fi, dar, treptat îi sporim capacitatea de a fi mai activ;	Să-i încredințăm responsabilități; Să-l consolăm, oferindu-i încredere; Să-i acceptăm trăirile la justa valoare; Să-i acceptăm felul de a fi fără a-l face să se simtă inferior sau incapabil;
De reținut	Sangvinicul este ușor educabil; Este necesar de a valorifica atitudinea pozitivă a sangvinucului, a-i oferi posibilitatea să dăruiască bunăvoință, optimism, ajutor, bună dispoziție;	La un coleric educat trăsăturile negative pot fi dificil de observat; În educația colericului trebuie îmbinate eficient exigența, bunăvoința, obiectivitatea și cerința pedagogică;	Un flegmatic educat bine este o persoană pozitivă, tolerantă, foarte corectă și calmă; Flegmaticul trebuie să învețe a spune nu în unele situații de viață;	Melancolici puri se întâlnesc destul de rar; În educație de atenție asupra formării rezilienței și sporirii capacității de muncă, dar în mod treptat.

Stadiile dezvoltării psihosexuale (S. Freud)

Notă: În cadrul activităților și a ședințelor de consiliere psihopedagogică, individuale și de grup, a părinților, au fost clarificate și expuse unele conținuturi teoretice privind dezvoltarea psihosexuală a copilului. Astfel, am aplicat acest tabel în oferirea informațiilor relevante și necesare privind înțelegerea atitudinilor și comportamentelor specifice fiecărui stadiu de dezvoltare, de către părinți, în scopul asigurării dezvoltării armonioase în plan mintal, psihofizic, emoțional, atitudinal, moral și social a copilului.

Nr.	Etapa	Vârsta aproximativă	Caracteristici
1	Orală	0-1 an	Sursele de plăcere sunt suptul, mușcatul, înghițitul și joaca cu buzele; Preocupare pentru gratificarea imediată a impulsurilor; ID-ul (satisfacerea nevoilor fiziologice/instinctuale) este dominant.
2	Anală	1-3 ani	Sursele de gratificare sexuală cuprind eliminarea fecalelor și urinei, precum și reținerea lor; ID și EGO sunt dominante.
3	Falică	3-6 ani	Copilul devine interesat de organele genitale, sursa plăcerii sexuale implică manipularea organelor genitale – perioada formării-dezvoltării complexelor Oedip și/sau Electra ; ID, EGO, SUPEREGO sunt dominante.
4	Latentă	6-11 ani	Pierde interesul în gratificare sexuală. Identificarea cu părintele de același sex; ID, EGO, SUPEREGO sunt dominante.
5	Genitală	După 11 ani (11-14/15 ani)	Interes față de modelul de plăcere sexuală, respingerea fixațiilor sau regresiiilor. Apariția sentimentelor de dragoste față de sexul opus.

Stadiile dezvoltării psihosociale (Erick Erikson)

Nr.	Vârsta/Stadiul	Caracteristici	Esența conduitei
1	Infantul (de la naștere - 12 luni)	<ul style="list-style-type: none"> ➤ construirea încrederii <i>versus</i> pierderea încrederii; ➤ relația de tip „a lua” - „a da în schimb”; 	Speranța
2	Copilăria mică (12 luni - 3 ani)	<ul style="list-style-type: none"> ➤ autonomie <i>versus</i> dependență, îndoială sau teamă; ➤ relația cu părinții; ➤ „a păstra” și „a lăsa să plece”, a elibera; ➤ conflictul dintre dorința de a fi protejat și nevoia de a fi liber. 	Voința
3	Copilăria mijlocie (3 - 6 ani)	<ul style="list-style-type: none"> ➤ inițiativă <i>versus</i> sentimentul de vină; ➤ relațiile cu familia în general; ➤ explorarea posibilităților sinelui sau restrângerea lor; 	Finalitatea în acțiuni (atingerea scopurilor)
4	Copilăria mare (6 - 12 ani)	<ul style="list-style-type: none"> ➤ nevoia de a produce lucruri <i>versus</i> sentimentul de inferioritate sau credința în incapacitate; ➤ relațiile ce determină soluționarea crizei sunt cele legate de mediul școlar; ➤ succesul aduce cu sine un sentiment de încredere în forțele proprii, iar eșecul construiește o imagine de sine negativă, un sentiment de inadecvare și incapacitate, care determină comportamentul ulterior de învățare. 	Competența
5	Adolescența (12 - 18/20 ani)	<ul style="list-style-type: none"> ➤ corespunde conflictului între construirea identității și confuzia la nivelul asumării rolurilor; ➤ relațiile determinante sunt cele dezvoltate la nivelul grupului de prieteni; ➤ descrierea psihologică se constituie în baza alegerii de tipul „a fi sau a nu fi tu însuși”. 	Unitatea
6	Perioada tinereții (20 – 30/35 ani)	<ul style="list-style-type: none"> ➤ intimitate <i>versus</i> izolare; ➤ relațiile determinante sunt legate de experiențe privind competiția, cooperarea, prietenia, sexualitatea; ➤ axa psihologică este aceea a descoperirii și pierderii sinelui în celălalt; 	Mutualitatea eficientă
7	Perioada de viață adultă (35 – 50/60 ani)	<ul style="list-style-type: none"> ➤ reproducere <i>versus</i> autoconstrucție; ➤ relațiile determinante sunt cele cu partenerul și cele de muncă; ➤ axa psihologică este oferită de sintagma „a avea grijă de”/„a se ocupa de”. 	Responsabilitatea, devotamentul
8	Perioada bătrâneții (60 ani...)	<ul style="list-style-type: none"> ➤ criza generată de pendularea între integritate și disperare; ➤ axa psihologică este descrisă de capacitatea de a face față ideii de a nu mai fi. 	Înțelepciunea

Ședințe de consiliere individuală și de grup a familiei (Studii de caz)

Studiu de caz nr. 1	
Problema prin prisma beneficiarului	Manifesări comportamentale agresive la copil de clasa II-a. (Solicitări din partea părinților cu dificultăți similare de comportament la copii au fost 19).
Descrierea cazului	Băiatul C.M. este elev în clasa II-a a fost transferat într-o altă instituție de învățământ din Londra. Copilul provine dintr-o familie incompletă, părinții fiind divorțați mai mult de 1 an de zile. Mama copilului a solicitat consiliere pentru a remedia situația. Din spusele mamei, băiatul a devenit agresiv, violent, încăpăținat, refuză să îndeplinească oricare cerințe ale mamei, este impulsiv, ceea ce nu a mai prezentat anterior. La fel, din spusele mamei, copilul comunică rar cu tatăl său, din motive că acesta a întemeiat altă familie, unde crește încă un copil biologic. Mama și fiul trăind peste hotare, tatăl și fiul nu se pot vedea. Mama singură crește și educă băiatul, îl întreține și are ajutor doar de la sora și cumnatul său care locuiesc prin vecinătate în Londra.
Problemele identificate în cadrul ședinței	<ol style="list-style-type: none"> 1. Prezența la mamă a unor stări de frustrare, inhibiție, supărare și chiar ură față de fostul soț; 2. Tendințe agresive prezente în conduita copilului; 3. Relații instabile și dezechilibrate mamă-fiu; 4. Lipsa comunicării și relaționării tată-fiu; 5. Stimă de sine scăzută atât la mamă, cât și fiu;
Obiectivele propuse	<ul style="list-style-type: none"> • Echilibrarea și armonizarea relațiilor mamă-fiu; • Restabilirea comunicării dintre tată-fiu; • Diminuarea stărilor de frustrare și ură a mamei față de soț; • Sporirea și consolidarea stimei de sine a mamei; • Diminuarea și anihilarea comportamentului agresiv a băiatului;
Metode de intervenție	Conversația, observația, explicația, analiza produselor activității a copilului (desen), chestionarul, metafora, povestea terapeutică, resemnificarea/recadrarea, remodelarea conduitei, analiza și sinteza, generalizarea, ipotetizarea, acceptarea necondiționată, ascultare activă, empatizare, modificarea cognițiilor disfuncționale, centrare pe soluție;
Rezultatele obținute	<ul style="list-style-type: none"> • Mama și-a recăpătat încrederea în sine și în forțele proprii; • Mama a restabilit comunicarea pașnică cu fostul soț, astfel s-a restabilit și întărit comunicarea tată-fiu; • Am propus să fie încadrat cumnatul în educația băiatului (în măsura posibilităților) drept model masculin de educație; • Băiatul a devenit mai stăpânit, calm și echilibrat în acțiuni; • Am diminuat și anihilat comportamentul agresiv la băiat;
Studiu de caz nr. 2	
Problema prin prisma beneficiarului	Inadaptare școlară (11 ședințe s-au desfășurat cu părinții care s-au confruntat cu situație similară)
Descrierea cazului	Băiatul T.B. tocmai a pășit în clasa I-âi, vârsta 7 ani și 2 luni. Copilul provine dintr-o familie completă, compusă din 4 membri. Elevul are o soră mai mare, fiind studentă la universitate (licență, anul I). Climatul familial este unul echilibrat, armonios și pașnic. Copilul era mult așteptat, de aceea tatăl este tip hipertutelar (din spusele mamei), iar mama fiind mai exigentă. Realizând anamneza, am stabilit că băiatul a refuzat categoric să se implice în activitățile organizate de învățătoare la prima lecție de probă în luna august (ca scop de intercunoaștere). Din spusele mamei băiatul a fost încadrat în grădiniță la vârsta de 3 ani, adaptarea s-a produs treptat, ușor și fără complicații. Băiatul a început să o șantajeze pe mamă, el va merge la școală dacă i se vor satisface anumite nevoi, dorințe materiale. Mama neavând altă alegere, a menționat că îi satisface toate dorințele, doar ca acesta să meargă la școală și să realizeze toate

	sarcinile impuse de învățător.
Problemele identificate în cadrul ședinței	<ol style="list-style-type: none"> 1. Șantaj psihologic din partea copilului; 2. Inconcordanța stilurilor educative a partenerilor conjugali; 3. Adaptare anevoioasă școlară; 4. Apariția unor neînțelegeri, conflicte între partenerii conjugali din cauza neconcordanței cerințelor impuse de părinți;
Obiectivele propuse	<ul style="list-style-type: none"> • Echilibrarea și armonizarea climatului familial; • Adaptarea eficientă a băiatului în asimilarea noului rol (elev) social; • Diminuarea comportamentului isteric și opozant manifestat de băiat; • Coerența și îmbinarea eficientă a stilurilor parentale;
Metode de intervenție	Conversația, observația, ascultarea activă, povestea terapeutică, elaborarea unei povești – școala viselor mele, analiza produselor activității – desenul: familia mea, desenul – clasa în care eu învăț, resemnificarea, centrare pe gândire pozitivă, chestionar – identificarea stilului parental, sugestii orientative, montajul psihologic, reflecția, analiza, sinteza, generalizarea, ipotetizarea etc.
Rezultatele obținute	<ul style="list-style-type: none"> • Adoptarea stilului democratic de educație; • Implicarea ambilor părinți, în măsura posibilităților, în educația copilului; • Elaborarea și respectarea regulilor în familie ce consolidează unitatea cerințelor; • Evitarea recompensei materiale și înlocuirea cu recompense de natură psiho-fizice și afective (laudă, îmbrățișări, plimbări în aer liber, vizita unei locații preferate etc.); • Oferirea modelului matern/patern pozitiv de educație; • Responsabilizarea băiatului și încadrarea acestuia în luarea unor decizii, realizarea unor activități casnice etc; • Elaborarea unui regim al zilei și respectarea acestuia cu vehemență; • Formarea și consolidarea unui stil de viață sănătos și echilibrat;
Studiu de caz nr. 3	
Problema prin prisma beneficiarului	Gelozie între copii/ frați (surori). (Am desfășurat 17 ședințe de consiliere individuală cu problemă similară).
Descrierea cazului	Mămica A.Ț. s-a adresat cu problema că fiica mai mare de 8 ani (clasa II-a) frecvent manifestă gelozie față de fetița mezină de 2 ani și jumătate. Mama a precizat faptul că fata mai mare deseori îi verbalizează că vrea să fie iubită, ținută în brațe și mângaiată. Cu toate că aceasta afirmă că se străduie să-i acorde timp destul și fetei mai mari, încercând să-l implice și pe soț, însă fetița oricum manifestă gelozie, chiar și un comportament mai agresiv față de soră. În cadrul consilierii am identificat că familia este una completă, compusă din 4 membri, iar climatul familial fiind unul armonios, din spusele mamei.
Problemele identificate în cadrul ședinței	<ol style="list-style-type: none"> 1. Gelozie pronunțată a fetei mai mari față de mezină; 2. Tendințe violente din partea fetei mai mari (bruscări, lovituri); 3. Lipsa atenției cuvenite din partea părinților; 4. Apariția și dezvoltarea unor conflicte interne din cauza neînțelegerii între copii;
Obiectivele propuse	<ul style="list-style-type: none"> • Echilibrarea climatului familial și fortificarea relației părinți-copii, copii-copii; • Organizarea și managementul eficient al timpului oferit ambilor copii; • Implicarea activă ambilor soți în educația și creșterea copiilor; • Formarea unei legături strânse și afectuoase între surori;
Metode de intervenție	Conversația, observația, exemplificarea, metafora, jocul de rol, informarea, analiza produselor activității, tabelul de distribuție a timpului acordat ambilor copii, ieșiri în societate mamă-fiică, discuții, montaj psihologic, implicarea și motivarea fetei mai mari în activitățile mezinei, recompensa emoțională.
Rezultatele obținute	<ul style="list-style-type: none"> • Fetița mai mare a devenit mai receptivă și afectuoasă în relația cu surioara; • Părinții, datorită monitorizării zilnice a timpului oferit copiilor, au

	<p>conștientizat faptul că fetița mare ducea lipsă de atenție și au modificat conduita față de ea;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fata mai mare a început să manifeste interes față de unele activități desfășurate cu surioara (îi citea povești, cânta, recita poezii, se juca cu ea, o săruta și îmbrățișa); • Datorită atenței și satisfacerii nevoii de conectare cu fetița (prin laudă, sărut, discuții, îmbrățișare, jocuri), aceasta și-a modificat substanțial comportamentul; • Părinții au conștientizat carențele educative comise în relația cu copiii și ambii au elaborat un plan de educație comun pentru copiii săi (ieșiri periodice la cumpărături sau plimbare doar cu fata mai mare); • Climatul familial, în general, cât și relațiile dintre copii, în particular, au devenit receptive, afectuoase și echilibrate;
Studiu de caz nr. 4	
Problema prin prisma beneficiarului	Criza adolescenței. Armonizarea relației părinți-copii. (Dat fiind faptul că mai multe familii s-au adresat cu această problemă de comunicare și relaționare cu pre/adolescenții, am lucrat cu aceste familii în focus grup, unde au fost implicați – 17 familii, iar ședințe de grup au fost desfășurate - 10).
Descrierea cazului	Mama I.B. s-a adresat cu problema că fiica mai mare fiind adolescentă (15 ani) se manifestă în unele situații brutal, rece, răspunde obraznic, refuză să se implice în activitățile casnice cerute (rugate) de mama. În cadrul consilierii am identificat că familia este completă unde se educă 2 copii, adolescenta și respectiv mezină de 2 și 7 luni. Diferența dintre copii fiind una exagerată, circa 12 ani. În cadrul discuțiilor cu beneficiara, am identificat că soțul acesteia mai mult se află peste hotarele țării, neavând posibilitate să se implice mereu în educația copiilor (discuțiile au loc doar telefonic în mare parte). Totodată, mama a evidențiat că adolescenta nu a mai manifestat un astfel de comportament până nu demult. Mama a încercat să-i retragă telefonul mobil pentru a afla ce se află în mintea și sufletul fetei, însă aceasta doar a înrăutățit situația.
Problemele identificate în cadrul ședinței	<ol style="list-style-type: none"> 1. Relații defectuoase și reci între mamă-fiică; 2. Dorința aprigă a fetei de a se îndepărta treptat de familie (nevoia de independență); 3. Lipsa unui model familial complet (fata nu are o percepție clară despre familie sau rolul de soț și tată); 4. Criza adolescentină manifestată prin proteste și inhibiții/ retrageri; 5. Insatisfacerea nevoilor fundamentale în corespundere cu vârsta adolescenței (de autocunoaștere, de independență, de acceptare și înțelegere, de intimitate – oferirea spațiului și timpului personal);
Obiectivele propuse	<ul style="list-style-type: none"> • Echilibrarea și fortificarea relației mamă-fiică; • Cunoașterea și satisfacerea nevoilor esențiale ale adolescentei; • Formarea și dezvoltarea percepției și atitudinii clare privind familia completă și exercitarea rolurilor sociale în cadrul acesteia (soț-soție, mamă-tată, tată-fiice); • Echilibrarea stării psiho-emoționale ale fetei și sprijinirea acesteia în cunoașterea Sinelui și valorificarea disponibilităților ei; • Modificarea și formarea convingerilor raționale și funcționale ai mamei cu privire la dezvoltarea personalității fiicei sale reieșind din perioada de vârstă;
Metode de intervenție	Informarea, explicația, conversația, observația, jocul de rol, elaborarea unui plan de intervenție și corecție a conduitei, acceptarea realității, sugestia, reformularea, sumarizarea, reflecția, introspecția, modificarea convingerilor disfuncționale, psihodrama.
Rezultatele obținute	<ul style="list-style-type: none"> • Acceptarea de către părinți a dorințelor, viziunilor și ideilor adolescentului;

	<ul style="list-style-type: none"> • Informarea sistematică a părinților privind particularitățile de vârstă ale adolescentului și respectarea acestora; • Oferirea și experimentarea unor oportunități/ posibilități de adaptare socială, de luare a deciziilor, de a fi independent; • Elaborarea unor activități/ acțiuni comune mamă-fică care ar echilibra și ar armoniza relațiile dintre ele (shopping, ieșiri la cinematograful, cosmetolog etc); • Respectarea spațiului individual al adolescentului; • Elaborarea și respectarea unor reguli de conduită în cadrul familiei și în afara acesteia împreună cu adolescentul; • După primele ședințe de consiliere relația mamă-fică a devenit mai caldă și receptivă, ambele au avut ocazia să discute și să înțeleagă cauzele de manifestare a unor comportamente disfuncționale și să elaboreze un plan de acțiuni concrete;
Studiu de caz nr. 5	
Problema prin prisma beneficiarului	Apariția și dezvoltarea unui comportament disfuncțional imitat. (Am desfășurat 13 ședințe individuale cu părinții care se confruntă cu problemă similară).
Descrierea cazului	Mămica I.U. s-a adresat cu problema că fetița mai mare (5 ani) în ultima perioadă a preluat unele comportamente disfuncționale de la grădiniță, de genul: nu utilizează șervețelul de masă, nu se spală pe mâini după masă, mușcă sau strigă când ceva nu-i place, a devenit zgârcită cu frățiorul mai mic (1 an 3 luni). Mama a precizat că de când fetița frecventează grădinița aceasta a început a se comporta și comunica diferit decât a învățat-o acasă (de la 3 ani și 3 luni fetița frecventează grădinița). Respectiv băiatul preia și el unele comportamente de la sora mai mare. Mama mereu făcându-i observație și o ceartă când aceasta face ceva incorect.
Problemele identificate în cadrul ședinței	<ol style="list-style-type: none"> 1. Imitarea/ învățarea unui comportament dintr-un grup social; 2. Formarea și dezvoltarea unor deprinderi indezirabile; 3. Relații părinți-copii bazate pe critică, certuri și pedepse; 4. Întărirea comportamentului indezirabil;
Obiectivele propuse	<ul style="list-style-type: none"> • Modificarea convingerilor și atitudinii mamei cu privire la conduita fetei; • Accentuarea comportamentului pozitiv, dezirabil și întărirea acestuia la fetiță (laudă, îndemn, sărut, îmbrățișare, accentuarea punctelor tari); • Elaborarea și respectarea unor reguli de conduită la masă, în stradă, în magazin, în ospetie etc.; • Recompensarea comportamentului pozitiv din partea fetei (recompensa să fie emoțională ca în exemplul de mai sus); • Responsabilizarea fetei prin diferite treburi casnice (udarea plantelor, strângerea jucăriilor și a hăinuțelor etc.); • Evitarea utilizării pedepselor în situațiile problemă, alternativa fiind ignorarea comportamentului problemă;
Metode de intervenție	Informarea, conversația, explicația, recadrarea/ resemnificarea, modificarea convingerilor disfuncționale, modificarea atitudinii părinților față de conduita copilei, accentuarea comportamentului pozitiv, sugestia, reformularea, ascultarea activă, acceptarea necondiționată, metafora terapeutică, jocul de rol.
Rezultatele obținute	<ul style="list-style-type: none"> • Mama și-a modificat convingerile, percepțiile și conduitele disfuncționale în raport cu fiica sa; • Întărirea unui comportament pozitiv și formarea unor competențe noi; • Cunoașterea și acceptarea trăsăturilor de personalitate ale copilului; • Valorificarea potențialului copilului; • Modificarea comportamentului indezirabil și disfuncțional al fetiței; • Elaborarea și respectarea regulilor în cadrul familiei;
TOTAL ȘEDINȚE	Ședințe individuale – 60; Ședințe de grup – 37;

Lista metodelor aplicate în familie în contextul educației pozitive a copiilor

Scopul educației pozitive rezidă în: formarea moral-volitivă a copilului; dezvoltarea creativității și motivației; dezvoltarea conduitei moral-etice în societate; deschiderea lui spre colaborare, comunicare și implicație etc. Astfel, în cadrul activităților organizate și desfășurate cu părinții, au fost valorificate următoarele metode:

- Povestirea;
- Explicația;
- Conversația persuasivă;
- Discuții/dezbateri (cu permisiunea de a asculta ideile și propunerile copilului);
- Exemplul propriu (părintele impune reguli și cerințe, la fel se conformează acestora);
- Empatizarea (prin validarea emoțiilor copiilor, acceptarea acestora și managementul emoțiilor distructive);
- Instructajul, care va stabili limitele comportării copilului (ce se admite și ce este inadmisibil);
- Crearea situațiilor educative (în scopul exersării conduitei pozitive, a lua decizii, a da dovadă de inițiativă, de maturitate etc);
- Lectura și discuția (acestea îmbinate eficient contribuie la formarea poveștelor morale);
- Exersarea (în variate situații familiale);
- Opinia publică (în scopul evidențierii punctelor tari, a calităților și virtuților copiilor);
- Cerința pedagogică;
- Modelarea situațiilor educative;
- Studiul de caz (elaborarea propriilor soluții);
- Aprobarea (prin încurajare, laudă, îndemn, apreciere, manifestarea acordului etc);
- Autoevaluarea (în scopul consolidării comportamentelor pozitive);
- Autoobservarea și autoexersarea;
- Problematizarea/soluționarea problemelor;
- Jocul de rol (copilul îndeplinește rolul părintelui și invers);
- Scaunul gol (a fost sugerat în scopul detensionării de emoții și stări negative);
- Metafora terapeutică (aplicată în cazul preadolescenților pentru a le spori gândirea analitică, deducția, moralitatea, empatizarea);
- Exprimarea recunoștinței pentru toate eforturile depuse de copil;
- Analiza și sinteza zilei (înainte de somn se discută situațiile plăcute, emoțiile legate de ele, se planifică activitățile pentru următoarea zi, se încheie cu îmbrățișare și rugăciunea) etc.

Strategii operaționale de consiliere psihopedagogică a părinților și copiilor (valorificate în experimentul pedagogic) [109, p. 85-87]

Strategia de bază aplicată	Descrierea conținutului strategiilor operaționale valorificate
<i>Strategia de tip observațional</i> (<i>observația naturală, observația manifestărilor nonverbale, observația spontană etc</i>)	Se manifestă printr-o activitate de observare atentă, studiere, înțelegere și analiză a conduitei beneficiarului, a identificării și înțelegerii posibilelor cauze de manifestare comportamentală și elaborarea strategiilor de soluționare a dificultăților intra/interpersonale reieșind din particularitățile individual-tipologice și de vârstă desprinse din observațiile realizate.
<i>Strategii centrate pe valorificarea studiului de caz</i>	Rezidă în studiul analitic a aspectelor cognitive, emoționale, atitudinale și comportamentale ale persoanei consiliate în scopul determinării cauzelor dificultăților întâmpinate de către beneficiar și a identificării soluțiilor de eficientizare a condiției umane prin prisma analizei unor situații similare trăite de către alte persoane sau de propria persoană.
<i>Strategia conversativă</i> (<i>conversația/formularea întrebărilor</i>)	Conversația este focusată pe respectarea unor principii prestabilite în realizarea consilierii (principiul confidențialității, principiul respectării personalității beneficiarului, principiul neutralității etc.), axată pe determinarea problemei, formularea soluțiilor, identificarea resurselor personale ale beneficiarului etc. Prin intermediul conversației și a formulării întrebărilor am creat, astfel procesul consilierii, încât, beneficiarul să se simtă liber, confortabil și degajat în discuția cu consilierul/psihologul și să ajungă de sine stătător la conștiința problemei cu care se confruntă, să înțeleagă mecanismele și factorii favorizanți, predispozanți și determinanți ale dificultăților sale, și totodată, prin intermediul consilierii să elaboreze/formuleze căi sigure și eficiente de soluționare/anticipare a acestora.
<i>Strategia biografică (de acumulare a datelor)</i>	Metodă aplicată în consilierea psihopedagogică utilizată în procesul acumulării și studierii datelor cu privire la istoria personală a beneficiarului, ce facilitează cunoașterea concretă și aprofundată a problemei și persoanei consiliate. Această metodă ne-a permis să cunoaștem personalitatea beneficiarului în ontogeneză, să identificăm cauzele care au declanșat și întărit comportamentele negative, care au fixat unele conflicte intrapsihice, ceea ce ulterior, au generat inhibiție, izolare, egocentrism, încăpăținare, negativism sau extraversie, agresivitate și violență socială, regresie și/sau randament școlar redus la copii, comportamente delictive etc.
<i>Strategia/Tehnica desensibilizării beneficiarului</i>	Tehnică utilizată atât la începutul procesului de consiliere, cât și în timpul acesteia, prin intermediul căreia, beneficiarul este învățat să se relaxeze și să se comporte într-un mod care exclude anxietatea sau fobia. Aceasta se utilizează în reducerea fobiilor, frustrărilor și tulburărilor cu dominantă anxioasă. În cadrul consilierii am aplicat tehnica dată atât în consilierea copiilor, cât și în consilierea părinților. În unele situații am aplicat-o în plan imaginativ, iar în alte situații, atât imaginativ, cât și în realitate

	<p>(<i>in vivo</i>).</p> <p>Exemplu: în cazul unui băiat de 10 ani care suferea de fonofobie (de sunetul provocat de balon, a focului de artificii sau alte zgomote puternice), am aplicat tehnica dată în prima fază – în plan imaginativ, până nu ne-am asigurat că băiatul deține controlul asupra stărilor emoționale în plan imaginar, ulterior, în a doua fază, am utilizat tehnica în realitate, băiatul stătea alături de mai multe baloane umflate, apoi am început să sparg baloanele umflate mediu, până când băiatul nu a venit cu inițiativa că vrea singur să spargă balonul.</p>
<i>Strategii axate pe studierea produselor activității</i>	Identificarea caracteristicilor și particularităților psihologice și individuale ale beneficiarului, a specificului relațiilor interpersonale în cadrul familiei prin studierea și analiza produselor activității realizate de persoana consiliată (desene, picturi, aplicații etc.). În cazul nostru, am rugat părinții să realizeze unele desene, aplicații împreună cu copiii, astfel, am avut acces la o gamă largă de informații privind familia și relațiile specifice existente în cadrul acesteia.
<i>Sociodrama</i>	Una din cele mai eficiente metode ale consilierii de modelare, înscenare și soluționare a unei situații dificile. Se realizează prin cooperare, învățare, problematizare și înscenarea cazului de către membrii implicați ai familiei. Tehnica dată a trezit sentimente contradictorii la membrii familiei, întrucât, nu s-au gândit vreodată că o înscenare ar putea avea efecte asupra conștientizării ideii că, în unele cazuri, problemele care persistau în familie au fost declanșate chiar de către părinți, iar soluțiile le-au putut formula împreună cu partenerul de cuplu și/sau copiii.
<i>Psihodrama</i>	Metoda de consiliere care exploatează problemele beneficiarului prin implicarea acestuia în mai multe roluri prin acțiuni dramatizate sau reprezentare scenică. La fel ca și în cazul aplicării sociodramei, beneficiarilor le-a plăcut exersarea acestor tehnici, cu toate că, în primă fază, erau sceptici sau inhibați, iar pe parcurs, puneau în scenă situații dramatizate până la cele mai mici detalii, unde iarăși, au avut posibilitatea să trăiască gândurile, emoțiile și comportamentul celorlalți membri ai familiei.
<i>Strategia parafrazării</i>	Presupune clarificarea subiectului sau temei de discuție prin reformularea mesajului beneficiarului și încercarea de a construi o zonă de așteptare comună în ceea ce privește rezolvarea problemei. Acest exercițiu, pare a fi simplu, dar în esență, prin parafrază, oferim feedback beneficiarului, confirmăm sau infirmăm înțelegerea celor relatate de către beneficiar, precum și, oferim o altă modalitate de gândire sau abordare a însăși problemei/situației trăite de către acesta.
<i>Strategia re/modelării cognitiv-atitudinale</i>	Este o strategie prin intermediul căreia se intenționează modelarea-remodelarea cognițiilor greșite, a convingerilor și concepțiilor beneficiarului prin utilizarea unor procedee ca: <i>metafora terapeutică, analiza, sugestia, exemplul personal, argumentarea</i> etc. În cadrul investigației noastre am utilizat această tehnică practic în fiecare ședință de consiliere, întrucât, mulți părinți și-au format și fixat unele convingeri greșite, pe care le-au interiorizat în familia de origine și le-au perpetuat în

	<p>educația propriilor copii.</p> <p>Exemple de convingeri modificate:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dacă copilul nu mă ascultă înseamnă că nu mă respectă – Dacă copilul manifestă negativism rezultă că nu-i sunt satisfăcute unele nevoi fundamentale, ori trăiește un conflict intern/extern; 2. Copilul meu după ce mănâncă o bătaie sau este pedepsit devine mai ascultător – Bătaia sau oricare alte forme de pedeapsă doar vor agrava situația, comunicarea și explicația bazată pe propriul exemplu este soluția eficientă; 3. Dacă soțul meu îmi spune complimente și este afectuos înseamnă că mă iubește – Nu întotdeauna cuvântul corespunde cu acțiunea, de aceea, acțiunile concrete ale soțului îmi oferă sprijin, încredere și siguranță că mă iubește; 4. Dacă copilul meu va învăța bine și va avea doar note mari, cu siguranță va avea un job plătit – Copilul meu are abilități sociale, de comunicare, relaționare și decizionale bine dezvoltate, ceea ce-i vor asigura o integrare eficientă socială și profesională etc.
<i>Strategia re/modelării conduitei</i>	Se realizează cu scopul de a re/modela conduita, manierele comportamentale indezirabile prin utilizarea <i>analizei, comparării, interpretării, modificarea cognițiilor iraționale, explicației, metaforei terapeutice, exemplului personal</i> etc. Totodată, datorită tehnicii re/modelării cognițiilor disfuncționale, automat contribuim la modificarea și a comportamentelor, întrucât, gândirea noastră ne afectează sfera și reacțiile emoționale, care ulterior, produc modificări comportamentale.
<i>Strategia valorificării antrenamentului asertiv</i>	Strategie ce presupune un mod de relaționare care se opune agresivității, dar și comportamentului pasiv și/sau defensiv. Strategia se circumscrie în sfera dezvoltării personale a individului cu scopul de formare a abilităților de comunicare, tratarea tulburărilor emoționale, predominând <i>adresarea întrebărilor, parafrazărilor, convingerii/montajului psihologic.</i>
- <i>Strategia resemnificării /tehnica întrebărilor</i> - <i>Tehnica reformulării răspunsurilor</i> - <i>Tehnica recadrajului</i>	Utilizarea de către consilier a întrebărilor clarificatoare, referitoare la sine, la persoanele apropiate, la relații, evenimente etc. și mobilizarea beneficiarilor în observarea și evidențierea unor sugestii în rezolvarea propriilor probleme. Tehnică utilizată de către consilier cu scopul de a ajuta beneficiarul să se clarifice și să înțeleagă mai bine problemele și situațiile cu care se confruntă. Presupune schimbarea contextului conceptual, al cadrului de referință, care transformă comportamentul persoanei consiliate.
<i>Strategia centrării pe reflecție</i>	Reflecția reprezintă procedeul predominant în strategia dată, caracterizat prin formularea de către consilier a întrebărilor cu caracter de problemă. Scopul fundamental constă în analiza, validarea și conștientizarea trăirilor emoționale ale beneficiarului, identificarea comportamentelor problemă, descoperirea resurselor proprii în vederea soluționării problemelor întâmpinate. Tehnica dată noi am aplicat-o prin intermediul cardurilor metaforice în consilierea adulților și copiilor, datorită căreia, beneficiarii și-au descoperit noi calități, noi resurse, au perceput problemele dintr-o altă viziune și astfel,

	au elaborat căi eficiente și calitative de soluționare și anticipare a dificultăților sale.
<i>Strategia argumentării</i>	<p>Procedeu esențial în procesul consilierii constă în argumentarea unor acțiuni/fapte care ajută la realizarea conversației, problematizării, brainstormingul-ui etc. Argumentele folosite în cadrul consilierii tind să realizeze legătura dintre lumea internă și problema subiectului educațional (deseori strategia poate avea caracter directiv).</p> <p>Datorită utilizării strategiei argumentării, în esență, am stabilit acele convingeri disfuncționale care generau comportamente nedorite în procesul interrelaționării membrilor familiei și am asigurat modificarea acestor convingeri.</p>
<i>Strategia întocmirii listei de probleme</i>	<p>Strategie prin intermediul căreia consilierul, solicită subiecților/beneficiarilor elaborarea unei liste de probleme cu care se confruntă persoana. Ea poate conține dificultăți educaționale, relaționale, comportamentale. Ordinea în care acestea sunt așezate pune în evidență ierarhia dar și acutizarea problemelor percepute de beneficiar. Strategia dă posibilitate consilierului să gestioneze mai eficient procesul de conștientizare a dificultăților. Strategia dată a fost foarte eficientă în consilierea adulților și îndeosebi a cuplului, astfel beneficiarii și-au dezvoltat abilități de comunicare eficientă, de ascultare activă a partenerului, de acceptare a personalității acestuia și de elaborare a unor strategii comune de soluționare a dificultăților intra/interpersonale.</p>
<i>Strategia elaborării listei de soluții</i>	<p>Strategie folosită de consilier prin care implică beneficiarul în elaborarea unei liste de soluții corespunzătoare problemelor percepute. În acest fel se poate edifica o strategie definită ca una de identificare a dificultăților și stabilire a soluțiilor. Strategia dată, de fapt, vine în completarea precedentei strategii și prevede focusarea beneficiarului pe elaborarea soluțiilor la problemele indentificate de către acesta.</p>
<i>Metafora terapeutică</i>	<p>Acest procedeu este foarte eficient atât în consilierea adulților, cât și a copiilor, fiind că oferă noi perspective de evoluție și soluționare a situațiilor dificile din viață, noi viziuni și cogniții referitoare la situația beneficiarului, și totodată, presupune determinarea de soluții simple și efective pentru dificultățile, trăirile și emoțiile beneficiarului. Procedeu dat noi l-am aplicat și în cadrul tehnicilor de relaxare, dar și în asocieri cu alte strategii și tehnici, cum ar fi: <i>strategia întocmirii listei de probleme/soluții, strategia modificării cognițiilor și conduitelor, psihodramă, sociodramă</i> etc.</p>
<i>Ștergerea intensității emoționale</i>	<p>Acest exercițiu l-am aplicat în cazul în care beneficiarii se confruntau cu tulburări de anxietate, fobie, frustrare, incertitudine, încordare, nesiguranță etc. Ca tehnică terapeutică se aplică în plan imaginar, în scopul diminuării și anihilării trăirilor și emoțiilor negative legate de o situație, eveniment traumatizant sau de o persoană, prin comutarea stărilor negative în stări pozitive și plăcute, care asigură echilibrarea stării psiho-emoționale a beneficiarului, diminuarea insomniilor și altor tulburări de conduită cauzate de frică, stres, anxietate.</p>

Grupul de experți implicați în experimentul pedagogic

Conducător științific:

Calaraș Carolina, dr. în pedagogie, conf. univ.

Membrii Comisiei de Îndrumare au participat la analiza tuturor chestionarelor, materialelor și instrumentelor elaborate pentru experimentul pedagogic (programul de consiliere, activitățile pentru părinți, chestionarele etc)

Membrii Comisiei de Îndrumare sunt:

Cojocaru Victoria, dr. hab. în pedagogie, prof. univ. Univesitatea de Stat din Tiraspol cu sediul la Chișinău.

Ovcerenco Nadejda, dr. în pedagogie, conf. univ. Univesitatea de Stat din Tiraspol cu sediul la Chișinău.

Tosltaia Svetlana, dr. în psihologie, conf.univ. Universitatea de Stat din Moldova.

Experții implicați în experimentul pedagogic au studiat și evaluat conținuturile activităților destinate părinților și a programului de consiliere, chestionarele. De asemeni, au propus un șir de sugestii și recomandări privind îmbunătățirea conținutului acestora.

Experții implicați în experimentul pedagogic sunt:

Cuznețov Larisa, dr. hab. în pedagogie, prof. univ. UPS „Ion Creangă” din Chișinău;

Răileanu Olga, dr. în pedagogie, conf. univ. UPS „Ion Creangă” din Chișinău;

Micleușanu Zinaida, doctor în pedagogie, șef Direcție pentru Protecția Drepturilor Copilului, sectorul Ciocana, mun. Chișinău;

Mațcu Ludmila, directorul Gimnaziului Nr. 51 ”Gh. Malarciuc”, or. Vatra;

Țîbunovici Lilia, dir. adj. pentru educație, Gimnaziul Nr. 51 ”Gh. Malarciuc”, or. Vatra;

Fișa de caracterizare sociopsihopedagogică a familiei [Apud 85; 109]

I. Date personalea) *Partenerii conjugali:*

1. Numele și prenumele: _____
2. Locul și data nașterii: _____
3. Domiciliul: _____
4. Studiile: _____
5. Ocupația și locul de muncă: _____

b) *Soția/mama; Soțul/tata:*

1. Numele și prenumele: _____
3. Domiciliul: _____
4. Studiile: _____
5. Ocupația și locul de muncă: _____

c) *Copiii:*

Nr.	Numele și prenumele	Locul și data nașterii	Domiciliul	Școala și clasa în care învață
1				
2				
3				

II. Date despre familie1. *Structura și componența familiei. Caracteristicile de bază a familiei:*

- Adecvată (completă, extinsă, monoparentală etc.)
- Tată (mama) decedat
- Părinți despărțiți
- Părinți vitregi (unul, amândoi)

Alte persoane (rude) apropiate în familie _____

2. *Atmosfera și climatul educativ din familie:*

- relații armonioase, de înțelegere și colaborare între părinți și între părinți și copii;
- relații punctate de conflicte mici și trecătoare;
- distorsiuni mari în familie, conflicte frecvente;
- familie dezintegrată sau pe cale de destrămare

3. *Condiții de viață și de muncă a membrilor familiei:*

- precare
- la limită
- acceptabile
- bune
- foarte bune

4. *Influențe din afara familiei (vecini, prieteni, colegi):*

- reduse
- ample
- frecvente
- întâmplătoare

5. *Pasiuni/hobby:*

Tata: _____

Mama: _____

- **Copiii:** _____

III. Dezvoltarea fizică și starea sănătăți membrilor familiei

Nr.	Numele și prenumele	Caracteristici ale dezvoltării fizice	Îmbolnăviri	Deficiențe/handicapuri (motorii, senzoriale etc)
1				
2				
3				
4				

IV. Măsura în care familia își îndeplinește funcțiile sale:

- foarte bine
- bine
- satisfăcător
- rău
- foarte rău

V. Situația materială a părinților:

- foarte bună
- bună
- medie
- la limita strictului necesar
- sub limita strictului necesar

VI. Colaborarea școală-familie:

- optimă
- interes sporit din partea familiei
- răspunde doar la solicitări
- familie indiferentă/pasivă

VII. Climatul familial. Trăsături de personalitate ale membrilor familiei ce influențează climatul familial:

a) *Climatul familial:*

- deschis
- echilibrat
- dezechilibrat
- conflictual

- calm/liniștit, pașnic
- tolerant
- intolerant
- agresiv/violent
- spirit activ/entuziasm
- interes și spirit civic
- climat optim
- climat inert, apatic
- climat tensionat etc.

a) *Trăsături de caracter manifestate în cadrul familiei:*

- *Atitudini față de ceilalți*
 - respect, cordialitate
 - agresivitate
 - bunătate
 - lipsă de respect
 - prietenie
 - onestitate
 - corectitudine
 - răutate
 - colaborare
 - invidie
 - egoism

- *Atitudini față de muncă*
 - implicare
 - originalitate
 - spirit de inițiativă
 - conștiinciozitate
 - indiferență
 - creativitate
 - neglijență
 - responsabilitate

c) Dispoziția afectivă predominantă în familie:

- optimistă, veselă
- pesimistă, tristă

VIII. Concluzii și recomandări:

Chestionar pentru părinți (adaptat)

Nr.	Chestionarul pentru părinți (autor B. Б. Тарабаева)	Răspunsul părinților (formă deschisă)	Chestionarul pentru părinți adaptat (Metoda experților)	Gradul de acord				
				5	4	3	2	1
1	Înțelegeți/acceptați interesele copiilor Dvs? Le împărtășiți?		Accept interesele copilului și-l motivez în direcția aleasă de el.					
2	Cum vă încurajați copilul când obține un succes?		Îmi încurajez copilul când obține succese.					
3	Cum vă pedepsiți copilul pentru greșeli?		Îl pedepsesc atunci când greșește sau nu mă ascultă.					
4	Îi explicați copilului ce are el de făcut sau simplu îi ordonați?		Îmi implic copilul în luarea deciziilor familiale inclusiv gestionarea bugetului familial.					
5	Este important pentru Dvs ca copilul să obțină întotdeauna succese?		Îi explic copilului ce are de făcut (activități casnice, învățatură etc), dar nu-i ordon.					
6	Aveți atitudine egalitară față de toți copiii în familie sau îl favorizați pe unul dintre ei?		Organizăm frecvent ieșiri în societate: spectacole, vizite la muzeu, zoo, circ, plimbări în parc, cinema etc.					
7	Cine dintre părinți este mai preocupat de activitățile și succesele școlare ale copilului?		Este admisibil pentru mine doar succesul și reușitele copilului meu.					
8	Cum reacționați Dvs când copilul se îmbolnăvește?		Îndeplinesc toate funcțiile familiale: <i>economică, psihologică, socială, educativă, culturală.</i>					
9	Acordați atenție deosebită timpului petrecut cu familia, ori lăsați lucrurile să decurgă în voie?		Îmi încurajez și-mi susțin copilul când întâmpină anumite dificultăți.					
10	Cum Dvs ați reacționat când ați observat un interes sporit al copilului față de corpul său?		Comunicarea este soluția cea mai eficientă în depășirea conflictelor în familia noastră.					
11	Vă pedepsiți copilul pentru relațiile de prietenie cu copiii de sex opus?		Îmi tratez egal copiii, fără a face diferențe între ei sau a-i compara.					
12	Se întâmplă ca copilul să acuze indispoziție? Când anume se întâmplă astfel?		Ambii părinți în măsură egală ne implicăm în activitățile școlare și extrașcolare a copiilor. (în cazul în care unul nu se implică deloc sau nesemnificativ, indicați cine).					
13	Cum vă simțiți (în corpul Dvs) când sunteți supărat/ă?		Mă consider un părinte grijuliu, protectiv, informat și					

	situație conflictuală?		agresiv, impulsiv				
29	Care este motto-ul familiei Dvs?		Cele mai frecvente conflicte în relația mea cu copilul sunt:				
30	Copilul Dvs vi se împărtășește cu gândurile, emoțiile și grijile sale?		Rezolvăm conflictele prin/datorită la:				
31	_____	_____	Cea mai importantă regulă în familia noastră este:				
32	_____	_____	Cauza apariției conflictelor în relația mea cu copilul este:				
33	_____	_____	Ce informații utile și sugestii ați dori să primiți în cadrul desfășurării ședințelor cu părinții? Ce teme ați dori să fie discutate?				

Chestionar pentru copii (adaptat)

Nr.	Chestionarul pentru adolescenți (Autor B. B. Тарабаева)	Răspunsul copiilor	Chestionarul pentru copii adaptat (Metoda experților)	Răspunsul copiilor
1	Vă este ușor să acceptați succesele fraților sau surorilor?		Vă este ușor să acceptați succesele fraților sau surorilor?	
2	Când evaluați o persoană, sunt importante capacitățile ei intelectuale și statutul social pentru Dvs?		Vă place să comunicați des cu prietenii și familia sau preferați să vă retrageți de la gălăgia socială?	
3	Vă simțiți confortabil atunci când nu aveți cu ce vă ocupa?		Cine din familie apreciază mai mult succesele dumneavoastră?	
4	Cine dintre părinți apreciază mai mult succesele Dvs?		Cine din familie acordă mai mult timp realizării temelor pentru acasă?	
5	Cine dintre părinți este mai preocupat de temele pentru acasă și activitățile școlare?		Cum se comportă părinții atunci când vă certați cu ei?	
6	Cum se comportă părinții atunci când între voi s-a iscat un conflict?		Părinții de obicei vă roagă să îi ajutați la ceva sau vă ordonă?	
7	Părinții vin cu explicații când vă roagă ceva să executați sau vă ordonă?		Acceptă părinții interesele și prietenii dumneavoastră?	
8	Înțeleg/acceptă părinții interesele Dvs?		Cum vă apreciază părinții când obțineți un succes?	
9	Cum sunteți apreciat pentru anumite succese/realizări?		Ce temeri sau frici aveți?	
10	Ce vă îngrijorează cel mai mult?		Când părinții greșesc cu ceva își cer scuze, își recunosc greșeala?	
11	Este cineva un model de soluționare a conflictelor pentru Dvs? Dacă da, cine este acea persoană?		Cine din părinți acordă mai mare atenție grijilor, problemelor sau dificultăților dumneavoastră?	
12	Cine dintre membrii familiei Dvs preferă cel mai mult să invite musafiri acasă?		Cine este un exemplu pentru dumneavoastră în rezolvarea unui conflict?	
13	Care ar fi cauza care v-ar împiedica să invitați musafiri acasă? (de exemplu: cheluieli pentru		Cum soluționați un conflict?	

	pregătire, ei fac dezordine, ei vă crează multe griji, rușine față de părinți etc)			
14	Cum vă simțiți când sunteți prezent într-o companie mare de oameni la o ceremonie?		Din ce motive/cauze apar conflictele cu părinții, după părerea dumneavoastră?	
15	Ce înseamnă pentru Dvs tradiția?		Cum ați vrea să fie familia dumneavoastră?	
16	Sunteți îngrijorat de ceea ce vorbesc/gândesc despre Dvs alți oameni?		Cine din familie este responsabil pentru organizarea evenimentelor de familie (zile de nașteri, ieșiri în oraș)?	
17	Aveți mulți prieteni?		Cine are cele mai multe responsabilități în familia dumneavoastră și care sunt ele?	
18	Mulți prieteni au părinții Dvs?		Cum ar trebui să evităm sau să rezolvăm un conflict?	
19	Când la părinții Dvs în vizită vin prietenii vi se permite să asistați și Dvs?		Cine mai frecvent sunt vinoveți de apariția unui conflict?	
20	La cine vă adresați când vă ciocniți cu un conflict?		Cine este mai grijuliu, tandru, atent la emoțiile, problemele sau grijile dumneavoastră?	
21	Este pentru Dvs importantă relația cu părinții?		Aveți mulți prieteni?	
22	Sunteți îngrijorat de relația pe care o aveți cu semenii sau prietenii?		La cine în primul rând apelați când aveți o problemă?	
23	Se întâmplă frecvent să vă vină o idee extraordinară în minte?		Cine este un model în gândire, atitudine și comportament pentru dumneavoastră?	
24	Se întâmplă astfel ca fanteziile Dvs să vă fie mai apropiate decât realitatea?		Cum vă simțiți când aveți un conflict cu familia?	
25	Ce anume vă domină fanteziile Dvs? (dragoste, somn, sport, relațiile cu cei din jur, succesul etc)		Ce ați dori să schimbați în familia dumneavoastră?	
26	V-ați gândit vreodată cum ar fi viața Dvs dacă v-ați fi născut și educat în altă familie?		Cu ce cuvânt/obiect/fenomen asociați cuvântul familia?	
27	Vă place să vă gândiți/contemplați asupra viitorului?		A fost dificil să răspundeți la aceste întrebări?	
28	Vă place să citiți cărți de			

	ficțiune?				
29	Dacă ar fi posibi să vă schimbați cu cineva cu locul, cu cine v-ați schimba? De ce?				
30	Dacă ar fi posibil să deveniți invizibil cu ce v-ați ocupa în acest timp?				
31	Pe cine ați alege drept model pentru Dvs?				
32	Cine dintre membrii familiei Dvs înțelege fanteziile și visele Dvs?				
33	Cu cine ați dori să vă împărtășiți despre visele/dorințele Dvs?				
34	Vă simțiți o persoană fericită? Dacă da, ce anume simțiți? Dacă nu, de ce?				
35	Cum reacționează părinții Dvs la prietenia cu alt adolescent de sex opus?				
36	Se întâmplă frecvent să aveți conflicte cu părinții Dvs?	des	rar	deloc	
37	Care este cauza izbucnirii conflictelor dintre voi?				
38	Cum vă simțiți când trăiți o situație de conflict?				
39	Care este motto-ul în familia Dvs?				
40	Care dintre afirmațiile de mai jos vi se potrivește: Eu cred în ceea ce văd doar; Eu cred în ceea ce înțeleg; Eu cred în ceea ce-mi zic unii oameni (părinții); Eu cred în ceea ce mi se întâmplă spontan;				

**Chestionar pentru cadre didactice/diriginți privind calitatea competenței parentale
(adaptat)**

N r.	Chestionarul pentru diriginți (Autor S.M. Glăveanu)	Frecvența					Chestionarul pentru diriginți (adaptat)	Frecvența				
		niciodată	f. rar	uneori	deseori	permanent		niciodată	f. rar	uneori	deseori	permanent
1	Comunică cu preadolescentul.	cu					Comunică cu copiii lor.					
2	Participă la ședințele cu părinții desfășurate în cadrul școlii.						Participă la ședințele cu părinții desfășurate în cadrul școlii.					
3	Dacă nu ajunge la ședințele cu părinții, utilizează toate resursele pentru a se informa despre evoluția copilului (sună profesorii/comunică pe e-mail cu aceștia, discută cu alți părinți, se informează de la colegii copilului).						Dacă nu ajung la ședințele cu părinții, utilizează toate resursele pentru a se informa despre evoluția copilului (sună profesorii, discută cu alți părinți, se informează de la colegii copilului etc).					
4	Caută ocazii de a veni mai des la școală.						Caută ocazii de a veni mai des la școală.					
5	Cunosc totul despre viața copilului lor.						Cunosc totul despre viața copilului lor.					
6	Înțeleg bine copilul.						Își înțeleg bine copilul.					
7	Cunosc și aplică metode și mijloace de educare pozitivă a preadolescentului.						Cunosc și aplică metode și mijloace de educare pozitivă a copiilor.					
8	Sunt niște părinți educați și volitivi.						Sunt niște părinți educați și volitivi.					
9	Consideră că în educația preadolescentului, explicația și colaborarea reprezintă rațiunea înțelegerii.						Sunt niște părinți indiferenți, cel puțin au un interes redus față de educația propriilor copii.					
10							Consideră că în educația copiilor săi, explicația și colaborarea reprezintă cheia relaționării pozitive					
11							Solicită sprijin din partea specialiștilor din cadrul instituției în vederea soluționării conflictelor					
12							Odată ce primesc unele recomandări în sprijinirea educației copilului său de la cadre didactice, psiholog etc, le îndeplinesc.					

Coeficientul *Cronbach Alpha* în chestionarul pentru părinți (modificat)

Масштаб: ALL VARIABLES

Сводный отчет по наблюдениям

		N	%
Респонденты	Допустимо	191	100,0
	Исключено ^а	0	,0
	Всего	191	100,0

Статистика надежности

Альфа Кронбаха	N элементов
,800	23

а. Исключение целиком на основе всех переменных в процедуре.

Статистика элемента по отношению к итогам

	Масштабировать среднее при исключении элемента	Масштабировать дисперсию при исключении элемента	Исправленная корреляция между элементом и итогом	Альфа Кронбаха при исключении элемента
item04	83,13	80,257	,287	,795
item06	83,93	82,754	,054	,807
item08	83,90	78,093	,232	,801
item09	83,47	79,982	,254	,797
item10	83,20	76,924	,490	,786
item12	84,10	68,714	,621	,773
item14	83,63	75,964	,352	,793
item15	83,73	73,857	,598	,779
item16	83,53	78,809	,378	,792
item17	83,37	80,930	,240	,797
item18	84,13	76,326	,349	,793
item19	83,87	78,809	,285	,796
item20	83,27	77,513	,457	,788
item21	83,47	78,051	,440	,789
item22	83,93	77,444	,402	,790
item23	83,73	74,478	,690	,777
item24	83,67	79,885	,279	,796
item25	83,90	77,817	,342	,793
item26	84,27	77,720	,352	,792
item27	83,67	80,437	,223	,798
item28	85,33	88,368	-,247	,826
item30	83,73	74,478	,690	,777
item07	83,50	77,362	,475	,787

Coeficientul *Cronbach Alpha* în chestionarul pentru copii (modificat)

Масштаб: ALL VARIABLES

Сводный отчет по наблюдениям

		N	%
Респонденты	Допустимо	191	100,0
	Исключено ^а	0	,0
	Всего	191	100,0

а. Исключение целиком на основе всех переменных в процедуре.

Статистика надежности

Альфа Кронбаха	N элементов
,904	19

Статистика элемента по отношению к итогам

	Масштабировать среднее при исключении элемента	Масштабировать дисперсию при исключении элемента	Исправленная корреляция между элементом и итогом	Альфа Кронбаха при исключении элемента
item02	72,40	80,800	,582	,898
item09	72,50	80,534	,795	,893
item10	72,33	81,816	,762	,895
item11	72,57	79,771	,648	,896
item12	72,20	82,510	,576	,898
item13	72,07	85,444	,498	,901
item14	72,53	79,844	,630	,897
item15	72,70	78,562	,703	,894
item16	72,73	77,857	,768	,892
item18	72,50	80,534	,795	,893
item19	72,53	85,775	,372	,904
item20	72,87	85,982	,269	,908
item21	72,27	86,271	,321	,905
item22	72,47	85,844	,371	,904
item23	72,73	81,651	,654	,896
item24	72,47	85,568	,391	,903
item30	72,73	81,651	,654	,896
item26	73,27	83,995	,386	,905
item27	72,33	86,506	,340	,904

Drepturile fundamentale ale copilului

Ocotirea de către stat și societate a copilului, familiei și maternității constituie în Republica Moldova o preocupare politică, socială și economică de prim ordin.

LEGEA Nr. 338, din 15-12-1994, adoptată de către **Parlamentul Republicii Moldova** indică asupra protecției, ocrotirii și respectării drepturilor fundamentale ale copilului, după cum urmează:

1. **Dreptul la viață**
2. **Dreptul copilului la un nume și la o cetățenie**
3. **Dreptul la inviolabilitatea persoanei, la protecție împotriva violenței fizice și psihice**
4. **Dreptul la apărarea demnității și onoarei**
5. **Dreptul la libertatea gândirii și conștiinței**
6. **Dreptul la dezvoltarea capacităților intelectuale**
7. **Dreptul la învățătură**
8. **Dreptul la muncă**
9. **Dreptul la odihnă**
10. **Dreptul la asociere în organizații obștești**

În prezenta *Lege* este menționat faptul că pe lângă drepturi, copilul are și *câteva obligațiuni importante, respectarea cărora, în corelație cu drepturile sale, îi asigură o dezvoltare optimă și eficientă în calitate de cetățean, familist și părinte*. Așadar, copilul este obligat să conștientizeze și să respecte ordinea publică și normele de conviețuire; să prețuiască atât tradițiile și valorile culturale naționale, cât și cele general-umane; să acumuleze cunoștințe și să se pregătească pentru o activitate utilă; să manifeste o atitudine grijulie față de părinți, mediul ambiant, proprietatea publică și privată.

GLOSAR

Familia - reprezintă una din verigile sociale cele mai vechi și mai specifice în asigurarea continuității și afirmării ființei umane, ea fiind mediul natural al copilului, exercitând, în acest sens, o influență majoră și esențială asupra dezvoltării armonioase a acestuia [13, p. 17].

Educația parentală - se referă la realizarea sistematică a programelor care ajută părinții să-și dezvolte și să-și îmbunătățească abilitățile și competențele parentale, să înțeleagă mecanismele de dezvoltare a copilului, să gestioneze stresul care poate afecta funcționalitatea parentală și să învețe a folosi modalități alternative de abordare a situațiilor dificile întâmpinate în educația copiilor [43, p. 5].

***Educația parentală pozitivă** (în viziunea noastră) - presupune pedagogizarea părinților, axată pe respectarea principiilor umaniste și pozitive de educație a copiilor; pe formarea și perpetuarea culturii axiologice, a metodelor comportamentale morale, inclusiv centrarea pe protecția drepturilor fundamentale ale copiilor. Educația parentală pozitivă include inițierea și aprofundarea cunoștințelor părinților în direcția valorificării aspectelor teoretice și metodologice ale educației familiale optime, apelând la familiarizarea lor cu strategii și practici educaționale nonpunitive, stimulative, motivaționale și pozitive cu privire la pregătirea copiilor pentru integrarea socială reușită.*

Parentalitate sau parenting (engl.) pozitivă – proces de promovare și susținere a dezvoltării fizice, emoționale, sociale, economice și intelectuale a unui copil, de la vârstele cele mai timpurii până la maturitate [225].

Practici parentale pozitive – abordare a creșterii copilului, care favorizează o relație între părinți și copii bazată pe respect reciproc, sprijinirea pentru dezvoltarea completă și armonioasă a copilului și pe capacitatea de a negocia puncte de vedere divergente într-un mod nonviolent și constructiv, adică pozitiv [225].

Competențele parentale - vizează capacitatea adultului/părintelui de a se pronunța și a acționa în câmpul educativ al familiei sale, având rolul de a determina eficiența educației în cadrul acesteia [127, p. 34].

Asistența educațională - se referă la sprijinul, ajutorul și îndrumarea acordată în special copiilor și tinerilor, dar și adulților, tuturor persoanelor care participă la activități de instruire-învățare, de formare profesională, de dezvoltare personală și orientare în carieră [66, p. 12].

Consilierea psihologică - reprezintă sprijinul și ajutorul acordat acelor persoane care, în anumite momente ale existenței lor întâmpină dificultăți privind adaptarea la

solicitările/condițiile noi ale vieții, manifestate de regulă prin disfuncționalități și dezechilibre ale structurilor lor de personalitate [85, p. 10].

Consilierea educațională/psihopedagogică – reprezintă un tip de consiliere care îmbină două dimensiuni: una *psihologică* și una *pedagogică*. În acest context, ea urmărește abilitarea persoanei pentru a-l învăța sa-și schimbe funcționarea inefficientă prin realizarea unor schimbări treptate evolutive ori de câte ori situația o cere, având la bază un model psihoeducațional al formării și dezvoltării personalității umane [66, p. 14].

Stilul parental de educație - reprezintă modul în care un adult ajunge să se comporte și să interacționeze în calitate de părinte cu propriul său copil [196].

DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII

Subsemnata, Ceban Veronica, declar pe răspundere personală că materialele prezentate în teza de doctorat, *Fundamente pedagogice ale educației parentale pozitive*, sunt rezultatul propriilor cercetări și investigații științifice. Conștientizez că, în caz contrar, urmează să suport consecințele în conformitate cu legislația în vigoare.

Ceban Veronica

CURRICULUM VITAE

Curriculum vitae Europass

Informații personale

Nume / Prenume Ceban Veronica
Adresa Str. Tinereții 15, or. Vatra, Chișinău, R. Moldova
Telefon 079920730
E-mail veronica.ceban91@mail.ru
Cetățenie R. Moldova
Data nașterii 21.10.1991

Domeniul ocupațional

Funcția ocupată Educație – învățământ
Psiholog școlar
Perioada 15.09.2016 - prezent
Instituția Gimnaziului Nr. 51 „Gh. Malarciuc” din or. Vatra, str. Frunze 1

Experiență profesională

15.09.2016 – prezent - Psiholog școlar
30.09. 2015 – 07.10. 2015 - Asistent social – Primăria orașului Vatra, str. Ștefan Vodă 9 (eliberată din propria inițiativă);

Educație și formare

2020- prezent - Universitatea de Studii Europene din Moldova, studii de master în Psihologie și Asistență socială, specializarea: Psihologie clinică.
2017 – prezent - Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, studii de doctorat, specializarea: Teoria generală a educației.
2014 – 2016 - Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, studii de masterat în Științe ale educației, specializarea: Consilierea și educația familie.
2010 – 2014 - Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, studii de licență în Științe ale educației, facultatea: Pedagogie, specialitatea: Pedagogie și limbă engleză.
2007 – 2010 - Absolvirea Liceului Republican cu Profil Real, Bacalaureat.
1998 – 2007 - Absolvirea Gimnaziului Nr. 51, Or. Vatra.

20.11.2021 - Certificat de participare la cursul de dezvoltare personală și profesională "Tulburările de personalitate – evaluare și intervenție psihologică" (10 credite).
16.10.2021 - Certificat de participare la cursul de dezvoltare personală și profesională "Psihotrauma – evaluare și intervenție psihologică" (10 credite).
08/09.09.2021 - Certificat de participare la cursul de dezvoltare personală și profesională "Consilierea cuplurilor și psihosexologie" (20 credite).
31.07.2021 - Diplomă de participare la atelierul de lucru "Carduri metaforice OH. Tehnici și jocuri pentru adulți și copii".
21/23.05.2021 - Diplomă de participare la cursul de dezvoltare profesională "Tehnici de aplicare a terapiei în psihosomatică".

Diplome și Certificări

14/16.05.2021 - Diplomă de participare la cursul de dezvoltare profesională "Bazele hipnozei".
 12/14.03.2021 - Diplomă de participare la cursul de dezvoltare profesională "Noua Medicină Germană".
 13/14.02.2021 - Diplomă de participare la cursul de dezvoltare profesională "Inițiere în psihosomatică".
 09.11.2019 - Certificat de participare la Workshop-ul Doctoral "Etica și comunicarea științifică", (6 credite), în cadrul Universității de Stat "Ion Creangă" din Chișinău.
 04.11.2018 - Diplomă de participare în cadrul Simpozionului științific internațional din Iași – premiul I.
 30.06.2018 - Diplomă de participare la atelierul de lucru "Carduri metaforice OH. Tehnici și jocuri pentru adulți și copii".
 13.05.2018 - Diplomă de participare în cadrul Simpozionului științific internațional din Iași – premiul I.
 22.02.2018 - Certificat de participare în cadrul seminarului teoretico-practic Firul Ariadnei "Strategii și tehnici în gestionarea emoțională", (6 ore), în cadrul Centrului psiho-socio-pedagogic.
 25.01.2018 - Certificat de participare în cadrul seminarului teoretico-practic Firul Ariadnei "Agresivitatea la adolescenți: semne, cauze, soluții", (6 ore), în cadrul Centrului psiho-socio-pedagogic.
 28.09.2017 - Certificat de participare în cadrul training-ului Firul Ariadnei "Psihoprofilaxia stresului la elevi", (6 ore), în cadrul Centrului psiho-socio-pedagogic.

Limba maternă
 Limbi străine

Română

Înțelegere		Vorbire		Scriere
Ascultare	Lectură	Conversație	Exprimare	

Limba engleză

C1	C1	B2	B2	C1
----	----	----	----	----

Niveluri: A1/A2: Utilizator elementar - B1/B2: Utilizator independent - C1/C2: Utilizator experimentat

Limba rusă

C1	C1	C1	C1	C1
----	----	----	----	----

Competențe si abilități
 sociale

Competențe de comunicare cu cadrele didactice, părinții și elevii, formate în procesul de activitate didactică, de cercetare și în cadrul altor activități desfășurate în instituția de învățământ.

Competențe si aptitudini
 organizatorice

Competențe de organizare a ședințelor cu părinții, meselor rotunde, seminariilor metodologice cu cadrele didactice, a evenimentelor extracurriculare etc.

Competențe si aptitudini
 tehnice

Competențe de proiectare si organizare a documentelor școlare.

Competențe si aptitudini de
 utilizare a calculatorului

Operare PC (pachetul Office)

Publicații

2021 - **Revistă științifică**

CEBAN, V. Unele instrumente metodologice ale Programului de consiliere și formare "Școala părinților competenți și eficienți". În: DidacticaPro, nr. 3(127), 2021, p. 8-12. ISSN 1810-6455. <https://doi.org/10.5281/5036108>.

2021 - **Revistă științifică**

CEBAN, V. Programul de consiliere și formare adresat părinților "Școala părinților eficienți și competenți"/PCFȘPEC. În: Acta et Commentationes, Sciences of Education, nr. 1(23), 2021, p. 138-146. ISSN 1857-0623/E-ISSN 2587-3636. <https://orcid.org/0000-0003-2172-8642>.

2020 - **Ghid metodologic**

CEBAN, V., CALARAȘ, C. Educația parentală pas cu pas. Management eficient al

rolului de părinte. Suport informativ și caiet de lucru. Chișinău. Primex Com SRL, 2020. 140 p. ISBN 978-9975-3347-7-8./ <http://cc.sibimol.bnrm.md/>.

2020 – Carte Broșură

CEBAN, V. Positive parenting from the perspective of learning theories. A theoretical-praxiological approach of the psycho-pedagogical counseling regarding positive parenting. International Book Market Service Ltd., member of OmniScriptum Publishing Group, 2020. 43 p. ISBN 978-620-0-51067-9. www.morebooks.shop.

2019 - Ghid metodologic

CEBAN, V., CALARAȘ, C. Educația parentală pozitivă. Cum să devii un părinte eficient. Ghid metodologic pentru părinți, psihologi școlari, diriginți/cadre didactice. Chișinău. Primex Com SRL, 2019. 175 p. ISBN 978-9975-3359-1-1. <http://cc.sibimol.bnrm.md>.

2019 - Revistă științifică

CEBAN, V. Importanța rolurilor familiale în contextul educației parentale pozitive. În: Studia Universitatis Moldaviae. Revistă științifică a Universității de stat din Moldova. nr.9(129), 2019. p.152-155. ISSN 1857-2103. www.usm.md.

2019 - **CEBAN, V.** Tendințe integrative în educația parentală din perspectiva valorificării teoriilor învățării și consilierii adulților. În: Studia Universitatis Moldaviae. Revistă științifică a Universității de stat din Moldova, nr.5(125), 2019. pp. 158-162. ISSN 1857-2103. www.usm.md.

2019 - **CEBAN, V.** Consilierea psihopedagogică privind formarea competențelor parentale pozitive. În: Probleme actuale ale științelor umanistice. Analele științifice ale doctoranzilor și postdoctoranzilor. Vol. XVIII, Partea I-ăi. Chișinău, 2019. pp. 137-145. ISBN 978-9975-46-235-8. www.upsc.md.

2019 - Conferință științifică națională cu participare internațională

CEBAN, V. Aspecte metodologice ale programării neuro-lingvistice (NLP) în vederea armonizării relațiilor părinți-copii. În: Materialele conferinței științifice naționale cu participare internațională 27-28 Septembrie 2019. Învățământ superior: Tradiții, valori, perspective. Vol. III. pp. 23-26. ISBN 978-9975-76-286-1. www.ust.md.

2019 - Congres științific internațional

CEBAN, V. Actualitatea politicilor educaționale în domeniul educației parentale. În: Dialog intercultural polono-moldovenesc. Culegere de studii. Vol. III, nr.1. Materialele Congresului Științific Internațional Polono-Moldo-Român: Educație-Politică-Societate. Chișinău-Iași, 1-4 aprilie 2019. pp. 70-76. ISBN 978-9975-76-273-1. www.ust.md.

2018 - Simpozion științific internațional

CEBAN, V. Unele accepțiuni teoretice privind educația parentală pozitivă centrată pe valorificarea stilurilor parentale. În: Simpozion Științific Internațional. "STARATEGII PENTRU EDUCAȚIE" – Ediția a II-a din 13 mai 2018. Iași: Editura PIM, pp. 73-77. ISBN 978-606-576-725-6.

2018 - Simpozion științific internațional

CEBAN, V. Repere metodologice privind formarea competențelor parentale pozitive. În: Simpozion Științific Internațional. "UNIVERSUL ȘTIINȚELOR" Ediția a IX-a, 4 noiembrie 2018. Iași: Editura PIM, pp. 69 -77. ISBN 978-606-576-727-0.

2018 - **CEBAN, V.** Repere teoretice ale educației parentale pozitive. În: Probleme actuale ale științelor umanistice. Analele științifice ale doctoranzilor și postdoctoranzilor. 92 (100). Vol. 17, partea I. Chișinău, 2018. pp. 92-100. ISBN 978-9975-46-393-5. www.upsc.md.

CONSILIUL MUNICIPAL CHIȘINĂU
PRIMAR GENERAL AL MUNICIPIULUI CHIȘINĂU
DIRECȚIA GENERALĂ EDUCAȚIE, TINERET ȘI SPORT
DIRECȚIA EDUCAȚIE, TINERET ȘI SPORT SECTORUL BUIUCANI
GIMNAZIUL NR.51 " GH. MALARCIUC"

ADEVERINȚĂ

Prin prezenta se confirmă că **Ceban Veronica**, doctorandă a UPS "Ion Creangă" din Chișinău, în perioada anului de studii 2019-2020, a desfășurat experimentul pedagogic al tezei de doctor, în cadrul Gimnaziului nr. 51 "Gh. Malarciuc" din or. Vatra. Astfel, prin intermediul căruia a desfășurat *Programul de consiliere și formare "Școala părinților competenți și eficienți"* privind implementarea *Modelului psihopedagogic interconex al educației pozitive a părinților și copiilor*. Acestea s-au organizat și desfășurat în cadrul ședințelor cu părinții ai elevilor din clasele I - IX-a, trainingurilor și seminariilor tematice. Totodată, Dna **Ceban Veronica**, a realizat ședințe de consiliere educațională/psihopedagogică a părinților și elevilor (la solicitare). Dat fiind faptul că programul și modelul aplicate de doctorandă au facilitat sporirea nivelului de competență parentală și au contribuit la eficientizarea parteneriatului familie-școală-comunitate, instrumentele metodologice și aplicative elaborate (chestionarele, metodele și strategiile de educație pozitivă a copiilor, portofoliul adresat părinților, ghidul metodologic și suportul informativ etc) vor fi aplicate și valorificate de către diriginți și cadrele didactice de profil în activitatea didactică și nemijlocit în cadrul ședințelor cu părinții în vederea armonizării și fortificării relațiilor părinți-copii.

Director gimnaziul nr.51

Mațcu Ludmila